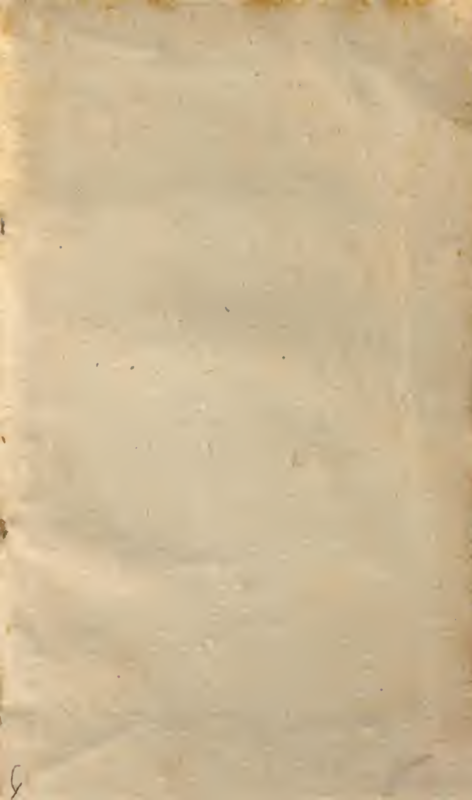

REINERI NEUHUSI. IC.

EXERCITATIO ELOQUENTIÆ.

Sive

SUADA ALCMARIANA

novißima.

Continens

ORATIONES LXV.

Cum

Fasciculo Poëmatum.

AMSTELODAMI,

Ex officina JOANNIS JANSSONII à WAESBERGE.

CIƆ. IƆ CLXXI.

150

Nobilißimis, Amplißimis, Prudentissimis
VIRIS,

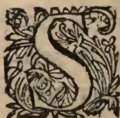
D. GERARDO à VLADDERACK.
p. t. Senatus Præsidi.
D. ARNOLDO vander GRAEF.
D. CORNELIO vander LYN.
D. JOHANNI STEEN-HUSIO.

Illustris Reip. Alcmarianæ

CONSULIBUS.

Nobilissimi, Amplißimi, Prudentissimi

DOMINI,

Vadæ Alcmarianæ Orationes Posteriores, LXV. numero, à proximo Decennio, publicè in Vestro GYMNASIO habitas, *Illustri vestro Nomini* inscribo. Fidei & officii

ergò. Quia nulli argumentam hoc jure eſt debitum ac proprium, quàm SOLI ALCMARIÆ, & Proceribus noſtræ Civitatis; Qui toties ad hæc Exercitia probati teſtes & Auditores fuerunt. Jam *Anni ſunt XXXII*, quod tali modo Juventutem exercuerim, Idque omnium Eruditorum applauſu & gratuiatione. Quo etiam fine & propoſito omnia ſacra noſtra ſunt tentanda & commovenda: Ut juventus, à teneris, illas inprimis Artes incipiat imbibere, quibus aliquando Reip. & Eccle-

ſiæ

ſiæ maximè utilem operam præſtare poſſit. Quæ, præ cæteris, ſunt *Studia Eloquentiæ*: à quibus ad Ingenuos & Excellentes viros ſemper honos pervenit. Quod ab omni ætate clariſſimorum hominum teſtimonia comprobarunt. Et uſus vitæ communis in ipſo Foro, in Curiâ, in Templis & Academiis, luce meridianâ clarius oſtendit. Quare obnixè Ego hanc ſemper operam impendi, ut illis præceptis ac diſciplinis diſcipulos noſtros informarem, quibus optimè Ingenia ſua perpolirent, & ad commu-

nem utilitatem maximum ſemper ornamentum & decus adferrent. Quæ, ut diximus, *Divina* eſt *Eloquentia*: De Cujus laude, etiam ante nos, Viri Sapientiſſimi diſectiſſimè toties diſſeruerunt. Materia nobis in hoc opere varia eſt & diverſa. Prout Reip. ſtatus & conditio fuit, ita quoque nos, pro re natâ, verba & ſermonem formavimus. Quando Bella, eorumque timor animos noſtros percuſſit, nos acinacem quoque & mucronem in manum ſumpſimus, quo pro Aris & Focis fortiſſimè

de-

depugnavimus. Quando Pacis tempora divinitus de Cœlo nos reſpexerunt, mox in lætas gratulationes & applauſus nos effudimus. Quemadmodum nuper in turbis *Anglicanis*, & Belli pacisque illis negotiis facilè videre licet. Aut in alio argumento amorem noſtrum in Patriam oſtendimus. Semper parati optimis quibuſque artibus Remp. juvare & illuſtrare. Adeo ut in ingentem numerum ORATIONES noſtræ excurrentes jam plus quàm totas DUAS CENTURIAS confecerint. Uti-

nam! FELICITAS Belgarum, & inclytæ Civitatis ALCMARIANÆ Fortuna ſic porrò proſperè procedant, ut inceptæ huic coronæ Oratoriæ plures ſubinde Lauros & Lemniſcos attexere liceat. Quantumque incrementi, Gloriæ, Dignitatis noſtræ Reipublicæ, Ejuſque PROCERIBUS & PROTECTORIBUS, impoſterum attribuetur, tantum etiam MUSARUM noſtrarum, SCHOLÆ quæ piis ſudoribus & laboribus ornamenti accedat!

Quod ut fiat, DEUM

IM-

IMMORTALEM, ÆTERNUM, ex intimis animi medullis, oro & rogo. VALETE,

Illustres VIRI,

Nobilissimi, Amplissimi, Prudentissimi

DD. CONSULES.

Ex Museo Alcmariano CIↃ.IↃCLXXI.

VOBIS

addictissimus

REINERUS NEUHUSIUS.

ORATIONUM PUBLICARUM.

Partis tertiæ & ultimæ.

XII. Bæ-

XII. Bæbius tribunus pleb.

XIII. Memmius contra Iugurtham.
XIV. Memmii continuatio.
XV. Conſul Romanus.

XVI. De Præſtantiâ & Difficultate ſtudiorum.
XVII. De Remediis, quibus ſtudiorum difficultas ſuperatur.
XVIII. De concepto gaudio poſt promotionem Scholaſticam,
XIX. De Auſpicio Academico cum Alloquutione ad promovendos.

XX. Democritus.
XXI. Democriti continuatio.
XXII. Heraclitus.
XXIII. Arbitri perſona.

XXIV. De Bivio Herculis, Poëticè.
XXV. Acceſſus Divarum *Voluptatis* & *Virtutis* ad Herculem. Poeticè.
XXVI. Voluptatis. Poeticè.
XXVII. Virtutis. Poeticè,

XXVIII. De Pace.
XXIX. De Bello.

XLVI. De

REGIBUS ROMANIS.

D IS-

DISCIPULI

Qui in ultimâ hac parte

SUADÆ ALCMARIANÆ

perorarunt.

I. ANthonius de HOOGHE. *Amstelodamensis.*

II. Theotardus Hobma. *Amelando-Frisius.*

III. Cornelius Schonæus. *Alcmarianus.*

IV. Adrianus Byll. *Alcmarianus.*

V. Antonius de Hooghe. *Amstelodamensis.*

VI. Theotardus Hobma. *Amel. Frisius.*

VII. Petrus Syms. *Alcmarianus.*

VIII. Joannes Dionysius. *Haerlemensis,*

IX. Joannes Suarten. hencht. *Alcmarianus.*

X. Edoardus Neuhusius *Alcmarianus.*

XI. Jo-

xi. Joannes à Nyenburch. *Alcmarianus.*

xii. Joannes Dionysius. *Haerlemensis.*

xiii. Joannes Dionysius. *Haerlemensis.*

xiv. Joannes à Nyenburch. *Alcmariensis.*

xv. Edoardus Neuhusius. *Alcmarianus.*

xvi. Lucas posthumus. *Alcmarianus.*

xvii. Guilielmus Bosch. *Alcmarianus.*

xviii. Ioannes à Nyenburch. *Alcmarianus.*

xix. Edoardus Neuhusius. *Alcmarianus.*

xx. Cornelius Schagen. *Alcmarianus.*

xxi. Iohannes Brant. *Alcmarianus.*

xxii. Lucas posthumus. *Alcmarianus.*

xxiii. Guilielmus Bosch. *Alcmarianus.*

xxiv. Theo-

xxiv. Theotardus ab Aylva. *Nob. Frisius.*

xxv. Adrianus Baert. *Alcmarianus.*

xxvi. Guilielmus Moll. à Nyenburch. *Nob. Battavus.*

xxvii. Simon Assendelft. *Alcmarianus.*

xxviii. Guiel. Moll. à Nienburch. *Nob. Batt. Alcmarianus.*

xxix. Simon Assendelft. *Alcmarianus.*

xxx. Adrianus Baert. *Alcmarianus.*

xxxi. Johannes Mina. *Alcmarianus.*

xxxii. Guiliel. Moll. à Nyenb. *Alcm. Nob. Battavus.*

xxxiii. Samuel vander Laen. *Roterodamensis.*

xxxiv. Joannes Haltermont. *Alcmarianus.*

xxxv. Epeus ab Aylua. *Nob. Frisius.*

xxxvi. Matthias Rotterdam. *Amstelodamensis.*

xxxvii. Idem, Poetice. *Amstelodamensis.*

xxxviii. Jacobus Groen. *Alcmarianus.*

xxxix. Fred. Ludov, Moll à Nyenburch. *Nob. Batt. Alcmarianus.*

xxxx. Ioannes Pierius. *Alcmarianus.*

xli. Ioannes Berrien. *Alcmarianus.*

xlii. Iacobus Boſch. *Alcmarianus.*

xliii. Fred.Lud. à Moll. *Nob. Batt. Alcmarianus.*

xliv. Iohannes Atsma. *Leoverdienſis.*

xlv. Ferdinandus à Keulen. *Amſtelodamenſis.*

xlvi. Sebaldus Winninx. *Amſtelodamenſis.*

xlvii. Adrianus à Nyenburch. *Alcmarianus.*

xlviii. Ferdinandus à Keulen. *Amſtelodamenſes.*

xlix. Petrus vander Merct. *Zelandus.*

l. Ioan-

L. Ioannes Baart. *Alcmarianus.*

LI. Ferdinandus à Keulen. *Amstelodamensis.*

LII. Ioannes Baart. *Alcmarianus.*

LIII. Suffridus Burmania. *Nob. Frisius.*

LIV. Hieronymus de Haze. *Amstelodamensis.*

LV. Iohannes Guilielmi, Quaet. *Arenaco Geldrus.*

LVI. Ioannes Baert. *Alcmarianus.*

LVII. Iulius vander Moere. *Nob. Batt. Alcmarianus.*

LVIII. Gellius Wibr. à Iongestal. *Nob. Frisius.*

LIX Dominicus Feyo à Rhoorda. *Nob. Frisius.*

LX. Taco à Iettema. *Bolsward. Frisius.*

LXI. Gellius Wibr. à Iongestal. *Nob. Frisius.*

LXII. Iulius vander Moere. *Nob. Bat. Alcmarianus.*

LXIII. Rembertus ten Ham. *Nob. Groninganus.*

LXIV. Guilielmus ab Egm. à Nienburch. *Nob. Alcmarianus.*

LXV. Simon Deim. *Hagienſis.*

REINERI

REINERI NEVEUS I. JC.

EXERCITATIO ELOQUENTIÆ

in

Illustri Gymnasio

ALCMARIANO

Constans Orationibus LXV.

ORATIO I.

De improba Honorum, Divitiarum & Voluptatum Cupiditate.

Habita ab

ANTONIO de HOOGHE.

Amstelod.

Agna H.H. Audd. admiratio me tenet, quod tam multi mortales reperiantur, qui, tot tantisque vitiis addicti, turpiter tempus ætatis consumunt; qui proh pudor! in inanium rerum possessione, in perituris honoribus, in caducis divitiis, in fœdissimis voluptatibus brevis hujus ævi solatium ac salutem reponunt. In hoc uno vere triumphantes, quod, summo bono prorsus relicto, ac fastidito, ad solius fortunæ

 aram,

aram, tanquam ad rerum humanarum tutissimum asylum se recipiant.

Quam cum ego miserrimam hominum conditionem tacitus mecum expenderem, nihil profectò turpius, nihil in terris tetrius, immaniusque ante meos oculos versari censebam. Primo, omnium malorum omen, cretata Ambitio, falsique honoris detestabile nomen mihi occurrit. Quibus ita plerosque mortales deditos esse video, ut nunquam satis indulgere justissimo dolori possimus. Venenata enim Ambitio, & veræ dignitatis opinio multos homines falsos fieri coëgit: Quibus aliàs animi sui dotes ad omnia præclara decus & ornamentum fuissent. Unde velut ex pleno torrente, infinita scelerum colluvies promanat, & quâ sola, qui homines sumus, penè in brutorum speciem tranformamur.

Cúm tamen omnium sapientiū judicio id pro certo constet, nihil magis instabile esse, quàm potentiam non suâ vi nixam. Et hoc studium nostrum præcipuúm esse debere, ut malas artes, quibus Rempub: invadimus, longe à nobis remotas habeamus. Nec quicquam præter solidam virtutem veramque gloriam, quæ immortales nos esse facit, studiosissime affectemus.

Quæ enim in vitâ existimatio accedere unquam hujusmodi viro potest, qui tramite non legitimo ad honoris fastigia contendit? Qui, nisi pravis artibus, nisi largitionibus, nisi corruptelis ad hæc sacra viam sibi præmunivit. Cum, inquam, navis illa Reipub: quæ communis nostrum est salus, sola ab istis, inter fluctus ac procellas regi debeat, qui rerum peritissimi, & ab omni improbo sensu, & ingenio maximè alieni.

Is verus, teste Oratorum summo, honos videri solet, qui non propter spem futuri beneficii; sed propter magna merita claris Viris defertur. Quod nec

nec sapiens ille alter in eodem foro ignoravit: *Multò rectius esse ingenii, quàm virium opibus gloriam quærere. Siquidem vera gloria radices agit, & etiam propagatur, ficta omnia, tanquam flosculi celeriter decidunt. Multoque magnificentius est virtute acquirere parva regna, quam ex regum regibus nasci.*

Quod, certè, olim non latuit illustres ingenio & virtute Viros, quorum omnis industria in hoc solo fuit posita, ut ad Rempub: tanquam ad Deorum aras accederent, quam etiam sanctam, & ab omni maculâ illæsam conservabant. Hujusmodi virorum excellentium nomina ex hoc loco, H.A. plurima sæpe audivistis, quorum adhuc recens memoria aures, animosque nostros, puto, sensu jucundissimo afficit.

Hæc, charissimi Commilitones, nostra illa est area & arena, in quâ dies noctesque occupari debemus. Hoc illud unicum theatrum est, quod sine tædio, sine fastidio ingredi semper nos decet.

Et, quod vere è Tripode sit dictum, quis unquam illicitos honores manu sua versavit, nisi ille, qui primum opum & divitiarum Avaritiâ turpiter flagravit? Quarum cupiditas adeo illi grata acceptaque, ut susque deque habeat, qua ratione, quibus artibus ad improbas dignitates perveniat; modò illud inde aucupium habeat, ut solummodò ditescere possit, & supra alios, quos infra se videat, verticem suum extollere. Optime Satyrici sententiam edoctus:

Unde habeas quærit nemo, sed oportet habere.
Quos Tartessiacis nunquam satiaret arenis
Tempestas pretiosa Tagi, non stagna rubentis
Aurea Pactoli.

Qui nullum mortis periculum reformidant, nullum Oceanum exhorrescunt, Nullam ignominiam præ inexplebili pecuniæ aviditate subter

 fugiunt,

fugiunt. Omni conatu, viribus id solum agunt, ut æraria sua resarciant acervis nummorum; Ut, Euclionum instar, suas illas ollas anlasque altissimè terris defodiant. Ne forte aliorùm insidiis artibusque hæc chara animula, pecunias dico, rursus eripiatur.

Quibus nullæ unquam satis divitiæ sunt; non Midæ,
Non Crœsi, non omnis Persarum copia,
Explere illorum tartaream ingluviem potest.

O verè inania, vere ludicra alternantis Fortunæ spolia, quæ tamen miseri homunciones tanti sæpe facimus, ut multo facilius placidiusque sit, ex hac ipsâ vitâ demigrare, quam tantillum de opibus suis, & male partis domi thesauris amittere.

Pudeat, Miseri mortales, vulgi hosce mores imitari, apud quod jamdudum Virtutes vera rerum vocabula amiserunt. Quod si nobiscum illi divinam Philosophorum mentem perspectam sibi haberent, nunquam ab hac tali insaniâ in sinistrum abriperentur.

O plus quam belluinam animorum rabiem! O cæcas, & inanes hominum cogitationes! Quibus nihil dulcius, nihil gratius est, quàm, quod alios emungant, alios fallant, suorum profusi, alieni appetentes. Qui omnem ingenii contentionem industriamque in acquirendis divitiis ponunt. *Atque utinam? qui divitias appetituri essent, cum divitibus primum deliberarent; Profecto vota sua jamdudum mutassent. Nam plurimis parasse divitias non finis miseriarum, sed mutatio fuit. Et multo securius tunc divites erimus, quando intelleximus, quàm non sit grave pauperes esse.* Tunc demum felices erimus, si pecuniis nostris nihil adjiciamus & cupiditatibus detrahamus.

Eant,

Eant, ut volent res humanæ, dum animo compositio sua constet.

Cur invidendis postibus, & novo
Sublime ritu moliar atrium?
Cur valle permutem Sabinâ
Divitias Operosiores?

Licet, non sub Hymettiis columnis ultimâ recisis Africâ somnum capiam, Nec quicquid de Libycis verritur areis, solus ego possideam; aut opimas Sardiniæ segetes feracis, vel pinguis Phrygiæ Mygdonias opes, satis tamen beatus sum, qui omnibus illis bonæ mentis impedimentis carere possum.

Non possidentem multa vocaveris
Rectè beatum: Rectius occupat
Nomen beati, qui Deorum
Muneribus sapienter uti,
Duramque callet pauperiem pati,

Absit tamen illud ab animo meo prorsus puerile, ut nullo modo divitias ego pati possim. *Apud Sapientem virum illæ in servitute sunt apud stultum in imperio. Et nemo tam unquam insanus extitit, ut sapientiam paupertate damnaverit, aut Philosophis pecuniam interdixerit.*

Stoici verò omnes illos divites dicunt, qui cælo, & terrâ frui possunt, & Divinus Plato in illâ sententiâ fuit, quod nunquam quisquam in magnis divitiis bonis artibus operam navaverit. Sapiensque *Diogenes* ausus asserere: Quod neque in domo, neque in civitate opulentâ locus detur virtuti. Ideoque cùm aliquando, quid essent divitiæ, interrogaretur *Chilon*, respondit: illæ thesaurus sunt malorum, & Calamitatis Viaticum.

Anacreon Verò Lyricus, cum auri talentum à *Polycrate* accepisset, illud paulò post ei restituit, Dicens: *odi munus quodcunque vigilare cogit.*

Nos, Commilitones Chariſſimi, nunquam tam à bonâ mente ſimus alieni, ut cum tetricis illis Philoſophis pecuniis odium indicamus. Pulcherrimæ ſunt opes, quas noſtro labore, & ſudoribus comparamus; quas à Principum liberalitate conſequimur; à Legationibus exterarum Gentium, à Magiſtratibus noſtris, in vitæ glorioſe inſtitutæ memoriam

Tamque divinus aliquis poëta nunc exiſtat, ut ab Auſpicio & inauguratione maximi RegumCaroli aureas per colla ſua ludentes catenas promereatur.

Hoc ante omnia H. A. nunquam ſatis ego admirari poſſum, quod in eodem contubernio noſtri generis, & familiæ homines reperiamus, qui ſolâ voluptatum fruitione, in gula, in ventre ſummam felicitatem reponunt. Quorum vita nihil aliud eſt, quam bibere, pergræcari, helluari, in ſcortis, & in popinis pernoctare; inter aleam & pocula occupari. Verbo dixero: hoc unum agere, ut ab inferis iterum revocent veteres Bicongios, Tricongios, Tiberios, Biberios, Amphoras, Bonoſos. (A page à ſacris Muſarum malè ominata hæc verba, Sardanapalos, Domitianos, Anthonios, Cleopatras, quorum nemo ſine offulâ potuit vivere, aut bene unctâ patellâ. Qui in luxu, in mollitie, in purpurâ vitæ ſuæ bonum poſuerunt.

Omnes famæ Nominiſque boni prorſus ſecuri, apud quos Sacrorum ipſe Antiſtes,

rarum ac memorabile magni
Gutturis exemplum. Porrò,
Si damnoſa ſenem juvet alea, ludit & hæres
Bullatus, parvoque eadem movet arma fritillo.
Qui radere tubera terræ
Boletum condire & eodem jure natantes
Mergere ficedulas, didicit nebulone parente,

& canâ monstrante gulâ.

Alia est Vita & Virtus, *Nobiliss: Adolescentes*, quâ adfamam, & honorum fastigia feliciter ascendimus: si non sequuti temporum horum barbariem, cum Cyro, cum Platone, cum Socrate ex pari vivamus. Qui vel prope fluentem aquæ rivulum jucundissime cænabant & solo Naturæ desiderio famen suam condiebant.

Parvoque assueti producere vitam
Et quantum Natura petit.

Tantumque cibi & potus sumentes, ut corporis vires alantur, non opprimantur: Quibus vestis arcebat frigus; domus munimentum erat adversus infesta corpori: Hanc utrum cespes erexerat, an varius lapis gentis alienæ, nihil interrerat.

Sicci terga suis, rarâ pendentia crate,
Moris erat quondam festis servare Diebus,
Et natalitium cognatis ponere lardum,
Castrorum imperiis, & Dictatoris honore
Functus, ad has epulas solito maturius ibat.

Utinam! & nos *Charissimi commilitones*, aliquid à veterum illâ gloriâ haussissemus, ut improbam *honorum* cupidinem; ut *divitias malè comparatas*, ut noxias *Voluptates* quàm longissime profugere, animos verò nostros, artesque ingenuas ad solius sapientiæ possessionem componere possimus.

DIXI.

ORATIO II.

De

Insanâ Regnorum Imperiique cupiditate,

Habita à

THEOTARDO HOBMA.

Ameland. Fris.

Nobilissimi, Amplissimi Domini Auditores,

PRæter illos, qui à caducis Fortunæ opibus toti dependent, vel in gulæ ventrisque sui deliciis, aut vanis honoribus salutem suam reponunt, etiam illi sese offerunt, qui, non privatis domigratulationibus contenti, ad summa tantum imperia, & RegumPrincipumque fastigia, animos suos adjungunt. Haud cogitantes, quam sit mutabile atque lubricum, tot Regna & nationes suâ solum manu & majestate complecti. Quàm periculosæ plenum opus aleæ, splendor ille regius, unumque hominem sua cura ac industria infinitis populis jura, & leges præscribere; belluamque tot capitum, vulgus, sapientiæ suæ gubernaculo feliciter regere ac refrænare. Quantò multò melius multis fuisset, manum à sceptro & corona abstinuisse, superbiæ suæ pœnam & ruinam jam experti, antequam optatâ imperii in sede, & solio jampridem, ut sic dicam, concaluissent. Id omninò ignorantes, qui fluctus in comitiis, quæ tempestates in Republica, quot metus terroresque regium tribunal circumstent: Quod summum imperium summum quoq; habeat periculum, & nunquam ab insidiis

insidiis sit tutum : Quod eminentis Fortunæ, assidui comites sint, crebræ vicissitudines & mutatio nes rerum : Velut iter facientibus per solem, quos necessario comitatur umbra: Utque illi, qui arborum magnarum fructus sectantes, dum altitudinem non metiuntur, & ad cacumina festinant, præ properè cum ipsis, quos comprehenderint, ramis, decidentes, gravi sese ruinâ affligunt.

Nescitis cupidi arcium, Regnum quo jaceat loco?
Regem non faciunt opes, non vestis Tyriæ color,
Non frontis nota regiæ, non auro nitidæ trabes.

Nunquam in aulâ Regum Principumque est tuta & secura quies. Semper simultas, suspicio, perfidia illic dominantur. Sive ingenia subditorum, quibus imperamus, spectemus; Sivè illorum affectus animosque cum quibus quotidiè conversari necesse est. Nemo tàm benè à Natura, ab educatione, instructus, ut adversus insidias dolosque semper sibi caveat satis prudenter. Omni sub lapide hîc latet scorpius :. Ut neque à propriis satellitibus & ab ipsis à latere purpuratis sit certa cuiquam securitas. Quod ab omni orbe condito, & ab ipsâ hac nostrâ ætate satis cognitum perspectumque habemus : Quandò potentissimus Galliarum Rex Henricus quartus; & fundator nostri imperii, Princeps Auriacus, Guilielmus primus, nefaria parricidarum manu de medio sunt sublati. Quibus addo, horresco referens, Magnum Britanniarum Regem Carolum primum, quem aliqua nuper suorum desperata, puto, colluvies, infelici securi percussit. Cujus regii sanguinis vindicta tandem matura, meritas ab ipsis hominum monstris, ac sceleratis Regicidis, pœnas exegit. Verum dicente Poëta :

Ad generum Cereris sine cæde & sanguine pauci
Descendunt Reges, & siccâ morte Tyranni.

Mirum verò, quod nedum id Damoclis aliorumque exemplo edoctus fuerit famosissimus Europæ Tyrannus, Cromvellius, quod summi discriminis res sit, non tantùm regios honores malis artibus acquirere, sed ipsum regem, regem dico, tot coronis potentissimarum gentium innexum, suo jussu & imperio de solio disturbare, denique morte ipsa, vix posteris nostris credibili, crudeliter trucidare.

Speramus id, Belgæ Fœderati, Potentissime Carole Secunde, ut tu, quod regnum, à Patre tibi legitimum ac debitum, nuper recepisti, illud ipsum meliore fato, ac Diis semper propitiis, tibi sis conservaturus. Atque hoc habeas semper,

Magnificum & ingens nulla quod rapiat dies,
Prodesse miseris, supplices fido Lare protegere.

Nam quemadmodum ægrotantibus medici sunt servatores; sic Reges iis, qui injuriam patiuntur; neque enim specie tenus ac nomine, Fortuna imperii consideranda est Cogitet secum princeps, & Tu nunc imprimis, divino servatus auspicio, Carole potentissime, quod ex omnibus mortalibus placueris Deo, electusque sis, qui Deorum vice in terris fungaris.

Quid ergò est, miseri mortales, quod, tanta vos animi amentia ad Regùm subsellia ac honores contenditis? Quando videre hic licet, quibus vitæ anxietatibus, quibus ærumnis ac miseriis sceptra ac coronæ subjaceant? Ad ipsa demum regna si pertranseamus, quid, quæso, in illis perpetuum ac durabile? Quid de prima Assyriorum Monarchiâ, quæ olim sub Nimrodo, sub Nino, sub Semiramide aliisque floruit, nobis reliquum est, præter nudum Historiæ nomen & fidem? Quid de secunda Persarum,

ſarum, ſub Cyro, ſub Xerxe, ſub Dario præter fumum nobis reſtat? Quid de Græcorum, ſub Amynta, ſub Philippo, ſub Alexandro aliud nobis conſtat, quam ſolum id ipſum, quod mendaci, forte, hiſtorico ad nos perſcribere viſum fuit! Niſi quod omnium imperiorum reſtiterit maximum illud, quod à Trojanis olim Romani acceperunt,

Quo nihil in terris complectitur altius æther,
Cujus nec ſpatium viſus, nec corda decorem,
Nec laudem vox ulla capit.
Armorum Legumque parens.
Terrarum Dea gentiumque Roma
Cui par eſt nihil & nihil ſecundum.

Quæ primò quidem à paſtoribus condita, domina tandem terrarum orbis evaſit, & univerſi mundi compendium, arx nationum, lumen gentium, orbiſque miraculum meritò appellata eſt. Potentiſſima hæc Reſp., cui nunquam, ut diximus, par ulla in terris fuit, tamen vix ſui veſtigium amplius reſervat. Quid eſt, vos ô Regnorum capita ac proceres, quod coronas veſtras & ſceptra, tanti facitis! Nonne noſtra id ætate vidimus, quantum de imperio ſuo amiſerit Magnus Hiſpaniarum Rex Philippus? Qui primum à Belgis fatali vulnere impetitus, deinde à Luſitanis, præfectis ſuis, ac ſubditis, magnâ parte laceratus.

Multa poſſemus hoc loco referre exempla de regnorum ortu atque occaſu; de clariſſimis civitatibus jam dudum everſis; de Rebus publicis planè in fumum & pulverem ſuum redactis; de illuſtribus in bello Imperatoribus, niſi ſæpius ex ipſo hoc pulpito de nobili hac materia copioſe diſſeruiſſemus.

Meo ingenio judicioque A. H. longè melius eſt, intrà modeſtiæ terminos ſe continere; nec eo uſque certis in cœlum pennis ſe extollere, ut nobis aliiſque non niſi ludibrium debeamus.

Magis, inquam, laudandi sunt illi, qui nimios honores fugiunt, quam qui anxiè illos desiderant; nam immodicæ potestates hominum animos ad fastum extollunt atque corrumpunt. Is mihi videtur amplissimus, qui sua virtute in altiorem locum pervenit; non, qui ascendit per alterius incommodum. Affectabat paternos currus Phaëton, sed mundum vota illa incenderunt. Inhibendæ igitur rapidæ cupiditatum rotæ, nec tam alte unquam generosus animus in cursum intendendus, ut prorsus extra se rapi videatur. Nolim tamen tam quemquam esse socordem, ut prorsus ab omni in Republica authoritate ac dictaturâ abstineat, tanquam à sarcinâ aliqua gravi ac onerosa. Respublica, ut dixit aliquis, *terrestris quidam æther est, in quo, tanquam sidera, defixit nos homines natura. Exequamur in eo munus nostrum, & spargamus lumen, & irradiemus.*

Trahimur enim omnes laudis studio, & optimus quisque maximè gloria ducitur: neque unquam excelsi ingenii virum humilia delectant. Si verò id perpetuo nos ageremus, ut insitos nobis divinæ rationis igniculos, quasi cineribus suis consopiremus; quid, quæso, aliud quam patriæ hostes, quam hujus universi inimicos nos profiteremur? Nam sublatis de foro legibus, justitiæque administris, omnia in suam facilè perniciem ac interitum properarent.

Vos igitur, potentissimi Reges Principesque, qui Batavis nostris vera fide & fœdere conjuncti estis, semper felices & invicti in imperio & honoribus vestris agite, ac efflorescite; populo, ne rebelles sint, leges & jura præscribite. Pacem nationibus: Securitatem civibus vestris asserite.

Et, quod caput votorum meorum est, vos, *Illustrissimi Alcmariæ proceres*, diu quoque secun-

dam

dam & prosperam dominationem in urbe vestrâ retinete.

DIXI.

ORATIO III.

De

Temporum nostrorum fatali calamitate.

Habita à

CORNELIO SCHONÆO.

Alcmariano.

GRatum mihi fuit, Charissime Collega, de veterum imperiis, crebrisque regnorum mutationibus te differentem modò audire. Utrâque ego manu sententiam tuam divinam complector. Cui ego argumento porrò insistens, id operam obnixè dabo, ut ex fatali temporum nostrorum decursu clarissimè appareat, quàm cuncta mortalium opera suæ sint obnoxia ruinæ.

Ad nostra imprimis tempora si me convertam, eorumque varios casus ac vicissitudines si tacitus mecum cogitem, vix putem antiqua sæcula plus nobis lucis ac luminis ad præsens argumentum adferre. Hæc enim ætas nostra, tabella & speculum est universi: in quo omnibus intueri fas est, quàm prorsus nihili sit rebus humanis confidere. Ut non immeritò & mihi exclamare liceat: Vanitas vanitatum, & omnia vana! Sub ipsâ tranquillæ pacis securitate, maxima bellorum monstra & prodigia, velut uno torrente, Europam nuper invaserunt. Quando ne per somnium de armis & classico cogitavimus. Sæpe tum temporis periculo viciniores, cum domi nos maximè tutos existimaremus.

Docuit hoc, præteritis annis, tristissimus in Germa-

Germania belli apparatus, cujus mala & miserias, nemo oratione, vix dum cogitatione suâ comprehendere potest. Per omnes Pronvincias in florentissimo illo imperio, nihil quàm incendia, & vastationes: quàm crebræ trucidationes, alterna vulnera, enses imbuti sanguine: quàm cadavera florentissimarum urbium, agrorum direptiones, conjugum liberorumque miserandæ strages & interitus. Cum quâ calamitate, valde dubitem, an aliqua è veteris ævi memoria conferri ac componi possit. Quæ, plus totis triginta annis, hosce fidissimos Belgarum socios & amicos fregit ac fatigavit. Donec tandem ipse Bohemiæ Rex Fredericus, miserando fato, solio suo deturbatus in exilium conjicitur. Cujus etiamnum Regina, cum omni sua prole, tanquam altera Pelopis domus, ad quas cunque miserias nata & conservata esse videtur Quo recente exemplo edocti nos sumus, quàm parum conveniat in humanis viribus, magnisque Regum Imperiis spes & opes suas collocare.

Nec minus proximis quoque diebus, instabilem rerum nostrarum conditionem didicimus, quando ab axe Britannico, sub novo illo Phalaride, fatale & infestissimum, vix nobis de armis cogitantibus, bellum fuit denunciatum: quo adeo vires nostræ sunt attritæ ac debilitatæ, ut cum Hannibale ad Cannas tunc temporis, adversis quasi astris, contendisse videamur Totâ belli mole, tam formidabili classe instructâ, poenè intra mœnia & portus nostros, exilia nobis ac interitum minitante, quando, post gestum, in tot annos, cum Hispaniarum Rege bellum, vix tutò ad quietem nos composuerimus. Sed illa rursum Dei Omnipotentis mitigavit benignitas, quæ singulari providentiæ suæ exemplo exulem terris suis Regem restituit. Pro quo beneficio nunquam satis

amplæ

amplæ gratiæ, tibi, O Æterne in Cœlis Deus, à nobis posterisque persolvi possunt. Modò non felicitatem præsentem, ut fieri sæpe solet, aut infaustæ disturbent nuptiæ, novâ aliquâ Hecubâ, aut Helenâ in Regnum introductâ, aut pessimi Sinones, tanquam mali angues, per impluvium decidant. Tu divinâ sapientiâ faceque cælesti præviâ, Potentissime Regum, Carole, fortunam tuam pressis manibus teneto, nec facilè ad ista descendefædera & amores, unde multo majora incommoda in civem & populum tuum promanare possent.

Ab hoc orbe & insulâ H: A: si ad mare Balticum nos conferamus, Dii boni, quæ inde nobis nuper tempestas oborta fuit! Iterum nos Belgæ omnium Elementorum injuriis objecti: quibus ex longâ consuetudine jam in naturam & nervum id transiisse videtur, ut in continuis bellorum incendiis, non sponte nostrâ, sed acerbissimis hostium odiis, semper vivere cogamur. Quod, certe, bellum initio tam atrox ac truculentum fuit, ut si male illic rerum nostrarum alea cecidisset, nobis imposterum, cum durissimo necessitatis telo, fame atque inediâ, confligendum fuisset. Verum Optimus Maximus in cælo Deus, rursum imminentes nobis tempestates benignâ suâ manu temperavit, scilicet:

Valet ima summis
Mutare, & insignem attenuat Deus,
Obscura promens. Hinc apicem rapax
Fortuna cum stridore acuto
Sustulit, hîc posuisse gaudet.

Vix etiam infelices infestasque hasce Hyadas, inita cum Gothorum Rege pace, evita veramus, ecce novum nobis, à majore hoste, Asiæ & Africæ Domitore, Turcarum illo Tyranno, immissum belli metum. Qui hoc unum operosè molitur, ut omnes

omnes ſuas vires, Martiſque univerſi rabiem, in Chriſtianum orbem evomere ac eructare videatur. Quod bellum an diri nobis in cælo Cometæ denuncient, an alia multa prodigia, jamdudum canere videantur, non facilè nos humanis conjecturis inquirere aut explorare volumus.

Attamen peccatis noſtris adeo ad ſuæ maturitatis perfectionem productis, ut non extra omnem metum & ſuſpicionem ſit, temporum horum, quæ vivimus, varia portenta, aliquid nobis tacitè monſtri malique præfigurare. Quare vos, o Potentiſſimi Europæ Reges Principeſque, pariter id unum omnes inſtituere debetis, ut infeſtiſſimo huic hoſti, qui humani generis Divinique Numinis contemptor eſt maximus, una nunc agmine animoque obviam procedatis. Vires veſtræ, quibus hactenus in mutua, prô pudor! vulnera & cædes, uſi fuiſtis, adeo ſunt validæ ac potentes, ut, Deo Duce, Comite ferro, facile omnes illius exercitus profligare poſſitis. Agite, terrâ marique lectiſſimas copias conſcribite. Inde ultra Pyrenæos & Alpes, recta in Italiam pergite, ut tempori ſuccurrere poſſitis in ferro flammâque ſociis jam verſantibus: ne brevi ſuos limites ac terminos vis illa Barbarorum pertranſeat.

Hinc à Rheno & Rhodano ad caſtra in Hetruriæ faucibus poſita, mactis animis armiſq; properate: ne fruſtra auxilia noſtra exſpectent Potentiſſimi Venetorum Patres. Inde à Sequanâ, à Tameſi, à Tiberi virtutem veſtram, Bellicoſiſſimi Heroës, pro vetere fortitudine, in campo ac acie oſtendite: ne velut ruptis aggeribus, in noſtram aliquando urbem, immaniſſima Turcarum tyrannis ſe immittat. Periculum eſt in mora, Chriſtiani Principes: & Hoſtem, quem, fortaſſe, ſpernimus, contemptu noſtro faciemus valentiorem.

Jam

Jam ad ultimos Germaniæ fines belli hæc flamma proserpit, & proxima quæque contactu suo adurit. Exercitatissimum militem Hostis non ex urbibus sed agris legit, masculam rusticorum prolem. Opes, commeatus abunde illi suppetunt. Locorum opportunitas, flumina, quibus classes suas devehat, non desunt. Omnia, quæ, in bellis, à bono Imperatore desiderari possunt, ille in promptu habet. Si unquam, Christiani Principes, virtutis memoriam seræ posteritati testatam cupitis, hic amplissimum hujus gloriæ theatrum vobis aperitur. Nunc bellum nobis infertur, post hominum memoriam, atrocissimum: in quo si aliquando victores exstiterimus, quos non triumphos, quas non gratulationes, jure summo, per universam Europam consequemur? At verò si remissi, si languidi nunc simus, illumque ardorem, quo antea in nobismetipsis opprimendis nimis alacres paratique fuimus, remittamus, nihil, præter summas miserias, præter calamitates maximas, à nobis exspectandum. Hoc demum verè bellum erit suscepisse, quod, jure summo, pro Religione, pro Libertate, pro aris & focis feliciter gestum esse videbitur. Quo, fortasse, aliàs prætextu non satis justas & legitimas nobis laudes ac titulos promeriti sumus.

Faxit Omnipotens in Cœlo Deus, ut adversum Asiæ Africaque Potentißimum hunc Dominatorem diu prosperè feliciterque subsistere poßimus. Ne à Scythico hoc Tyranno, qui totius orientis vires in Europam nunc parat; aliquando sub triste servitutis jugum redigamur.

DIXI.

ORA-

ORATIO IV.

De

VANITATE RERUM HUMANARUM.

Habita ab

ADRIANO BYLL.

Alcmariano.

AUdivistis H. A. ex Collegis meis, quo suo fato atque ordine res mortalium in hoc mundo administrentur. Quàm vana & inania omnia hæc sint opera, quæ nos aut manu aut ingenio nostro in terris molimur. Nihilque à solis ortu ad occasum, existat, quod solidam animis nostris tranquillitatem adferre possit. Qui semper inter præcipitia malorum suspensi, nusquam locorum nostris desideriis tutum aliquod asylum reperimus. Honores & opes, de quibus in principio verba fecimus, hominem plerumque in maxima mala impellunt, & quando ab hisce solatia aliqua expectamus, inde nisi maturam nostri doloris ac miseriarum messem metimus. Verè, natas rosas inter spinas & spicula acerbissima. Semper decumanis fortunæ procellis objecti, unde eluctari vel ipsi Alcidæ fortissimo, difficile nimis foret.

Ad corporis animique voluptates, si velut ad sacram aliquam anchoram confugiamus, eheu! quàm magnis multisque malis, meritò illæ nos mactant. Quod illorum imprimis facta docent, qui se semel Epicureorum nefariis castris, tanquam sacramento dato, obstrinxerunt. Unde nemo

nemo sine stigmate dimittitur; nemo sine infamiæ notâ tutus unquam evasit. Hæc tamen illa sunt gaudia & Halcyonia, in quibus tam mirificè, pro pudor! multi, hoc seculo, homines, sibi placent. Quorum initia si fortasse paulò lætiora se ostendant, illorum finis & exitus, totus tristis ac infelix: quemadmodum, vetus Historia infinita nobis illorum exempla reliquit. De summi honoris fastigio, multi Reges Principesque acre inter se certamen susceperunt; sed vix oratione hæc illorum amentia digna fuit. Quale in Cæsare & Pompeio videmus, in Syllâ, in Antonio, in Alexandro, pluribusque aliis; de quibus antehac verba ex hoc loco fecimus. Quos omnes toto orbe primos vel secundos, ad miserabile postea vitæ suæ ludibrium, ludicra fallaxque Fortuna reservavit. *Dominandi enim cupiditas rarò bonos habet eventus.* -

Ita quoque res se habet cum improbissimis Lupercorum sodalibus, quos nimia sæpe voluptas inter proprios suos complexus meritò occidit, ac strangulavit. Quemadmodum tota illa Cynædorum calamistrata cohors quotidie nos docet: quibus, gula & venter, sola subitæ mortis est causa & argumentum. Cujus certissimi testes etiam illi esse possunt, qui, post veteres illos Nattas ac Helluones, nostro quoque tempore, nullam nisi in majoribus Scyphis poculisque educendis, voluptatem percipiunt.

Quales verò cruciatus, animique dolores isti quoque homines quotidie persentiscant, qui, in avaritiæ volutati sordibus, solam felicitatē nummorum magnitudine metiuntur, vix verbis, puto, exprimere quisquam posset. Nôrint hoc illi, qui inexplebili divitiarū siti tanquam perpetuò damnati, omnibus modis pecuniam undique corradunt. Adeò ut prorsus res nihili sit omnis homo, nisi

nisi supra humana se attollat. Et illud, quodcunq; bonæ mentis impedimento est, longè à se removeat ac depellat.

Reliqua autem vitiorum genera, quibus animus noster est obnoxius, hoc nunc loco referre, totus erubesco. Quorum alios vah pudor! in pessimam Invidiam, alios in odia Vatiniana ac internecina; alios in Iracundiam immanissimam propensos invenio. Multos, qui proximi sui famam Calumniæ morsibus infestant; nonnullos qui ex adversis vicini rebus, nescio, quod gaudium, quàm hilaritatem percipiunt. Quare, an deflere potius rerum humanarum vanitatem cum Heraclito debeam; an cum Democrito potius, deridere, id penitus ignoro. Hoc unum ex Collegis meis jam didici, quod Honores, quod Divitiæ, quod Voluptates, ne honesto quidem ore sint nominanda: præter hæc sola atque unica, quæ nisi ingenuis ac generosis animis à virtutis exercitatione contingunt. Et, quod ipsa Regna-Principumque majestas, suis semper molestiis, suisque miseriis tam pacis, quàm belli tempore, sit exposita. Ut vel in communi proverbio videre licet, *omnes bonos Reges in uno annulo describi posse.*

Cæterum. H. A. quando hæc omnia, quæ sub utroque cæli lumine clarissimo continentur, brevi tabellâ complectar, & ad unum me hominem, qui tales tantosque in hac vitâ tamen spiritus sumere sibi solet, orationem convertam; Quid est, amabo, cur in hisce caducis ac mortalibus rebus vel minimam delectationem percipere possis? tanti, quanti, inquàm, sumus, à summo vertice ad imos usque talos, si nos & corpora hæc nostra intueamur, ex Philosophi sententiâ: *Lucerna sumus in vento posita, quodlibet quassum vas sumus, & quodlibet fragile.* Ut exclamare merito liceat,

ô VANITAS VANITATUM ET OMNIA VANA!

Hoc autem unico nos magni ſumus, quod animo, qui incorruptus, & æternus: illâ noſtri meliori, inquam, parte, cum Deo noſtro in Cœlis conjuncti ſumus. Tandemque ex hoc Labyrintho communium miſeriarum, in portum illum Divinæ tranquillitatis recipiemur.

Quod ſupereſt. *Nob: Prud: Dom: Auditores*, ingentes vobis habemus gratias, quod, pro ſolitâ veſtrâ humanitate, tam benignè nos differentes, de rerum humanarum vanitate, audiveritis. qui ut porrò Reipub: & Eccleſiæ, feris & plus quam ferreis hiſce mundi temporibus ſuperſtites eſſe poſſitis, Deum Optimum Maximum ex animo precor. *Faxitque idem Sator Statorque rerum humanarum, ut invictiſsimus Belgarum populus diu in tuto ſubſiſtat. Ne aut novâ bellorum rabie impetiti; aut aliis calamitatibus miſerè oppreſsi, in triſtiſsimam fati periodum impingamus; ſed ſemper felicia, ſemper nobis proſpera, in Elyſiis hiſce Belgarum convallibus eveniant.*

DIXI.

Hæ quatuor Antecedentes oration habitæ Alcmariæ CIↃ. IↃCLXI. Examine Paſchali.

O RA-

ORATIO V.

De

PRÆMIIS BONORUM.

Habita ab

ANTONIO DE HOOGHE *Amstelod.*

Nobilissimi, Amplissimi viri,

Auditores Humanissimi.

QUanquam non semper ex æquo virtuti constituta sint præmia, & optimus quisque in debito honore ac æstimatione habeatur; Tamen, Laus Opt. Max. sit Deo, non ita prorsus fera ac ferrea nostra sunt secula, ut virtutem omni suo cultu, ac decore spoliatam neglectamque videamus. Habemus in Republicâ, in Rostris, in Templis viros authoritate eminentes, sapientiâ præclaros, qui nunquam impunè id ferent, ut excellentium virorum facta illustria, in obscuro sita, turpi silentio prætereantur; sed totis viribus & sudoribus masculè id agent, ut suæ pietati, virtutumque studiis æterna monumenta ac trophea erigantur.

Licet illa, inquam, tempora aliquando exstiterint, quibus ob regnantium malignitatem, boni viri ipsorumque probitas contempta fuerit; tandem tamen ex luto & tenebris suis semper clarior pulchiorque emersit. Quæ propria est egregiis ingeniis indoles, ac natura, ut non penitus in occulto detineri possint.

Nos *Nobilissimi, Amplissimi viri, Audd, Humanissimi*, ex Præceptoris nostri consilio & authoritate, hac horâ, de *Præmiis Bonorum & Pœnis malorum* perorare nobis proposuimus. Ipsa argumenti

argumenti majestas & amplitudo, non dubium, attentissimas nobis aures animosque vestros præbebit.

Profectò, id nimium nobis esset dolendum, si tam infelicia nunc tempora viveremus, ut nulla virtuti dignitas, nulla benemeritis præmia persolverentur. Omniumque industria sine fructu & mercede in situ suo ac squallore computresceret, et optimus quisque omnes suos labores, curas, conatus in patriæ commodum impenderet; dies noctesque unum hoc sedulo institueret, ut & nostræ ætati & posteris omnia prosperè, omnia feliciter evenirent, idque sine ullo præmio ac emolumento: quis, inquam, ferre ac perferre hanc contumeliam animo unquam modesto tranquilloque posset? Omnia altissimis in tenebris sepulta ac suffocata jacerent, quæcunque divini Homines præclaris suis ingeniis in hac vita moliuntur. Nemo tam animo obfirmato ac virili facilè existeret, qui, sine spe Gloriæ ac honesti ambitu, res aliquas difficiles susciperet.

Quis enim virtutem amplectitur ipsam
Præmia si tollas?

Priscæ fortitudinis vestigia nullibi existerent, callosas habentem manus, pro muris stantem, pulverulentam, coloratam virtutem nullibi invenires. Domi militiæque egregia facinora conquiescerent. Nullum in togâ, in foro, in tribunalibus decus; nullus in religione, in templis splendor & gloria, si virtutum præmiis de mediis sublatis, omnia præstantis ingenii monumenta susque deque æstimarentur. De nostrâ vero Pallade, de operoso illo Minervæ studio mente mea augurari quid possim? brevi, inquam, concludendæ omnes Musarum fores, si non aliqua à fama & præmiis illustrior gratia & Gloria illas cohonestet. Inde est quod Clarissimi viri, ab omni ævo tot

laboribus

laboribus se defatigarint; in omnibus terris tot trophea nominum suorum erexerint; tam laudabili studio ingenia sua vexarint. Quæ nnnquam æquis animis perferri potuissent, si non bonæ mentis, ut sic dicam, nutricula ad res magnas perficiendas stimulum suum addidisset.

Macti animis estote, Adolescentes. Etiamnum virtutum præmia nobis sunt integra. Nemo illa ea toto præ occupavit. Nostro ardori animisque relicti sunt triumphi, quibus orbi posterisque innotescere licet. Hastam suam nullus abjiciat. Nos viri fortes in famæ hanc aciem masculè contendamus. Si antiquum, si nostrum hoc ad amussim seculum excutiamus videbitis, profectò, nullam virtutem theatro suo destitui. Nullam rem bonis auspiciis susceptam suis unquam muneribus præmiisque indigere. Neminem, qui gloriose semel factorum memoriam exercuit, suo scopo & termino magnitudinis frustrari.

Licet aliqui nonnunquam temerè non ingemiscant, quod ex pari studiorum fructum non consequantur, & vix è laborum suorum Scyllâ & Charybdi eluctentur, nisi misera vitæ jactatione. Tamen parata veræ virtuti est merces, & honeste suas actiones instituentibus digna reservatur gloria atque dignitas.

Et semita, certè,

Tranquillæ per Virtutem patet unica vitæ.

Studiorum verò illustrium præmia ac functiones desideratis? Philippos, Alexandros, Augustos habetis, qui doctorum virorum lucubrationes semper maximi fecerunt. Vespasianos, Adrianos, Alphonsos, Carolos, quibus unica fuit cura & voluptas beneficia sua in literas & literatos conferre Olim in Grammaticos & Rhetoras singulari affectu propenderunt Græci, qui Gorgiæ Leontino, Demetrio Phalareo, multo numero statuas aureas

aureas erexerunt. Ita quoque Romani, qui M. Tull. Ciceronem, novum hominem, in principem Senatus locum extulerunt, plurimosque alios, propter sola literarum studia, ad summæ dignitatis gradum evexerunt. Qui uni Poëtæ Virgilio, quod carminis majestate excelleret, plusquam divinos honores concesserunt. Adeò ut vel nemo in aliquo scriptorum genere unquam præclarus, exstiterit, quem non gentium populorumque plausus, tanquam umbra gloriæ certissima, pulcherrimè exceperit. Philosophi Possidonii domum, Quis credat? Magnus olim Pompejus studiosè frequentavit. Platoni in Siciliam venienti vittatam navem obviam misit Dionysius.

Et Philippus Macedo beatum felicemque se deprædicavit, quod filii sui natales in tempora Aristoteles incidissent. Quo verò amore prosequuti sunt Athenienses Polyhistora suum Thycididem? Et, captis Syracusis, quo honore affecit, insignem Mathematicum Archimedem, Marcus Arcellus? DomitiumVlpianum, ac JuliumPaulum Alexander Severus? Quibus nec in cænâ, nec in conviviis catere unquam potuit. Hippocratem Artaxerxes? Cui tantùm auri, quantùm cuperet, annumerari imperavit.

Certissimum est H. A. raro aliquem suæ Virtutis teste ac testimonio defraudatum fuisse. Ut neque mechanicis artibus, quas nedum ingenuis studiis annumeramus, suus etiam honor unquam defuerit. Iterum Alexandro magno nobili hoc exemplo comprobante: qui Apellem, qui Lysyppum, qui Pyrgotolem, singulos suæ artis præconio commendavit. Quid dicam de illustribus, in tam vario senatu, consiliariis; de missis ad exteras gentes Legatis? Illi à Tiberio; ab Octavio Augusto, à Claudio Cæsare, ab Imperatore Nervâ summis laudum titulis affecti sunt. Prætereo tot

egregios in bello duces, *SCIPIONES, MARCELLOS, FABIOS*: quos omnes quia populi Romani memoriam omninò immortalem fecerunt, ipsâ æternitate donarunt. Inter quos Lacones primò mihi occurrunt, qui, ob egregia facinora, in patriam exhibita, eximiis & præclaris viris divinos honores decrevererunt. Et ipsi Athenienses, qui regem suum Codrum, propter singularem in patriam pietatem, in Deorum numerum retulerunt.

Quare nec immeritò sapientissimi olim Poëtæ divinissimis Hominibus, qui Virtute aliquâ excellebant, locum aliquem in ipsis campis Elysiis designarunt. Illis, inquam,

Qui manus ob patriam pugnando vulnera passi,
Quique sacerdotes casti, dum vita manebat,
Quique pii vates, & Phæbo digna locuti,
Inventas aut qui vitam excoluere per artes,
Quique sui memores alios fecère merendo.
Omnibus his niveâ cinguntur tempora vittâ.

Cresceret in immensum Oratio mea H. A. si singula virtutum nomina, earumq; præmia & laudationes, hoc loco, recensere deberem. Nostra quoque secula ab hac laude & gloriâ non prorsus sunt destituta. Quæ quoque suos Epammondas, Phociones, Aristidas in pretio habent, famamque illustrium virorum, quos terra hæc nostra alit, nulla temporum oblivione cupiant extinctam, ac deletam. Adeò, ut in ipso hoc nostro Belgio, verè adhuc gloriari nobis liceat de optimis florentissimisque legibus, quibus sua virtuti præmia & pretia constituuntur. Nondum, hac ipsa ætate, in illustri Nassoviorum domo, exhibitæ in patriam virtutis exemplis ingratâ taciturnitate oppressis. Et in prosperâ ac felici civitate Alcmariâ, plenissimis hujus gloriæ ac laudum monumentis, laus Deo, etiamnum pulcher-

pulcherrimè existentibus. Ubi nullius boni viri sudor, zelusque divinæ pietatis suo caret plausore & triumpho.

Quare vos, *Ornatissimi Adolescentes*, id unum studiosissimè agite, ut honestissimarum artium scientis imbuti, patriam vestram, & in illâ *Urbem hanc Augustissimam*, pro virili parte ornetis, illustretis.

DIXI.

ORATIO VI.

De POENIS MALORUM.

Habita à

THEOTARDO HOBMA,

Amelando-Frisio.

Nobilissimi, Amplissimi viri Audd. Humanissimi.

Quemadmodum; laus opt. Max. in cœlis Deo, justissimæ virtuti sunt remunerationes, paucique inveniantur, quibus non suæ laudes, ob egregia animi decora, tribuantur: Ita etiam unumquemque meritò scelus suum agitat, Nemesinque in tergo is habet, qui aliqua vitæ turpitudine infamem se fecit. Quæ Regnorum ac Civitatum duæ fortissimæ columnæ, quando altissimis defixæ radicibus subsistunt, est, quòd jure meritòque de Legum integritate civibus subditisque gratulemur. Tum hoc proprium sit divinæ justitiæ officium; *Parcere subjectis & debellare superbos.* Neque aliter in unius populi corpus coalescere Respublica posset, nisi in eadem Themidos

 bilan-

bilance, hinc optimè meritis præmia, inde improbo cuiq; certissimæ suæ pœnæ distribuerentur. Quæ recta, sola &, regia est via, qua scelera & flagitia removemus, quâ maria frequentamus, & ubique cum securitate tranquillitas dominetur.

Egregie docente hoc nos Boëthio: quod *annus bonus, non tam de magnis fructibus, quam de juste regnantibus sit existimandus*. Nihilque unquam turpius possit existere, quàm à Legibus Principem eximere. Et, ex Caligulæ sententiâ, omnia ipsi & in omnes licere, regiumque id demum esse; *Impune quodlibet facere*. Quæ, certè, improbissima regnandi est consuetudo. Hæc verò una & optima est ad Rempublicam gubernandam ratio, quando bonis viris ad salutem sui præmia, improbis autem pænas ac supplicia constituimus. *Virtus sibi ipsi est præmium, omniaque illi bona adsunt, quem penes est virtus*. Nullum igitur Scelus, nullaque vitæ turpitudo impunita esse debet; quoniam ab hoc uno fonte ac fomite derivata clades ad omnium Populorum perniciem facilè promanet. Nec minorem, certè, voluptatem nobis id faciat, ut æquè severis legibus animadverti videamus in improbos hominum mores & delicta, quàm erga virtutum functiones, egregiâ beneficiorum memoriâ defungi. Illorum judicio prorsus pro vili contemptoque habendo, qui molli semper manu, minimaque clementiâ peccati magnitudinem tractandam esse censent. Liberè enim ac impunè grassantibus vitiis, quis illam tòt capitum belluam, intrà rectum orbem & orbitam contineret? Non eo tamèn fine, ut in suspicionem vocatam velim Alphonsi & Cæsaris benevolentiam, *qui nescire voluerunt, quid quisque peccasset*. Et amorem civium unum inexpugnabile esse munimentum, quo Rex & Prin-

Princeps in tuto esse possit. Tunc demum severiore remedio ac disciplinâ esse utendum, quando morbi, jam pertinaciores, proximè ad desperationem venerunt. Et vim sceleris pœnarum acerbitate coërcere debemus. Absit ità animum humanum Principi exuerim, ut obvia crudelitate quemcunque laceret, & in minimos errores prolapsos, statim in tauro Phalaridis mugire faciat. *Cave homines feros, cave Scythas magistrâ Medeâ dignos*, et noli in mite nostrum Belgium novos Thyestas ac Lycaona adducere. Id tantùm urgeo vehemens Orator, ut pereat aliquando in partibus quid, ne rerum summa amittatur. Ut in patriæ proditorem, in perduellem, in Repetundarum ac Residuorum reos, acerbissimis pœnis animadvertatur. Et ne in contumeliam adducatur Lex Julia contrà adulteros; Lex Cornelia contra Sicarios, Lex Apuleia, Aquilia, Latoria, Licinia; quæ ab improborum injuriis nos tutos præstant. Laudabilem in eo Tiberii morem assecuti, qui multa adversum ambitum & potentium preces constituit; cuique suam defensionem tribuit, & non, nisi cognitâ causâ, jus & injuriam decerni voluit. Egregiam ex inde laudem meretur prudens antiquitas. Quæ ut sedula virtutum Nutrix, ita scelerum & flagitiorum vindex fuit acerrima. Adeò ut vix ullum crimen extiterit, cujus aut vestigia non deprehenderit, aut illud in herbâ, antequam ad maturitatem perveniret, falce sua resecârit. Quod, velut in speculo intueri nobis datur, quando sub oculos nostros veterem ac recentem historiæ fidem subjicimus. A mundi exordio auspicium si sumimus, & inde usque ad nostra hæc tempora descendimus, quis omnium illa, amabò, pœnarum nomina percurrere posset? Quando Opt. Max. Deus. toties de nocentibus supplicia sumpsit; toties sua fulmina, rubente dextrâ, in mise-

ros mortales conjecit; terrâ marique toties populum suum; inimissâ quasi tempestate, ac pœnarum pœne diluvio, ad debitam sibi pietatem modestiamque revocare voluit. Hæc illa sunt in sacris paginis tonitrua, quæ nostros animos novo indies terrore percellunt. Unde vivo ad oculum exemplo nobis constat, quam meritò humanis flagitiis supremum illud Numen succenseat. Tam æquus exactæ in terris virtutis æstimator, quam sceleris ab unoquoque perpetrati judex severus. Quam sententiam ex vero expressit Menander:

Ὁ γὰρ ἀδίκως καθ' ἑτέρου ζηλῶν κακὸν,
Αὐτὸς προπάσχει τοῦ κακοῦ τὴν ἔκβασιν.
Ὅταν ἐκ πονηροῦ πράγματος κέρδος λάβῃς,
Τοῦ δυστυχεῖν νόμιζε σ' ἀῤῥαβῶν' ἔχειν.

Ego A. H. ne aliorum flores delibem, intra nostra pomœria ac limites me continebo. Potissimus enim mihi sermo est cum Adolescentibus, quos mea hac oratione inflammare ad virtutem, & abducere à vitiis proposui. In utramque partem delineatâ vivâ imagine, quò ad meliorem animi habitum componere se possint. Certum est, *commilitones Charissimi*, quod sua quemque fraus, suus error maximè vexet, nosque quotidie magnum illud Numen irritemus. Et quasi puniendi justæ causæ non sint, horas illi demus. Cùm illud præcipuo curare deberemus, ut, perspecta impiorum vita, nostram inde vitam à vitiis repurgaremus. Non, puto, minorem vobis delectationem pariet, H. A. oculis mecum introspicere hominum improborum pœnas, quàm modò de virtutum præmiis Collegam meum differentem audivisse. Vix ullum ego agnosco criminis genus quod non autori suo damnum meritò attulerit;

ſiveanimo & cogitatione meâ vetus, ſive noſtrum hoc ſeculum contemplor. Fatalis fuit ruina priſcis Gigantibus, quando cœlum ipſum peterent ſtultitiâ, & pennis non homini datis, ire ad ipſa ſidera miſeri illi phaëtontes conarentur. Quam ſuperbiæ quoq; pœnam experti ſunt Domitiani & Caligulæ, qui ſibi ipſis divinos honores aſcripſerunt. Et illis in proximo poſiti Alexander Dionyſius, Cæſar, Joviſque ille æmulus Salmoneus, qui currum rotas æneis canthis obmunitas ſuper pontem æneum agitavit. De quo meritò princeps Poëta:

Vidi & crudeles dantem Salmonea pœnas.
Dũ flammas jovis & ſonitus imitatur olympi.
Ubi,
Centauri in foribus ſtabulant, Scyllaque biformes,
Et centum geminus Briareus, ac bellua Lernæ.
Horrendum ſtridens, flammiſque armata Chimæra,
Hîc & Aloidas geminos, immania vidi,
Corpora, qui manibus magnum reſcindere cœlum
Aggreſſi, ſuperiſque Jovem detrudere regnis.
Nec non & Tityon, terræ omniparentis alumnum,
Cernere erat: per tota novem cui jugera corpus
Porrigitur, roſtroque immanis vultur eburno,
Immortale jecur tondens, fœcundaque pinnis
Viſcera; rimaturque epulis, habitatque ſub alto,
Pectore nec fibris requies datur ulla renatis,
Quid memoriem Lapithas, Ixiona, Perithoumque,
Quos ſuper atra ſilex jamjam lapſura, cadenti,
Imminet aſſimilis;

Hic quibus invisi fratres, dum vita manebat,
Pulsatusque parens, & fraus innexa clienti,
Aut qui divitiis soli incubuere repartis,
Nec partem posuere suis.
Saxum ingens volvunt alii, radiisque rotarum
Districti pendent. Sedet æternumque sedebit.
Infelix Theseus. Phlegyasque miserrimus omnes,
Admonet, & magnâ testatur voce per umbram:
Discite Justitiam moniti, & non temnere Divos.

Hosce omnes propter immania illorum flagitia, meritò ad Acherontem pœna damnavit. Et non istis inferiores Syllam, Antonium, Marium, Lepidum existimes, qui omnes dignum sua crudelitàte mortem obierunt. Tota denique regna, civitates, Principatus, quo alio argumento ad interitum suum sunt prolapsa, quàm ob fœdera rescissa, quam ob patriæ proditiones, ob leges malè observatas, ob fidem & amicitiam per scelera violatam? Ut nihil jam dicam de novis seculi nostris Sejanis & Cromvelliis, quibus ob pravas ac nefarias in reges suos molitiones meritò puniendis, vix rotæ ac unci, puto, in Europâ suffecerint. Deque Privatorum pœnis ac suppliciis, quæ pro sceleris sui magnitudine suo quisque jure commeruit. Inter quos infausti ominis nominisque homines mihi occurrunt Avari Euclìones, sordidi Adulatores, alienæ famæ fortunæque obtrectatores. Nati denique ex ipso malè volentiæ sinu pessimi Calumniatores atque invidi, quibus hoc unum in vita est dulce atque jucundum; ut, odio suarum rerum, omnia mutari studeant. Qui secretis criminationibus alios infamant, & quo incautiores decipiantur, palam laudant. O genus homi-

hominum *nullâ virtute redemptum à vitiis!* Ipsi vobis, proh pudor, Carnifices, Tortores, ac Tormenta existitis; qui ad omnia fulgura trepidatis ac impallescitis. Quibus tacitâ sudant *praecordia culpâ, cum frigida mens est criminibus.* Cuperetis lustrari quidem omnes

Si qua darentur
Sulphura cum tadis, & si foret humida Laurus.
Sed, *Prima haec est ultio, quod se*
Judice nemo nocens absolvitur, improba quamvis
Gratia fallacis praetoris vicerit urnam.
Quos diri conscia facti
Mens habet attonitos, & surdo verbere cadit. Iuvenalis Sat. XIII.
Occultum quatiente animum tortore flagello.
Qui,
Nocte dieque suum gestant in pectore testem.
Perpetua anxietas nec mensae tempore cessat,
Faucibus, ut morbo siccis, interque molares
Difficili crescente cibo. Cum vina misellus
Expuit, Albani veteris pretiosa senectus
Nec placet. *Densissima ruga*
Cogitur in frontem, velut acri ducta Falerno.
Hi sunt, qui trepidant, & ad omnia fulgura pallent,
Cum tonat, exanimes primo quoque murmure caeli.
Puto, ignorare vos,
Esse aliquos manes & subterranea regna.
Et contum & stygio ranas in gurgite nigras.

Quod cum latinis scriptoribus, cumulatissime, quoque testantur Graeci, quorum si ore loqui hic licet, vere videbimus, quae olim supplicia in illa gente apud improbos quosque obtinueriut. Egre-

gie *Isocrates* noster ad Nicoclem; τῆς ἀρετῆς ἐδὲν τοῖς πονηροῖς μέτεσι.

Et divinus *Plato* : ὅταν βέλητα θεὸς εὖ πρᾶξαι πόλιν, ἄνδρας ἀγαθὺς ἐποίησεν, ὅταν ᾖ μέλλῃ κακῶς πρᾶξαι πόλιν, ἐξεῖλε τὺς ἄνδρας τὺς ἀγαθὺς ἐκ ταύτης τῆς πόλεως ὁ θεός. Cui affine est illud *Menandri* :

Σοφοῖς ὁμιλῶν κ'αὐτὸς ἐκβήσῃ σοφός.
Κακοῖς ὁμιλῶν κ' αὐτὸς ἐκβήσῃ κακός.

Adeò, ut nullum vitium reperiatur, quod non, divina quasi virgula & vindicta mox parata, ex merito pœna sua consequatur. Testante hoc iterùm de Ebriis. ad Demonicum *Isocrate* : ὅταν ὁ νῦς ἀπὸ οἴνυ διαφθαρῇ, πάντα πάσχει τοῖς ἅρμασι, τοῖς τὺς ἡνιόχυς ἀποβάλλυσι, Et ut paucis multa comprehenderim : ὐδεὶς ἀνθρώπων ἀδικῶν πίσιν ὄυκ ἀποτίσει. Καὶ τιμωρία ἀδικίας ἀκόλυθ@·

Nihil horum clara æternaque virtus admittit. Hæc adeo est gratiosa, ut insitum etiam sit malis probare meliora. Hæc gaudium præstat perpetuum & securum : etiam si quid obstet & nubilum intervenit. Hæc denique nos homines usque in cœlum attollit, & supra cara mortalibus collocat. Huc vos invito, *Generos. Adolescentes*. Illò me sequimini. Viam vobis rectam & regiam designo, quâ ad ipsam æternitatem contenditur. Mactis, quæso, animis, hoc illustre gloriæ certamen suscipite. *Et tu porrò felix ac prospera esto, O Augusta Almaria! diuque Virtuti tutissimum Asylum, Improbitati inimicissimum Tribunal oppone.*

DIXI.

Hæ duæ Orationes recitatæ Alcmariæ, post Examen Publicum CIↃ IↃCLXI. XII. *Septembris.*

ORA-

Exercitium Oratorium ad imitationem Salluſtii de Bello Jugurthino.

Præfatio.

ORATIO VII.

Habita à

PETRO SYMS.

Alcmariano.

Duæ ſunt exitiales Rerump. peſtes, Audd: ruinæ imperiorum, materies omnium malorum, *pecuniæ* ſcilicet & *dominationis libido*. à quibus occupatæ Reſp. in extremam miſeriam devolvuntur, tandemque à ſtirpe intereunt. namque Avaritia fidem ſubvertit, probitatem exterminat, Juſtitiam ex hominum ſocietate profligat, omnes virtutes, omneſque benè curandæ Reipublicæ artes eliminat. Horum in locum perjuria & fraudes ſubſtituit, ſacrilegum Dei Religioniſque contemptum inducit, parandæ rei rationes & opum aucupia edocet, ad rapinas, ad furta, ad proditiones patrandas facem præfert. *Ambitio* vero mortales ad deteſtanda flagitia impellit, amicitias magis ex commodo, quam fide æſtimare, blando verborum alloquio incautos decipere, aliorumque gratiæ & benevolentiæ, quam bono honeſtoque Reip. ſtudere, leges perfringere, ſacra humanaque permiſcere, nihil denique penſi nihil ſancti habere. Magnum olim lateque potens Græciæ fuit Imperium: quod parvâ ſæpe manu delevit, innumerabiles hoſtium copias, multas gentes armorum vi ſubegit, bonis legibus Reſpublicas adminiſtrans, rerum geſtarum & Sapientiæ laude toto orbe decantata fuit, quoad honoris pecuniæque cupiditatem à ſe repulit. At ubi illa ſeſe Principum animis inſi-

nuaret, & pro sequisque, ut maxime poterat, ad honores opesque contenderet, tum viriles illi animi, quibus toties Persarum conatus represserant, conciderunt, virtus quasi venenis malis imbuta, elanguit, æqui & iniqui discrimen, nullum habitum fuit. Bonos ex fortunis suis expellere, exitio, carcere, morte mulctare, per pessima flagitia ad opes & honores grassari. *Roma*, augustissimum quondam imperii domicilium fuit, domina orbis terrarum, lumen omnium Gentium, palæstra quædam ac theatrum, in quo pulcherrima virtutum spectacula publice exhiberentur. At quando stetit hoc felicius, quam cum ab aratro Dictatores ad capessendam Remp. vocarentur, cum Imperatores humi desidentes, raparumque ferculis contenti, hostium aurum repudiarent. Quid tibi difficile arduumque fuit inclyta dominatrix, quis hostis formidolosus, quibus periculis cessisti, cum Dictatores tui, à stivâ atque ab agris ad clavum summi imperii admoverentur, cum avaritiam & ambitionem sancitis legibus constringeres? Subversa est felicitas, cum tibi divitiæ bono honestoque potiores factæ. Cum dignitates, tuque ipsa, si modo emptorem nancisci potuisses, venalis reddita; cum potentiores furtim & per latrocinia ad honores niterentur.

Ipsa ubi æmula imperii *Carthago* à Scipionibus eversa est, convulsis Marium & montium claustris nihil amplius restaret, quod victoriæ cursum inhibere posset, tum hoc malum longe grassari cepit, ut nullis amplius legibus coërceri, aut suppliciis constringi potuerit Maxime verò cum populo Romano cum Jugurthâ Numidiæ Rege bellũ esset, hæ corruptæ civitatis mores patuerunt. Quod ut ante cognoscendum illustre magisque in aperto sit, paucis Jugurthæ genus & studia exponemus. *Masinissa* Numidarum Rex contra Carthaginenses

ses, & Syphacem Regem Populo Romano, sub Scipione Africano militavit, & singulari virtute, quam in hoc bello exercuit, Principis Populi gratiam, Syphace capto, regnum ipsius promeruit. Hic Masinissa tres post sese filios reliquit, Micipsam, Manastabalem, & Gulussam, quibus extremis morbo absumptis, Micipsa solus regnum obtinuit. Manastabalis verò, antequam diem extremum obiret, Jugurtham, ex illegitimo concubitu suscepit, quem Micipsa, ignarus mali sui, cum Atherbale & Hiempsale, filiis suis, domi educavit. Hic ubi primum adolevit, ingenii & fortitudinis documenta de se præbuit, nec se ad inertiam & corporis voluptates pessum dedit, sed arma tractavit, venando corpus exercuit, impigre laborando, omnia, unde gloria peti poterat, conando, populi sibi studia & favorem comparavit.

Demũ sub Scipione apud Numantiam militans, & consilii dexteritate, & pugnandi strenuitate brevi tantum effecit, ut Imperatori suo acceptus, commilitonibus charus, hostibus terrori fuerit. Hac virtute viri & gratiâ, quâ apud omnes plurimum valebat, Micipsa patruus permotus, Jugurtham adoptat, & in regni societatem cum filiis suis assumit. Mortuo Micipsa cum Jugurtha altiora animo cogitaret, jamque totam Numidiam spe invasisset, primò Hiempsalem dolo aggreditur eumque per ministros domi suæ incautum opprimit. Inde Atherbalem invadit, copias ejus fundit fugatque, ipsum regno ejicit, fortunis omnibus exuit, denique in oppido Cita obsessum per summum scelus trucidat, totamque Numidiam per vim occupat. Ad extremam denique miseriam compellit. Atherbal regno ejectus, Romanorum opem implorat, de fratris miserrima cæde, de regni spoliatione, de audacia atque superbia Jugurthæ conqueritur, auxilium precatur, pœnam

impio parricidæ irrogari postulat. Pauci inter Romanos, quibus bonum & æquum divitiis carius erat, miserabili Adherbalis fortuna movebantur. Maxima pars spe aut præmio inducti, pro Jugurtha steterunt, tantumque singulos Senatores ambiendo effecerunt, ut pro turpissimo parricidio amplissima præmia consequeretur, &, divisa inter duos Reges Numidia, optima ejus pars, viris opibusque firmior, Jugurthæ traderetur. His non satiatus Jugurtha, Atherbalis regnum hostiliter aggreditur, omnia effusis populationibus, rapinis, latrociniis permiscet, ferro flammaque late grassatur. Copias Atherbalis, quibus excursiones hostium prohiberet, profligat. Ipsum in oppidum Cirtam compulsum armis obsessum tenet, tandemque deditione urbis potitus, contra jus gentium datamque fidem miris excruciatum modis necat, & totam Numidiam per vim occupat. Tantum scelus impune fuisset Jugurthæ publico bono privatâ gratiâ devicto, nisi pauci invictum adversus largitiones animum habentes, senatum ad bellum Numidiæ movendum impellerent. Hujus belli historiam Sallustius, ille rerum Romanarum florentissimus auctor describit. ubi an magis sententiarum gravitatem, an relationes fidem, an verò styli elegantiam, & dignam tali Historico & Romanâ magnitudine sublimitatem mireris, nescias. Hunc quia, proximis diebus, nobis hæc à præceptore inculcata, succinctis aliquot Orationibus ex hoc loco exhibebimus. ut inde vos H. A. honestam aliquam delectationem, nos verò repetitæ lectionis fructum uberiorem perciperemus. *Primus* nostrum Micipsæ Regis personam sumens Jugurtham à Numantiâ reversum, & rerum gestarum gloriâ inclytum cum filiis Atherbale & Hiempsale Regni hæredem instituet, singulosque ad concordiam,

quæ

quæ unicum regnorum est stabilimentum, hortabitur. *Secundus* Jugurtham repræsentans, habito suorum concilio, quid sibi in animo sit exponet. *Tertius*, sub Atherbalis personâ, Jugurthæ nequitiam, patris cædem, suam fortunam in Senatu Romano proponet, & auxilium implorabit. *Quartus*, pro Jugurthæ Legato se gerens, regem suum defendet, ipsiusque, in Romanos merita ac fortitudinem commemorabit. *Quintus*. L. Bæbium exprimet, fautorem regis, muneribus ipsius corruptum, publico bono privatam gloriam ante ferentem. *Sextus* L. Memmium adumbrabit, & fautores Regis culpabit, Ambitionem & Avaritiam reprehendet, adversus Jugurtham bellum decerni, & sanctè vindicari Adherbalem postulabit, recensitâ factorum Jugurthæ historiâ. *Septimus*, Consul Romanus Jugurtham hostem pronunciabit, bellum decernet, severè puniendos maleficos docebit, adversus avaritiam, & ambitionem leges sanciendas monebit. *Vos, Viri Nobilißimi, Amplißimi, Doctißimi, Auditores Humanißimi, quæso, de illustri, hac materiâ, & argumento temporum nostrorum moribus dignißimo, nos dicturos gratiâ & benevolentiâ Vestrâ, ut soletis, liberè benigneque prosequimini.* Verum enim Poëta dixit:

Excitat auditor studium, laudataque Virtus
Crescit, & immensum Gloria calcar habet.

DIXI.

ORAT

ORATIO VIII,

Habita à

IOHANNE DIONYSIO,

Haerlemense.

Sub PERSONA MICIPSÆ,

Qui JUGURTHAM,

à Numantia reversum,

Cum Filiis Atherbale & Hiempsale Hæredem adoptat, singulosque ad Concordiam hortatur.

QUod aliquando precatus à Jove Opt: Max: cæterisque Dijs immortalibus sum, ut opum mearum regnique Numidici hæredes, relinquerem, illius me voti compotem esse factum, maximè lætor. Video ante oculos *Atherbalem* & *Hiempsalem* filios meos, dignos avo Masinissa Nepotes, præsidia senectutis meæ, ornamenta gentis, fulcra Numidiæ, amplissimi regni, gloriæ regiæque dignitatis possessionem, præclare tueri, Vos mei filii, debitum charissimo Parenti amorem & reverentiam exhibuistis. Vos præceptis monitisque meis aurem semper præbuistis. Vos ab ineunte ætate magnarum virtutum documenta ostendistis. Non dediti corporis gaudiis per luxum atque ignaviam ætatem exegistis. Non in magna fortuna omnia vobis licere existimastis. Ad gloriæ, ad bonarum artium studia animum assiduo intendistis. Nihil mihi in vitâ meâ acerbi obvenire potest, quod non talium filiorum recordatione mitigetur. Non molesta mihi est senectus, non sunt oneri curæ, non sunt dolori adversitates. Omnia

nia mihi in vobis possidere videor, quæ vel ore poscam, aut animo exoptem.

Nec jam mihi mors erit acerba, qui in filiis meis ut corporis, sic virtutis imaginem expressam, sim relicturus, & subditi, me è vivis erepto, non dominum, sed nomen tantum sint mutaturi. Hoc animi gaudium ex tuo, *Jugurtha*, conspectu geminatur. In quem ob virtutem tuam non minus ac in filios meos propendeo. Et si enim fortunâ clari sanguinis ortum tibi denegaverit, & materno genere filiis meis sis impar, tuâ tamen virtute assecutus es, ut eodem cum liberis meis honore effulgeas. Veni itaque in potestatem Imperii, qui in virtutis venisti, & cum filiis meis Numidiæ sceptra æquo jure tracta, omnium mearum opum atque gloriæ hæres præstantissime.

Illum ego verè Regio nomine dignum arbitror, qui regnum, quod nascendo à parentibus accepit, virtute simul meretur. Quæ si abfuerit, non magis Regem dicam, quam si asinum diademate insignem in solio viderem. Qui reliquis honoris fastigio eminentior est, virtute etiam, animique dotibus antecellere debet. Ideóque nos fortuna evexit, & in amplissimo solio toti orbi conspicuos reddidit, ut subditis virtutis exemplo præluceremus, & ad omnem honestatem, ad omne decus facem præferremus.

Magnum sane Princeps ad rectè vivendum est momentum. Qui, si virtuti deditus est, cives in studii ipsi commoda protrahit. Sin verò malas hic artes sectatus fuerit, eâdem mox labe subditi infitientur. Sequuntur illi itineris monstrati Ducē, nec eunt, quo ire decet, sed quo Principis libido ducit. Non melius legū auctoritate, non suppliciorum gravitate, quam Principis vitâ in officio continentur. Qui, si exorbitaverit, secum regnum universum ad errores abducit.

Ut

Ut tandem ad domestica progrediar. Pater meus Masinissa quantâ gloriâ Numidiæ regnum extulit? quod anteà fædâ sepultum barbarie in vastis Africæ solitudinibus latebat: Quam ardens ille virtutis studium in Numidis excitavit? Eos brutorum instar pecudum per agros pascentes civilis vitæ communione junxit, à latrocinijs & suppilationibus ad justitiæ cultum traduxit: Deorum metum, legum reverentiam, gloriæ honestum desiderium illis injecit. Nec id tam pœnarum formidine, quam vitæ, quâ omnibus præibat, integritate effecit. Nec sanè parvum onus est, quod Principum humeris incumbit.

Reipub: salus ab hoc uno capite dependet. Ab unius animâ populus universus vitam spiritumque trahit. Quo in loco Respublica futura, si illa, qui ejus gubernaculis assidet, virtute & consilio non sit instructus? Nisi adversum pericula animum firmare, armis hostem fortiter avertere, sceleratorum audaciam legibus & pœnis coërcere, innocentiæ præsidium præbere, omnia sapiente consilio moderari. Et, sane, corpus omni motu & actione destituitur, si, corde lethaliter sauciato, anima expiraverit: Ut navigium Palinuro suo destitutum in scopulos facilè impingit: sic Respub: in fatalem sui periodum protinus inclinat, si probo Rectore ac Duce suo destituitur. Scilicet virtuti omnia parent. Hæc rerum humanarum est una moderatrix, hæc regnorum custos, præsidium Reipub: columen populi. Huic ex merito principatus offertur, huic imperii tutela & gubernaculum comitti debet. Atque hæc me causa movet, *Jugurtha*, quod te cum duobus filiis meis regni mei hæredem addopto; Nam tuæ virtutes tot illustribus operibus nobis perspectæ, hoc mihi propositum, tanquam Diis in Cælo testibus, confirmârunt.

Nunc

Nunc verò, quoniam mihi natura finem vitæ facturà brevi videtur, per hanc dextram, per regni fidem moneo obtestorque vos, ut devinctis in fraternam amicitiam animis Rempub: concorditer administretis. Regnum vobis trado, filii, copiis firmum, agro divitiisque, imperio amplum, gloriâ inter omnes Africæ ditiones honoratissimum. Vos videte, ne rem hæreditate ad vos transmissam dissensione vestrâ accidatis.

Concordiâ enim res parvæ crescunt, discordiâ maximæ dilabuntur.

Non exercitus, non thesauri nec munimenta sic præsidio sunt regnis, quam animorum in imperio consensus & conspiratio. Videtis Romanum imperium, cujus gloria & magnitudo iisdem, quibus solis cursus Regionibus ac terminis continetur. At illud à Romuli casulis & angustis pastorum tuguriis initium sumens Principum concordiâ amplissimum evasit, terras omnes & maria victoriis suis emensum est. Sed parum abfuit, quin nuper civium dissensione florentissimum hoc Imperium penitus fuerit subversum. Nullæ tantæ sunt opes, nullum tam potens est regnum, quod non per discordiam brevissimi temporis spatio planè corruit ac labefactatur. Non ignoratis, filii, quos in vicino hostes habeatis, qui ad vos opprimendos & delendos omni ope adnitentur. Hinc Mauritaniæ Rex Bocchus invadendæ Numidiæ cupiditate exardescit. Inde veteres hostes Cartaginenses, à patre Masinissâ illatam injuriam ulcisci studebunt. Quòmodo his pares eritis, si dissensione distracti vires vestras imminueritis? Sed vetat corporis mei imbecillitas, viresque meæ defessæ ac invalidæ, pluribus vos alloqui. Fidem mihi facit virtus & sapientia vestra, & in me amor singularis, vos monitis meis cupidissimè obtemperaturos. Tu verò, *Jugurtha,*

gurtha, qui ætate uſuque rerum es prior, ante omnia providere debes, nè quæ inter vos ſimultates & odia prognaſcantur. Ego te parvum, amiſſo Patre, ſine ſpe, ſine opibus in regnum meum accepi; eodem te cultu habui, quo filios ex me genitos. Præſtiti tibi tuo Judicio beneficia maxima, quibus non aliam gratiam reddi poſtulo, quam ut genitos ex me filios, qui tibi genere propinqui, beneficio meo fratres ſunt, caros habeas. Neu malis alienos adjungere, quam ſanguine conjunctos retinere. Vos autem *Atherbal & Hiempſal*, colite, obſervate hunc virum, qui fraternis conſiliis animoque in vos propenſo teneritudinem veſtræ vitæ reget dirigetque. Ego immortalibus Diis gratiam habeo, quod mihi ad hunc uſque diem vitam prorogarint, ut videre liceat ex *Maſiniſſa* pro ſapiâ optatiſſimos regni hæredes exiſtere. Nunc, quando Superis hoc viſum eſt, tantò tranquillior feliciorque ex hâc vitâ emigrabo.

DIXI.

ORATIO IX.

Habita à

JOHANNE SUARTENHENGT.

Alcmariano.

Sub perſonâ JUGURTHÆ.

Qui concilio ſuorum habito, quid ſibi in animo ſit, exponit.

TAndem aliquando, *Commilitones*, delirus ille ſenex luxu atque ignavia confectus, expers omnia

omnis virtutis, opprobrium Numidicæ gentis, in vivis esse desiit. Abiit, excessit, reliquit hoc amabile cæli lumen, & cum stulto Midâ, cum Tantalo in tenebricoso Tartari specu, æternas ignaviæ suæ & vecordiæ pœnas luit. Nulla jam pernicies à monstro illo atque prodigio mihi comparabitur. Nulla malevoli hominis invidiâ inceptum gloriæ curriculum remorabitur. Repulsa est sica cervicibus nostris intentata. Rejecti mucrones, qui jugulum nostrum petebant. Omnes insidiæ amotæ sunt. Datus mihi nunc est exercendæ virtutis campus latissimus; ad gloriam sempiternam, ad Imperium amplissimum iter patet. nihil mihi ad plenam felicitatis possessionem deëst; videor mihi videre popularium meorum animos in me studio benevolentiaque singulari accensos. Mihi imperium, mihi Masinissæ solium paratum; ipsa Numidia lætari mihi videtur, quod tam stolidum regem evomuerit, & ex amplissimi honoris sede projecerit; me suum servatorem complecti. Mihi copias & exercitum præbere; mihi opes & divitias subministrare; munitiones patefacere; montes submittere, fluminibusque ad vehendam classem, quietem injungere. Quanta est res, Commilitones, quam virtute nostrâ perficiemus? Quantas opes nobis cumelabimus? Quot terras victoriâ peragrabimur? quanta gloriâ Numidiæ regnum attollemus? Nihil minus in me quam animi magnitudinem, fidem, industriam desiderabitis; à vestra virtute mihi auxilium mutuandum est, quæ si obsequens fuerit, nullus labor erit tam asper ac arduus, nulla pericula tam gravia, nulli hostes tam rabidi, quos non feliciter subigemus. Ideôque vos in hunc locum convocavi, ut vobiscum consilia mea communicarem, quibusque in posterum opus sit, tempori admonerem. De illis rebus quando apud vos

sim

ſim dicturus, mihi ut libenter attendatis, etiam atque etiam oro rogoque.

Micipſa fatali detentus lecto, cum & ſentiret mortem ſibi imminere, meque ob virtutem meam vobis carum magnumque haberi; filios verò ſuos luxuriæ & otio deditos tantò impares imperio eſſe, mecum illis in regni hæredem adoptavit. Hoc vero illi egregii filii ægrè ferre, mordere clanculum, inſidias parare, hoc agere, ut & regno pariter & vitâ meâ exuant. Hoc facto *Commilitones*, quid commodi, quid præſidii ab illis habebitis? quibus hominibus Numidiæ regnum adminiſtrandum dabitis:

Quod ſi fiat, infelices ſanè Numidos, qui fortiſſimis viris aut ejectis aut extinctis impotentiſſimæ corruptiſſimorum hominum dominationi ſubeſſe debent. Illinè ampliſſimi regni gubernaculum tractabunt, qui in Gynecæo irretiti, melius de conviviorum apparatu, & gulæ irritamentis, quam de regendo imperio judicabunt? illi in caſtris, in acie contra hoſtem dimicabunt? ego verò ab omni honore, ab imperio excludar? & qui ab ineunte ætate non pravis captus cupiditatibus, corporis ſectatus ſum delitias; ſed laborem perferre, famem & frigus tolerare, pericula ſubire, hoſtem ferire, nullum egregii viri munus prætermittere didici. Sic itaque homines inertes viris fortiſſimis imperare, ſtultiſſimos prudentiſſimis, ebrioſos ſobriis dormientes vigilantibus? qui niſi accubantes in conviviis, complecti mulieres impudicas, vino languidi, confecti cibo, regni curam negligent, & vos, liberoſque veſtros, atque hoc ampliſſimum imperium hoſtibus diripiendum permittent. ô tempora, ô mores. Certus itaque ſum Numidiæ regnū mihi vindicare, ipſoſq; indignos tantarum opum poſſeſſione conficere, & ex medio auferre. Ego virtutem meam in illis experiar.

Quoad

Quoad egressus puerilis ætatis metam, animum rebus gravioribus intendi, & cogitationem in hujus regni statum gubernationemque converti. Semper Micipsam parum animo valuisse, & Reipub: gerendæ ignarus visus mihi fuit. Ut alia omnia præteream, in eo infirmæ mentis debilitatem satis superque detexit, quod nuper tribus sibi successoribus constitutis in tenuissimas portiones Imperium distinxerit. Quid verò eo dementius ab illo fieri potuit? Quid magis Reipub: damnosum & noxium? nulla æquè res regno exitio est, viresque ejus minuit & accidit, quam si convulsâ totius corporis compage, in plura membra dissipatum fuerit. Vires regni in se collectæ hostium injuriam facilè à se propulsare possunt. An non videmus flumina rapidissima si in quàm plures rivulos deducantur, vim omnem amittere, languidiusque fluere? ignis lucem æstumque plurimum imminui, si in multas portiunculas sejungatur: atque hoc est quod peritos hortulanos facere videmus, qui viti luxuriantem lignorum struem, hinc atque inde pullulantes à radice surculos resecant, ut in melioris succi uvas exuberet; sin secus, vires latius diffusæ debilitantur, & in ligno inutili evaporant.

Quid magis evertit Græcos, quam quod in plures principatus divisi, conjunctis viribus non resisterent Romanis? stultum verò est existimare veram animorum consensionem in Imperii consortibus esse posse. Scilicet,

Impatiensque loci Fortuna secundi.
Nec quemquam jam ferre potest Cæsarve priorem,
Pompejusve parem.

Et certè.

Nulla fides regni sociis, omnisque potestas
Impatiens consortis erit, nec gentibus ullis
Credite,

Credite, nec longè Fatorum exempla petantur.
Fraterno primi Maduerunt sanguine Muri.

Diſſident conſiliis & ſententiis pro diverſo ingeniorum habitu; & raro idem in Repub. volunt diverſi Imperatores. Hic bello ſtudet, ille paci. Hic largitionibus populi gratiam præripit, & blando affectu ſe immergit ſubditorum animis. Ille nihil dando, nihil concedendo ſeveritatis laudem quærit. Diverſi mores, diverſa ingenia & ſtudia. Hinc inter regni ſocios ſimultates naſcuntur, contentiones, diſſidia oriuntur. Plebs pro ingenio ſuo in diverſas abit partes. Hinc factiones perpetuo aluntur, unde ſæpe cum Reipub. exitio bella inteſtina enata ſunt.

Docet hoc Reſpub. Athenienſium, Lacedæmoniorum, Romana. Reſpublicæ laudatiſſimæ unum habuerunt Regem, ut Macedones, Perſæ, Ægyptii, Æthiopes, Aſſyrii, Scythæ, Medi. Multorum enim potentia ſparſa eſt, ideoque minor; quando alius alium reſpicere ſolet, & patronum ſibi quiſque hunc aut illum comparare. Igitur etiam Aſſyriorum Imperium mille ducentos quadraginta annos ſtetit. Medi ducentos fere ſexaginta. Et Perſæ ad Alexandrum uſque Magnum ducentos triginta tres. Quod cum non ignorarent Romani, multorum ſcilicet Imperia eſſe periculoſa; igitur gravi bello exorto, & peſte graſſante, unum ſine provocatione Imperatorem dederunt. Dictatoris namque edictum pro Numine obſervabatur. Monſtrum enim eſt, unum Reipub. corpus, capita habere diverſa. Unus animus, unus Sol, unus Princeps Deus, & ut Græci ajunt.

Οὐκ ἀγαθὸν, πολυκοιρανίη εἷς κοίρανος ἔστω.

Quid itaque melius, quam ut luxu corrupti deleantur? & uni committatur Imperium. Quem itaque

itaque Regno Numidiæ præficietis? illos luxu corruptos? nec infelix esset Numidiæ regnum, si tales Reges haberet? Ego vobis belli Dux ero: ego in prima acie periculis me objiciam, & pro salute vestra omnem fortunam subibo; ego vos opibus & honoribus cumulabo; vos gloriâ & immortalitate apud posteros donabo.

Ipsi sunt imbelles, metuentes magis, quam metuendi; copiæ illorum ex inermibus togatis constant, nullaque fortitudo in illis effæminatis. Quod si adversus eos florem totius Numidiæ eduxerimus, facilè in fugam præcipitabuntur. Romæ omnia sunt venalia, & avaritia ipsorum sine fine ac termino. Agite, corrumpamus omnes largitionibus, spargamus aurum & argentum, tanquam missilia in vulgus. Habeo ibi in Comitiis Bebium, Calpsurnium, illi pro re nostrâ loquentur; & si parum feliciter dolus & insidiæ nostræ procedunt, ab ipsâ virtute petamus auxilium. Fortibus viris nihil est invictum; etiam Romani vinci possunt. Nec imo semper loco stat felix fortuna, gloria difficilibus constare solet; raroque quisquam excelsa aggreditur, nisi ad illa per pericula atque ruinas contendat. Nolo pluribus ad vos loqui, Comilitones, ne vestræ virtuti diffidere videar, Agite, itaque, & mecum sumptis armis illos ineptulos regno ejicite. In me Regem habebitis, qui pro vobis, qui pro liberis vestris nullum periculum reformidabit. Vos pariter auxilia vestra adjungite, & spem nostram masculis conatibus promovete. Eximite vos puerorum imperio, quibus viri fortes nunquam subesse possunt. Ita fiet, ut consiliis nostris tanquam felicibus auguriis, omnia nostræ potestati subjiciamus; ut opes, honores, gloriam denique immortalem nobis felicissime comparemus.

DIXI.

PRECATIO.

TE, Æterne, & immortalis in Cælo Deus, ex intimis animi medullis etiam atque etiam oramus precamurque, ut illa vitia, de quibus nos modò, sacro hoc loco, peroravimus nunquam in nostra Republicâ locum inveniant. Ut ab animis Imperantium longè absit Avaritia, pestis teterrima, quâ bonæ leges & patriæ salus destrui ac eradicari solent. Ut denique pessimi mores, ingeniorum corruptelæ, libido, artesque dolosæ nunquam animum civium à recto tramite abripiant. Nè Discordiâ aut Ambitione res Belgarum florentissimæ concidant, secumque rerum nostrarum fœdam aliquando ruinam trahant. Utinam! nunquam ista tempora vivamus, quæ improbos nobis Jugurthas aut Catilinas redonent, quorum consilia Ecclesiæ & Reipublicæ sunt noxia; sed Catones, Lelij, Scipiones, Nassovij & Auriaci ad clavum imperij admoveantur; à quorum pietate & fortitudine domi, forisque Patria nostra decus, gloriam, famam immortalem consequatur. Semperque optimi, semper prudentissimi Viri in Rostris ac Tribunalibus existant, qui communem hanc Reipub. navem, quà omnes vehimur, in tutum aliquando portum deducere possint. Hoc imprimis periculosissimo mundi tempore, quando novas nobis tempestates, hinc indè Europæ reges Principesque minantur. Tu, ô sanctissime in cælis Deus, pro solitâ tuâ clementiâ, patrio tuo præsidio nos in Belgio hoc nostro protege ac defende. Contra omnia illa mala, quæ vel publicus hostis, vel privata pessimorum hominum injuria nobis machinatur: Hanc etiam illustrem, quam incolimus, ALCMARIAM & in illâ Nobilissimos & Amplissimos omnium Ordinum viros, Cives virtute & doctrinâ eminentes divinis tuis Auspiciis, tuæque curæ & fidei committimus. Denique ô Potentissime & mise-

& misericors Deus nobis omnibus & Docentibus & Discentibus ad PIETATEM & virtutes Christianas clarißimam tuam facem præfer: ne fortè, in tenebras, aut aliquos errores prolapsi nominis tui adorandam Majestatem, per injuriam aut incuriam nostram violemus. Tibi SOLI, ô Omnipotens DEUS, summa sit laus, Honor & Gloria pro omnibus tuis benificiis, quæ cum animo, tum corpore quotidie percipimus: Per unicum illud meritum & mortem Filii tui SERVATORIS nostri, DOMINI I CHRISTI: Cui modò pendenti in maledicto Ligno Crucis ab Orbe Universo, in æternum, Gratiæ debentur. AMEN.

Hæ tres antecedentes Orationes habitæ Alcmariæ, Examine Vernali CIↃ. IↃCLXII.

ORATIO X.

Continuatio Historiæ

ATHERBALIS,

Conquerentis in Senatum de injuriâ

JUGURTHÆ.

Habita ab

EDOARDO NEUHUSIO. R. F.

Alcmariano.

ETsi mihi miserrimum sit P.C. vehementerque doleam, quod vobis oneri esse cogar prius, quã usui; mallemque deberi mihi â vobis beneficia, quam ea â vobis sollicitare; miseria tamen mea, in quam Jugurthæ sceler incidi, impellit me ad vos confugere, & præsidium opemque Po-

puli Romani implorare. Venio ad vos Patriâ extorris; regno fortunisq; omnibus, quæ mihi justâ hæreditate obvenerunt, expulsus: nudus à propinquis; spoliatus ab ope humana; omnibus denique miseriis coopertus: quibus ille me involvit, quem Pater meus ex situ tenebrisq; ereptũ ad regiam eminentiam subvexit? Heu! instabilis rerũ prospere fluentium conditio! O rerum humanarum sors dubia!

Micipsa Pater jam morbo annisque confectus, cum videret me fratremque ob ætatem, injuriæ oportuniores, Jugurtham nobis adjunxit, ut in partem curarum nostrarum veniret, nobis Præsidio, regno ornamento, & decori esset. Unde verò Pater præsidium nobis venturum sperarat, inde pernicies & exitium manavit. Humana mens ignara fati difficulter consiliorum eventus casusque proponit. Vix fatis concesserat Pater cum Jugurtha latentem sub vulpe animum detexerit; in nostram regnique perniciem cum lictoribus suis conspirat; fratrem dolis aggreditur & trucidat; Provinciam ejus sui sceleris prædam facit.

Ego in isto rerum statu cum subditorum meorum vexationes regnique direptionem videre amplius non possem, nec ipse inter parietes meos à sceleratissimi hominis sicâ tutus essem, cessi furori ejus P. C. & ad vos confugi, à vobis in ærumnis meis solatium & præsidium petiturus.

Rogo itaque obtestorque P. C. ut non me vestro auxilio & patrocinio destituatis. Subvenite misero mihi; ferte opem rerum omnium egenti; ne sinite Regum præclarissimorum progeniem, Masinissæ nopotem, vestrum amicum & socium, scelere nequissimi hominis obrui, & Numidiæ Regnum, rejectis veris hæredibus, in potestetem spurcissimi latronis venire.

Nulla terra est P. C. adeò ab orbe vestro remota & dissita; nulla gens tam barbara, quò non

non virtutis veſtræ gloria pervenerit. Inter reliqua virtutum ornamenta, quibus effulgetis, nullum eſt illuſtrius mágiſque præclarum, quam *Æquitas & Juſtitia*, quâ Fœdera cum aliis inita ſervata habetis; ſociorum injurias ſeverè vindicatis; oppreſſis injuſtè auxilium præbetis. Hoc rem Romanam auxit; Populos nationeſque vobis multas adjunxit; nominis veſtri magnitudinem ad externas gentes divulgavit.

Cæteri Reges nationeſque aut armis veſtris edomiti, in fidem ſe veſtram dederunt; aut Romanam amicitiam, commodo ſibi futuram, contra urgentes hoſtes, omni ope ac diligentiâ appetiverunt. Noſtra verò Familia neceſſitudinem vobiſcum junxit; cum flagrante Carthaginenſium bello, magis fides ejus, quam Fortuna ponderanda. An itaque me his coopertum miſeriis deſeritis? me ludibrio eſſe permittetis? me unum veſtro auxilio indignum exiſtimabitis? me nullo erectum ſolatio â pedibus veſtris rejicietis? ille itaque ſceleratus Parricida, adulterina proles, omnis virtutis & innocentiæ hoſtis; opprobrium Numidiæ, labes noſtræ familiæ; ille turpiſſimus nebulo ſuperbia ſeſe & audaciâ efferet? ille in ſanguine noſtro bacchabitur? ille in pernicie noſtrâ exultabit? ille in Regni ruinâ Triumphos aget? ille oculos bonorum intuebitur? ille animum ferocem incendiis, rapinis, vaſtationibus oblectabit? Non eſt in vobis tanta inhumanitas P. C. ut ad veſtram opem accurrentem, veſtram virtutem, veſtram fidem implorantem deſeratis.

Repetite memoriâ *Maſiniſſæ avi mei virtutem*, pervolvite apud animum, quâ fide, quâ induſtriâ Populi Romani majeſtatem defenderit. Suſcepit in ſe Syphacis odium ut rem Romanam augeret: in acie pro Vobis ſtetit; Exercitus, copias ſubminiſtravit ad extremas infirmi corporis re-

liquias vestram amicitiam coluit. Hoc testantur nostri Imperatores, quibus ob merita virtutemque fuit acceptus, nec aliam mercedem laborum meritorumque suorum postulavit à vobis; quam ut vos hujus regni patrocinium susciperetis, nepotesque ipsius à vi & injuriâ defenderetis. Nunc datur vobis opportunitas, gratiam *Masinissæ* rependendi. Ipsius nepotes regno ejecti, quod ille virtute suâ stabilivit, vos illos reducite. Reciderunt in gravissimas miserias, vos illos eximite: opprimuntur à nefario homine, vos illos defendite.

Quod si vos me à conspectu vestro tristem abire sinatis, quò me conferam P. C. quorum opem & auxilium implorabo? quos Reges, quas nationes, appellabo, & ad mei misericordiam deducam? unde opes, unde auxilia expectem; in quas terras abirem, ubi non hostilia monumenta Familiæ meæ erecta viderim? Ad quos populos confugiam; quos non infensos infestosque mihi habeam propter amicitiam vestram? an quisquam ærumnis meis ingemeret ac condoleret? Populus Romanus est, quem solum colo; cujus societatem, cujus fœdera agnosco. In vestrâ amicitiâ abundè magna præsidia mihi sunt. Eâ contentus aliorum consilia non requiro; necessitudinem contemno, fœdera aspernor. Sic me *Masinissa* instituit; hæc præcepta Micipsa dedit, ut aliorum societatem fastidirem; vos cognatorum, vos affinium loco ducerem.

Si ad impetrandum nihil causæ haberem, præter miserandam fortunam, quæ me in miserrimo rerum articulo depræhendit; tamen vestri est officii P. C. me indignis modis vexatum, contra vim & injuriam defendere, & humanæ miseriæ condolere: respicite ad meas ærumnas; moveat vos fortuna mea.

Fui

Fui paulò ante Rex & latè diffudi imperii mei habenas, nunc miser, inops, & à multis ludibrio habitus, res meas despectas video: O fortuna cur placuit tibi in me sævire? cur me humanarum rerum spectaculum ac ludibrium prabes? extuleras me in sublime, nunc iterum in profundissimum miseriarum gurgitem prolabor. Sed, absit longè à me, ut te *fortuna* accusem: Jugurthæ scelus in hasce me miserias præcipitavit. Punite itaque sceleratum nebulonem, nec patiamini illius Regnum per scelus crescere; me verò ex avito Regno detrudi: *Masinissæ* nepotem, illorum progeniem, qui suorum capitum fortunarumque periculo majestatem Populi Romani defenderunt.

Quod si SCIPIO *ille Africanus* è sepulchro caput erigeret, sic vos alloqueretur: *O Romani, vos perferetis nepotem Magni MASINISSÆ Regno expelli, & fortunis suis orbari? idcò Pater ejus suum corpus pro mea Regnique incolumitate armis subjecit, ut nepotes ejus expellerentur? Egone Carthaginem subegi SIPHACEM devici, ut esset ex Familiâ MASINISSÆ spuria aliqua Proles, quæ hoc faceret? O Masinissa! quod si tu me in hâc fortunâ videres; quid diceres? egone hoc Regnum virtute meâ stabilivi! adversus Carthagnienses fortiter dipugnavi, ut aliquando nepotes mei expellerentur? ostenderet vobis cicatrices, ostenderet Trophæa à nostris majoribus reportata, & per ea vos obsecraret, ut mei memoriam haberetis.*

Heu Micipsa Pater, quo evaserunt beneficia tua, quo me miser vertam? domumne? ut fortunam fratris & propinquorum mæstus adspiciam? ut amicorum inter busta ambulem? ut Regnum misere vastatum, & in eo dominantem Iugurtham videam? an aliò, ubi murideat ab omnibus mihi infestis? O Frater! quanquam tuus casus sit acerbus; felix tamen es, qui hisce ærumnis præreptus,

nihil ab istâ calamitate animo tuo oculisque percipis. Utinam in acie mori licuisset, & hostis ferro cadere in prælio: nunc nec vivere, nec mori misero honestè licet. Tu verò, Iugurtha, quamquam ferox sis scelere, non elabêris tamen; nam nemo crimen gerit in pectore, qui non Nemesin habeat â tergo.

Rarò antecedentem scelestum deseruit pede pæna claudo.

Licet omnia jam supplicia Deorum hominumque desint, tuusque furor, & perversitas mortalium tàntum in hâc Republicâ possit, út deserar; Ego ex hoc discedens corpore *te pone sequar.*

Omnibus umbra locis adero, dabis improbe pænas.

DIXI.

ORATIO XI.

LEGATI IUGURTHINI

Qui Regem suum defendit, ipsiusque, in Romanos merita commemorat.

Habita à

IOHANNE NYENBURGIO.

Alcmariano.

QUod Alexandrum illum Magnum aliquando fecisse andivimus, cum alteram aurem accusatori, alteram reo reservaret, hoc unum nunc à vobis P. C. factum esse optarim, ne utrâque mendacibus calumniis adhibitâ, Iugurtham incognitâ causâ condemnetis; nam nullum

lum innocentiæ præsidium esset, reoque omnis obtinendæ salutis spes præcideretur, si accusatori liberum esset judicis aures sinistris rumoribus imbuere; ejusque favorem & benevolentiam fictis querimoniis præoccupare: vestra verò æquitas P. C. quæ apud omnes gentes laudatur, spem mihi facit, non omnibus adversariorum criminationibus fidem à vobis adhiberi; sed & Jugurthæ Regi defendendi sui potestatem benigne concedi: magnum autem innocentiæ præsidium præbet conscientiæ certitudo, quæ aheneus quidam murus est, quem nullæ improborum obtrectationes, nulla criminationum vis, nulla adversariorum malignitas convellere & excidere potest. qui enim integrâ est vitâ *scelerisque purus, non eget Mauri jaculis*, nec quicquam retormidat fortunæ alternantis: *Si fractus illabatur orbis impavidum ferient ruinæ.* Et, sane, non parum causæ nostræ nunc in Populi Romani favore & benevolentiâ positum est, quod in Jugurtham Regem meritò propendet. Norunt illi, quam fortiter adversus Romani nominis hostes pugnaverit; norunt quam sanctè semper vixerit; quàm Imperatoribus suis sedulo obtemperaverit.

Ille P. C. Rex fortissimus, multorum scelerum, parricidii, crudelitatis, perfidiæ coarguitur, à quibus ille, meo judicio, prorsus est alienus. Hunc ego legatus jure Naturæ & ex sincero animi affectu hoc loco defendendum suscipio. Omnibus, amabo, hoc gratum ut fit, etiam atque etiam vos rogo.

Quoties res Numidicas mecum animo percurro, & de Rege Jugurthâ cogitationem suscipio, toties Regno nostro gratulari soleo, cui singulari Deorum benignitate talis Rex datus est; qui Masinissæ solium non sine multarum gentium applausu nunc obtinet. Sunt enim divinæ in hoc Rege

nostro animi dotes, sunt virtutes eximiæ, est animi magnitudo supra humanam conditionem prorsus admiranda, à quo omnes Principes illustrium actionum exempla, quæ imitarentur, desumere possent. Quis eo Regum omnium in hostem est fortior, in subditos clementior, in secundis rebus submissior; in adversis animosior; in omni vitâ domi forisque sanctior? eo magis miror Atherbalis impudentiam, quod tantorum criminum culpam Regi nostro impingere sit ausus, idque in hoc consessu orbis terrarum nobilissimo, præsente populo Romano, audientibus Senatoribus, quibus fortitudo & integritas illius jam dudum cognita & perspecta est.

Inspicitę, quæso, mecum Jugurtham à puero P. C. & videbitis totum illud ætatis florentioris tempus in virtutis studio collocatum. Non ille luxui sese inertiæque corrumpendum dedit; sed ad virtutem incumbere; militaribus exercitiis vacare; propositâ clarissimorum Regum imagine ad gloriam omni studio contendere. Non multum loquendo sed præclare agendo virum se præstare. Hinc ille populi studia in se accendit, qui non tanquam suæ naturæ consortem, sed tanquam aliquod de cælo missum numen suspiciebant, & venerabantur. Extollebant singuli in ipso animi indolem regiam; admirabantur agendi strenuitatem & ingenii vim divinam. Et quamquam magnæ hæ virtutes essent, magis tamen splendescebant, quod alienus à fastu, dando, sublevando, ignoscendo, Numidarum animos sibi devinciret.

Depositis hisce tyrocinii rudimentis, ad rem gerendam se accinxit, atque hoc unum optavit, ut bellum aliquod novum oriretur, in quo virtus sua enitesceret. Bellum tunc populo Romano cum Numantinis fuit, qui socordiâ Imperatorum nostrorum

ſtrorum per multos annos obſidionem toleraverant, & Rom: juventutem exercebant. Ad hoc bellum profectus Jugurtha, quam ille utiliter Reip: operam navavit! quam multa quamque præclara rei militaris facinora fecit, quantam ſui nominis famam apud hoſtes pariter & ſocios excitavit! quid referam Scipionis erga ipſum propenſionem & benevolentiam, cujus ductu auſpiciiſque res apud Numantiam gerebatur, quid memorem commilitonum ſtudia? quid hoſtium formidinem? qui ad conſpectum aut nomen Jugurthæ totis animis percellebantur?

Quid verò adhæc dicis, tu Atherbal, nunquid res ita ſe habent, ut ego eas commemoro? repelle, ſi potes, verba mea; argue me, ſi potes, mendacii. Habes æquos judices; habes linguã in promtu, quâ magis quam virtute excellis: obmuteſcis tantarum virtutum mentione & Jugurthæ gloriâ, cujus ſplendorem nec capere nec ſuſtinere potes, ſcio, me in rebus celebratiſſimis ſermone omnium verſari, atqui ideo illa ipſa omnibus eſſe notiora, quàm mihi. Loquatur ipſe Scipio, columen aliquando hujus Reip. nominis Romani ornamentum, qui hoc ipſe, confecto bello, virtutis teſtimonium dedit. quid, per Deos immortales, dici de quoquam glorioſius poteſt, quæ laus major cuiquam dari? quid Jugurtha ad teſtandam animi innocentiam hoc teſtimonio amplius deſideret? quid uberiorem commendationem exſpectet? maxima equidem laus eſt à viris laudatis laudari. An vero huic Scipioni P. C. fidem denegatis, cui florem Iuventutis Romanæ, cui Remp. cui aras, cui liberos conjugeſque commiſiſtis? an ipſius teſtimonum rejicitis? cujus à ſanctiſſimo ore tanquam Delphico Apolline reſponſum petebatur? cujus fidem terrarum orbis ſanctam & inviolatam habuit. Hic ille Atherbal,

homo effæminatus Iugurtham sceleris & parricidii accuset? Scipio Africanus cum commendat, utri creditis P. C. illi omnibus sceleribus cooperto, an isti Regi? cujus virtus in orbe Romano tam cognita ac perspecta est.

Quæ verò tanta est tua, Atherbal, vecordia, ut patris tui Micipsæ testimonium de Iugurthâ rejicias? quæ hæc est tua pietas in parentem; ut eum tu accuses & scelerum pessimorum damnes; quem ille laudibus in cælum extulit? An verò non habuit genitos ex se filios, quibus imperium relinqueret? Videbat vos regno ineptos, luxu effæminatos, bardos, blennos, stupidos: ideoque Iugurtham vobis adjunxit, eumque ut colatis, pro patriâ authoritate vos est cohortatus.

Illius merita vos respuistis, fidem fregistis, Jugurtham regio quodam fastu despexistis, spuriam prolem, illegitimum hæredem dixistis: denique vitæ ipsius apertas insidias struxistis. Nec satis hoc erat; populum ipsum exactionibus exacerbastis. Hinc illi in cædem Hiempsalis proruerunt. Quæso, quid mihi ista imputas, quæ ipsus in se sua crudelitate accersivit? non potest Numidiæ populus duriora imperia perferre, ideoque jure ipsum interfecit, quid verò Iugurthæ, miserias tuas imputas, in quas te ipsum devolvisti? Tu, exercitum contra ipsum comparasti, Tu hostili animo contra ipsum in aciem descendisti, Tu ipsum fortunis expellere, Regno mulctare voluisti; sed non siverunt Dii immortales hominem fortissimum & innocentissimum à turpi Atherbale profligari. Quis igitur ille est, qui Numidarum sanguinem effudit; Atherbal. quis Numidiam vastitate & incendio subvertit? Atherbal. Tibi popularium cædes, Tibi subditorum expilationes acceptæ sunt ferendæ. Iussus est Jugurtha, cui

Natura

Natura ferrum in manum dedit, ut se contra vim & injuriam defenderet.

Nolo ulterius fortissimi viri innocentiam P. C. protegere, ne & favori vestro videar diffidere, & causam per se æquissimam inutili verborum præsidio confirmare; multò enim màjor est Jugurtha sanctiorque multo quam ut virtus ipsius satis digno à me encomio deprædicari possit: ideoque præstat de illo hoc jam loco silere, quam parum de eo dicere. Vos P. C. defendite Virum, qui injustis malevolorum criminationibus in odium adductus est. Suscipite Eum defendendum, quem virtus sua invidiæ facibus consumendum objecit. Nolite sanctissimum Regem conculcare, vos qui apud Numantiam militiæ olim contubernium habuistis. Defendite commilitonem vestrum, vos qui nuper ipsi acclamastis, & laudatum pro Tribunali in honore habuistis. Eripite injuriæ adversariorum. Vos illum perire sinetis, qui ne leges vestræ & Resp: concideret, sui corporis periculo prævidit, qui totam ætatem in bellis vestris contrivit; illum sententiis damnabitis? quem vestri Imperatores testimoniis cohonestarunt; quem laudibus in cœlum extulerunt; nonne hunc etiam P. C. vestra æquitas & fortitudo contra odium atque improbitatem malorum defendet?

DIXI.

ORATIO XII.

BEBII TRIBUNI I: L:

pro Iugurtha,

qui ipsius muneribus corruptus, publico bono privatam gratiam antefert.

habitâ à

JOANNE DIONISIO.

Harlemense:

MAgna est in imperitâ multitudine varietas, & inconstantia, P: C: crebra sententiarum commutatio, subiti animorum motus, qui sæpè momento, quo oriuntur, languescunt, & in nihilum recidunt. Quod modò probat, interposita exigui temporis mora, reprobat. Consiliumque, à quo Reipub: salutem dependere credebat, interveniente levi rumoris aurâ, tanquam noxium, pestiferumque damnat. Audies aliquem uno die eximia laude ornari, & prædicatione in cælum efferri. Eundem mox imbutis criminatione auribus, omni verborum contumelia deformari, fortunis suis expelli, exitio mulctari; gravissimis suppliciis affici volet. Quanto apud ipsam in honore fuit Lycurgus, cum ob leges salubriter excogitatas, ob vitæ summam sinceritatem, ob constantissimum erga Patriam amorem, Deorum numero aggregaretur? At quantò postea in odio, cum lapidibus peteretur, cum oculo privaretur, cum Patria exterminaretur! Quanto in pretio Theseus, quanto Solon! quibus encomiis celebrati, qua gloria honestati! At iidem,

muta-

mutato plebis affectu, Patria expulsi, in externo solo humati sunt. Quibus plausibus, atque acclamationibus, quo concursu, quo studio hominum exceptus est Miltiades, postquam trecenta millia Persarum apud Marathonem, sex millibus? profligasset? Quo filius ipsius, Cimon, post erecta de Persis trophæa, Græciamque sua virtute, & consilio à brutorum impetu liberatam Quibus laudum titulis decorata fuit Themistoclis virtus, post Salaminiam pugnam! Quam benigno populi favore usus Aristides, illud continentiæ eximium specimen? Qua fuit æstimatione Phocion, illud Justitiæ firmissimum columen? At eosdem paulò post, beneficiorum gratiâ destitutos, alios in vinculis, & carcere mori, alios è Patriâ discedere, alios in eculeo spiritum reddere coëgit. Nihil dico de nostri generis hominibus: Camillis, Scipionibus, Fabiis, quibus non istæ gratiæ sunt habitæ, quas sua virtute, rebusque gestis æternum promeruerant.

Eò minus miror, Jurgurtham Numidiæ Regem fortissimum, nostræque Reipub: studiosissimum, ab irata plebe omni verborum injuria lacerari: Cujus paullò ante propensissimum favorem expertus est. Quàm secundo rumore res ipsius apud Numantiam gestæ? quibus laudum encomiis virtus ejus celebrata! cum populus Romanus ex ore Scipionis præstitum Imperatori obsequium, pugnandique strenuitatem cognovisset? Quis tum Jugurtha fortior? quis populo Romano acceptior? Hanc virtutis æstimationem, meritorumque in Rempublicam memoriam levis transmarini rumoris aura abolere potest. Hunc plebis animum unius effæminati viri lachrymulæ immutare, affectumque exstinguere possunt.

Vos verò, P: Conscripti, non ex criminatione Atherbalis, aut plebis temerario affectu Jugur-

thàm

tham æstimare debetis, sed eum ex testimonio Clarissimi Imperatoris ex rebus gestis, ex virtutis actione, repudiatâ levissimi vulgi opinione, de illo judicare debetis. Perperam igitur agetis, meo judicio, si bellum adversus Regem fortissimum, nostri amantissimum, virtutis cultorem eximium decreveritis.

Fateor, sanè, magnas in Numidico regno, à morte Micipsæ, enatas dissensiones, quæ in gravissima bella exundarunt, quibus regnum opulentissimum vastatum, ædificia diruta, multorum cædes factæ sunt. Ad has dissensiones componendas cum vos P: C: vocemini, ante omnia respicere debetis ad harum dissensionum causas: quis fax & caput horum motuum exstiterit. Stultus Judex, qui fortuna devictarum partium misericordia commotus, superiorem damnat, quem necessitas gladium sumere coegit. Causa horum motuum est ingeniorum, studiorumque in utroque Rege diversitas, quæ aliis aliud volentibus, primò quidem simultates, deinde bella aperta excitare solet. Atherbal luxui, & otio deditus: Jugurtha virtuti incumbit: omnesque horas perdi putat, quas non in honestarum rerum meditatione consumsit. Ille subditos favore tenebat: hic dando, sublevando gratiam sibi conciliat. Ille regio fastu diffluit: Hic modestus est. Ille generi & familiæ diffidere; Hic nobilitatem in virtute ponere, seque sumptum regni hæredem meliorem, quam genitum, pronunciare.

Hinc ortæ simultates, & denique bella. Atherbal, quia fastu regio efferebatur, Jugurtham primus invasit. Si hic Jugurtha fortiter se gessit, an est damnandus? Si fortis, ignavum devicit: vigilans, somniantem: sobrius ebrium: an hoc ipsi, culpæ dari debet? Vidisses in alterius castris greges voluptuariorum hominum, meretrices, to-

gatos,

gatos, onera militiæ, luxuriæ instrumenta. In alterius viros, & milites.

Et, licet, fortasse, exorbitasset, & ingenii impetu plusculum usus fuisset, vehementiusque injuriam illatam ultus esset, condonandum tamen aliquid ingeniis magnis. Adhæret semper aliquid vitii ingeniis præclaris. At illud connivendum est, nè tota vis supprimatur. Ob hanc maculam non tota res est abjicienda. Quemadmodum in magnis Regibus & Principibus, in Alexandro, in Themistocle, Alcibiade, magni quoque nævi, & errores fuerunt. Quis tamen illustria hæc nomina sæpè non excuset, à naturæ aliquo defectu, & grandibus aliquando vitiis, cum ipsa virtute sese permiscentibus.

Non temerè igitur irritari debet virtus Jugurthæ, quod in magnum Reipub: incommodum sic cadere posset. Hic edoctus militiam nostram, amicitiâ cum multis Romanis conjunctus est, qui nunquam hostiliter ipsum invadent. Hic peritissimus est artis militaris. Hic in fallaciis, in dolis exercitatus. Numidarum ingenia ad fallendum aptissima. Numidia procul à domo, plena solitudinibus, per quam gravi agmine incedere difficile. Totam denique in nos Africam converteremus. Una Carthago satis nobis multum molestiæ creat. Quid si tota Africa copias suas hostiles in nos commoveat?

An excidit nobis, quomodo Hannibal nuper Italiam vastaverit? quomodo pænè has ipsas portas insederit? Eundem bellandi modum Jugurtha sequitur. Consilio, fortitudine, fortunâ, Imperator strenuus, ac felix. Sunt quidem Romanis opes maximæ, exercitus firmissimi. Non deest consilium domi, forisque: Sed, ut in rebus humanis evenire solet, fortuna facilè favorem permutare potest.

Quid verò alienis negotiis nos immiſceamus? Noſtra primum curemus, ut domi foriſque ſecuri ſimus. Aliis permittamus ſua precemurque cum Scipione, ut illa, quæ nunc poſſidemus, feliciter ad poſteros noſtros tranſmittamus. Quid noſtrâ refert, quis Numidiæ regnum teneat? Modò Romana Reſpublica ſit ſalva. Propria ſunt inprimis chara habenda: deinde in aliena inquirendum. Nunc Vir militiâ & annis exercitatiſſimus, Jugurtha, in aperto eſt. Hoc uti nunc poſſumus glorioſis inceptis ac auſpiciis. Hic Romano imperio pro munimento erit, barbariſque Africæ gentibus montes aggereſque opponet. Atherbal Homo imbellis eſt, nullis caſtris & milite qui robur ſibi comparavit. Qui nec modò nobis eſt inutilis ac contemptui. Vix ſe ipſum tueri ac defendere poteſt, ad nullam prorſus rem, & facinus præclarè inſtituendum idoneus. Quare permittite illos inter ſe digladiari, factiones alere, Remp. peſſimis conſiliis in interitum adducere. Nos tantò tutiores erimus, majoremque ſibi autoritatem P. Romanus acquiret. Externis gentibus noſtram opem & præſidium implorantibus.

Nolite, igitur, P: C: bellum Jugurthæ inferre. Ille illatam injuriam reppulit, ſuumque decus, ac honorem defendit. Ille in Romanos beneficia contulit quam maxima. Illius virtus, & facinora egregia luce meridianâ ſunt clariora. Ipſo teſtimonio Scipionis, ac judicio Micipſæ, quod patet. Quid verò in Rempublicam Romanam contulit, Atherbal? ubi illius res geſtæ tam illuſtres, ac in ore omni populo? Hic, certè, qui virtute ſuccumbit, toto Cælo aliorum meritis, rebuſque geſtis eſt inferior. Nonne juſſus eſt Atherbal à Micipſâ Patre Jugurtham venerari? illum amore & affectu proſequi? illi ſe totum ex fide atque amicitia adjungere? cur ille ad regni ſocietatem

admittere

admittere hunc noluit? adeò, ut ſpreto illius juſſu & monitu, bellum ipſi graviſſimū intulerit. Quicumque ſuâ pravitate, & culpâ eſt infelix; ille non in alterius vitæ integritatem turpi flagitio, ac facinore graſſari debet.

DIXI.

PRECES.

Dixit Tribunus Plebis, Nobiliſſimi, Ampliſſimi, Doctiſſimi. D: Auditores.

NUnc mutatâ perſonâ, in Theologū me converto: *Deumque Æternum & Immortalem in Cælis, precor, ut diu terrâ marique Principem Belgarum Populum in pace & libertate conſervare, velit. Nobis in hâc urbe inclytâ cuncta proſpera, cuncta felicia largiri; Gymnaſio huic illuſtri porrò Divinis ſuis dotibus benedicere; Ut inde, tanquam ex equo Trojano innumeri prodeant Adoleſcentes, qui aliquando Rempublicam hanc ſuis conſiliis, & prudentiâ ſapienter regere poſſint. Ut denique Vobis, Nobiliſſimi Domini Conſules: Vobis, Ampliſſimi Doctiſſimi Domini ſenatores: Prudentiſſimi, Doctiſſimi Domini Scholarchæ. Vobis Reverendi, Clariſſimi Domini, Paſtores; Vobis, Præceptores amantiſſimi, per Divinam gratiam, & benevolentiam omnia ſemper fortunata ac ſalutaria, pro ſpe, & expectatione veſtra eveniant!*

DIXI.

Hæ tres antecedentes Orationes habitæ Alcmariæ Examine Autumnati cIↄ. Iↄclxii. xx. Sept.

ORA-

ORATIO XIII.

MEMMII contra IUGURTHAM.

Qui fautores Regis culpat. ambitionem & avaritiam reprehendit. Bellum contra illum suadet.

Habita à

JOHANNE DIONYSIO,

Harlemensi.

Etsi sciam, Quirites, quàm grave odium factiosorum Hominum in me derivaturus sim, si vos ad coërcendam improborum audaciam incitavero: Studium tamen Reip. & patriæ amor me impellit, ipsorum Furori & sceleri obviam ire; Libertatem nostram contra malevorum dominationem defendere Video animum vobis ita ab ignaviâ & socordiâ corruptum esse, ut mala, quæ vobis impendent, non capiatis; eosque timeatis, quibus vos terrori esse debebatis. Hinc improborum furor in singulos dies accrescit; Legum authoritas concidit; Libertas opprimitur; Superbia, Avaritia, Ambitio dominantur. Fuerunt fortes aliquot Viri, qui malis hisce medicinam adferre voluerunt; vosque hortati sunt, ut adversus publicæ salutis eversores exsurgeretis, nec ferretis Remp. paucorum furore & scelere subverti. Vos verò, tanquam torpore aliquo & veterno consopiti, otiosi in præclaro opere spectatores sedistis. Imò, hostes vestros honore gloriaque extulistis; defensores publicæ incolumitatis, in vestro conspectu, fœdè ac inultè perire sustinuistis. Hoc virtutis præmium, similemque fortunam

cum

eum & ipſus ego exſpectem, privatam tamen utilitatem publico commodo anteferre nolui. Boni enim civis eſt, nullo odio malorum, nullo periculo deterreri à Reipublicæ defenſione. Suſcipiam odium improborum; profitebor me ducem iſti bello, atque omni conatu contra ipſorum furores Remp. defendam.

Quare, ſi communem ſalutem, Quirites, ſartam tectamque habere unquam cupitis; ſi populi Principis authoritatem defendi, Iugurtha Rex igne ferroque eſt proſequendus. Et factioſorum civium audacia, avaritia, ambitio omnibus modis comprimenda ac punienda eſt.

Olim in hac Republica, quod dolendum eſt, multò ſanctius, multoque religioſius Majores noſtri vixerunt. Qui omni ope & vigilantia id unum fortiter ac glorioſè inſti uerunt, ut bonis legibus authoritate ſua ſtabilita, adverſum vitia & mores improbos acerrimè dimicarent. Nunc verò in peius cuncta ſe inclinant. Ut vix, prô pudor! ulla nobis veſtigia relinquantur Majorum iſtius gloriæ: Quos, tanquam de cælo demiſſos Tutelares Deos meritò vetuſtas omnis venerabitur. Pro animi continentia, pro temperantia, pro virtutibus illo ævo & populo principe dignis, nunc, inquam, peſſima vitia & flagitia inter cives graſſantur. Alius ſordidam avaritiam cum turpi fænore exercet; alius fœdâ ambitione & ſuperbia ſupra æquales ſe extollit. Ut pauciſſimos, hoc tempore, pudeat; quod publicas res & rationes conturbent; quod corrupti muneribus, largitionibus, ſacra & profana promiſcuè habeant. Res ſociorum, tanquam hoſtium ſpolia & rapinas fœdè deripiant: quos ab omni læſione ac contumeliâ fas eſt defendere. Hiſce ſceleribus & flagitiis inprimis Iugurtha Rex fuit obnoxius. Quo uno nemo unquam in terris improbior, magiſque imperium

periumRomanum hoſtis oppugnavit. Cui hoc proprium ac uſitatum fuit, ut Æraria, quæ ſunt anima & nervus civitatis, per malas artes exhauriret; ut bonorum civium fortunas imminueret; hoc unum ſedulò ageret, ut foro & Tribunalibus ſua ruina & vaſtitas properaretur. Iuſtitia, Æquitate, Virtutibus Majorum, velut publico quodam incendio, penitus de medio ſublatis. Alio animi propoſito, quam priſci illi in Rep. noſtrâ Cives: quorum ſola ſtudia atque gloria erat ut de virtute invicem certamina haberent, & ſecundum Honeſti normam vitam inſtituentes, ſe mutuò ad fortitudinem; ad Patriæ ſalutem defendendam; ad Modeſtiam & Probitatem exhortarentur ad ſacra denique & Religionem ſanctiſſimis Officiis conſervandam acriterſe impellerent. Quales, Illuſtres illæ Animæ, Quintii, Curii, Fabricii exſtiterunt. Qui dona à Regibus ad ſe miſſa magnis animis repudiantes, vitam ſuam in glorioſa iſtius ævi paupertate traduxerunt. Magiſque ſe beatos eſſe prædicarunt, ſi, ex ſolius naturæ deſiderio, aquâ & pane contenti viverent, quàm ſi corporis ſervitio ac libidinibus paterent. Cum quibus hominibus quando horum temporum turpitudinem ac molitiones conferimus, immane quantum res humanæ in deteriorem partem ſunt immutatæ. Illi, Proavi noſtri, in omni re honeſtâ laudem ponere; cum finitimis pacem colere, domi foriſque probitatem, & egregias animi dotes exercere. Illi, ſine metu, hoſtem ad arma provocare; periculis procelliſque omnibus obviam ire; ſuum ſanguinem, corporiſque ſalutem Patriæ bono impendere. Tunc demum de Sociorum Civiumque fortunis præclarè meriti, quando, ſuis rebus neglectis, ne quidem animam ipſam communi ſecuritati præferrent. Hi verò, quos Jugurtha ſibi ſimiles habet, poſthabita omni Religione,

ligione, fide, concordiâ, sic se in omne scelus dant præcipites, ut Majorum virtuti & rebus egregiè gestis veluti bellum ac odiũ indixisse videantur. In eo dominationẽ & imperium collocantes, quando, aliorum jugulis crudelissimè insultantes ipsi per fas & nefas ad Honores & Dignitates evehuntur, solâ Ambitione, quâ optima quæque collabi videmus, facti potentiores. Diurnis nocturnisque laboribus id unum agentes, ut turpiter prensando, emendicando, largitionibus, conviviis animos aliorum ad se trahant. Et, quos virtute, industriâ parare non possunt, improbis artibus ac lenociniis figmentisque verborum propitios sibi reddant. Nihil ex illis phaleris fucoque intermittentes, quibus ad illam rem ac turpitudinem impudentissimi homines festinare solebant Et, quando privatis suis studiis parum ad spes suas augendas promovendasque proficere se vident, ad aperta arma & bellum itur. Sive Civile id fuerit, sine ullo jure ac lege; sive hostili animo odiisque nefariis suscipiendum. Quos barbaros vivendi ritus, si nunc majores illorum ante oculos suos viderent, vah! quàm illustres illi viri Nepotum suorum facta detestarentur! quàm deplorandam, quàm miseriam Remp. hanc nostram judicarent! in quâ illi olim tam fortiter sua consilia ac sudores adhibuerunt, ne quid detrimenti caperet. Quamque ex ipsis inimicorum faucibus ereptam ad summi honoris fastigium evexerant. Nos vero Quirites, nos impiissima horum studia, improbasque vexationes, æquis animis perferemus? nos Jugurthæ, sociorumque illius plusquam tartaream audaciam atque pestem, in imperii nostri finibus, latius grassari sinemus? Non permittit hoc nobis nostri Generis Gentisque sanctissima memoria. Quæ, quantum in nobis est, sine ullâ labe & maculâ, pura integraque conser-

conservari debet. Nec minus, hac nostrâ ætate, in pessimos hominum mores ac facinorosos cives animadvertendum, quàm quondam in Urbe hac æternâ, sanctissimoque orbis domicilio, nostri avi proavique laudabiliter facere consueverunt. Cum ea virtus ac potentia penes optimum quemque erat, ut non minus civem improbum, quam hostem infestum ac apertum pœnis coërcerent. Nullum enim majus periculum esse potest, quàm si quis patriam suam, laresque proprios, in quibus vitalem hanc auram aliquando accepit, igne ferroque prosequatur. In quo solo natalī infantia nostra vagiit, pueritia lusit, adolescentia se exercuit. Sempiternam illi gratiam, honores, statuasque merentur, qui magnam suam matrem, in quâ quondam lac illud sanctum suxerunt, debito amore prosequuntur. Qui vitas & fortunam suorum civium omni ope & consilio, tam pacis, quàm belli tempore, constantissimè juvant, protegunt defendunt. Quales, Fortunatis illis temporibus, in hac Rep. fortissimi viri exstiterunt, qui vitam suam & sanguinem, pro patriæ salute, summo cum applausu profuderunt. Et in hoc solo verè beatos sese existimarunt, quando, ad communem Libertatem nati educatique, quacunque ratione Patriæ suæ utiles esse possent. At verò cum illà nefariâ pessimorum hominum multitudine; cum Catilinis, cum Cethegis, Antoniis, Manliis, quis ille Sanctus & Sapiens Arpinas, Consul intrepidus, qui cum ejusmodi Cerdonibus iisdem Civitatis mœnibus atque parietibus concludi se denique patiatur? Quis ante oculos suos videre posset naturæ hæc potenta, monstra operosæ educationis? quibus nos ipsi, quibus Liberi, Conjugesque nostræ jam dudum invisi damnatique sumus. Secedamus, cum Majoribus nostris, aliquò terrarum; vel in ipsum Aventinum montem,

montem, ut ab illorum saltem conspectu, pro tempore, liberati simus. Non servi, puto, non mancipia & ergastula ipsa horum injusta imperia & dominationem tolerare possent. Ingenuus ille, nobilisque Romuli sanguis hæc in oculis suis auribusque unquam inultus perferre queat? O tempora, O mores! Exterminanda sunt à Civium societate tam improba capita. Ejicienda in ultimas terrarum oras, ne aërem hunc nostrum, hasce sacras Capitolii sedes suâ peste ac veneno inficiant. A parte nostrâ sanctissimi stant mores, Probitas, Fides. Ab illorum animis auspiciisque nulla abest turpitudinum nota infamis. Quare nec vita ipsa, quâ fruimur, chara nobis esse potest, quamdiu cum perditis istis ac depravatis hominum moribus, eodem Civitatis jure victuque continemur. Mea est sententia, Quirites, ut Atherbalem, Micipsæ nepotem sanctissimo jure ac religione defendatis. Jugurtham verò, belluam hanc immanem, pestemque nefariam, extra anni solisque vias, ad infelices damnatorum insulas relegetis, ne qua tanti Tyranni immanitas in hoc orbe nostro amplius existat; aut quemquam suorum delectare ille unquam possit.

DIXI.

ORATIO XIV.

MEMMI, *Contra Jugurtham, Personæ Continuatio.*

Habita à

JOHANNE à NYEN-BURCH,

Alcm.

Quid eſt, Quirites, quod tam lentis conſiliis ſuppliciiſque contra nefarium hunc hoſtem, Jugurtham, proceditis? Quod non in ſcelera perfidiamque ejus acrius, alacriuſque advigilatis? quod non everſorem Libertatis, defenſorem improbæ multitudinis tandem communi ſociorum manu oppugnatis, profligatis? Qui ſi porrò ingenii ſui virus ac venenum in vulgi animos aureſque credulas diſpergat, metuendum eſt, ne latius id malum brevi proſerpens, proxima quæque contactu ſuo comprehendat, talemque in Rep. hac noſtrâ flammam propediem accendat, unde ad plures, & nondum infecta ab hoc veneno pectora, hoc malum infeliciſſimè ſe diffundat. Periculum in morâ eſt. Nec locus aut ſpatium illi concedendum, quo illam tam immanem vim & flagitia ad perfectionem perducere poſſit. Neminem enim bonorum civium hoc latet, quibus ille artibus, quibus fallaciis innocentes circumveniat. Quâ dexteritate & fiduciâ rerum ſuarum communem imperii pacem conturbet. Idque unum omnibus cum animi tum corporis viribus aſſiduè agat, ut Rempublicam Romanam ad ſummæ egeſtatis terminos ac miſeriam detrudat. Qui ne id quidem animo ſuo tolerare

poteſt,

poteſt, ut virtutis veſtræ fama per finitimas nationes populoſque gloriosè concelebretur. Igitur ut primum civium ſaluti nervos animumque incidat, atque avaritiam ſuam frequentibus ſpoliis & rapinis valeat implere, ad opes & divitias congerendas ſummo ſtudio ſceleribuſque contendit. Tunc demum ſupra ipſam fortunam adſcendiſſe ſe ratus, nihilque ſuo furori reſiſtere poſſe credens, quod à ſpe & faſtigio Honorum ingentem ipſius exſpectationem amovere poſſit. Didicerat enim, ab omni ævo, Sceleratiſſimus Iugurtha, quantum potentiæ ac virium habeat una, in cumulos ſuos congeſta, Pecunia. Quæ perrumpere amat ſaxa duriſſima, & per medios armatosque ire ſatellites, ictu fulmineo potentior. Hiſce armis atque telis, Quirites, vos ille ex inopinato Homo callidiſſimus eſt aggreſſurus. Perque civium veſtrorum cadavera, ni obviam huic monſtro maturè eatis, ſuperbè victorem ſe attollet. Quò enim quiſque potentior eſt, eò plus nocere imparatis poteſt. Omniſque occaſio, cum ingenio & viribus ſtudiosè inquiritur, quâ populum diſcordiâ & inimicitiis committat. Quæque paratâ Rep. aſſequi non poteſt, illa hac conturbata facilè ſe aſſequuturum ſperat. Illò jam opum ſuarum magnitudine productus, ut quemcunque volet, aureis illis machinis, haſtiſque argentatis expugnet. Quarum tinnitum & ſplendorem pluris ſæpè vulgi facit improbitas, quàm omnes in bello atque acie diſtrictos mucrones. Cavete, Quirites, cavete vobis ab impio hoc Rege parricida: nec illum permittite, in venas & viſcera veſtri imperii tam laxis habenis, ſpatiiſque graſſari. Hic ipſa Æraria Reip., cenſumque Populi Romani flagrantiſſimo deſiderio inhiat. Opes civium, fortunaſque omnes intra dentes ſuos concluſas cupiat. Quem ſi invaleſcere, majore audacia ſibi ſumpta, per-

mittatis, periculum est, ne communi quodam incendio, ad ruinam & desperationem prolapsi, sero ; de re nostra amissa doleamus ac conqueramur. Nondum vis nostra ac potentia ex toto est fracta ; Nondum animi bonorum Civium desperatione torpescunt. Domi forisque arma militis sunt strenui : quibus aggredi perduellem hunc liceat. Nolite præsentem occasionem de manibus vestris turpiter facere elabi. Eo adhuc loco res nostræ positæ, ut nec extimescere hunc hostem debeamus, nec de Reip. salute, quæ ut minus prospera nobis succedat, malè unquam ominari. Alacri animo, Quirites, bellum nobis est suscipiendum. Standum in procinctu & acie, ne imparatos nos inveniat atque obruat. Olim contra publicam vim inimicorum, contra clandestinum proditorem feliciter arma nostra expedivimus. Conjuratorum manum & exercitus extra vallum & mœnia projecimus ; alios in longinquas regiones & exitium abire fecimus. Urbem & Capitolium Jovis Opt. Maximi ab exteris & domesticis latronibus invictam & intactam conservavimus. Nunc novus ad portam est Hannibal qui omni studio vigilantiaque unum hoc molitur, ut pacem nostram turbet ; ut seditiones ac discordiam ferat ; Cives, adversus Senatum, armis odiisque impellat. Ne sinite, Quirites, defensionem hanc vestram & authoritatis aciem hebescere. Majorum vestrorum virtus & res gloriosè gestæ ad pristinam laudem decusque vos excitent ac cohortentur. Resurgent, spero, ab Inferis Bellorum nova fulmina, *Scipiadæ, Catones, Marcelli, Fabii, Pompeii :* qui immanissimo huic Tyranno castra sua & aciem opponent. Remque Romanam publicam à vi & contumeliâ Sociorum promptissimis manibus defendent. Quibus omnes nos ludibrio essemus, principisque Populi

nomen in contemptum adduceremus, si non hoc præsertium tempore, pristino nos robore fortissimos viros ostenderemus. Non patitur Senatus authoritas bellum hoc diutius differri; non Civium salus, non legum sanctitas; non denique pristinæ disciplinæ morisque majorum integritas. Cum proprium Romano id nomini semper fuerit, ut afflictis succurrerent, ut opem & auxilia indigentibus præstarent, sociosque suos fido lare protegerent. Quæ una res ad omnia maxima summum illis honorem apud posteros constituit. Jugurthæ verò scelus in periculosam magnitudinem se dudum jam extulit. Ut nulli extra Romanum orbem Regi Principique id jure factum videri possit, si non totis exercitibus; si non igne ferroque tanta in Remp. injuria vindicetur; Atherbalis probitas, innocentia, calamitas defendatur; Massinissæ denique beneficia virtutesque per Populi Romani ingratitudinem nulla unquam oblivione silentioque obliterentur. Cujus Parricidæ improbissimi pœnas & supplicia si non maturè satis ad manum sumpserimus, id imprimis est metuendum, ne finitimarum gentium ac nationum odia meritò in nos & posteros nostros provocemus. Qui, hac in communem hostem impunitate conspectâ, suis quoque auxiliis, solitaque benevolentiâ, qua illi prosequi nos solebant, amicitiam Populi Romani destituent. Nullam nobis imposterum fidem habituri, si non amorem affectumque in patriam, in propinquos, in amicos sociosque imperii sanctissimè probemus; pœnas vero & supplitia in hostem nostrum acerbissimè exerceamus.

DIXI.

ORATIO XV.

CONSUL ROMANUS.

Qui Jugurtham Hostem pronunciat: Puniendos maleficos docet: adversus Avaritiam & Ambitionem Leges sanciendas monet.

Habita ab

EDOARDO NEUHUSIO. R. F.

Alcmariano.

Quod felix faustumque sit vobis, Quirites, Reique Publicæ salutare, velitis, jubeatis, ut Jugurtha Numidiæ Rex, Hostis Reipublicæ judicetur. Idque maturè ut fiat, viri de Rep. meritissimi tacitè exoptant. Sic Senatus decrevit; huc optimus quisque civium voto & precibus contendit. Vestra, Quirites, voluntas ad hoc sola desideratur. Quam ut cum Patribus conjungatis, imperii nostri Majestas & salus, Hominisque nequissimi scelus, temporumque ratio ac necessitas nunc postulant. Scelera enim quò majora sunt, hoc acrius in illorum vindictam & pœnas est vigilandum. Hoc enim uno Jugurthâ authore, tanta tamque immania in hac Rep. nostra facinora improba existunt, ut nullius linguæ facundia, ad illorum turpitudinem enarrandam sufficere unquam possit. Multa Collegæ mei proximo anno de ingenio hujus parricidæ verba fecerunt. Etiam mihi hoc loco dicturo infinita ad illam rem argumenta supersunt. Quid enim in hujusmodi Hominem aut dici, aut cogitari satis unquam copiosè potest? Quem non puduit fraterno sanguine manus suas commaculare, legitimes

timos hæredes, Liberos regios occidere, regnoque ejicere. Illos ipsos, quorum beneficentiâ ad honores pervenerat, inauditâ contumelia & injuriis afficere. In hoc inprimis terræ angulo sanctissimo; in hac legum disciplinâ; his Majorum nostrorum factis & meritis immortalibus. Aliorum vitia & improbitas sæpe in partes eunt: Hic unus cuncta mala flagitiaque pariter commisit: à quo nullum facinus, nulla turpitudo, Libido, qua pissimus quisque bonis odio esse possit, unquam abfuit. Ingenio & corpore juxta depravatus ac perditus. Quasi communi Fatorum suffragio ad omnem; & Hominum & Deorum injuriam ac vexationem infeliciter sit conservatus. Reges nostros ac imperia pro nihilo qui duxit; Pop. Romani jussa & authoritatem qui contempsit, Legatis qui illusit. Hanc denique Urbem, qui sceleris sui prædam & rapinam destinavit. Quousque tandem, Jugurtha Rex, abutere patientiâ nostrâ? quamdiu nos furor ille tuus illudet? Nihil te movet hoc sanctissimi orbis consilium? nihil magistratus authoritas? nihil populi principis ac comitiorum potentia, majestas? Aliorum scelera justissimis semper pœnis prosequuti sumus. At Tu, qui unus omnium pessimorum Hominum & Princeps & Antesignanus es, impunè hæc feres? Vide, quo jure, quibus olim hi à nobis sint mulctati, qui malis artibus Remp. nostram sunt aggressi. Nullus eorum judicia, tormenta, quæstiones, aut violentas carnificum manus effugit, *Gracchos* ipsos, quando tyrannidem seditionesque affectarent, nos laudabiliter ad pœnas & supplicia deduximus. *Tarquinios* exegerunt Brutus & Collatinus. *Romulum*, tantum Regem, ac authorem hujus Gentis, cum crudeliter agere inciperet, nonne illum in senatu Patres discerpserunt? Sic apud Athenienses *Thrasybuli*

virtute triginta Tyranni sunt oppressi. Sic *Archias* à Pelopida; sic *Alexander Pheraus*, *Nicocles*, *Sicyonius*, *Dionysius*, pluresque alii, quando in cives suos deliquerant, justissima supplicia sunt passi. Nos verò pro jure ac legibus in Te refrænando parum diligentes erimus?

Disce porrò, quibus odiis fœda tua Ambitio, & insana Honorum cupido sit obnoxia. Quas pœnas mereatur tua insignis Avaritia. Quâ severitate vindicari in te debeant improbissimæ tuæ in patriam molitiones. Quasi tu unus nescias, Magistratum in illos tantùm conferri debere, qui, procul ab ambitione sunt remoti, ac verâ virtute nituntur. Jamque dudum latas à nobis esse leges de ambitu coërcendo; Legem *Petiliam*, *Cinciam*, *Calphurniam*, *Marianam*, *Æmyliam*: quibus innatam huic sæculo malitiam comprimeremus. Igitur ut malum hoc, velut objectis aggeribus, quam primum averruncaretur, statuit olim *M. Cato*, ut qui Magistratus designati, quanquam accusatorem haberent nullum, tamen juramento assevararent, se non muneribus, aut largitionibus ad honores & officia pervenisse. Et *Publius Scipio Nasica*, cum ille Censor factus, omnes statuas, per ambitionem in foro erectas, fortiter sustulit. *Quintus* autem *Cepronius*, quod vini amphoram ei, cujus suffragio magistratum petebat, dono dederat, mox ambitus condemnatus, acerbè pœnas dedit. Quid vero, an indignum sit, Jugurtha, tuam quoque malevolentiam, tuum scelus iisdem pœnis legibusque inhiberi?

Immanē deniq; avarittiam tuam quâ veri, quâ honesti specie pallioque tegere Tu potes: quando nostram in illâ profligandâ curam & vigilantiam animadvertis? Docet Historia, quod illi ipsi, qui in Provinciis avarè ac crudeliter se gessissent, juxta Legem Juliam, Capitis pœna sint affecti.

Quod

Quod *Scipio Asiaticus*, postquam Antiochum devicisset, Asiam imperio Populi Romani adjecisset, in carcerem & catenas sit abductus, quando à Chiis & Rhodiis peculatus esset accusatus. Quod *Lucius Posthumius*, quia militum suorum operâ in suo agro colendo fuisset usus, tanquam criminis reus, sit condemnatus. Quod *Athenienses* quoque Timagoram, quia legatus ad Artaxerxem missus, munera sumpsisset, mortis supplicio affecerint. Alia virtutum trophæa in posterorum animis erigere decet. Cum *Cn. Fabricio*, misso ad Pyrrhum legato, dum aurum & regnum offertur, hostium dona sunt repudianda. Cum *M. Curio Dentato*, præda ex victoriis parta in militem dividenda. Cum *Lucio Cincinnato Dictatore*, defensa jam patriâ, belloque sopito, ad stivam & aratrum redeundum. Tu autem, Jugurtha, sine metu, sine aliquâ pœnæ formidine hæc cunctà liberè admittes? rem Sociorum immani tuâ avaritiâ depasces, absumes? Ubi, ubi nos denique gentium nunc vivimus, quod non in nervum te abducimus, &, more majorum, meritas de te pœnas exigimus? Tibi uni permissum erit legatum Romanum injuriis afficere: cum in eo virtus nostra potissimum semper eluxerit, ut missos ad nos fæderum Ministros & Caducatores, velut sanctos ac inviolatos haberemus? Quod docet suo exemplo *Lucius Munacius*, qui, Romanis legatis à Corinthiis lotio aliquando adsparsis, illorum urbem, parato ingenti exercitu, solo adæquavit. Et *Alexander Macedo*, qui suis legatis à Tyriis in pelagus præcipitatis, ut iracundiam suam leniret, illos arctissimè obsedit, crudeliterque expugnavit. *Senatus* quoque *Romanus* in eam rem locuples est testis. Qui *Quintum Fabium*, & *Lucium Manlium*, quod legatos Carthaginensium pulsassent, per fecialem, ut sup-

plicium de illis sumeretur, Carthaginem misit. Prætereo, Jugurtha, reliquas vitæ tuæ contaminatæ sordes, quibus usque à puero, & primis unguiculis fuisti obnoxius. Quem, credo, cum in cunis & cunabulis ad huc ageres, sinistrum Saturni sidus de cælo oculis suis adspexit.

Quare, ô Regum omnium improbissime, & Divino & humano jure ad hoc exstimulatus, Consul Romanus Bellum tibi indico. Bellum, post hominum memoriam atrox & horrendum. Et cum aliquando, Diis propitiis, sub jugū te nostrum miserimus, non unâ simplicique morte scelus tuum vindicabimus. Audiet ultimus orbis, quam Romana virtus in patriæ proditorem pulcherrimum pœnæ exemplum statuerit. Ne unquam frustra Tu tantum scelus designasse videare in nobiles atque innocuos Masinissæ Nepotes. Quippe boni Principis officium est, socios defendere, miseris & afflictis opē auxiliumq; præbere; domi concordiam, foris metum & formidinem circumferre; à perfidiâ & crudelitate animum longè habere alienum ac remotum; sed amore, beneficiis, liberalitate non minus exteras gentes, quam suos sibi subditos devinctos habere. Bonus inquam, PRINCEPS, imago & umbra est Deorum Cælestina: quem in omni negotio & facto honesto imitari debemus. Qui, velut fatali atque occultâ quadam naturæ vi civium suorum animos ad sui amorem & exemplum trahit. Ab hac Regum Principumque divinâ virtute atque ingenio cum longissimè tu absis, Iugurtha, age, Populi Romani infestas nunc in te Aquilas exspecta. Et, qui aliorum hactenus fortunis opibusque tanquam prædo & raptor crudelissimus inhiasti, inposterum durissima Populi Romani imperia, æternasque iras & odia accipe. DIXI.

Finis Historiæ Jugurthinæ.

Hæ antecedentes tres habitæ Alcmariæ ꟾɔ. ꟾɔCLXIII. *Examine vernali.*

ORATIO XVI.

De Præstantiâ & Difficultate Studiorum.

Habita à

LUCA POSTHUMO *Alcmariano.*

Nobilissimi, Amplissimi DD. CONSULES,
Clariss. Doctiss. Rev. DD. SCHOLARCHÆ
AUDITORES HUMANISSIMI.

QUando, post publicè habitum Gymnasii nostri examen, cum divite ac frugifero hoc Autumno, etiam aliquot Condiscipulorum nostrorum studia & labores feliciter maturescere contingat, non alienum à re & Pallade nostra esse videtur, dignam quoque ipsis Spartam & honores gratulari. Ut, hoc industriæ suæ testimonio magis inflammati, generosos animos spiritusque, in illo, quo macti nunc decurrunt, pulvere sibi assumant. Et illi, qui nondum ad sacros hosce Termini limites pervenerunt, ingenti quoque sudore sic pergant, gradumque promoveant. Quo pulchro plausu & acclamatione ad decus & laudem excitati, augustiore imposterum successu fortunas suas illustrent. Nam ad optimum quemque gloriæ stimulis impellendum, magnas in se habet vires honesta ambitio. Quæ adeo in Adolescentum animis altè radices agit, ut non inde, nisi cum morte ipsâ, facilè avelli possit. Animus igitur est, HH. AA. hoc tempore, de VERA ERUDITIONE vobiscum differere. Ad quam acquirendam, certè, non nisi assiduis asperisque la-

boribus est opus. Quoque hæc est major magisque inaccessa, eo etiam gravioribus undiquaque periculis est obsessa. Meum nunc pensum est de *Literarum præstantiâ, earumque difficultate*, hoc loco, verba facere. Cupiam ex animo quotquot adestis, VIRI LITERATI, ut me & Collegas meos benigna vestrâ attentione, auribus animisque acribus, prosequamini.

VERÆ ERUDITIONIS præstantia, quam apud ingenuos in Repub. Viros laudem meretur, omnis ætas, hominumque memoria abundè testari potest. Quæ una si è regno aliquo, aut civitate turpiter ejiciatur, nec in debitâ existimatione ac reverentiâ habeatur, jam pridem optima quæque in ruinam suam & perniciem prolabi necesse est. Actum tunc de felicitate humana; de florentissimis regnorum successibus, actum inquam, & conclamatum est. Tolluntur bonæ leges, & Justitia de Tribunalibus, abeunt de foro & Comitiis fas, fides, probitas. Languet in templis & Ecclesiâ pietas, sanctitas, salus ipsa. Fugiunt Gymnasia, & Academiæ: quas merus torpor & barbaries mox occupat Ubique locorum, sublatis de medio sapientiæ illis Magistris ac Mysteriis, nihil nobis reliquum est, quam vanitas, quam vastitas, quam rudes & indigesta quædam moles. Verbo dicam, Chaos Antiquum, meræque tenebræ, & nox alta. Quod non ignorabat, divinissimus Plato, cum Græco hæc ore diceret: ὅταν βούληται θεὸς εὖ πρᾶξαι πόλιν ἄνδρας ἀγαθοὺς ἐνεποίησεν. Ὅταν δὲ μέλλει κακῶς πρᾶξαι πόλιν, ἐξεῖλε τοὺς ἄνδρας τοὺς ἀγαθοὺς ἐκ ταύτης τῆς πόλεως ὁ θεός.

Quàm felix, iterumque felix ista est Respublica, in quâ Reges philosophantur, aut Philosophi sunt Reges! ubi bonorum artium scientia semper

primas

primas tenet, nec Consilia nisi à solis sapientibus in senatu accipiuntur. Nec, ad vulgi, ut solet, morem, suffragia temerè numerantur, sed consulto & cum ratione ponderantur. Ubi solis virtutibus patet locus, nullus vitiis. Ubi nostram Pallada non turpis mendicitas, non egestas, non esuritio, sed honor, sed Equestris Dignitas, sed ostrum & purpura comitantur. Hac felicitate & Fortunâ rerum, per Optimi Maximi DEI gratiam & benignitatem, nobis etiamnum in Belgio hoc nostro perfrui licet. In quo Viri prudentes, et erudita pietas nondum suis honoribus atque præmiis destituuntur. Quæ sola est ratio, quod extra anni siderumque spatia, tam benè generoseque nos Batavi audiamus. Qui, Togâ & Armis inclyti, famam nostri Nominis cum ipsis Cœli regionibus determinamus. Vera Eruditio quippe una est sacra Anchora, quâ omniū Regum regnorumque felicitas firmissimè subsistit: quâ singulæ virtutes, ut earum quædam perfectio existat, quasi ad numeros & in ordinem suum coëunt. De cujus Dignitate, usu, Præstantia, Necessitate, si hoc loco, non perfunctorie dicendum mihi foret, fateor, & temporum augustia facilè excluderer, & Vobis, mei Commilitones, vix aliquam dicendi materiam relinquerem. Græci & Romani, quorum facta & fama per literas immortalitati jam dudum sunt consecrata, in hoc imprimis argumento, de Doctrinarum laudibus dicturi, maximè excelluerunt. Qua de causa *Socrates* pulcherrimū in terris animal, Hominem doctrina excultum judicavit. *Plato* doctos ab indoctis tantum differre dixit, quantum medici ab ægrotis. Et tanta discendi cupiditate fertur fuisse *Solon*, ut multò felicius moriturum se dixerit, quando ab adstantibus ad fatalem lectum amicis, extrema etiam vitæ hora, aliquid addiscere illi li-

cuisset. Tanta quoque ejus amore flagravit *Diogenes*, ut hominem indoctum onus terræ gravissimum dixerit. O verè candidæ Musarum fores! quas meritò soli hi cupiant intrare, quibus,

De meliore luto finxit præcordia Titan.

Sapientem enim esse literisque humanioribus egregie imbutum, cum Cœlestibus Diis ex pari est vivere. Quod cum perspectum exploratumque sibi haberent *Mytelenenses*, quos gravissimo supplicio afficere volebant, illis literarum, usum adimebant. Et *Apostata Julianus*, qui ut facilius subjugaret Christianos, Philosophiæ illos exercitio privavit. Hæc doctrinarum amœnitas ita sæpè multorum animos in se pertraxit, tacita quadam vi ac voluptate sensuum suorum, ut illi plus quam Herculeo labore ad hæc studiorum præcipitia sese contulerint Quemadmodum pulchrè id videre licet in *Phil. Chrysippo*, qui jam jam fame & inedia periisset, si non Melissa uxor, Viro, rerum meditationi altissimè defixo, cibum in os ingessisset. In *Cleanthe*, qui solidas noctes in hauriendis aquis impendit, ut diem sapientiæ studiis destinaret, haberetque unde Præceptoribus suis mercedem persolveret. Nec minus in *Diogene*, qui ab institutione Antisthenis nullo modo removeri potuit. Verbera, inquit, quantum potes, nullum tamen baculum reperies tam durum, quo, à te modò aliquid didicero, avertes. Credo, sacram hanc opinionem illustres istæ animæ ab ipsis Diis superis imbiberunt. Unde, proxima oraculo, vox illa divini Philosophi:

Καθάπερ ἐστι φυλακτικὴν σώματος ὑγεία οὕτω τῆς ψυχῆς φυλακτικὸν καθέστηκε παιδεία.

Quamobrem nihil prorsus ego demiror H. A. quod veræ Eruditionis præstantia, de cujus laude hactenus

hactenus dicere incepi, tantis difficultatibus molestiisque undique sit obnoxia ac circumscripta. Tamquam si ipsa Averni hic ostia aperiantur; ipsæ fauces Tænariæ, Cocytique palus; *quam novies Styx interfusa coërcet.* Hoc equidem ipso major est tanti boni possessio, quo ad sacra illa Adyta difficilior, est accessus; pluribusque dumetis ac sentibus via illa sit obsita occlusaque. Quæ una, ad Honoris templum quæ ducit, si molli facilique labore iniretur, profecto, valde exiguum id foret, nos istis doctorum ordinibus accenseri. Nunc, quia per inaccessa, per prærupta, ardua multa est incedendum, pulcherrima illi palma ac veneratio debetur. Digna quoque Majestas, quæ Prometheos suos, Sisyphos, Ixionas habeat: quorum solis conatibus & sudoribus propiore ad illam gradu accedi tur. Quare nec immeritò sapiens Antiquitas doctrinam ex ipsis Egeriæ convallibus; ex profundo Democriti puteo hauriendam esse dixit. Non ab ignavis inertibusque fucis unquam comparari illam posse. Non votis puellaribus, non suppliciis muliebribus. Non ab illis, qui totos dies in popinis, in alea, in luxu & libidine agunt. Sed cum *Demosthene* in subterraneas terræ cavernas est descendendum; cum *Alcide*, apud inferos monstra Aetnæa perdomanda; cùm Hydris, cum avibus Stymphalicis, cum ipsâ Lernæa Bellua fortiter dimicandum. Omni, inquam, vitæ tuæ tempore, O Adolescens, id solum atque unicè est agendum, si aliquando in Equestri Eruditorum pulvino, cupias residere, ut ex divina Oraculi voce assiduis domi laboribus vigiliisque impallescas. Totus denique mortuis ut concolor sis factus. Hoc unum pro solatio & præmio habituros, *Quod unus vita tuæ dies, plus patebit quàm imperiti longißima ætas.* Eoque nos aliquando felices Musarum alumnos processuros,

ut

ut pro mortalibus, gloria æterni simus, vitæque nostræ, quæ brevis est, memoriam quàm maximè longam efficiamus. Verè enim est dictum:

Σοφία γὰρ μόνη τῶν κτημάτων ἀθάνατον.

DIXI.

ORATIO XVII.

De REMEDIIS,

Quibus Studiorum difficultas superatur.

Habita à

GUILIELMO BOSH,

Alcmariano.

EX animi sententiâ hoc fuit, *Chariß. Collega*, quod veram Eruditionem vivo quoque præconio sis prosequutus. Et hanc, quasi humeris tuis, à terrâ usque in Cœlum extuleris. Quare nec præsentem hunc diem cum silentio mihi patiar præterire, quin in perpetuum summa animi necessitudine totum Tibi me devinctum addictumque pollicear. Cui prudenter quoque id visum est, non tantùm de studiorū scopulis ac difficultate, tanquam cum gemitu, & fracto animo, voluisse differere, quam quidem ipsam Doctrinam, suo jure & merito contra vulgus ignorantium strenuè defendere. Perge, ingenuo hoc esse animo, mi *Collega*, in Pallada nostram & Literas, nolique id crimen facinusque in te committere, ut de isto proposito infeliciter unquam recedas. Studia Literarum, tecum sentio, quò sunt clariora, hoc etiam magis habent difficiles circuitus & ambages.

Quemad-

Quemadmodum non facilè hunc hostem, dejicimus ac prosternimùs in suis castris, qui militum robore pollens potensque est. Habet nostra hæc quoque Minerva plurimos inimicos, qui ad omnes aditus tela ingerunt, qui die noctequeilli insidiantur, vias infestant; hinc inde pericula & difficultates quàm plurimas obtendunt. At verè isti injuriæ malisque avertendis abundè nobis suppetunt Remedia: quibus triumphare inposterum licebit. Nec necesse sit, pro vulgi opinione, hanc sacerrimam nobis Divam ab amplexibus nostris removere. Manet illa, stabili semper loco posita. Ridetque omnes procellas & æquora, quæ otium & ignavia illi solet opponere. Per medios fluctus rupesque generoso spiritu ausa perrumpere. Quare nemo nostrum, Commilitones, tam infelici astro, utinam! sit genitus, ut propter itinerum asperitates, propter malorum Symplegedas in medio quæ sunt positæ, à scopo Fortunarū suarum facile aberret. Qui infami, ut sic dicam, ore de gravibus impensis sumptibusque, quos artes nostræ requirunt, imprudens conqueratur: neq;enim alio modo thesauri illi Divinæ Sapientiæ comparantur. Quique vitæ accuset brevitatem, aut laborum arguat magnitudinem. Qui, post tot annorum tædia & lucubrationes lentas promotionum difficultates prætendat, Credite cum centuplo fænore fructuque hæc in agellis nostris semina resurgunt. Unde nec in paucos vitæ dies, sed in seram usque posteritatem illa ingeniorum nobilitas pertransit. Censu & opibus majores, quàm unquam aliquis de fœce & sentinâ in vulgo. Omni verò turpitudine ac dedecore is merito est afficiendus, qui ad Divinam istam Penelopem sine labore, sine curis & cruciatibus patere sibi viam imaginetur. qui in rosis & violis admiranda hæc rerum, veram puta sapientiam, posita esse

esse exspectet. Erras, erras toto cælo, mi Commilito Ut excelsam hanc arcem, Pernassi Montem, invadas, Labore, Vigilantiâ, Virtute multâ Precibusque apud Deum Religiosis est opus Adversum otia & desidiam dies noctes depugnandum est acriter Nihil omnium illorum, est intermittendum, quibus ad pulchram hanc Adoream rectis itineribus pervenitur. Solent, fateor, salebrosam hanc viam, nescio, quam infelices Harpyæ; quæ Siron infamis suis incantationibus ac veneficiis inficere ac infestare. Opponenda hisce monstris est acies firmissima, Vigiliæ perpetuæ, quibus in auxilium advocatis, facilè per medios ire satellites, per saxa, per ignes incedere licebit. Nihil enim à naturâ ipsâ tam inaccessum, ad quod non jugi diligentiâ, perpetuisque laboribus securè tandem penetretur. *Exurge modò, & te quoque dignum finge Deo.*

Nec quisquam fruitur veris odoribus:
Hyblæos latebris nec spoliat favos.
Si fronti caveat, si timeat rubos.

Verissimumque enim illud, est & ex Tripode dicturi:

Τῆς ἀρετῆς ἱδρῶτα θεοὶ προπάροιθεν ἔθηκαν Ἀθάνατοι.

Et, Profectô, non anicularum somniis, non negligenter agendo Dei Omnipotentis auxilia parantur. Ubi ignaviæ & socordiæ vos tradideritis, nequicquam Deum imploretis, iratus ille infestusque est. Cum *Laconibus* admotâ manu Fortuna imploranda est. Et quod Græci, iterum ajunt: μοχθεῖν δὲ βροτοῖσιν ἀνάγκη, πόνος εὐκλείας πατὴρ. μηδὲν ἀναβαλλομένῳ. Hæ erant illæ tesseræ militares, quibus olim sapiens vetustas, tanquâ bonis Auspiciis, res suas & negotia perficiebat. Illi nunquam fessi aut fatigati; sed sudarunt

ſub clypeis Ancilibus. Illi patientes pulveris atque ſolis, nunquam medio in torrente brachia remiſerunt. Semper in aperto: in amico generoſos ſuos Spiritus ad famam gloriamque intenderunt. Priſcos illos Philoſophos., *Platonem, Socratem, Carneadem, Cleanthem, Chryſippum* imitari oportet! qui indeſinente magnarum rerum ſtudio hanc ſibi nominis ſui Æternitatem compararunt. *Apelles, Demoſthenes, Homerus* pro face & exemplo prælucere debent. Apud quos viros ſolus labor, ſolaque induſtria unicum ſuarum rerum Præſidium & Palladium fuit. Quibus quoque maximi Græcorum Oratoris divina, hæc ſententia placuit:

Διὰ καρτερίας καὶ φιλοπονίας, οὐδὲν τῶν ὄντων ἀγαθῶν ἀνάλωτον πέφυκε.

Otium verò, & inertiam legibus ſuppliciiſque conſtrinxerunt. Quam & nonnulli vivi hominis ſepulturam appellarunt. A quâ, certè, peſte ac contagio nihil unquam recti, nihil boni in genus humanum derivatur. Utque non immeritò *Ægyptii*, homines otioſos, inſtar brutorum, ſine aliquo ſepulchri honore, terræ mandarint. *Lacedæmonii* autem capitalem in illos pœnam conſtituerint, qui corpus ſuum otio effæminaverant. Vitanda eſt igitur *improba Siren Deſidia*, ſitus, torpor, ſquallor, ignavia. Et omne illud, quod animos vitio aliquo exulcerat. Ad improbum laborem, ad illuſtris Gloriæ certamen nervi lacertique intendendi. Et, quod omnium eſt primum & præcipuum, *ſanctiſſimis Precibus apud Immortalem in Cælis Deum aſſiduè eſt intercedendum.* Vt Ille fortes nobis animos in tanto rerum diſcrimine ſuppeditet. Perque medium hoc profundum euntibus benignos faventeſque ſemper Zephyros adſpiret. Sic demum fiet, ut *aurea* illa *Libertas*, quæ *Vera eſt Eruditio*, ſudoribus noſtris ſe

amicam

amicam facilemque præbeat. Nunquam enim in sublimi solio is constitit, quem illiberalis pudor torporque ad terram suam affixit.

Hîc animis opus, Ænea est, hîc pectore firmo.

DIXI.

ORATIO XVIII.

De

CONCEPTO GAUDIO,

post promotionem Scholasticam.

Habita à

JOHANNE à NYENBVRCH.

Alcmariano.

ADmodum me exhilaravit, H. A. præstantissimi mei *Collegæ* oratio. Qui verè, ut dicitur, rem acu tetigit. Veræque Eruditionis Remedia graphice nobis ad oculum proposuit. Quasi uno ictu & impetu in caveam immiserit omnes illas difficultates, scopulos, hostesque: cum quibus tanquam cum Gorgone aliquo aut Hercule, per totam vitam periculosè est decertandum. Concedo tibi libens mi *Collega*, quod nullo alio pacto & limite ad Sapientiæ fastigium pervenire possis, quam certè destinatâ tuis rebus curâ, & labore intensissimo. Neminemque oculis suis melior Pallas unquam adspexerit, quam solum illos, qui à teneris unguiculis & materno lacte didicerunt, ponere Sudorem ante Honores. Quæ una fuit recta & regia via, quâ omnis ætas & tot sæculorum memoria & mortales, ad maximæ dignitatis fastigium feliciter evaserunt. Sine quibus præsidiis, frustra spes nostras in longum sæpe mittimus, & anxiè illa desideramus: unde in nomen

nomen & famam, exſurgere aliquando poſſimus. Hæc cum perſpecta & cognita mihi haberem, etiam à prima ſtatim pueritia illorum inſiſtere incepi veſtigiis exemploque, qui laborum hac luce & lampade egregiè nobis præluxerunt. Quare & Ego, quamdiu vitalem hanc auram animamque traxero ne latum unguem ab honeſto hoc propoſito veterumque conſuetudine unquam deflectam.

Hoc vero unum & præcipuum illud eſt, quo ſolidum mihi gaudium contingit, tandem quod, ſubactâ hîc loci, ſeveriore Pallade, cum honeſta tandẽ Manumiſſione, hinc in publicam Libertatem vindicare me poſſim. Relictis jam à tergo tot annorum vexationibus, moleſtiis, cruciatibus, quos primam illam rudemque ætatem, ſub aſſiduâ docentium ferulâ & ſupercilio tolerare oportet. Quod vitæ genus quam ſit durum, quàm aſperum, quam cum multis moleſtiis conjunctum, illi jure mecum teſtari poſſunt, qui totum illud ætatis, quod retrò eſt, in ſordido Scholarum pulvere contriverunt. Quaſi in piſtrino & carcere illic compediti: unde in paucas horas & dies ſe ſubducere, pene capitali ſupplicio, brevibus Gyaris & carcere eſt dignum. Hoc tamen unum ad illam ætatem pro ſolamine accedit, quod ipſi potiſſimum ignoremus mala noſtra & ærumnas, cum quibus, immane quantum tunc temporis colluctandum fuit. O diem illum ſerenum, & verè felicem! non atro carbone, ſed niveo lapillo atque unione ſignandum! quando ex hac ſervitute, depoſitâ jam Prætextâ, ad togam virilem componere me poſſim. Poſthabitiſque omnibus nugis & nucibus, aliud vitæ genus, alioſque vivendi mores aſſumere. Quanquam, certè, non ignorem, quam utile nobis fuerit, etiam ætatis illud lubricum ſub viris præſtantibus, eorumque diſciplinâ & plus quam patrio affectu, non

ſine

IMMORTALI in Cœlis DEO ingentes Ego gratias habeo, quod infames hosce scopulos, Acroceraunia, tutò ac incolumis tandem evaſarim: atque inde in liberiorem vitæ campum, quò nunc ætas & aura Muſarum vocat, Divino me inſtructu monitiſque ſim recepturus. Ubi alias tunc lauros alia laborum meorum trophæa exſpecto. In luce tot Gentium ac nationum poſitus; quando diſperſas hinc inde varias Virtutes in unum quaſi faſciculum comprehendam, magnorumque Virorum adjutus præſidio, me rectà ad ſacram Themidos aram, Juſtitiæque Templa recipiam. Ut iſtis artibus, quibus ingenuos homines imbui oportet, non leviter primum tinctus inde ad inclytam hanc Urbem, ubi aërem ſpiritumque hunc hauſi, poſt limininiò revertar. Deoque Duce, Comite Fortunâ, id manibus pedibuſque conabor, ut non ignobilem me Patriæ Chariſſimæ, Civium optatæ Saluti Cuſtodem tunc præſtem, Utinam! utiuam modò BATAVO IMPERIO, rebuſque noſtris, illa Temporum porrò adſpiret felicitas, quâ nos, per Superum benignitatem, non ſine totius orbis admiratione, terrâ marique, præſente hoc rerum ſtatu, perfruimur.

Et vos, *Viri Nobiliſſimi, Viri Ampliſſ* Honore & Dignitate vivite Felices Florenteſque: Quibus, pro acceptâ tam nobili Inſtitutione, pro tot tantiſque Beneficiis, atque Præmiis, non uno exemplo gratum meum animum comprobem tunc poſſim.

DIXI.

ORA-

ORATIO XIX.

Pro

AUSPICIO ACADEMICO.

Habita ab

EDOARDO NEUHUSIO. R. F.

Alcmariano.

TRiumphalis hic tibi videtur dies, *præstantissime Collega*, cum, sumptis alis pennisque, tanquam rara aliqua Avis, aut Aquila sis in nubibus, terrasque omnes & maria dispiciens, ipsi cœlo caput nunc inferas. Quia, huc usque tandem studiorum limite feliciter producto, ex hac Gymnasii nostri umbrâ, ad publicam ACADEMIÆ te lucem ac libertatem mox recipies. Quasi omnes nunc Scyllas & Charybdes tutò evaseris, quæ in hoc pelago navigantibus fatale aliquod periculum minari possent. Deinceps nihil tibi restare, præter plena rosarum atria, præter lacteam ac facilem Cœli viam, cum ipsis Heroibus ac Semideis calcandam. Ita est, *mi Collega* ad majora nunc animos nostros intendimus, & ab hisce Scholarum umbraculis, ad ipsam Parnassi culmen macti gradum inferimus. Quæ fortuna, fateor, post primos labores confectos, non ingrata nobis est. Qui sæpè illum diem in votis nostris habuimus, quo tandem ex tenebris tetricisque illis minutiis eluctari liceret. Sed noli putare, eò nos esse provectos, in implexo hoc studiorum Labiryntho, nullo prorsus Theseo, nullo sapientum virorum filo ductuque indigeamus. Si

istam

istam animo tuo opinionem stulte induxeris, ô quam vanam, quam inanem de te ipso exspectationem concepisti! Meo judicio, majores tumultus, procellæ, imbres supra caput sunt: quando de propinquâ Academiâ cogitatio mihi subit. Emensi sumus aliquot viarum spatia, metamque optatam privati laboris sumus consequuti, fateor. Quæ res quidem digna est suo trophæo ac triumpho. At verò ab hisce Adolescentiæ nostræ spoliis opimis, tantò majora nobis bella & certamina adhuc restant. Quæ non armis gerenda ludicris ac puerilibus, sed toris lacertisque plusquam virilibus, Herculeisque. Quando tot monstra, tot prodigia; unde non simplex circa pectus meritò est metus, vias nostras vitamque infestabunt. Quando rursum cum Ignaviâ, cum Libidine, cum Voluptatibus, idque in majore theatro, decertandum est. Quando in vitia, & errores publicos, quorum quæstus est uberrimus, cum periculo incidemus. A quorum contactu & contagio ut nihil ad nos prorsus redundet, ô quanto robore, sapientia, fortitudine est opus! Hactenus ductu alieno usi sumus, &, quod dicitur, cortice non nostro natavimus, sub fido tecto & lare. Nunc à sinu & oculis illorum procul remoti, nostro remigio res fortunasque nostras regemus & moderabimur. In qua Studiorum orbita quæ sæpe rapinæ, quæ naufragia, quæ pericula occurrunt! quam horrenda, quam adversa multa eveniunt! utinam! non plurimorum infelicitas quotidie hoc nos doceat! Quibus longè melius fuisset, aut nunquam isti albo manipulisque nomen dedisse; aut de Eruditione sibi comparanda vel per somniũ cogitasse. Quanquam non literis humanioribus, Musarumque id sanctitati sit imputandum, si adolescens, parum cautus, in vitæ dedecora nominisque sui infamiam; in voluptatum ac libi-

E dinum

dinum illecebras sese conjiciat. Hoc dico; *mi Collega:* Cum illo Libertatis nostræ Pileo, infinita se mala & monstra conglomerant. Quibus hinc, inde ætatem nostram præcinctam atque obsessam undique videbimus. Nunc demum tempus illud aderit & appropinquat, quo dies noctesque in procinctu ac acie est consistendum. Ne catervæ illæ insidiantes, ne turmæ & turbæ lascivientium Epicureorum ex occulto nos obruant; ne voluptuosorum illi greges, fex maligna Adolescentium desperatorum, etiam partem nobis de suâ peste & veneno affricet. Hic plusquam septemplice Ajacis clypeo est opus, contra M dusam hanc & Gorgona. Ipsa fortissimi Græcorum, Achillis, arma hic requiro, sub divinâ Bellipotentis Minervæ tutela, fabricataque tela Cyclopum.

Tres imbres torti radios, tres nubis aquosæ
Rutili tres ignis, & alitis Austri.
Ægydâque horrificam, turbatæ Palladis arma.

Ne in terribili hac Martis palæstra, quam, cum Deo, brevi sumus ingressuri, cum honesti nominis famæque jactura infeliciter succumbam. Tanquam si nondum satis esset nobis laborum malorumque; ab artium præcipitiis ac difficultatibus, ut etiam abunde bellum habeamus, quod vim metumque nobis incutiat. VERA siquidem Eruditio, quæ in hos rivulos se diffundit, à magno illo Sapientiæ, Oceano, in patentissimos campos excurrit. Ut unde hic nexus incipiat, quove se recondat, penè incertum sit: Gordiumque hunc nodum tandem solvas, certè, nescio, quem novum tibi indè à Macedonia Alexandrum hic quæram. Video ante oculos hic positum agmen non unum, quod me deterret. Toti, inquam, malorum montes exercitusque vim suam minantur. Universa illa area & arena, in quam nos hodierni Quirites, post paucos dies, descendemus,

demus, plena eſt inſidiarum, plena ſcopulorum: hinc, indi difficiles inviaſque vias adituſque oſtendens. Igitur prudenter aliquando fecit Vlyſſes, quod, cum periculum illi eſſet à dulci ſed venenato Sirenum cantu, hic aures ſuas cera obturaverit, ſe ſocioſque ſuos ad prudentiæ malum colligans: ne cum temere prætern avigantibus in brutorum ſpeciem transformaretur. Idem penè nobis faciendum eſt, qui ad novum & ignotum hoc Academiæ contubernium accedimus. Oculi, aures, manus, cuncta animi corporiſque noſtri officia & ſenſus rectæ rationis gubernaculo ſunt dirigendi regendique. Ut tandem, ſine offensâ, feliciter in ſtudiorum noſtrum portum deveniamus. Ideo diſcamus à ſapiente *Senecâ*, nulli præcluſam eſſe Virtutem omnibus illam paterè Nudo homine contentam eſſe; non domum aut cenſum eligere. Hanc non ſordidum amatorem admittere, non falſum, ſed perpetuum gaudium præſtare. Præterque & ipſam nullo honeſtamento indigere. Diſcamus à *Democrito*, *Apelle* omnes labores otio jucundiores eſſe, nullumque diem ſine aliqua ducta linea negligenter tranſmitti debere. Ab *Hiſtorico Romano*, eorum vitam mortemque juxta æſtimari, quibus contra naturam, corpus voluptati, anima oneri fuit. Et ab ipſo *Patre & Principe Oratorum*, quod conſilii magnitudo, fortunæ contemptio, virtus denique ipſa ſolam unicamque Humanæ vitæ felicitatem conſtituat. Vel, ſi libet, *Antiſthenem*, *Platonem*, *Diogenem*, *Socratem* nobis proponamus: quorum Oraculo monitiſque edocti, jam dudum ſacram illam ſemitam ingreſſi ſumus, quò ſpes & exſpectatio Patriæ, pia Parentũ vota, labor & induſtria Docentium nos vocat. Et, inprimis, verè aurea, verè divina illa Græcorum præcepta animis noſtris reponamus inter quæ illud *Plutarchi*.

Μὴ ἀνὴρ σπουδαῖος, ὁ πολύτιμα ἐσίαν κεκλόμενος; ἀλλ' ὁ τὴν ψυχὴν γενναῖος. Et illud Athanasii: Δεῖ μὴ μόνον ἀπέχεσθαι τῶν κακῶν, ἀλλὰ καὶ τοὺς τοιοῦτα περὶ σσοντας ἀποσείεσθαι.

Cæterum, quod unum restat, ad opem Divinam confugimus. Deum Optimum Maximum ex animo invocantes, ut ille Sancto suo Spiritu quocunque locorum nos comitetur; ut Facem in nobis Sapientiæ suæ cælestis accendat: quâ in omnibus nostris rebus negotiisque illustrati, utilem aliquando operam cum Reip. tum Ecclesiæ adferre possimus. Ut, servati, tranquillique in mediis Studiorum undis fluctibusque tandem feliciter ad BONÆ SPEI CAPUT, *Portumque Salutis nostræ deveniamus!*

DIXI.

Alloqutio ad Promovendos,

JOHANNEM à NYEN-BURCH,

Et

EDOARDUM NEUHUSIUM, FIL.

Nobilissime NEOBURGI,

POst totum exactum Triennium sub meâ disciplina & manu, nunc Literarum studiis præclarè te imbutum ad publicæ Academiæ libertatem promoveo. Illâ spe & Fiduciâ, ut, peractis in majore theatro laboribus officiisque, tandem ALCMARIAM, ad patriam civitatem feliciter revertaris Ibique studiorum tuorum messem aliquando auream expromens, Magno Reip.

Reip honori ac usui esse possis. Iturus per vestigia majorum tuorum, illamque sacram orbitam, quam Amici tui, viri in familiâ vestra Nobilissimi, quotidie tantâ virtute ac laudum certamine decurrunt. Age igitur, Præstantissime Iuvenis, & illam Spartam, quam tibi à primâ Adolescentiâ proposuisti, tandem egregiè exorna. Et ita virtutem, pietatem in omni opere exerce, ut à me hactenus edoctus es. Cave inprimis, cave tibi ab illis ingeniis, moribusque Hominum, qui felicibus tuis inceptis Auspiciisq; damnum adferre possint. Audivisti modò à Collegis tuis, quæ illa sit via, quæ ad veram eruditionem rectum aditum tibi paret Illorum Tu ductum filumque macto animo persequere. *Cætera, quæ ætatem & fata tua manent à Deo Optimo Maximo piis votis precibusque exspecta.*

EDOARDE fili, per intimas pectoris mei medullas, *Ego, Pater tuus* te adhortor, ut omnia tua consilia & cogitationes ad Omnipotentis Dei laudem & gloriam conferas. Neque ullo vitæ tuæ tempore à sacrâ amussi pietatis ac virtutis recedas. Ab isto enim principio feliciter se habent omnes res humanæ. Nam *Pietas, sacer textus est, ad omnia est utilis, habetque promissionem hujus & futuræ vitæ.* Sine quâ nec Hominem Hominem esse judicio, nec Ego unquam Te filium meum agnoscam. Pietati verò egregiam & excellentem bonarum artium scientiam adjunge: qua & Ecclesiæ & foro utilis aliquando esse possis. Illò Clarissimus Avus primum te ducit. Qui totos XXX annos Literarium hoc saxum volvit. Hunc & nos, proximo ex intervallo, non degeneres, spero, consequimur. qui pari quoque annorum numero hanc Pallada etiamnum exercemus. Cape, mi fili, ab istis nostris sudoribus, qui hominis penè ætatem conficiunt, exemplum domesticum. Sola enim Pietas, cum pulchrâ Doctrinæ laude

conjuncta sacra tua est anchora. Quibus, velut geminis remigiis, te attollere ab hac terrâ in coelum debes.

Et nunc inprimis, quando meâ manu & disciplinâ ad aliud vitæ genus pertransis. Ad publicum, inquam negotium, & vitæ periculosæ forum. Vbi, ut statim coram monuisti, tot Monstra stabulantur, & Feræ immanes. Cautus hîc esto & catus; ne aliqua ex istis Sirenibus suavi suo cantu te fallat ac decipiat. Cum ingenuis Adolescentibus, quorum mores & vitam probe nosti, honestè conversâre. Improbos, inertesque illos fucos, qui pietatis nulla habent rationem, canè peius & angue, fuge. Verbo dixerim: Perfice, mi fili, optata mea. unumque hoc age, quod Ego, quod Amici, quod Alcmaria, Cui uni Te filium unicum devovi, pariter à te exspectamus. Cæterùm, DEVS IMMORTALIS, ad sui Nominis gloriam, diu te sospitem & superstitem conservet. Vale.

Alcmariæ CIↃ. IↃCLXIII. *Idib. Sept.*

Gratiarum actio Discipulorum in promotione publicâ.

Tibi, *Clarißime, Charißime* D. RECTOR, pro paterno erga me affectu, pro sedulâ piaque institutione omni officio & observantiâ, me totum devincio ac obstringo. Qui me fideli tuâ manu & curâ per Profundum hoc studiorum pelagus euntem fideliter feliciterque duxisti. Tibi Deus O. M. vitam & vires porrò largiatur, ut *Illustri huic Gymnasio*, cum *Doctißimis tuis Collegis* facem felicem ac fructuosam præferre possis. Vt ex hoc loco, velut ex equo Trojano, innumeri prodeant adolescentes, qui *Celeberrimæ huic Civi-*

tati, & populis finitimis operam suam præstare possint.

Vobis, *Nobb. Amplissimi DD. Consules*; Vobis, *Prudentissimi*, *Reverendi DD. SCHOLARCHÆ*, quod variis præmiis & honoribus luculenter me honoraveritis, par gratia nunquam à me referri potest. Semper *inclyti vestri Nominis* fidam memoriam apud me retinebo. De vestrâ *Civitate*, de Vestrâ *Ecclesiâ*, de vestro *Gymnasio* omnia sanctissimè testaturus.

Vobis, *amantissimi*, *Præstantissimi DD. Præceptores*, æternas quoque gratias pro benevolâ Vestrâ institutione, habeo. Hoc quoque immortalem Deum orans rogansque, ut porrò commissum vobis Gregem, quâ soletis, industriâ, ac fidelitate ducatis, doceatis.

Tu, *Nobilissima Corona Batavæ Juventutis*, sub præsidio divino age semper feliciter, talesque & pietatis & virtutis fructus profer, qui præsenti huic sæculo & posteris nostris utiles esse possint!

Joannes à Nyenburch, Alcmarianus.

Tibi, *Charissime PARENS*, novit Opt. Max. in cœlo Deus, quos ex intimo Ego animo gratias & habeam & debeam. Hoc unum ab *Immortali Numine* precor, ut tam diu in hisce terris superstes esse possis, ut dignum me aliquando videas hac *Illustri Civitate* Civem, ad quam ornandam cohonestandamque omnes animi vires nervosque jugiter intendam:

Vobis, *Nobilissimi Amplissimi DD. Consules*; Vobis *Prudentissimi*, *Doctissimi*, *Reverendi DD. Scholarchæ*, pro infinitis beneficiis, quæ à benignâ vestrâ manu nuper accepi, in omnem ætatem

ac vitam, singulari affectu me totum devincio ac devoveo. Faxit O. M. DEUS, ut porrò *illustri vestro imperio & Reip.* omnia prospera, omnia felicia succedant. Ut Sacro-sanctæ hic *Ecclesiæ*; ut *Gymnasio huic nostro* fama suâ, & claritas quam nunc divinis successibus semel promeruit, diutissimè constet ac perennet. Nobis denique omnibus, & DOCENTIBUS & DISCENTIBUS, ea præcipuè sit cura & relligio, ut *inclytam* ALCMARIAM nostra virtute studiisque magis ac magis felicem florentemque faciamus!

EDOARDUS NEUHUSIUS.

Alcmarianus.

Hæ quatuor antecedentes Orationes sunt habitæ Alcmariæ, Examine autumnali cIↃ. IↃCLXIII.

ORATIO XX.

DEMOCRITUS.

Quod Vanitas rerum Humanarum sit deridenda.

Habita à

CORNELIO SCHAGEN,

Alcmariano.

NOn omnes Homines H. A. eadem æstimatione res mortalium metiuntur. Plurimi capti hujus mundi illecebris, & dementati caducarum rerum amore, easdem supra verum & fas ex tollunt. Quibus, meo judicio, contingit, quod amatoribus, qui deformem amicam rugis & maculis

maculis deformatam, sæpè ipsam HELENAM corporis pulchritudine exsuperare existimant. Equidem non providet animus verum, si ab amore aut odio occupatus fuerit. Nec enim homo libidini suæ simul & rationi paret. Cupiditatibusque suis obsequitur, & imperium Virtutis audit. Namque ut corpus nullam voluptatem admittit, nisi optimè sit constitutum, & ab omni ægritudine vacuum: Sic nec Animus veritatis gustum percipit, si perverso libidinum succo fuerit, imbutus.

Longè nobis alia mens est H.A. cum res hominum consideramus. Quibus, certè, nihil vanius, nihil vituperio, risuque magis dignum. Sentio itaque res Hominum ita comparatas, ut meritò ab omnibus pro ludo & ludibus haberi debeant. Solumque illum ex omnibus mortalibus ad sapientiæ apicem pervenisse, qui despicere res mortalium potest, prorsusque pro nihilo illas ducere. Quod dum probare annitimur, optaremus nobis aut Momi dicacitatem, aut Democriti Cachinnos, aut Diogenis Æsopive nasum, Luciani morsus; aut potius sapientissimam Salomonis vocem, quâ vanissimam rerum Humanarum vanitatem graphicè est prosequutus.

Vos, Cæteri Catones, Heracliti serenate, quæso, paulisper frontem. Demite supercilia, mecumque stultam Hominum insaniam largiter deridete. Si aliàs aures Vestræ Fori circulatoribus, Nugivendulis, ineptientibus comœdis, scurris, Morionibus patent, quæ maxima stultitia est, pateant & nobis illæ exiguum nunc tempus. Quando vobis insanientium nugarum spectaculum hîc præbebimus. Equidem, universus hic terræ ambitus, nihil aliud est, quam quædam palæstra; & Amphitheatrum, in quo ridiculi homines nugas suas exercent. Videbitis, *principes hic viros*,

 omni

omni stultitiæ apparatu insignes, in arenam procedere, & ingentes Morionum copias post se trahere. Utque eorum insania sit evidentior, sonitus tympanorum, clangor tubarum, procul splendentium signorum fulgor, tormentorum fragor, grassantem latè Stultitiam insignlunt ac comitantur. Illic *ridicula Delirorum Phalanx*, ficto ad gravitatem vultu, superciliis contractis, barbâ promissâ, in theatrum sese infundent, &, sub sapientiæ habitu, Stultitiæ fabulam ludent, nugabuntur, disputabunt, linguâ calamoque hostem lacessent, supera inferaque turbabunt. Alibi verò suis moribus ac ingenio *Fœmina* insaniet, amabit, faciem fucabit, ventosâ in linguâ Martem geret. *Equitabit in arundine longâ Puer.* Dilirabit decrepitus senex. Cæteri, ejusdem materiæ mortales, laxato dementiæ fræno, nihil sancti, nihil pensi habebunt. Tam stultè ac ridiculè se gerent, ut nec ipse sibi Cato à risu temperare possit. Homo vix annum vivendo explevit, cum manifestissima stultitiæ suæ exempla mox præbeat. Quid enim aliud est, puerum esse, quam desipere ac delirare? Odimus namque præcoci sapientiâ Pueros, quibus, ante annos, animus virilis. Nec quicquam stultius est, quam viros ætate maturâ hanc puerorum stultitiam sic fovere, sic amplecti, sic exosculari. Et quis non rideat meritò, tacitoque voluptatis sensu afficiatur, cum puerum baculo insidere, illumque, Equi instar, calcaribus concitare, jam poppysmo excitare, jam in gyrum contorquere videt. At verò felicem hunc Hominem, qui cum puerili prætexta, simul stultitiam illam ridiculam abjiciat. Illa etiam sibi togam virilē indui patitur. Crescit cum annis stultitia. Quoquemagis ad senectutem acceditur, hoc propias ad insipientis Pueri similitudinem pervenitur. Nulla re nisi rugis à puero senex differt.

differt. Os edentulum, corpus accisum, balbuties, garrulitas, oblivio, incogitantia. Audite de illa Poëtam Venusinum.

Multa senem circumveniunt incommoda, vel quod
Quærit, & inventis miser abstinet, ac timet uti
Vel, quod res omnes timide, gelideque ministrat.
Dilator, spe longus, iners avidusque futuri:
Difficilis, querulus, Laudator temporis acti
Se puero; Censor Castigatorque minorum.

Audite quoque eodem argumento Satyricum:

Deformem & tetrum ante omnia vultum,
Pendentesque genas, & tales adspice rugas,
Quales umbriferos ubi pandit Tabraca saltus,
In vetulâ scalpit jam mater Simia buccâ.

Sed non sum Ego illi petulanti splene Cachinno, qui pro merito & magnitudine stultitiæ humanæ satis dignè Democritum hîc agam. Tu, fortasse, mi Collega, plus oris & pectoris ad præsens argumentum habebis. Vos, H, Audd. admittite proximo hic loco Democritum magis eloquentem, qui meæ inopiæ, suâ, spero, facundiâ feliciter subveniet.

DIXI.

ORATIO XXI.

habitâ à

JOHANNE BRANDT. *Alcmariano:*

DEMOCRITI Continuatio.

Quidsi cum Menippo ex lunâ despiciamus ad hunc terræ globum, in eoque: ad tumultuantium hominum agmina oculos nostros convertamus, nonne vos videre diceretis muscarum, aut culicum turbas, inter se rixantium, pugnantium, ludentium, lascivientium, ridentium, flentium, nascentium, morientium? Nec leve hoc tantum vulgus hisce inneptiis obnoxium est: ipsi etiam sapientes, & mortalium primi Reges, Principes, eodem in luto hærent, iisdem stultitiæ vinculis irretiti. Quis illorum amentiam non videt? Vbi non plena hujus infamiæ exstant vestigia, ac Monumenta? at sapientes ipsos sæpe numero Reipubl. pestem existere, quis non miretur, indigneturque magis? hi, spreto uno Cæli, terræque Satore, *Deos stultos, Deos adulteros*, fures, parricidas, omni vitiorum fœditate contaminatissimos, & quod prorsus improbum est, serpentes, pisces, mures, solem, lunam, ignem divino cultu sunt prosecuti: Jupiter Deorum Maximus parricidii scelere infamis est, Jupiter fœdo sororis conjugio sese polluit, cubilium omnium adulter qui, inflammatus perversæ libidinis æstu, Principes, fœminas sub formicis specie, aut serpentis, aut Cygni, aut fulminis compressisse dicitur? Venus, prostituto corpore, quæstum infamem fecit, suique nominis suavem appellationem mortalium animis ingeneravit. His ipsis Diis obscœnis, templa, & delubra & constituerunt: his prosperos victoriæ casus assignarunt, his totos ò pudor, & improbitas! se devoverunt.

Sed

Sed omissis istis: ad homines ipsos oculos nostros convertamus quorũ omniũ facile Princeps *Romanus ille Antisthes*, stultorum omnium stultissimus qui Christi Vicarius est, ac triplici insignis diademate Regioque splendidus fastu Persicã magnificentiam exsuperat. Hic magnâ Satellitum turbâ comitatus, aut sella eburnea, aut equo superbissimè instrato sublimis vehitur. Stultus, qui ad Domini sui vilem asinum, & contemptum discipulorum gregem non respiciat. Quid verò de ipsis *Regibus*, *Aulæque purpuratis ordinibus* hîc dixerim? illorum in publico lascivies, stultitiæque exempla id quotidiè satis demonstrant. Qui infinito Satellitum stipati numero, nihil præter fortunæ suæ ludibria in obvium quemque ostendunt. Apud quos nihil pene serio agi videas. Semper pompæ, spectacula, theatra, Ludi Circenses, Olympia, Pythia, Cottytia, Bacchanalia: quæ spectantium animos ad libidinem, & voluptates irritat. Vbi pro fortissimis, optimisque habentur illi, qui pocula capaciora ebibere, qui ventri, gulæque plus aliis inservire poterunt. Vbi vita pars maxima transit in saltationibus ridiculis, in amoribus obscænis, in vaga licentia, & petulantia tot rerum inanium. Inter tripudia effæminatorum Sacerdotum, inter saltationes impudicarum virginum, inter mille fatuitatis humanæ Argumenta. Vt nihil hoc loco dicam *de assiduâ Bellandi consuetudine*, de cædibus, de rapinis, quas pro ludo, & joco habent. Nihil de iris, de odiis, quibus sola regnandi ambitione flagrantes improbè illi ardent. Scilicet ut imperia sua, & limites plus ultra semper protendant. Nullo prorsus pietatis affectu leviter moti, licet stagnantes humano sanguine fossas ante oculos videant; circum tentoria sua tot cadentium, morientiumvè voces, gemitus, suspiria, singultus audiant. At utinam! non

Doctorum virorum quoque Studia, sapientiaque hic vapulet! quorum tanta sæpe in ingeniis, actionibusque est varietas, & sæpe vanitas, ut nunquam satis dignis illorum temeritatem cachionis excipere possim. Qui adeo nudi nominis famam aucupantur, qui publicas Cathedras, & pulpitra, nescio, quibus rixis, & contentionibus quotidiè complent. Nunquam infelices magis, quam, quando nihil argumenti est ad manum, quo provocare adversarium ad lites, & jurgia aspera possunt, inter quos infelicissimas Grammaticorum, & Poëtarum reperies dissensiones; de ineptiis suis, de vocula temerè prolatâ, de ordine sententiæ leviter turbato, aut impedito, pro pudor! certamina plusquam Gigantea. Tanquam si Regna, & Vrbes per inimicorum injuriam infestarentur. Aut proximus nobis Vcalegon gravissimo incendio deflagraret.

Multo minus quarè hasce turbas, & turbines miror in superbientium illo *de sua Nobilitate fastigio qui in* Generis sui splendore sic sese jactitant, tanquam Cælum ipsum Manutingant, aut cum Marte, & Venere de familiæ generositate contendant. Cum nihil pene ab imo Cerdone differant, ad Æneam, ad Brutum natales suos referunt. Ostendunt in atriis fumosas suas imagines, numerant proavos, *stantes in curribus Æmilyanos, nasumque minorem Corvini.* Cum ipsi non procul absint, à mutis istis statuis peneque iis ipsis, qui ostentant, signis, stabilisque sint deteriores. Dubito an hoc loco, adolescens, *de inneptiis fæminarum* dicere quid ausim. Quæ, præter faciem nihil curant, nihilque optant, quam ut viris placeant: Unde tot cultus, fuci, balnea, compturæ, odores, tot componendi, fingendique vultus artes. Quanti Miser amator, Dominæ suæ auram facit; quando ad omnem ejus vultum attentius

rentius est; quanto labore in hoc unico se frangit; fatigatque, ut ad illius nutum, & oculos totam servitutem suam impendat? Quare non immeritò Plato dubitavit, utrum Mulierem ad rationalium, an brutorum numerum referret. Tota hæc hominum societas vinculo unius stultitiæ juncta est, quod si dissolutum fuerit ipsa societas desinet, hominesque in ferarum lustra secedent.

Ex hoc suavissimo stultitiæ afflatu, immane quantum se quisquis ultra æquum, & honestum effert! quanto amore, & admiratione se ipsum prosequitur! Sed si umbram tuam metiaris, Philippe, non tamen majorem hanc factam invenies, quam ante victoriam illa fuit. Nec vos Scribæ, Pharisæi, nihil nisi inanem gloriam, sititis, quando ità in opere vestro, factisque gloriamini. Nihili prorsus res, sunt hæc mundana, quæ fortunæ instabilitati subjacent; tantâ cum animi flagratione appetere. Sic omnem ætatem libidini ac voluptatibus mancipare; sic aliena agere, se ipsum verò negligere. Pecuniæ curam habere, filiorum suorum educationem posthabere. In magnis, sublimibusque negotiis desidem, ignavem, socordem, esse; in parvis & exiguis sudare manibus, pedibusque ad anhelitum usque, & suspiria, in rebus prosperis efferri supra modum, in adversis animos, hastamque abijcere. Professione sua simulare Christianum, privatâ vitâ ad omnem impietatem se componere. Ad exteras gentes itinera suscipere longissima, multosque orbes & nationes frequentare; se ipsum totum ignorare. Pudet me altius in hoc stultitiæ penetrale Orationis meæ remigio pergere. Hoc tantum superest, ut altissima voce, cum Cicerone exclamem:

STULTORUM PLENA SUNT OMNIA,

DIXI.

ORA-

ORATIO. XXII.

HERACLITI,

Quod vanitas rerum humanarum merito sit deploranda.

Habita à

LUCA POSTHVMO *Alcmariano.*

MArcus Tullius Cicero. H. A. cum pro concione Stoicam disciplinam pluribus modis insectaretur, risumque Auditoribus dicteriis suis & cavillis moveret, Cato surgens dixisse fertur; *quam ridiculum Consulem habemus.* VirCensorius perstrinxit graviter hominem,quod minus dignam personâ suâ orationem haberet. Non dubito, mi Collega, quin gravissimi viri tacitâ animorum consensione, eandem in sententiam, mutato nomine, locuturi sint de te:

Quam ridiculum habemus oratorem.

Quod nunc ipse Democritus alio Democrito opus habeat. Te quidem de te ipso verum esse locutum haud negaverim, cum etiam stultitiæ imaginem, in te ipso, nobis omnibus ad intuendum proposueris. At verò, placeat illa tua tibi Dione; quam ut amplectaris molliter, foveas, atque exosculeris liberaliter, ferre nos facile possumus. Toto tamen erras cœlo, si in stultitiæ tuæ societatem cunctos pertrahere tu studeas. Quod aliquando Vulpecula fecisse legitur, ut convocato concilio, singulis suaderet, caudam sibi, tanquam inutile pondus, amputari, ne ipsa sola inhonestæ mutilationis infamiam doleret. Id tu imitatus videris, qui conscientiæ tuæ testimonio stulti-

tiâ

tiâ convictus, nos omnes tecum præcipites in eandem dementiæ navem, protrahere intendis.

Nunquã tamen efficies, ut in risum illum publicum nos effundamus. Talis namque humanæ sortis est conditio, ut eam non ridere, sed effusissimis lachrymis deplorare debeamus. Ego itaque in illâ sum opinione, tam miseras humanitatis nostræ esse vices, tamque duras, & sollicitas, ut vel ipsi Hannibali, aut Neroni, meritò lachrymas excutere possint. Facessant itaq; risus, valeant cachinni, absint verborum ludibria, & contumelia. Cum Heraclito potius communem calamitatem fletu gemituque prosequamini.

Historiarum monumentis ad posteritatem transcriptum est, plurimis nationibus in more positum fuisse, ut ad pompas funebres fœminas conducerent, quæ miserabili habitu, lachrymisque & ejulatu, lamentantium personas agerent, mortuosque deflerent. Hoc Caribus, hoc Alexandrinis, hoc Romanis, Hoc Hispanis in usu est. Quasi vero ad testandum animi dolorem, fictas aliunde lachrymas coëmere sit necesse, ipsa calamitatis magnitudo, reique acerbitas illas vel ultro elicere potest. Nunquam enim, ut cum Senecâ loquar, lachrymæ tam turpiter fluunt, quam cum finguntur: eant sponte suâ. Atque verò, qui miserabilem mortalium conditionem apud animum semel posuerit, ille abdicato Cari natum, Præficarumq; ejulatu, suis facile lachyrimis proprii, ut dicitur, fundi calamitatem deplorabit.

Exordium vitæ humanæ nunquid ab ejulatu homines incipimus? Eandem nunquid cum ploratu & lachrymis finimus? tota in curis, in laboribus, in miserijs vita hæc nostra exercetur. Ut nemo tam fero, & ferreo pectore esse possit, qui ridere hic possit, qui horum recordatione lachrymas conti-

continebit. Hoc corpus, quod ita excolimus, quod tanto in amore, & pretio habemus, ex impuro sanguine ortum trahit; inde infusâ, cœlitus vitâ, materno ex sanguine alitur; & donec ad maturitatem adoleverit, inter materni corporis fœtores, tanquam in squallido carcere, naturæ vinculis per longum tempus detinetur. Laxatis inde materni uteri claustris, & liberiorem in aërem protrusus infans, mortalem conditionem deplorans, à ploratu vitam suam, exorditur. Vagit in cunis, ejulat nutriculæ in gremio, cum materno lacte, & tenerâ pulte salsas lachrymas imbibit, taciteque naturæ instinctu miseriam suam deplorat porrigit mammulas mater, blanditur nutrix, volvuntur sursum deorsum cunæ, exsuperat tamen doloris sensus, nulloque verborum aut cantus lenocinio lachrymæ cohibentur. Inde ubi in pedes insistere cœperit, & tremulo incessu vestigia facere, quibus periculis misellus hic infans exponitur, quam facili in terram lapsu aut frontem sauciat, aut pedem luxat, aut alias corporis partes miserè affligit! ubi verò incrementum jam ætas ceperit, puer tam teneræ ætatis in scholas, tanquam in pistrinum mittitur, præceptoribus suis committitur: qui eum, ut rudem massam, ad Minervæ incudem expoliant. Tota deinceps vita, per labores molestissimos, per curas assiduas, sic exigitur; ut vix in toto die tranquillum liberumque spiritum ducere possit, sæpè ubi ad maturiorem ætatem annosque ventum est, ac de familiâ, de ducenda uxore consilium suscipiatur, jam dominam in domum induxit, pluribus cum ærumnis, quam olim Hercules ipse, conflictatur. Donec tandem ad extremos carceres, vitæque metam, per tot rerum discrimina, miseriasque perveniatur. Ubi, cum ex molestissimo itinere requiem jam captare deberet, novis primum malis ex ingruente senec-

tute

tute circumvenitur. Vires tunc fractæ, manus tremulæ, oculi caligantes, os edentulum, ventriculus imbecillis. Nulla corporis pars penè molestia sua caret.

Videmus tamen proh dolor! quam multi mortales corpusculum illum suum in deliciis habeant, quam cuticulam studiosè curent, quam genio suo indulgeant. At verò, quantulum illud est, quod tanto amore prosequimur? an quid de formæ pulchritudine gloriamur, defleamus potius ejus vanitatem: quæ quantumque accedat ad annos, fit minor, & *Spatio carpitur ipsa* suo. Unius lucis febricula hanc exurit. Teneras genas, & serenam frontem rugæ deformes arabunt: lætas oculorum faces, & lucida sidera, mœsta mox teget nubes.

Hoc dentium ebur scabrities, & squallor obducet totus formæ decor in deformem habitum degenerabit. Deplora potius corporis tui fragilitatem, illam instabilem valetudinis conditionem. Quæ mala & miserias, si tacito apud te animo expendas, certè non video, qui vel unam horam in rebus lætis traducere possis. Tota Morborum agmina te circumvallant, ut nescias, an in unumautumnum, quando tot cædes fiunt miserorum mortalium, supervivere tibi detur.

Hinc vero si ad ipsum animum nos conferamus amplissima hic nobis lachrymandi materia occurret. Primo in auspicio & aditu, cæca nostra ignorantia in pudorem nos dabit. Peccatorum magnitudo nos pondere suo obruet. Nullus Euripus tot procellis & tempestatibus jactatur; nulla maria tam impacata, nulla flumina tam irrequieta, quam quibus quantisque malis malis hinc inde mens humana compellitur, trahitur, rapitur, deprimitur. adeo ut ne unum ex omnibus mortalibus dare mihi possis, cui vel unus dies, tam in sincera lætitia exigatur, quin aliquis illi

illi ab interno judice. conſcientia, metus horrorque incutiatur. ſive in hoſtem vindicta acri telo nos armet; ſive ab odio, ab ira, ab affectu aliquo tumultuante tranſvorſum rapiamur nullum namque in hac vita noſtra purum putumque eſt gaudium. Voluptati ſemper dolor & comes: vita hæc noſtra comædia eſt, & tantum ludus aliquis. In quo unuſquiſque breve in tempus perſonam ſuam agit. Vita hæc, quam eripi nobis lugemus, ludibriorum eſt ſcena & miſeriarum mare; per quod ut maxime ex voto feratur navis, tamen in multos ſcopulos inpingas; multis vadis obhereſcas, neceſſe eſt. Quotidie vitæ noſtræ aliquid demitur, & tunc quoque mori incipimus, quando primum vitalem hunc ſpiritum de cælo accepimus.

Merito igitur ego Heraclitum hic ago, qui cuncta hæc hominum negotia, atque ſtudia effuſiſſimis lachrymis proſequor nolimque quicquam in humanis rebus tam eſſe lætum, atque excelſum, quod non maximo dolore, quod non triſtiſſimis ploratibus dignum eſſe judicem ſcilicet:

Flens veni in mundum & flens diſcedo, fuitque
dum vixi, fletus, vita, dolor, gemitus.

DIXI.

ORATIO XXIII.

ARBITRI.

Habita à

GUILIELMO BOSCH. *Alcmariano.*

Nob. Ampliſſimi DOMINI AUDD.

CUm cogito Vanitatem humanarum rerum, ſtolidamque mortalium dementiam, deliros mores, ſtultos conatus, actiones ridiculas,

parum

parum abest, quin cum *Democrito* in altos Cachinnos effundar, tam insolens mihi, tam ridicula rerum humanarum facies apparet. E contrario vix à lacrymis mihi temperare possum, cum miserabilis humanitatis conditio, & tristissima tot curarum, tot molestiarum imago oculis objicitur. Tum vero abductus à stultitiæ tuæ Theatro, ad sapientissimi Gubernatoris curam & providentiam vultus meos converto, & animorum nostrorum solertiam, quibus ad Divinam prudentiam accedimus, jam non video, quid causæ ac rationis sit, ut non excellentem illam particulæ Divinæ imaginem summo amore cultuque & Veneratione prosequar. Cohibentur lacrymæ & in verum gaudium mox erumpo, quando cælestes animi dotes, vimque nobis à supremo Numine insitam, corporum nostrorum fragilitati oppono,

Ego itaque in illâ sum opinione, A : H : non risu Sardonico humanis rebus esse indulgendum, nec perpetuis ploratibus, ob præsentem calamitatem diffluendum. Invenio in homine clarissima Divinæ benevolentiæ testimonia, quæ omni deprædicatione encomiisque sunt digna. Neque tanta calamitarum nostrarum est magnitudo ut nulla prorsus solatia suppetant, quæ exulceratum doloris censu animum recreent, nubemque illam mæroris dispellant.

Quod olim Eloquentiæ Magister Cicero ajit: *Modus est optimus*, Illud etiam in re præsente locum tenet. Modus debet poni tum risui, tum fletui, intraque suos cancellos & limites continendi hi gemini affectus humani ingenii, ne aut ab honesti tramite deficiamus, aut ultrâ legitimum spatium insolentius evagemur. Risus jucundis esse debet, sed tamen decorus. Lacrymæ ex justi doloris pressu erumpere suâque sponte fluere non irritari debent. Ab illo absit malitia & cavillatio.

Ab

Ab istis indignatio & fucus. Ab utroque licentia effrænis. De *Hannibale* ad posteritatem transmissum est, quod cum Romanorum legati à devictis Carthaginentibus primum tributum exigerent, totus populus ob impotentem fortunæ faciem in luctu est mærore versaretur, effuse riserit, patrieque calamitati insultaverit. Etiam *Demonax* tempore Hadriani Philosophos cum egestate suâ ac ærumnis colluctantes risu & cachinnis excepisse dicitur. Nec non generis humani hostis *Diabolus*, primos mortales, quando illius ope & auxilio, in fatalem peccandi licentiam, prô dolor! incidissent, pro ludibrio habuisset. De *Nerone* commemorant historiæ, quod cum Romanam Urbem vidisset incendio flagrantem, non à summo gaudio & hilaritate sibi temperavit. De *Cassandro* Antipatri filio, quod Barbaros Alexandrum adorantes sibilis ac cachinnis sit prosecutus. De *Tyberio*. Imperatore, qui, cum Iliensium Legatos de morte Drusi præpostero officio condolentes intelligeret, sibi quoque dolere respondit: quod Hectorem fortissimum Civem amisissent. Sic quoque *Constantius* Imperator triumphali curru Romam nunquam antea visam ingressus, populum Rom. ad risum commovit, quod portas Urbis celsas & fastigiatas, arcusque triumphales præaltos & latos, homo parvæ staturæ, more Anserum, læsionem veritus, caput incurvaret. Sic *Thales* aliquando in foveam incidens à Thracense Servâ ludibrio acceptus est: quod ea, quæ in Calis essent, curiosè contemplaretur eorum, quæ in terrâ, nullam cogitationem haberet: Sic meritò ludicrum sui argumentum præbuit *Menecrates*, qui, cum Jovis se filium appellasset, à Philippo ad convivium invitatus, odoribus suffitibusque est honoratus. Tandem verò edendi aviditate stimulatus, cum multorum opprobrio hominem se esse didicit.

didicit. Equidem multa ſunt in rebus humanis, quæ etiam in Viro ſapienti meritò riſum excitare valeant. Attamen meminiſſe quiſquis debet, quod multa humano generi Divinitus bona ſint conceſſa, quæ non protervè ridere, ſed ſuo quoque honore ac reverentiâ proſequi debemus. Quis enim tam impudens, tam imprudens, qui mentis humanæ præſtantiam unquam derideat, quâ proximè ad Dei immortalis felicitatem accedit? illam vim humanam, prudentiam, ſagacitatem, quâ abditos Naturæ receſſus, quâ Cœlum, terras maria penetrare? quâ latentem in Democryti puteo veritatem poteſt indagare.

Quemadmodum, A: H: momis eſt mimis iſtis ſuos terminos nunc meritò propoſuimus: ſic etiam nolumus, ut ſemper Hetaclyti vos ſitis, ut pleno lacrymarum torrente ubiq; locorum res mortalium deploretis. fateor Pœtæ noſtri verba vera eſſe, & plus, quam Aurea:

Mollißima corda.
Humano Generi dare ſe Natura fatetur,
Quæ lacrymas dedit. Hæc noſtri pars optima Cenſus.

Sed tamen modus eſt ponendus iſtis capitis noſtri Cataractis, ne in immenſum illæ exſpatientur; quaſi novum humano generi Diluvium minitari videamur. Tunc jure nobis flere licet, quandò alienas miſerias, ſive noſtras coram intuemur, quandò repub. per arma hoſtum diripi; quando libertatem, Eccleſiam Eheu! ſuis injuriis vexari videmus. Quales lacrymæ ſæpe ipſis hoſtibus ſunt excuſſæ, certè non infidum commiſerationis humanæ teſtimonium.

Quemadmodum de *Alexandro Magno* teſtatur Hiſtoricus, qui cum victum Regem Darium, & à Beſſâ Satrapâ perfidiosè vulneribus confoſſum videret,

deret, in acerbissimos fletus prorupit; dempta-que sibi ipsi chlamide, illa jacentis corpus contexit. De *Marcello*, quando captæ Seracusæ; de *Scipione Africano*, ubi Carthaginem excisam; de *Lucullo* bello Mithridatico, cum Urbem Amasin exstinctam videret. Neque in *Vespasiano* Cæsare admirari debemus, quando eversis Hierosolymis à lacrymis abstinere non potuerit. In *Julio Cæsare*, cum Pompeji Generi sui mortem; in *Octavio*, cum Antonii miserabilem Vitæ exitum intellexisset. Quam piæ, quam relligiosæ Christianorum sunt lacrymæ, quas super Ecclesiæ cladibus & calamitatibus hoc tempore profundunt? quando superbos, bellorum habere successus, immanem Schytiæ Tyrannum videmus. Qui nihil quam clades, quam funera, quam necem eructat, tot Gentium ac populorum terra marique. Quandò nec ipsi hostes crudelissimi, nec sævi miles Ulyssis temperet à lacrymis. Neque ipsum, ut sacræ literæ nos docent, *Servatorem* nostrum fletibus genas suas osque sacrarum irrigare puduit. Defuncto imprimis *Lazaro*, destructa *Hierosolymâ*, & cum in cruce maledicta nobile illud depositum corpus suum pro nostris peccatis in speratam Victimam offerret. Quem relligiosissimus Prophetarum Rex *David* imitatus, cum coram omni populo, quando Abner ex Vivis excesserat, magnum ploratum edidit. Cum Ammonem ab Absolono in conflictu cæsum interfectumque audivisset, postea Absolonum ipsum magno dolore animi est prosecutus, adeo ut Victor exercitus non triumphantis, sed fugientis specie in Vrbem intrare cogeretur. Ita *Hieremias* Propheta fecit, eversis à Nabuchodonosore Hierosolymis, cum plena Verborum commiseratione, quis dabit capiti meo aquam, diceret, & oculis meis fontem lacrymarum? Ita *Nehemias*, *Daniel*, *Israelitæ*, *Elysæus*, quandò affligi

affligi opprimique sanctissimum Dei Populum videret.

Revertor ad Historiam profanam, in qua primò occurrit Persarum Rex *Xerxes*, qui in Abydenis campis, cum copias suas, pene innumerabiles, oculis subjiceret, multas lacrymas emisit: scilicet, quod tanta hominum multitudo, ad breve tempus, aut Fato, aut alia vi necessitatis esset interitura. Post illum *Marcus Coriolaus*, qui, matre, conjuge, liberis pro Patriæ liberatione deprecantibus, in uberrimas quoque lacrymas prorupit. Inter quos Heroäs, si non nostri temporis illum belgicæ libertatis Atlantem, Patrem patriæ, Principem Auriacum MAURITIUM commemorem, certè parum pius gratusque in Divina illorum merita existerem. Ille, quandò memorabilis illa ad Neoporium in Flandriâ, pugna commissa esset; victorque Ille parva militum manu, ingentes hostium copias cæcidisset, non sine lacrymis, flexo in Arenas poplite, junctis in Cælum manibus, æterno & immortali Deo sanctissimas gratias habuit, quod Ipse durissimo Necessitatis Articulo, tam paterno amore, dilectum sibi Belgarum populum prosecutus esset.

O illum rigidum, & verè ferreum hominem, qui laborante rerum inopia Repub. siccis ea tunc genis intueri possit, cum vel ipsum obstinati animi Catonem, cæsa Romanorum cadavera, cadentibus ubertim lacrymis mitigarunt. Absit tamen ut fracto & delibato animo res omnes deploremus, cum multa suppetant solatia, quæ spe certissima nos reficere & recreare possint.

Igitur, ne in immensum excrescat mea Oratio, A: H:, quod initio dixi, tandem, pro sententiâ meâ, Arbitrique persona, decretoria Voce, auribus animisque vestris insertum volo: Quod nec

risui indecoro, nec lacrymis immoderatis sit obsecundandum.

Cæterum, hoc unum à Te petimus, O Æterne & Omnipotens Deus, ut nobis singulis adesse sanctißimo tuo Spiritu digneris, ut studiorum vastißimum hoc pelagus, quod modò ingredimur, felicibus Auspicijs enavigare. Ut Reip. & Ecclesiæ negotiis aliquando nos utiles, optatam Patriæ nostræ messem fructûmque adferre. Et Illustrem hanc denique, quam incolimus, Alcmariam, famâ, Ingenio, industria nostra juvare, ornare, illustrare possimus.

DIXI.

ORATIO XXIV.

De

BIVIO HERCULIS,

Ubi ex Xenophonte describitur Herculis fluctuatio, Exordio sumpto à Virtutis & Voluptatis pugnâ.

Habita à

THEOTARDO ab AYLUA,

Nob. Frisio.

STat vigil oppositis horrenda in prætia si quis
VIRTVTVM veneranda cohors, & fortibus ausis
Luxuriem contra & tot tela adversa Cyclopum
Intrepidum tentat Martem, pulchrisque sub armis
Conserit assiduam, dextro conamine, pugnam.
Nec mora, nec requies. Semper malesuada *Voluptas*

Instar,

Instat, & infestas movet in certamina viris.
Nequitiæque feras acies, Lemurumque Catervas
Tartareas in bella vocat. Glomerantur in unum
Infames scelerum vultus, validoque furore
Bellum atrox, immane! parant. Jamque impete cæco
Virtutem pariter cupiant radicibus imis
Vellere, & à totis longè proscribere Terris.
Sic fervet Mavortis opus; sic prælia passim
Vulneraque inter se miscent, Martemque fatigant,
Dum caput Eois Sol aureus exerit undis
Purpureum, & clauso dum frontem obducit Olympo.
Interea *Virtus* nullo tremefacta tumultu
Majus tentat opus. Non circumstantia tela
Iræque insidiæque suâ statione movebunt
Intrepidam, sævis ledet hæc immota periclis
Interius, stimulisque animos flagrantibus urget,
In laudum famæque vias, perque ardua rerum
Tendit iter, seseque ausis illustribus ardet
Pigrâ tollere humo, pulchreque assurgere ad Astra,
Et gemino æthereum metiri nomine Olympum.
Mille edocta modis scelerum depellere formas;
Et recti servare vices. Compescere inanes
Illicitosque animi motus, malesanaque mentis
Gaudia, & illicitos Bacchi sprevisse furores.
At mala Luxurios, non uno prodiga Censu,
Virtutis remoratur iter, frænoque remisso,
Non patiens torpere unquam sua regna veterno,
Fertur in arma furens, Stygioque afflata veneno
In rabiem Martemque ruit, ruptoque pudore,
In commune nefas laxis grassatur habenis.
Jamque ardet juvenum fædo dissolvere luxu
Pectora, & immodico mentes hebetare Lyæo;
Captivosque animos firmâ retinere catena.
Et nescit furor ille modum, cumulosque malorum

Congerit, atque suo applaudit scelerata furori
Luxuries, semperque Homini contraria suadet.
Has etiam pugnas atque hæc certamina tanta
Maximus ALCIDES, genus alto à sanguine
Divûm
Illa Jovis Magni soboles, cui Gentis avitæ
A Superis se jungit honos, & Stirpis origo,
Expertus quondam, cum primo in flore juventæ,
Hinc virtus generosa, illinc, velut improba Siren,
Heroëm ardebat trahere in sua castra Voluptas.
Nos ergò addicti Studiis, Castrisque Minervæ,
Et Phœbo sacrata cohors, quos turbine eodem
Perpetuò Fortuna rotat, casusque per omnes
Versat, & alternis tentat sors cœca periclis,
Herculis has curas, dubiæ & discrimina vitæ,
Et varios casus, variæque incommoda sortis
Mæönio canimus plectro, dulcique cothurno:
Vt juvenes fœdi devitent gaudia Luxus,
Et scelerum prædulce nefas, damnosaque Bacchi
Orgia, & intrepidè virtutis signa sequantur.
Et vitæ melioris iter, pulchrasque per artes
Deducant docilem, pulchro conamine, montem.
Vt satus Alcmenâ florentis prima Iuventæ
Tempora, primævique exegit temporis ævum,
Et bullam appendit Laribus, pinxitque virentes
Barba genas, virosque dedit jam firmior ætas,
Multas sollicito versat sub pectore Curas,
Iamque subit, teneros studiis queis destinet annos,
Et robur juvenile suum, florentiaque ævi
Tempora, per quas nunc animum circumferat artes.
An, pube in primâ, pulchræ vestigia laudis
Festinante gradu teneret, turpemque perosus
Luxuriem, soli sacret sua tempora Phœbo.
Mane erat, & roseo Titan patefecerat Orbi

Illu-

Illustrem splendore diem, cum Sirius ardens
Ferveret, & latè siccos exureret agros.
Fortè viam biferi signat per jugera Penthei,
Juxta Asropæos fluctus, ubi leniter undæ,
Lætaque manantes saliunt per gramina Lymphæ.
Hic graditur, sylvasque omnes, camposque pererrat.
Suspensoque graves curas sub corde volutat.
Vtque venit, partes ubi se via findit in ambas,
Tales sollicito deprompsit pectore voces:
Heu! quam me dubiis jactant Fortuna procellis!
Quàm me fata premunt! Quibus & mea vita periclis,
Totque novis premitur curis exercita semper.
Quo res nostra loco? misero quid denique restat?
Anne sequar VIRTVTIS iter? perque aspera rerum,
Per multas animi curas, per acerba laborum,
Ad decus & laudem tendam? Num, Criminis insons,
Justitiæ sanctum venerer pietate tribunal?
Æternæque mihi captem solatia famæ?
An potius Luxum, & generosi munera Bacchi,
Post habitâ Virtute, sequar? ruptoque pudore
Ingluviem dapibus pascam, ventremque Lyæo
Immodico; & pulchram sic mergam in pocula mentem?
Dixerat. Ambiguumque animum sententia duplex
In diversa trahit, mentemque per omnia versat,
Sic animi pendet, sic fluctuat, ambigit anceps.
Vtque fatigatus per devia rura viator
Tendit iter, variâque errans regione viarum,
Stat dubius; gressus nunc huc, nunc dirigit illuc;

Seu, velut in tumido fertur vaga cimbula Ponto,
Insurgente maris rabie, dum concita cœlo
Æquora turgescunt, Piceo dum noctis amictu
Terrent cuncta, nigroque dies absconditur imbre.
Illa errat scopulos inter, fluctusque furentes,
Jactaturque noto, & spumosis volvitur undis,
Incerto volitans cursu, jam carbasa flabris
Ventorum disrupta fluunt jam puppis, & ipsæ
Antennæ malusque gemunt, totoque profundo
Errat, & immiti debet ludibria ponto.
Haud secus Alcides Heros per opaca viarum,
Et nemorum ambages rapitur, nunc littera longè
Respicit, aut fessus celsis in montibus errat;
Nunc fontes juxta recubat, nunc flumina circum,
Et nunc in viridi deponit membra salicto.
Incertus quid agat, quid, dextro Numine, tandem
Incipiat, Superum jam celsas conspicit Arces;
Nunc oculos deflectit humi, nunc lumina coram
Oraque fixa solo retinet. Sic fluctuat Heros,
Perpetuusq; timor dubio cor lancinat ictu.
Incertus, quò Fata trahant, quò Numina ducant.

DIXI.

ORATIO XXV.

Accessus Divarum,

VOLUPTATIS & VIRTUTIS

Ad Herculem. Quæ ab ornatu & cultu suo describuntur.

Habita ab

ADRIANO BAART. *Alcmariano.*

VOLUPTAS.

PRogreditur lasciva Venus, cui forma decora,
Et facies sic culta satis. Decus eminet ore,

Virgi-

Virgineum, luduntque sui per colla Cylindri.
Quo splendore queat multos in prætia secum
Poscere & ingentes palmas sibi sola mereri,
Arte laboratæ vestes, & purpura totam
Exornant Nympham. Speciosa per omnia cultu
Eminet, insignemque sui capit undique plausum;
Finitimos inter. nulli fas addere quicquam
Corporis, ingeniique bonis. tota est sine Lecti
Compare, & egregio cunctas micat inter honore.
Argentoque auroque nitens, ostroque superbo
Provocat Actiacâ Cleopatram in classe morantem.
Incedit petulans; gressus mollesque levesque
Molitur. Nunc huc, nunc illuc splendida volvens
Lumina. Miratur sese, qualis generosus
Pavo solet, quando fulgentes cauda fatigat,
Auricomi solis radios, ipsæque videntur
Emicuisse Deæ Charites. Frons emicat alta
Quæ niveo caudore nitet, blandoque colore
Splendescunt geminæ malæ. pars maxima pallet,
Pars flammis rutilat. Velut inter Lilia verna
Emineat Rosa; vel niveo cum purpura lacte
Mixta fiet. Pulchris fulget redimita smaragdis.
Ardescunt, sub fronte, faces, quibus arma manusque
Ipsa Venus, Venerisque puer sibi commodat: ille
Cum pharetram quatit, & solitas se vertit ad artes,
Colle super Pindi, Paphio vel vertice sacro.
Seu terris delubra movet, seu sidera passim
Sponte suas capiunt flammas, & Iuppiter ipse
Ardentes spargit tædas, ignesque coruscos.
Sic uno Jove vix minor, inferiorque serenam

Cæsariem ostendit. Coeunt rutilantia labra,
Quæ longè separant propriis fulgoribus ostrum.
Quando aperit, tenuique suum deducit hiatu
Os, nitidi dentes fulgent: quibus ipsum ebur album
Cedit. Non aliter, quam si circumdaret auri
Splendentes fulgor baccas. Rorantia fluxam
Mella nivem, cum jam gelido descendit ab axe.
Aureus à Collo torques dependet in armos,
Quem Ganges, vel quem picti misere Gelones.
Velleris aurati spolium, quod Colchide raptum
Affereres; Vel quod Midæ, vel divitis Indi
Principibus potuit cultu pretioque placere.
Quid referam roseos, comptosque ex arte capillos,
Quos natus compsit Veneris? Quid pectora & artus
Formosos, mammasque pares, quæ, fortè, Catoni
Aut Cynico placuisse queant? Quid cætera pulchri
Corporis admirer? Tota est Venus aurea, pulchra
Tota est, nulloque apparent in corpore nævi.

VIRTUS.

At Virtus, cuius species magis æmula Divûm,
Incedit gressu simplex, & Dogmata pandit
Socraticæ studiosa Scholæ. Cui sacra Minerva,
Justitiæ incorrupta Soror, probitasque fidesque
Sola placet. Cui non una est Chari atque Leporum
Copia. Centenæ junguntur pectore in uno
Virtutes. Tanquam cælo demissa potestas
Tot Venerum, sanctique chori: quam primus in orbe.

Tunc

Tunc Phæbus vidit. Pietas, quæ sidera lambit,
Et superûm celsas arces, huic fida ministra
Adstitit à latere. Hæc tali stipata catervâ
Inde incedit ovans. Prorsus non usa venenis
Assyriis, vultum quibus hæc humectet & ora.
Singula si pendas animo, pulchra omnia nata
Sponte suâ, nullusque decor quæsitus ab herbis
Æsoniis, queis, turpe! superba Semiramis olim
Tunc Ducibus placuisse suis, potuitque marito.
Frons, index animi generosi, signa potentis
Majestatis habet. Quâ, forsan, saxa movere
Thrëicius quondam potuit, cum flumina voce
Sisteret, & mutas animare sensibus Ornos.
Os Virtus sublime gerit, faciesque modesta,
Et sermo blandus, comisque, affabilis omni.
Qualem optem nobis habitum, speciemque Juventæ
Almeriæ, quando Musas intecta vocaret,
Auspiciumque operum faciens in Apollinis Æde.
Alma Pudicities, prisci Candoris imago,
Optima dos, cælo quondam quæ credita Nymphis,
Huic germana fuit, pulchrisque elucet ocellis.
Hos quando adspicies, sunt Phœbi lampadis instar,
Qui Genium possent inflectere penè senilem,
Et multum turbare animos exiguibus istis.
Cætera sunt animi Mentisque insignia tanti,
Ut non ipsa Venus placeat magis, omnibus horis,
Illi dilecto, Idaliâ super arce, suorum.
Simplicitatis honos manifestâ in luce coruscat,
Non unâ te laude probans. Generosaque promit
Musarum cunctos numeros, fidibusque canoris,
Et testudineo modulatur pectine carmen,
Quale meos optem Vates tunc scribere posse,
Mecænas, quando Mavortem & bella ciemus,
In medio, pacemque domi, & concordia læti
Fœdera sancimus. Non hæc est unius artis
 Dexte-

Dexteritate potens. Quicquid fas dicere pulchrum
Virtutis proprium est. Et, quæ Naturæ negavit
Hactenus in multis, illi hæc concesserat uni.
Sic Regina potens VIRTVS, sua Numina terris
Ostendit, gratamque sui vel sponte relinquit
Materiem Procerum turbæ, totique popello.
Omnibus una modis, supra decora alta parentum,
Quæ tanti faciunt hæc nostri frivola mundi,
Præripiens laudum titulos, & Præmia facti.

DIXI.

ORATIO XXVI.

VOLUPTATIS.

Quâ Illa Herculem à Virtute ad se pertrahere studet.

Habita à

GUILIELMO MOLL à NYENBVRCH.

Nobili Batavo.

MAgna Jovis magni Soboles, Sate sanguine Divum,
Stymphalidum victor volucrum. Qui fortis in ipsos
Inferni invadis Thalamos, Phlegetontaque Diti
Eripis, & miseris præstas nova gaudia terris,
Halcyonumque dies. Toties qui Marte secundo
Busirim, & natos cælum rescindere Fratres,
Titanumque domas rabiem, victisque triumphas
Hostibus, & spolio non unâ ex Gente superbis.
Dulce decus, columenque meum, mea jussa capesse,

Me-

Me ſequere, & placidæ juvet indulgere Quieti,
Optatam capere ac requiem. Sat triſtibus Iris,
Sat Marti, Furiiſque datum eſt. Nunc pectore
læto,
Nunc liquidis opus eſt animis. nunc pellere cu-
ras
Fas eſt deliciis, & noctem ad vina referre.
Adſpice, ut aſſiduo VIRTVS mæſtiſſima
luctu
Ambulat, & nullâ ſibi nunc ſpem fronte ſerenet.
Ut longè decor omnis abeſt! ut corpore toto
Stat macies, pallorque genas, Eeu! triſtis inum-
brat!
Nullus in ore rubor, totum tegit undique cor-
pus
Ægra cutis, turpique exſtant rubigine dentes,
Et laſſi lacrymis oculi. Sic vultus, & ora,
Sic Hecubæ quondam facies, cum, judice Pyrrho,
Coram Grajugenis caderet Polyxena caſtris.
Quidquid adeſt, fœdum. Non illi ſplendida ſur-
gunt
Atria, on Pariis auguſta Palatia ſaxis,
Aurataque domus. Parvi loca ſordida tecti
Incolit, & tenues caſulas. ubi paupere menſâ
Vivit, & ingrato penitus trahit aëre lucem.
Si placidus feſſos ſomnus complectitur artus,
Et ſerpit per membra ſopor, lutulenta parantur
Stramina, & in duris, fas eſt, vigilare catenis.
Nulla ubi de Serum pretioſo vellere veſtis,
Quæ corpus decoret. Sunt viles undique panni,
Par Dominæ infami, par tectis ipſa ſupellex.
Illa quidem pulchram pulchrâ ſub imagine men-
tem
Aſſimulat, vultuque fidem mentitur amico,
Inſidiiſqu Doliſque potens. Sed triſtia toto
Secum corde agitat, variis obnoxia Fatis.
Mille modos, mortiſque vias, per acerba laborum,

Hic patitur. tanquam toti ludibria mundo
Debeat, & nulli quæ sit dilecta per ævum.
Nunquam epulas mensæ dulces, non splendia cernit
Atria, ubi lætis fervent Convivia tectis.
Perpetua anxietas animi, quâ nocte laborat
Atque die, Cessant omnes in Carmine Musæ,
Et nunquam hæc Risus faciles, facilesque Jocique,
Et salibus recreata suis mens ipsa. Perenni
Vivitur hic luctu, &, nisi mors, vita ipsa videtur,
Quare age, VIRTUTIS tandem discedito Castris,
Indocilis graviora pati. Si molliter ævum
Exigere, & placidæ cupis indulgere quieti,
Hanc refuge, & nostris, fac, sis bellator in armis,
Vexilli pars magna mei. Me amplectere solam,
Meque adamesque unam. Sic nobis tempora surgent
Aurea, sic alio ducetur vita paratu.
Quid juvat adversis Martem exercere sub armis,
Et miscere manus, manibus? jam cogere in arctum
Agmina, jam Letho decurrere proxima ferro?
Aut aperire vias, aut Mortem quærere in ipsis
Funeribus, Stygiisque animam damnare sepulchris?
An gelidas tolerare hyemes; cupis aspera brumæ
Frigora, Caucasčasque nives, Scythicumque Aquilonem,
Ventorumque pati rabiem? seu fervida Cancri
Lumina, & æstivo flagrantes Sole Leones!
An potius longa gradens Venator arenâ,
Insidias ponens avibus, vel figere damas.
Auritosque sequi lepores? aut lustra ferarum
Scrutari,

Scrutari, mollesque oculis secludere somnos?
Desipis, & stultis hinc, inde erroribus actus
Niteris in vetitum, Pudor est, mea gaudia, meque
Despicare. Heu, regni, rerumque oblite mearum!
Tu mea jussa sequi renues; Tu Numina nostra
Vana putas, nullaque poli ratione teneri?
Sum Dea, sum victrix Regum, Regina Voluptas.
Diis Hominique placens. magnum quà Phœbus Olympum
Circuit, atque oriens nigris se tollit ab Indis,
Illic suppliciter mea Numina quisquis adorat,
Et vult esse minor nostris inglorius armis.
Vix Deus Oceani laxum sinuaverat arcum
Principiò, medioque orbem suspenderat axe,
Ecce, mali longam seriem, junctosque catervas
Ægrorum, mortesque ipsas in limine primo,
Cum nondum herbarum vires, & nomina nota
Nondum Diva Ceres flavis se ostenderat agris,
Et graciles pingui glandes mutâret aristâ.
Vultibus hærebant lachrymæ, populosque per omnes
Pallida Lethifero squallebant corpora morbo,
Omniaque assiduis torquebant pectora Curis,
Et Nemesis sua cuique fuit. Frigus, sitis, æstas,
Dura Fames, duri series immensa laboris
Pone sequebantur miseros. Laxabat Avernum
Cerberus, immites lassabant Stamida Parcas.
Hoc ubi terrarum & summi moderator Olympi
Viderat, in multam & duci mortalia noctem,
Lethæisque primi nebulis, stetit altus in altâ
Arce poli, & tandem his dictis profatur amicis:
Huc ades, ô magni proles Augusta Tonantis,
Grande VOLVPTATIS Numen, pars maxima cœli.
Tu sanctum penetrale suli, sanctosque recessus

Musarum, & miseris mortalibus addito honorem,
In Thalami vitæque fidem: ne stirpis origo
Humanæ ad paucos iterum labefacta recurrat.
Affer opem afflictis, & spes sit, Numine nostro,
In manibus, toties ne mors exultet Avernis.
Dixerat Omnipotens, cum Cœlo Diva Voluptas
Prosilio, & magni perago mandata Parentis.
Mutatur mox scena fori Languescere cernis
Languidulos animos, est, me veniente, salutem,
Et vitæ acceptum reddi melioris honorem.
Diffugit malesuada Fames, luctusque Laborque,
Et conjuratæ terras evertere Curæ,
Ad Stygias, sine sole, domos. Simul invida Virtus
Exulat, &, quidquid cuiquam ferale, recedit.
Scilicet ille dies oritur, Quo, Numine læto,
Omnia læta manent populis. Ceu turbida quando
Æquora seponunt, & prodit lætior aura
Oceano, Zephyrique leves in regna recedunt.
Attamen abjectâ videor tibi vilior algâ,
Diva potens, meque usque fugis? Da vela retrorsum
Si sapis, & felix à nostris partibus adsta.
Adspice, quam paucos decurrit vita per annos,
Circumscripta brevi Spatio! Semel omnibus idem
Terminus, & cunctis pariter movet Æacus urnam.
Non Doctrina movet Lachesin, probitasque Pudorque
Aut virtutis amor. nihil est, nihil inclyta stirpis
Gloria, nobilitasque Fori. Quanquam Iove magno
Descendis Deus, & patrium veneraris Olympum.
Imperiis spoliisque potens, tamen improba Clotho

Te

Te promet, & duris semel exercebere Fatis,
Si mens vera agitat. Non semper, Numine dextro,
Luxuriabis ovans, nec dulci afflaberis aurâ,
Aut aderit sors læta comes. Mutabitur omne
Quod pulchrum, & breviter rerum sic transit imago.
Quare age, te nostræ jam nunc concrede cohorti,
Dum vires annique sinunt. Quod si mea miles
Arma capis, recteque voles parere Monenti,
Discedet fera tempestas. Non Martius horror,
Non Bellona furens placido tibi somnia rumpent
Non tristes Hyadas metues, non turgida ventis
Vela dabis, Nereïque feres discrimina. Non te
Transvehet infidâ fallax Fortuna carinâ,
Per Ponti pelagique minas. Sed nectare vivo
Inter Nyctelias traduces tempora Nymphas.
Quod si meos tranquilla parum, si maxima quondam
Monstra tuæ tulerint fastidia tristia vitæ,
Hic Fati limes, locus hic, portusque Quietis.
Huc ades, hic, curarum expers, sperata tenebis
Gaudia, gaudebisque meo consuescere amori.
Sin autem à virtute paras discedere, teque
Thyrsigeri recreant jam dulcia munera Bacchi,
Cecropiique sales, & desidis otia vitæ;
Heic plura invenies, Alcida; Hic tota bonorum
Scena patet, nostrisque iuvat consistere regnis.
Ergo age, festines tanti pars esse Theatri,
Et sequere hæc meliora Deûm vestigia Quò te
Nunc pariter Superi invitant, vocitantque Potentes.

DIXI.

ORA.

ORATIO XXVII.

VIRTUTIS.

Quâ illa Herculem à Voluptate ad se pertrahere conatur.

Habita à

SIMONE ASSENDELFT.

Alcm.

MAgnamine ALCIDE, magni Jovis inclyta proles,
Qui Proavum clarus titulis, sed clarior ipse
Laude tuâ; Quo non armis præstantior alter.
Si Te mens agitet sapiens, & provida rerum,
Virtutisque capax sacræ; prudentia constans
Si factis insit; probitas, pia regula vitæ,
Et Recti cognatus amor, non fronte Voluptas
Te blandâ fallat, vetitos nec flectat in actus
Luxuriosa Fames. nec Te male sana Libido,
Fasque nefasque unâ doceat metirier umbrâ.
Tu Verum rectumque jube, tu facta nefandæ
Sperne Voluptatis. prima est quæ causa malorum
Cunctorum; scelerumque parens. Quæ vertit honores
In pejus pestemque suam; quæ rumpere mores
Ingenuos, Superumque audet dissolvere leges.
Illa Fidem violat, certissima pacta resolvit,
Mortalesque studet fastu excæcare superbo,
Infami & vitio sæclis inducere noctem,

Et

Et verbis, linguâque potens, & munere fandi,
Hyblæos latices pleno de pectore promit.
Sed data verba fidem fallunt, & tetrius illam
Intus alit monstrum, rabidas & colligit iras.
Auceps dulce melos blandâ ceu ludit avenâ,
Insidias avibus tendens modulamine docto,
Dum cæli convexa tenent, perque æthera librant
Se pennis, Sirenque suæ poppysmate linguæ
Impulsos homines studia in contraria ducit:
Sic etiam potis est, alienum sumere vultum,
Et faciem fucare suam malesana Voluptas.
At mihi longè aliud studium. Rationis & æqui
Nos documenta damus. Per me non fama fidesq;
Exuitur. Verum factis extendere laudem
Hoc virtutis opus; nostri hæc est Sparta laboris.
Macte animo ALCIDE, Virtutis jussa capesse
Meque sequâre comes tandem terrâque marique.
Non tibi Tartareæ placeant perjuria Linguæ,
Luxuriæ non crescat amor, nec gratia turpis.
Tunc tibi non facili ridebunt sidera vultu,
Nec tunc mella fluent cælestia, prima salutis
Gaudia; sed fatum vitæ, & discrimina tanta
Hîc plorare tuum est. Melior, Sapientia, vitæ
Thesaurus, qui nos terræ de sordibus imis
In superum attollit, sublimia nomina, cœtus,
Ingenioque facit longum super æthera ferri.
Unde salutiferæ fas est exordia vitæ
Sumere & æternos latices gustare Tonantis.
At brutas pecudes facies non ulla pudoris
Arguit. Hæ dapibus solitis & sanguine vivo
Gaudent, & ventri nimium parere coactæ.
Sic spreto pecorum ritu tibi proderit altum
Erexisse caput. Mundi & melioris origo
Sic meritò fueris, mentisque capacior altæ.
Cunctorum scelerum causas obscœna voluptas
Parturit, à vitiis nullâ virtute redempta.

Hæc

Hæc suadet prædulce nefas, hominique ruinam
Ingentem properat. Nihil est, quod linquat inausum
Atque intentatum. Fertur moderamine nullo
Præceps in scelus omne. Ruit per fasque nefasque,
Quò ducit mala materies, mentisque Cupido.
Hac urbes, hac regna ruunt; hac magna fatiscunt
Imperia, & nulli fas huic obsistere Monstro.
Virtus, clara Deum soboles, quæ clarior exit
Gentibus, & mundum factis illustribus ornat.
Ipse Deus, Pater Omnipotens, quo fonte beatas
Orbis opes, Hominemque ipsum, Oceanumque creavit.
Hæc felix, hæc tota sui fulgore coruscat
Divino, Superumque habitat convallibus ipsis.
Hæc magnis accepta Diis, partemque sereni
Ætheris, in Censum meritò tibi vendicat uni.
Hæc nunquam visos nobis promittit honores,
Nunquam audita canit. Donat sine finibus annos,
Perpetuosque dies; & Ver sine nubibus ipsum.
Ergo fidem præsta. Nocet empta dolore Voluptas.
Extra terrarum metas non mollis ad Astra
Est via. Difficiles aditus nec tristis Averni.
Obsita præruptis saxis, & montibus altis
Ista domus, quam Styx novies circumfluit undis.
Unde gradum revocare, labor Quà tristia surgunt
Atria, & invisi Custodis janua pandit
Terribiles facies, quas Indignatio tota
Ipsa tremat, nolitque suis spectare Cavernis
Thisiphone, mater tenebrarũ, Acheronte sub imo.
Magnanime Alcide, captis ingentibus insta,
Virtutemque meam placeat, per devia multa,
Per spinas entesque sequi, totque ardua rerum.
Do faciles cursus, & sunt vestigia Præsto,
Tu quibus ad famæ possis, & Nominis arcem
Scandere sublimem. Da dextram, da mihi nunquã
Quæ

Quæ fallat, Pater alme, fidem. Sic vivere pulchrum est.
Egrediere orbis sic oras denique, & ultra
Auroram & Gangem tibi debita præmia pones.
Ne tu cede malis, Heros. Dare lintea retrò,
Oceano pudor est. Tu contra audentior ito;
Rumpe moras omnes, & vires laudibus adde.
Dixerat hæc paucis Dea. Mox TiryntheusHeros.
Virtutis se lege probat; Mandata capessit,
Et per prærupto s montes, per saxa, per ignem
Impavidus ruit, & cæptis felicibus addit
Fortem animum, turpi mortis terrore carentem.
Virtutem sequitur, quocunque it, passibus æquis.
Per præceps, per prona viæ, per Tartara, perque
Terrarum spatia, & mundi confinia tandem
Extremi, totidemque domos Telluris iniquæ.
Donec mortali vitâ hac, & carcere liber,
Victis tot vitiis, tandem caput inserit alto
Ætheri, & æternis Deus & Decus additur Astris.

DIXI.

PRÆCATIO
ad
DEUM.

TU nos, magne Deus, Duc in Capitolia Vera
VIRTUTIS; Duc nos ad pulchra exempla laborum
HERCVLIS, & semper famæ incumbamus Honestæ,
Plus ultra rapti spatiis, malisque relictis
Infimis vitæ strepitus. Sic Nomina seris
Nostra suis addet Tabulis non immemor Ætas,
Posteritate nova. Tandemque adscripta juventus
Ordinibus jam, Phœbe, tuis, pulsabit Olympum
Vertice, & in Mundi fines illustrius ibit.

Per

Per terras, tractusque Maris, per nubila Cæli
Æternum ALCMARIÆ victuro Nomine in Ævum.

Hæ Quatuor Orationes metricæ habitæ sunt Alcmariæ clↄ. Iↄclxiv. Examine Autumnali.

ORATIO. XXVIII.

De

PACE,

Habita à

GUILIELMO MOLL à NYENBURGH.

Nobili Batavo.

QUod ab omnibus mortalibus H : A : votis, precibusque maxime expetendum, imprimis aurea *Pacis* sunt tempora. Sub cujus læto præsidio florent, elementa omnia *Terraque : tractusque maris cælumque profundum.* Quâ semel placido vultu cuncta hæc humana collustrante, extra nos ipsos rapi necesse est. Tantâ enim rerum amœnitate tunc undique afficimur, ut unde felicitatem nostram exordiri debeamus, planè incertum sit. Domi, forisque nihil nisi prospera, nisi auspicata tunc nobis occurrunt. Ipsi agri atque tecta lætari videntur. Maria & terras sine periculo frequentamus. Cum externis gentibus merces nostras distrahimus. Ipsa studia sapientiæ longis itineribus felicius tunc consequimur. Adeo ut nihil prorsus sit comparandum cum otio hôc publico, *Pace tranquillâ*, à quo fonte tanta nobis perpetuo promanavit felicitâs, ut difficulter verba sim inventurus, quibus circa magnitudinem

istarum

istarum rerum occupari oratione meâ debeam. Quo *angustæ pacis nomine* ac beneficio nos in Belgio hoc nostro per divinam gratiam hactenus usi sumus, resque nostræ terrâ marique feliciter substiterunt. *Pacis* namque tempore omnia in tuto sunt, nec umbra quidem humanæ infelicitatis à quoquam tunc jure extimescenda. Omni malorum agmine à nostro tunc, orbe longissime proscripto. Quod satis edocuit ab aliquot retrò annis suo exemplo fortuna Belgarum. Qui adeo rebus secundis prosperisque elati fuimus, ut vix nubecula illud purum ac serenum nostræ prosperitatis involverit. Qui supra ipsa vota, supra pene desideria nostra beati felicesque evasimus. Hæc fortunæ fatorumque benignitas si apud animum benè expendatur, quibus non beneficiis tibi, ô omnipotens in Cœlis Deus, devincimur? Quibus in Belgio hoc nostro à tot anorum spatiis tam liberaliter favorem tuum indulsisti. atque ita benignitate tuâ nos es complexus, ut seræ aliquando posteritati inde merito admirationi esse possimus. Nulla gente populisque tam beatis, quam par divinam benedictionem, nos Belgæ Qui ab humili rerum nostrarum initio ad ipsum blandientis fortunæ prope fastigium pervenimus. Qui armis nostris & virtute bellica trans ultimos Europæ terminos longe sumus progressi. Quibus, post Pellæum Juvenem, neque unus orbis ad voluptatem & delicias satis fuit. Extra anni Solisque vias velorum nostrorum remigiis toties exspatiati sumus. Adeo ad omnes artes callidi atque instructi, ut hinc ab Oriente, inde ab Occidente universi mundi gazas in unum hunc Belgicæ salutis portũ advexerimus. Ut de Jasone atque Colchide non amplius necesse sit veterum fabulas nobis proponere, jam diu in Batavis aureum illud vellus possidemus. vicinis Regibus & principibus non exiguâ.

prop-

propterea erga nos invidiâ laborantibus. Quod hoc præsertim tempore plusquam nefario exemplo Britannorum docet perfidia & crudelitas. Qui æquis oculis fortunam hanc nostram ferre amplius non possunt. Quibus hoc unum est propositum, ut soli maris libertatem possidentes, nos ab omni gentium commercio excludant. Jacto in vulgus superbo hoc elogio. PENES NOS IMPERIUM, Ut olim Alexander, uno orbe perdomito, PLUS ULTRA exclamabat. Agant illi quod in animo est, omnemque à Cocyto eructent arenam. Nos meliore causâ innixi, auxiliares de cœlo copias exspectamus. Vt, qui alias victores exstitimus tot gentium ac populorum, nunc etiam, relligioso nobis argumento proposito, feliciter tandem triumphemus. Nondum Batavorum virtus & fortitudo elanguit, aut à veterum factis & sanguine degeneres facti sumus. Sunt integra nobis lintea, *nec adhuc malus celeri saucius Africo, antennæque gemunt.* Est nobis sylvæ filia nobilis, & ab Hyperboreo orbe in fracta robora. Prisca Majorum pietas, probitas, fides tandem in præcordia recurrent, nec pigri aut segnes erimus in illis honoribus conservandis, quos semel cum laude atque gloriâ feliciter acquisivimus. Vt pene nesciam, an bellorum an pacis tempore plus sibi famæ nominisque inclytus Belgarum populus comparaverit: *Pacem tamen, pacem; illud venerabile Pacis nomen longe Præferimus illis castrorum armorumque immanibus furiis. Quam si feliciter retinere potuissemus, absit unquam tentassemus ancipitem Mavortis aleam.*

DIXI.

OAA.

ORATIO. XXIX.

DE BELLO.

Habita à

SIMONE ASSENDELFT.

Alcmariano.

PRofectò, mi *Collega*, multum me exhilarasti divinâ tuâ, de *Pace*, oratione. Quæ adeò animum aureſque oblectavit, ut neſciam, quid præ illâ nobili materiâ unquam mihi gratius extiterit; aut Belgio huic noſtro, hoc præſertim tempore felicius evenire potuiſſet *Pax* enim una omnibus ſub ſole rebus palmam præripit: quæ ſuâ benignitate, velut aureo quodam imbre, civium deſideria metesq; perfundit. *Pax* ſola ſolidaque eſt cauſa, quare de hâc ipſâ vitâ, quam in terris agimus, merito ſibi gratulentur mortales. Quæ omnia ſecū bona apportat, quæ mens noſtra avidiſſimè unquā expetere poſſit. *Pax* ſalus & anima eſt hujus mūndi, quâ qui ſecurè perfruitur, ille inter ipſos, puto, cælicolas verſari videtur. Utinam, utinam! in Belgio hoc noſtro, Quirites, ſperata hæc Halcyonia nobis exiſterent. Quanto verò tunc gaudio exſultare nobis liceret? quantam amænitatem pectoribus noſtris combiberemus? tunc tuto ſub lare, ſub tegmine læto conſiſtere permitteretur. Bellorum metu ac formidine longè depulſâ à Patriæ noſtræ finibus. Sed nunc proch! Deum atque hominum fidem! divina Aſtræa ad ſuperos receſſit? nunc bonæ leges ſub armis ſilent, & cuncta terribili tumultu miſcentur. Nunc, aperto Iani templo, Mavors ipſe, immiſſis habenis, terra marique latiſſime dominatur. Nunc pretium humanæ car-

ni

ni ponitur, cujus nunc prodolor! annona est vilissima. Nunc virtus habetur, multo sanguine manus polluere. Atque id demum est crudelitatis edere exempla, quæ nisi Turcæ, & Barbari immanissimi hostes exercere deberent. Quodque meritò pudeat, bellum nunc geritur inter ipsos Christianos, securitas quorum pace & tranquillitate stabiliri necesse erat. Ad ludibrium eorum, qui inde nisi triste argumentum sumunt violatæ religionis, temeratæ stupratæque pietatis; pollutæ fidei, extincti pudoris, amicitiæ, concordiæ.

Quid tædius, quid detestabilius, unquā luminū ille Pater, sol, aspicere potest, quam illos homines invicem jurgia & lites gerere, quibus proprium esse debebat erigere paci Trophæa; omnibus mortalibus exemplum ostendere, publicæ quietis ac securitatis. Heu sortem infelicem ac miseram! quâ modo in Belgio nos vivimus in quo nuper adeò res prosperæ ac secundæ fluxerunt, ut orbi universo penè terror horrorque extiterimus. Et fortunâ nostrâ rerumque successu tam famam nostram promoverimus, ut non tantum ipsis Finitimis grati acceptique fuerimus, Cum Reges Principesque hoc ex re ipsa esse ducerent, amicitiâ &. affinitatibus una cum Batavis coalescere; illorum societatem, velut sacram aliquam anchoram complecti. Opes jam nostræ divitiæque Cælo adæquatæ, omnes orbis augulos impleverant. Hæc verò bella, quæ nunc cum proximis Britannis gerimus; immane quantum! malorum secum trahunt; quæ cum sint tristissima, eo imprimis nomine sunt acerbiora, quod in proximo, & cum vicinis gerantur. Quandò in dies *Hannibal* ad portas est, & pene in limine nostro hæc hydra consistat, tot furiarum ac capitum. Unde illæ calamitates & miseriæ expectandæ, quas nec cogitando, nec mente nostrâ nūquam emetiri licebit.

bit. In singulas, inquam, horas malum hoc virus sumit, semper incremento erit locus, quando finem eorum anxiè expectamus. Bellum enim res adeò est immanis, ut feras potius non homines deceat. Bellum adeò insanum, ut Poëtæ non nisi ab infernalibus hoc furiis immissum fabulentur. Adeò pestilens, ut universam morum luem simul invehat. Adeò injustum, ut à pessimis latronibus administretur. Quare non immerito Orator: *non solum adventus belli, sed etiam illius metus adfert calamitatem. Incipere quoque bellum cuivis ignavo licet, deponere cum victores velint.* Belli enim tempore

non ullus aratro
Dignus honos. Squallent abductis arva colonis.
Stat cruor in templis multaque rubentia cæde
Lubrica saxa madent. Nulli sua proficit ætas.

E contrario melior tutiorque certa pax, quam sperata victoria. *Neque aliquo modo est admittendum, cum victoriam in manibus habeas, pacem abnuere.* Ad pacem ite omnes, tam quibus salus, quam quibus gloria est carissima. *Et quavis tutâ conditione pacem accipere malis, quam viribus cum valentiore contendere.* Pacis enim nomen est dulcissimum. Pax tam jucunda quam salutaris. *Eaque conditione suscipienda sunt bella, ut in pace sine injuria vivatur.* Quare longissime à Patriæ nostræ finibus abesse deberent teterrima bellorum nomina. Illa excidia urbium, illæ vastitates Regionum, hæ Scyllæ & Charybdes publicæ calamitatis. *Tu pax aurea salve, & tandem de Cælo in terras revertere; salve pax beata,*

Pax optima rerum
Quas homini novisse datum est. Pax una triumphis
Innumeris potior.

DIXI.

ORATIO XXX.

de

BELLO ANGLICANO.

Habita ab

ADRIANO BAART, *Alcmariano.*

OMne bellum quod malis artibus ſuſcipitur, H.H. A.A. inhoneſtum & deteſtabile eſt. Nec tempore illud convaleſcere poteſt, quod à prima ſui origine turpe ac fœdum eſt. Hoc omnis ævi docet memoria & magnitudo malorum, quam ſtrictus enſis miſeris mortalibus ſemper ſolet inducere. De quâ calamitate optimè illi teſtari poſſunt, qui olim & nunc ſub triſti illo Phalaridis flagello ingemiſcunt. Cujus atrocitas eſt tanta, tamque extimeſcenda omnibus terrarum incolis, ut longe melius ſis cum ANTÆO & HERCULE colluctari, quam cum omnium monſtrorum primo ac Principe, *Mavorte Indomito.* Unde veluti à fomite & fonte ſuo omnia mala in genus Humanum redundant: unde agrorum vaſtationes, provinciarum direptiones, REGNORUM ruinæ atque everſiones, Fortunarum terra marique miſerrimæ dilacerationes. Quod olim experti in ſuo ſolo & finibus, ROMANI, GRÆCI, BARBARI. Et noſtro ævo, GERMANI, BATAVI, BELGÆ omnes. Quando aut cum HISPANIS aut cum aliis terra marique hoſtibus, arma noſtra expedivimus. Quæ bella ſemper communi Reipublicæ cladem maximam attulerunt. Semperque in causâ fuerunt: Quod foſſa & flúmina humano ſanguine redundarint. Quod cæſis cadaveribus, oſſibuſque albentibus agri campique conſperſi fuerint. Ut non neceſſe ſit ab antiquis Hiſtoriis veteres CANNAS aut ad TRE-

BIAM & TRASIMENUM lacum pugnas inimicissimas hoc loco recensere. Scilicet

Notum quid cæde calentibus armis,

Quantum iræ liceat motusque quid audeat ensis.

Sed bellum hoc HH: A A: quod modo cum BRITANNIS suscipimus, proh dolor! toto orbe CHRISTIANO est periculosissimum. Ad quod nisi coacti nos BELGÆ nunc nos accingimus. Quando nulla virtute, nulla pietate nostrâ hanc infesti REGIS iram declinare potuimus. Nunquam dato illi argumento, quare ad hanc crudelitatem exercendam tam animo improbo efferatoque esse possit. Omnem hactenus lapidem movimus, ut ponere se tempestas illa potuisset: ne in tam dira & ferrea rursum tempora incideremus, quæ finitimis omnibus, totique EUROPÆ iustissimam doloris materiam præbebunt. Nihil verò valuit potuitque ad Sedandum hunc Furorem, divina Legatorum vox, nihil desideria civium, nihil vota PROCERUM, nihil utriusque populi salus, REGNORUMQUE MAIESTAS. Et quod maxime dolendum est, cum veteribus nostris amicis, cum vicinis & propinquis, cum ipsis BELGARVM Sociis, qui fide, qui Religione, commerciis nobis conjuncti sunt, proh pudor! in aciem descendimus. Cumque illa gente, quæ contra ipsum HISPANIARVM REGEM, quando in Libertatem nostram ungues suos distringeret, olim tam fortiter, quam feliciter nos defendit. Ex animo nos BATAVI, ex animo inquam, de hoc Sacræ amicitiæ naufragio nunc facto illachrymamus. Et meritò apud immortalem in cælis DEVM de mutuâ hac calamitate odiisque impiis conquerimur. Alia longe res A A: quando cum immanissimo Tyranno *Cromwellio*, cum illo ò læsæ majestatis turpissimo perduelle, ad arma ista profecti sumus. Vt in pace tuti viveremus, & nos

& nos ab illius injuriâ sceleribusque liberaremus. ipsa necessitas, jure divino & Humano tunc tela nobis subministravit. vim vi repellere, ipsa natura nos docuerat. *Quæ non est scripta, sed nata lex, quam non didicimus, accepimus, legimus, verum ex ipsâ natura arripuimus, hausimus, expressimus, ad quam non docti, Sed facti, non instituti, sed imbuti sumus, ut si vita nostra in aliquas insidias, si in vim, si in tela aut latronū, aut inimicorum incidisset, omnis honesta ratio esset expediendæ salutis.* nisi culpa & temeritate, nos & nostra omnia infeliciter tunc perdita voluissemus, ò tempora! ò mores! ò bella infelicissima! quorum ipsa tacita recordatio multorum adhuc animos lædit & vulnerat. Sed, ut solet, post graves aliquot conflictus & suscepta mari prælia, posuit se tandem hic furor. credo, quando utrimque partes & pericula ad pacem ire monebant: licet satis iniquis conditionibus & maximo Patriæ nostræ detrimento. Qui magis necessitate & partium studiis, quàm nostrâ bonâ voluntate tunc ad fœderum illas pactiones adducti fuimus. Nunc vero cum integris REGNI viribus, cum infestissima trium Sceptrorum REGE, cum elementis omnibus, terra mari est decertandum. Ut universo nunc orbi, quo tandem tanti belli moles devergat, pro spectaculo simus. Et nisi antiqua majorum virtus tandem reviviscere BATAVORVM animos fecerit, hostibus nostris ludibrium debemus. Nuper non infeliciter quidèm cum HISPANIS belli aleam tentavimus, & quotannis victores extitimus, in domandis aut populis, aut subiugandis civitatibus. apud omnes exteras gentes cum navali, tum terrestri prælio plusquam formidabiles. Quando vix castra æstiua aut Hyberna habuimus, quin nobili aliqua victoria *Illustrißimi Principes Auriaci & Nassovii* communem BELGARVM

RVM libertatem condecoraverint. Hæc autem bella quæ modo dubiis auspicijs tanto cum hoste suscepimus, quo tandem se vertant, Optimus Maximus in cœlis DEVS videt, & intelligit. nobis isti eventus hactenus incerti & incogniti sunt, serusque vesper quid tandem sit nobis allaturus, needum lynceis nos oculis prospicimus. Vitia & errores nostros quando nobiscum bene perpendimus, certè, supplicia & pœnas ultro merentur, nec indigni sumus, in quos aliquando detonet iræ divinæ ptocella. Si verò cum aliis populis longè à nobis dissitis bella essent administranda abſque dubio, multorum præsidio ac manu deenderemur. Quemadmodum olim nobis evenit, quando, ut dixi cum Tago & Pactolo armatâ manu esset congrediendum tunc finitimi omnes, omnes Reges & Principes pari consilio auxiliisque res nostras protegebant. Auro, milite, annonâ, stipendiis nos juvebant. Nunc nullæ nobis aliunde sunt opes, nulla castra, nulli commeatus aliunde miles nullus externus, nullæ fidelitates propinquorum, nulla solatia amicorum. A heu! derelicti ab omnibus, soli magno Oceano innatamus, inter tot Cyclades & Ceraunia, inter aquas & ignes mortiferos, infestissimos generis humani hostes. *unicum autem quod nobis Solatium superest, divina est Providentia, cujus gubernaculo confidentes, post immania hac bella, quæ non minus quam civilia sunt pertimescenda, tandem de cœlo pacem benignissimam expectamus.*

DIXI.

ORATIO XXXI.

De Causis

BELLI ANGLICANI.

Habita à

JOHANNE MINA.

QUæ potissima est ratio & origo H : A : belli tam nefarii, tam formidolosi !quæ causa tantorum motuum ac tempestatis, cui modò, nos, proh dolor! obnoxii sumus!quare sic immaniter in nos furit efferus ille leo Britannicus, jam latebris & Tamesi suo, velut specu Tartareo, emissus ! ni fallor, prospera Batavorum Fortuna & felicitas hanc Regi Anglicano invidiam peperit. Quas ille de Cælo datas nobis divitias in oculis & animo ferre non potest. Quibus dotibus ac fortunis cum Regni sui Majestas vix sit comparanda, res nostras florentes ac secundas, non nisi odiis ac inimicitiâ prosequitur.

Nos Optimi & immortalis Dei gratiâ à parvis humillimisque initiis ad illustrem hunc dignitatis gradum macti feliciterque pervenimus. Et virtute armisque gloriosis, eo in decus nostrum assurreximus, ut magnam nunc Europæ partem faciamus. Nec istis tantum finibus inclusi, etiam altero in orbe pedem ac imperium nostrum extendimus. A Gadibus usque auroram & Gangem, sub ipsum Solis ortum & occasum, est, quo nostræ jam dudum classes pervenerunt. Undè universi orbis opes ad nostros hic penates ac horrea promovimus. Hosce nunc nostrarum rerum prosperos successus ferre vicini nostri non potuerunt.

Eoque

Eoque fortaſſe minus, quod ipſi magis otio & voluptatibus dediti, nobis laborum noſtrorum fructus haud facile concedant. Nos Batavi eo ſumus ingenio, ut bene parta, ne male dilabantur, probe curemus: corpora noſtra frigoris, inediæ patientia, modo Rempublicam & familiarem præmiis honeſtis fortunæque noſtræ incremento magnifice amplificemus. Hæc virtutum noſtrarum trophæa tolerare inimicos non poſſe, quis non vir ſapiens merito indignetur!

At turpiſſimum eſt, Reges Principeſque ita male ſibi ominari de aliorum glorioſis ſucceſſibus: quorum vigilias arteſque ex induſtriâ paratas, magno æſtimare deberent, ſubditis ſuis ad imitationem & exemplar. Illi vero, cum ſuas opes & divitias, forſan, per luxum & ignaviam perdiderint, quid propterea alienis inhient? quid Batavo eripiant ſua? quid extra fines & terminos, quos natura ipſa præſcripſit, ſe proripiunt? illi ſi vivant inter nugas & illecebras, inter ventris guiæque gaudia, inter ſaltus, tripudia, commeſſationes, convivia, luxum, inertiam, quid noſtra, quæſo, turbent negotia? quid non ab alieno abſtineant? quod profecto, nunquam boni Principis fuit officium. Hoc factum ſi quis ex vero interpretetur, H: A: vereor, hoc loco, in ipſam Avaritiam, & proxima ejus caſtra, Perfidiam ac Superbiam nunc pertranſeam. Suâ enim ſorte non eſſe contentum, & apertis faucibus aliena deglutire, aut per vim & malas artes ea alteri eripere, quid aliud eſſe judicem, quàm aliis injuriam inferre? quam per crudelitatem, per illegitimos tramites aliorum poſſeſſiones invadere?

Tales, hoc tempore, proh pudor! vicini noſtri, harpyæ & vultures, Angli ſunt. Qui claſſes noſtras imbelles ſine armis & præſidio, armis expugnant; in portus ſuos ac navalia deducunt,

merces diſtrahunt, miſeros nautas & remiges denudant, exſpoliant, in carcerem detrudunt. Creſcet indies hoc malum; poſtque hæc folia, quæ nunc cadunt, vereor, ne ingentes denique orni, & robora concidant. Docuit hoc nuper, vivo exemplo, illorum impietas, quando totâ nos Africâ & Americâ exuere ſtudebant: in illos fines ingentium navium numero deſtinato, ut noſtra illic commercia planè extinguerent. Et ſi potuiſſent, hoc & alieno nos orbe ejicerent, & planè de medio ſublatos, velut ad pulviſculum everrerent. Hæc illa ſunt præmia H: A: quæ à magnæ Britanniæ Regé Carolo, quem proximis diebus, in comitiis noſtris tam Regio & magnifico apparatu excepimus, nunc tandem recipimus. Cujus Patrem, Regem tunc, ſi noſtrâ ope & conſilio retinere in vivis potuiſſemus, quam plena gaudiorum ea nobis res fuiſſet! Cujus amicos, cognatos, affines, ipſam Bohemiæ Reginam, Amitam ſuam tam venerabili humanitate ac beneficio dignati ſumus. Tanquam de noſtrâ illi domo & proximo ſanguine fuiſſent. O dolorem inexhauſtum! quem exinde pii nos Batavi, nos unanimes per Belgium Populi nunc percipimus. Hoccine eſt Regio Inſigni, & potente Sceptro divinitus eſſe donatum? hi illi mores & ingenium, tali Theatro & Principe dignum? vix tantâ crudelitate in Chriſtianos uteretur Barbarus aut Turca. Nec ipſe, puto, Rex Hiſpaniarum tam improbo erga Belgas unquam animo exiſteret:qui fidem ſemel datã pertinaciter ſervat;non diſſolvit, nõ fragit,non violat.

Agite, vos Reges Principeſq; vicini, & juſtiſſimam Belgarum cauſam veſtris præſidiis, ope, milite, annonâ, pecuniis, juvate, protegite. Nec unquam patiamini fœderatis Provinciis hanc injuriam & contumeliam fieri: quæ ſimul veſtra

tunc

tunc erit, quando res suas pro libitu Britanni promoverint. Aliorum calamitati dubiisque rebus succurrere, ea demum firma est amicitia. Cum ipsi nos illi in Belgio simus, qui laborantibus præsidio propinquis, manus nostras & auxilium toties accommodavimus. Agite igitur Viri fortes, Viri Principes, nec patiamini illam Rempublicam in contemptum & pericula adduci, quæ hactenus rerum gestarum gloriâ utriusque Orbis terminos adæquavit. Pudeat te fœdifrage Britanne, pudeat inita nobiscum fœdera tam brevi intervallo temporis frangere, violare.

Veteres amicitiæ, quas cum Majoribus vestris habuimus, à tali flagitio deterrere te deberent. Cogitate sacras istas necessitudines, quas semper cum Regiâ hac stirpe, & sanguine coluimus. Moveat vos ad ineundam firmam amicitiam, memoria tot factorum illustrium, quæ vestris auspiciis domi forisque feliciter semper gessimus. Imprimis jus illud Gentium naturale, eadem Elementorum conditio & communio, vitæ humanæ societas, & quod omnium est maximum, permoveat vos, ad honestæ pacis reconciliationem, sanctissima Religio, quâ vobiscum sub uno sacro Vexillo, Capite & Antesignano, Servatore nostro, JESU CHRISTO, æternum coalescimus. Sinite posthac libera esse terrâ marique commercia, nec istam nobis naturæ benignitatem intercludite, quam Optimus Maximus Deus omnibus ex æquo mortalibus præscripsit. Nobis Batavis nihil aliud est propositum, quam titulis honestis & actionibus legitimis rem fortunasquè nostras defendere ac tueri. Nulli suum detrahere & eripere studemus, per malas artes, aut per vim & arma in aliorum fortunas ac messem, falcem nostram immittere. Satis beati, satis florentes, si angusto hoc Belgii nostri pomærio, exiguis finibus cir-

cumscripto, tranquille secureque vitam producamus.

Hac in tuâ, ô Omnipotens & potentissime Deus, manu sunt posita. Tu tristissimo hoc mundi seculo, quando omnia nobis sidera tempestatem & pericula minantur, speratam nobis salutem & felicitatem redonare potes; Tu brachio tuæ potentiæ improbas hostium molitiones tacite profligare; Tu è densissimâ nocte atque tenebris Lucem nobis clarissimam, Pacemque amænissimam reducere potes.

Igitur ad Te, Omnipotens in Cœlis Pater, suppliciter confugimus. Et per intimi cordis viscera & penetralia te rogamus, ut sistere tandem dignêre immanem hanc hostium tyrannidem, quâ illi fœderati Belgii limitem penitus exstinguere conantur. Non patere, ô misericors Deus, & Pater, ut vinea hac Populi Christiani, per Vultures illos Britannicos evertatur, & in nostra hac Batavia illud sanum & augustum Ecclesiæ hospitium fœdis armorum maculis polluatur.

Fac, ô Benignissime Deus, ut hostes illi nostri, qui terra marique Libertatem, tantò Majorum sanguine partam & paratam, crudelissimè infestant, tandem sub glorioso Tui Nominis auspicio in fugam se convertant. Nobisque ut olim, Victoribus, Relligio & Libertas antiquo suo splendori restituantur.

Domi forisque, Pax læta, Pax beata, Pax perpetua Belgium hoc nostrum de Cœlo respiciat. Et nos in illustri hac Alcmaria diu potentes, diu florentes, diu felices existere possimus. Quod ut ex voto nostro quam maximè contingat, iterum supinis manibus, & genibus flexis, Te Optimum Maximum in Cœlis Deum ex animo rogamus: Cui Soli in æternum sit laus, Honor, gloria & gratia à nobis & posteris nostris.

DIXI.

Quatuor antecedentes Orationes sunt habitæ Alcmariæ CIↃ. IↃCLXV. XII. Apr.

ORA-

ORATIO XXXII.

De

LAUDE PATRIÆ AMANTIUM.

Habita à

GUILIELMO MOLL à NYENBURGH.

Nobili Batavo.

ILli homines ſummâ laude ſunt condecorandi, meritoque inter omnes mortales maximâ exiſtimatione digni, qui ad communem Patriæ ſalutem ac libertatem defendendam omnia ſua ſtudia ac induſtriam conferunt. Qui pro aris & focis, pro fanis ac delubris Deorum proprium ſuum ſanguinem & vitam interponunt. Pro hiſce omnibus, qui aſſiduis laboribus ſe exercent, curis macerant, noctes dieſque vigiliis & lucubrationibus frangunt & fatigant. Nec aliam mentis animæque ſuæ requiem inveniunt, quam ſolam hanc, quam pro civium ſalute, patriæque incolumitate glorioſè ſuſceperunt. Hæc enim una benigna noſtra eſt mater pro quâ non tantum vivere feliciter, ſed mori quoque fortiter debemus. Hæc illa eſt Helena & Penelope, cujus æternum amorem in intimis noſtris penetralibus circumferre debemus.

Quantus honos belli Ducibus! quæ gloria ſurgit
Emeritis! cum tuta manet, Fortique triumphat
Libertas aſſerta manu. defenſaque ferro
Erigit intrepidos vultus! cum vindice dextra
Lætior Imperii facies clarusque refulget

Majestatis apex, debellatosque feroces
Ostentat domitosque hostes! cum fortibus armis
Inconcussa salus Patriæ; cum pressa resurgit,
Extollitque immune caput: cum numine dextro
Arcetur grave Martis opus, proscribitur omnis
Bellonæ rabies, & vis effrana nocendi.

Nunquam enim satis digno laudum præconio Heroas istos efferre possim, qui fortunas suas animamque ipsam pro communi bono in periculum dederunt. Non mihi si fontes suos ipse recludat Apollo, & Phœbus pater ipse sit author: horum virtutem incredibilem, fortitudinem, constantiam pari verborum oratione exornare ac describere valeam. Quippe hi sunt verè patriæ Atlantes, novi Alcidæ qui suis humeris & cervicibus communem nostrum omnium salutem fulfulciunt, Remp. contra injurias hostium, contra sævitiam ac tyrannidem sartam tectamque conservent. Æterna illorum est virtus, quam omnis posteritas semper alet, ac intuebitur, *dum solem dies noctem sequentur astra.* Quare debito nunquam honore deprædicare possum divinum illum Themistoclem, Pausaniem, Phocionem, Thrasybulum, Alcibiadem, qui propter singularem animi affectum, quem in Patriam suam exhibuerunt, nominis sui memoriam apud omnem posteritatem quàm maximè longam reliquerunt. Hanc quoque virtutum suarum admirationem promeruerunt Phileni Fratres, Marcus Curtius, Quintius Cincinnatus, Catones, Decii, Cicerones, Reguli, Marcelli, Pompeji, tot bellorum animæ illustres.

Quæ laurea quondam
Victrices cinxit frontes? cum vincitur excors
Hannibal, & dirum Marcelli dextera Pœnum
Pellit, & Ausoniis arcetur finibus hostis.

Cum

Cum Patriam asseruit victor domitumque Jugurtham
Ostentat Latio Marius; cum fracta fatiscit
Africa, Romanis devictaque concidit armis.
Scipiadas hac fama vehit, veneranda Camillos
Gloria Fabritiumque Ducem, fortesque Metellos
Erigit. Ingentes tollunt Capitolia Drusos,
Illustres Fabios, Paulosque & , magna Lucullos
Nomina, qui tot tela inter, flammasque facesque
Virtutem ostendere viri. Duxere triumphos
Militiades, clarusque truci Mavorte Seleucus,
Insignisque Ducum spoliis, bellique sarissis
Impavidus Lysander, & audax Conon in armis.

Non hoc loco, H. H. Audd: de illustrissimâ *Auriacorum & Nassoviorum* familiâ factisque plus quam immortalibus nisi summo cum pudore, tacere possem. Quorum nomina & virtutes dum mecum recogito, videor in illam cogitationem tacite abripi, quæ non sine cœlesti quâdam flammâ pectus meum animùmque incendit. Qui si hodierno die existerent & revocari à tenebris in lucem possent, Dii immortales! quam felicem, quam beatam Remp. haberemus! Quod solum *Guilielmi, Mauritii, Frederici* nomen, solum inquam, nomen satis esset, aut ad hostem nostrum proterendum; aut firmam cum ille pacem conciliandam. Hi illi Hercules & Atlantes, qui se piacula & victimas obtulerunt pro Libertate, pro Relligione, pro salute populi Belgarum. Vos egregii belli Duces, vos nunc in medium procedite, vos spoliis hostium induti opimis frontes victrices attollite; triumphos, victorias immunerabiles ostendite, tot oppida devicta, tot populos domitos in solennis pompæ apparatum producite. Vobis hunc Belgæ honorem debemus,

quod asserta & asservata libertate, tàm feliciter hoc pomarium nostrum extendimus Vobis hæc sparta & laurus æternum conceditur, quod per vestrum sanguinem & gloriosæ virtutis vestigia, ad tantæ Majestatis apicem pridem conscendimus. Nulla unquam tàm sera posteritas, quæ de stupendis & miraculo proximis rebus terra marique conticescet.

Si Roma antiqua superbit
Bellorum claris Ducibus. Si Græcia tollit
Illustres Mavorte viros. Nec degener adsit
Posteritas, jactetque suas Battavia laudes,
Prægrandesque Heroum animas. In sanguine visa est
Nassovio veterum virtus, quin gloria Martis
Extollit non una Duces, terrâque marique
Occurrit Bellona favens. Victoria ubique
Auriacos præclara beat. Nunc ostia Mosæ
Nunc Vahalem, Rhenumque domant; nunc subruta ferro
Mœnia concussasque armis audacibus urbes.
Nunc Morinum calcantur agri, nunc Flandria bellis,
Atque Arausiacis trepidat Brabantia castris.
Nunc & ab Eois terris nunc vespere ab ipso
Surgit honos; Gangemq; ultrà fixereTrophæum.
Partagones fregere truces, scripsere Moluccis
Jussa procul, totsque potens apparuit orbi
Dextra Ducum, & terris stat formidabile nomen.

Cum illis nostræ libertatis Atlantibus merito se conjungunt immortalis famæ nominisque viri, illustres *Heemskerkii*, *Heinii*, *Trompii*. Quorum bellica virtus & fortitudo animorum incredibilis nunquam in Belgio hôc nostro turpi silentio intermorietur. Quos singulos unus in Patriam amor ferro flammisque hostilibus objecit. Adeò, ut

ut nihil honestæ illorum ambitioni jucundius fuerit, quam vitam, quam à naturâ acceperunt, tanquam sacram aliquam victimam Patriæ suæ consecrare. Vos, egregia belli fulmina, Vos verè Mavortis alumni extra anni solisque vias jam dudum nominis vestri immortalitatem extenditis. A Gadibus usque Auroram & Gangem præclarissimarum laudum patet area. Vestra ergà Patriam merita, vestra Trophæa omnis ætas mirabitur, posteritas colet ac suspiciet. Quibus, pro dolor! augustis Patriæ nostræ liberatoribus, nuper, post habitam cum Britannis infeliciter nimis pugnam, illustrissimi *OPDAMII*, Summi maris tunc Præfecti, mors fatalis & gloriosa accedit. Cujus, & reliquorum pro Patriâ cadentium amor & honor sempiternis aonalium monumentis jure meritoque exstabunt.

His Famæ patet amplus honos. Melioribus ausis
Gloria succrescit major geminosque per axes
Heroas jam fama vehit. Per Memnonis oras,
Sauromatasque Indosque ultra Phœbumque cadentem
Fixit honor. Nec jam tantis quoque sufficit orbis
Laudibus aëris virtus absconditur astris,
Et superum sedes, cognataque sidera lambit.

Pergerem Humm. Audd. longe plura in generosas illas animas, hôc loco nunc dicere. Sed, Patriæ penè funebre carmen, quod per luctuosos hosce dies tanquam communi busto inscripsi, pro coronide hic addam:

Belgica, cui toties pronis Victoria fatis
Annuit, illustrem quam tot fecere Trophæa:
Quæ bellis infracta stetit, contraque Philippum
Arma tulit, sprevitque jugum, Dominumque potentem
Contudit, & rabiem pugnacis fregit Iberi.
Nunc, eheu! languescit iners. Imbellis habetur
Gens Batavum, & toti debet ludibria Mundo.
Infelix

Infelix sit sorte minor, stat degener, excors
Torpet, & indecori gliscit formidine virtus,
Et laudum subsidit apex, ipsique pudorem
Incutiunt tituli. Vix nunc inglorius arma
Sustinet, atque animis sponte exarmata labascit.
Heu! rerum fatique vices! inimicaque Belgis
Numina! qui quondam spoliisque armisque superbi,
Terribiles fuimus populis, multisque triumphis
Erecti, totum fama complevimus orbem.
Ludibrium sumus, Angle, tibi, contemptaque mundi
Fabula. Degeneres animos, & inertia corda
Eludis. Turpique fugâ trepidare Batavos.
Eheu! quo priscæ vires! an robur & arma
Perdidimus? Martis nec perfert Belga laborem,
Assuetus graviora pati? quo concidit illa
Martia Majorum virtus? quo dextera pugnax,
Victricesque manus, venerandaque nomina laudum?
Ferro omnis reparandus honos, & fortibus ausis
Belgarum quærenda salus. Tu cæpta secunda,
Mars Pater, & tantum Batavorum aboleto pudorem;
Huc converte minas, stimulis audentibus adde
Iraram, simul arma fremat, rapiatque Juventus.

DIXI.

ORATIO XXXIII.

De

Præsentibus Belli Belgici, cum Britanno PERICULIS.

Habita à

SAMUELE vander LAEN. Rotterod.

UTraque manu, *dilectissime Collega*, in Sententiam tuam nunc eo. Qui de Patriæ nostræ rebus,

rebus, & publicæ salutis negotiis prudentem orationem instituisti. Nam, fateor, hoc ipso tempore, & loco nihil utilius, nihil convenientius, dici hîc posse. Multa enim hinc, inde ex veterum Annalibus & Historiis velle enarrare, prorsus alienum à periculis præsentibus, in quibus nunc vivimus esse judico. Valeant pro tempore, Romana & Græca: quæ toties in hisce Rostris, sub incude nostrâ fuerunt. Valeant quæ de Persis, de Assyriis, de Babyloniis, de remotis olim gentibus populisque externis pleno nunc ore disseruimus. Alius nunc Hannibal ad portas, qui aurem nobis vellit. Alius à Britannia Alexander, qui pulcherrimas hasce Provincias, armatâ manu obsessas tenet. Tot mari, &, in proximis littoribus, infestæ natant classes, cum quibus in singulos dies est decertandum. Omnium gentium & nationum pene furor in penates nostros debacchatur. Et, ni Optimus Maximus è Cœlo Deus gravissimas istas tempestates, quæ libertati nostræ excidium minantur, feliciter avertat, vix sperandum est, quod à tanta hostium violentia atque rabie illæsi amplius esse possimus. Hoc unum H: A: in adversis dubiisque rebus nos consolatur, quod hactenus supersint viri illustres, qui generosis animis, vitam suam fortunasque pro Patriæ salute offerre nunquam dubitarunt. De quorum laudibus tu modo, mi *Collega* honorifice mentionem fecisti. Illis scilicet luculenta semper præmia persolvi debere, monumenta, statuas, Mausolea, Pyramides, pompas funebres institui, qui invicto in hostem animo deprælientes, vitam, sanguinemque suum protegendæ Patriæ saluti impenderunt. Hos autem pœnis, infamia, suppliciisque æternis coërcendos, quicunque animo degeneres, florentissimas Patriæ fortunas, in prædam flammamque exitialem conjecerunt.

Vobis,

Vobis, *Viri illustres*, qui pro patriæ salute generose mortui estis, vobis inquam, merito in lacteâ Cœli viâ, cum cæteris Heroibus augustissimus hic locus debetur. Et nunquam, profectò, paria pro exemplo fortitudinis editæ; in perenni ære; aut marmore poni monumenta possunt. Qui vitam vestram, quæ, cum nullo alio prætio est æstimanda, etiam vel ultrò Patriæ charissimæ jam pridem impendistis. Quod factum quam illustri atque excellens sit, norunt isti omnes, qui hodie Remp. in summis angustiis & calamitatibus positam esse vident. Non ingrati unquam erimus divinis vestris beneficiis, O Animæ excellentissimæ! quæ in commune nuper bonum ostendistis: sacra & sancta, vestrum semper erit memoria, quam diu honor huic Belgio, & fides seræ posteritati.

Vos fama æternos provexit ad usque nepotes
Et nomen super astra poli, super alta tenetis
Sidera vos titulis ingentibus Oceanum ultra,
Auroram, Gangemque ipsum nunc itis, & omnes,
Quâ populos serus vesper, quâ respicit ortus,
Nunc vestris meritis terras, & numine fausto
Redditis attonitas. Vobis procul ultima Thulæ,
Extremique hominum morem gessere Moluccæ.
Quodque olim invicti, victi docuere Philippi
Exemplo: quando non inferiora secuti.
Tunc Batavi, spatio insignes, sceptrisque potiti.
Erexere etiam gemino sub sole trophæa.

Tales nos olim exstitimus, Illustres quondam Batavi, cum remotissimæ nationes bellicis nostris laudibus & victoriis obstupefactæ, vel solam nominis nostri umbram extimescerent. Latissime per omnes terrarum angulos, insigni Belgarum gloria tunc diffusâ.

At nunc pro pudor! ludibrium nos sumus facti Europæ universæ. Et quo nuper fama nos tulit pro-

prosperis fortunæ auspiciis, illo nostræ miseriæ magnitudo & ignominia jam dudum pervenit. Perdidimus antiquæ gloriæ titulos. Illam animi vim & virtutem terra marique celebrem, eheu! perdidimus. Illam belli gerendi felicitatem, illam Ducum nostrorum fortitudinem; cum nullo aliàs populo aut gente componendam fœdè inquam, perdidimus. Si paulò extra Batavi orbis limitem progrediamur; si vel proximos Flandros & Brabantos adeamus, immane quantum, de pristina, illic gloria & majestate amisimus. Sola vel Batavi, nominis umbra hic vapulat. Nosque tanta Majorum laude inclyti, penè pro conclamatis, & malè auspicatis populis habemur. Ad remotiores verò gentes, si classibus nostris penetremus, vah! quam illic, contemptissimi de nobis sermones instituuntur! quam mascula nostra, heu! quondam virtus male audit! quantum mutati ab illo Hectore, & Nassoviis!, qui quondam.

Excessit fortuna modum cum Marte secundo
Belgica se virtus, mundi per climata, & orbem
Extulerat geminum. Sed nunc se Pergama nostra,
Majorumque animi fortes, visque illa virilis
E heu! sub tenebris spissis, & nocte recondunt.

Adeò hostibus nostris, per proximam victoriam insolescentibus, ut nihil prorsus de ipso Batavorum nomine ac fortunis, quando ad nova iterum prælia recurrant, superfuturum stolidissime jactitent. Tanquam communi ruina, omnia, quæ terra marique Belgæ possidemus, brevi occupaturi. Et quasi nulla sint nobis aliundè amplius auxilia, fortunæ; opes; solatia nulla; quibus feliciter eniti possimus. Quæ pro magnâ parte cum à veritate nec sint aliena, nondum tamen laus Deo Optimo Maximo, eò malorum addacti sumus: ut tot nobis adhuc Patriæ Atlantibus in vivis, & ad imperii clavum

clavum sedentibus, turpiter desperare debeamus. In magnis difficultatibus & rerum discrimine, fateor vivimus, terrâ marique maximis periculis expositi, atque ad ultimas angustias terminosque deducti. Superest ingens tamen nobis solatium, in bonæ causæ fiduciâ; in Dei Omnipotentis manu; in fidissimis patriæ Rectoribus. Qui, absque dubio, juxta animam suam, hanc sacram Belgicæ Libertatis custodiam sartam tectamque humeris suis sustinebunt.

Nec semper Batavi adversis pugnabimus astris,
Et cæcos contra stimulos contraque Charibdes
Ibimus; aut dubio referemus prælia Marte.
Quondam etiam victis redit, in præcordia virtus,
Nec nocuit tentare iterum, quo cymba profundo
Hæserat, eventus varias fortuna ministrat.

Modò promptioribus & paratioribus animis, in aciem denuò à nobis eatur. Nec tam panico metu milites nostri, sociique navales prostrati, iterum eandem nobis contumeliam, quam passi sumus, fœdè intulerint. Aciem hanc secundam, nisi magnus ille de Cælo Dictator sua ope & præsidio sospitet, ac secundet, dicite, amabo, Quirites, quam tristis, quam infanda per Patriam nostram nubes diffunderetur! quam meritò nos omnes metus, terror, pallorque ac penè fatalis rerum periodus involveret! Igitur adhibenda est omnis cura, omnisque industra, ut priori isti maculæ ac vitio non novissima denique macula accedat. Pœnæ, supplicia male merentibus, benè meritis ex æquo præmia sunt persolvenda. Ne aut per indulgentiam disciplina militaris evilescat; aut omissâ in malos damnatione, illecebra illa peccandi, licentia, majores sibi vires assumat. Periclitati sumus statum publicùm; nescio quâ nuper agendi temeritate; quibusve consiliis aut prodi-

proditionibus iniquis. Ad quæ mala monstra expianda, novo, sane, opus est Hercule, novisque auctoribus; qui contra Britannorum istas Hydras septemplice Vulcani clypeo armati, res Belgarum fractas & dissipatas sanctiore iterum animo in integrum restituent. Ad quæ negotia feliciter tandem componenda, spero Opt. Max. è Cælo Deus manum suam salutarem conferet. Qui nunquam patietur, sacram suam hanc vineam, à feris istis belluis, & plus quam avibus stymphalicis diripi ac devastari. Ubi hactenus tam luculenta pace & tranquillitate frui:i sumus; terra marique tam gloriosos rerum nostrarum successus habuimus. Et quasi in mediis convallibus verè viximus vitam fortunatam; pene dixerim sine ullo interventu malorum, & ægritudine obviâ.

Vos, illustres Patriæ Proceres, Assertores Libertatis, Relligionis, Pacis publicæ: domi atque foris, agite, divinis vestris consiliis, contra juratos, nobis hostes, Britannos, opem & auxilium feratis. Nec patiamini, intra vestros muros grassari improbitatem, luxuriem, proditionem. Belgarum enim salus, quæ majorum sanguine & fortitudine semel parta & parata est, tota vestris est in manibus. Liberorum conjugumque vita & fortunæ; Lares & Penates uniuscujusque nostrum à vestra prudentia & æquitate defensionem exspectant. Agite, inquam, vestris laboribus, vigiliis, lucubrationibus, commissam vobis fidem fideliter asservate. Vosque hoc loco alloquar, O fortissimi magni Maris Oceanique præfecti, *Wittenii*, *Ruteri*, *Trompii*, cæterisque istius ordinis Duces, & Antesignani, nobilissimi. Vos iterum novi & redivivi Sciptones, Phociones, Miltiadæ, Reip. hanc navem vestris manibus, & curæ concreditam rectâ in tutum & tranquillum portum deducite. Et contra

omnes

omnes tempeſtates, contra Charybdes, & Acroceraunia, contra Iliadas tot malorum, hanc fortiter, feliciterque conſervate. Et, quando nunc extrema Martis Maritimi pericula & diſcrimina ſunt adeunda, nunquam armis animiſque deficite. Veſtro Ductu & auſpiciis cuncta felicia, ſperamus, evenient. Nec tam molli & muliebri propoſito quiſquam poſthac inter navales ſocios & milites invenietur, qui hanc vitam ſuam, quam à naturâ accepit, pro patria, pro civium ſalute, pro aris & focis, non etiam ultro omnibus periculis, & vexationibus cupiat offerre ac conſecrare.

Tuncdenique hoc ipſum fiet, ô Glorioſiſſime in cœlis Deus, ut fœderatæ Provinciæ, populus hic liber & ſui juris, tuis quoque ſub alis & benevolentia paterna feliciſſime ſubſiſtat, vigeat, floreat. Et noſtra quoque hæc civitas illuſtris Alcmaria, & in eâ Relligio, Fides, bonæ Artes, & Sapientiæ ſtudia, omniumque rerum felicitas, perpetuo in honore & exiſtimatione habeantur.

DIXI.

Hæ Duæ antecedentes Orationes habitæ ſunt Alcmariæ *Examine Autumn.*

CIϽ IϽ CLXV.

ORA-

ORATIO. XXXIV.

LOCO PRÆFATIONIS, ad materiam De PACE & BELLO:

Habita à

JOHANNE HALTERMONT. *Alcmariano.*

Nobilissimi, Amplissimi, Doctissimi DOMINI AUDITORES.

EXspectaveramus magno cum desiderio, ut, Bellorum periculis confectis, Vobis & Urbi nostræ, Musisque Alcmarianis læta Pacis gaudia, hoc loco & tempore, gratularemur. Quando, centum post terga catenis Marte revincto, omnes extra terrorem & formidinem bellicam positi, prorsus aliâ, in Belgio nostro, rerum facie perfrueremur Apertis iterum, terrâ marique, omnibus aditis ac itineribus, quibus libera apud exteras nationes commercia institueramus. Productoque Musarum pomærio, Sapientiæ studia, quisque in suo secessu, sine metu & honore castrorum tacitus secum pertractaret.

Longò aliter H H. Audd. & præter Opinionem, nostram res hæ nobis evenerunt. Pro tranquillæ pacis usu ac fruitione, in maxima bellorum incidimus pericula. Omni nunc Europa, ad arma & lituos, post hominum memoriam, funestissimis exercitibus, ut Christianus, pro pudor! sanguis profundatur, prompta & parata. Quasi hactenus tantum folia ceciderint. Inposterum verò tota Regna & Provinciæ in cinere favillisque redigendæ. Indies, inquam, bella gliscunt, majorque armorum

armorum metus per finitimas terras & nationes circumfertur Ut non tantùm nos Belgæ & Batavi inter cædes & incendia versemur; sed populi Universi, excitis ab imâ Inferni sede Furiis, crudelissimè inter se collidant. Proximâ æstate, cujus mali recens memoria nos habet, quantum detrimenti, terrâ marique acceperimus, frustra est, hoc loco iterum enarrare. Novimus vulnera nostra & Cicatrices, quæ etiamnum dolect tot miseris colonis, terris suis Fortunisque ejectis. Quando illustria Belgarum Auspicia infelicibus tenebris objecta; Gloria nostri nominis apud peregrinas Gentes non tantum exstincta. Hinc in fugam & formidinem dati: partim ab inimicis Britannis; inde, quod maximum est, ab ipso divini Numinis furore ac indignatione, cælique tempestatibus, in scopulos infelices impacti, deleti, oppressi. Tanquam lusus & ludibrium facti cunctis Naturæ Elementis, Aëri, Aquis. Classes nostræ maritimæ, virtusque pristina, cognati nobis Oceani, nescio, quàm nefando nuper Fato occupatæ, magnâ pro parte interierint. Ut in omnes pariter Scyllas & Charybdes visæ incurrere. Nōn uno tunc nobis Naufragio, per omnes Oceani Oras & littora, comparato. Ipsis animis, ipsâ antiqua Batavorum Virtute & robore, prô! dolor! unico ictu & impetu confectis ac contrucidatis. Ut, nihil, hoc loco nunc dicam, de acie & pugnis, quas in proximis finibus Fæderatorum, cum nefario Sanctorum Sectatore, Episcopo Monasteriensi, ad opprobrium nostræ Gentis & nominis, nuper commisimus. Quando ille in meditullium ipsius penè Frisiæ immissus, magnam agris populisque vastitatem induxit. De cujus audaci proposito nulla unquam posterorum memoria conticescet. Quam immanem tyrannidem ac truculentiam nunquam impunè,

punè, ſpero, PATRIÆ PATRES, Potentiſſimi DD. ORDINES, patiemini. Quamdiu enim noſtratibus vivus in pectore ſanguis, & plumbeus in arcâ nummus, tam diu quoque noſtra in illum rabies & ira meritò exaſperari debet. Qui pluſquam improba molitione ac ſtudio, ſine indicta cauſa, ſine ullo ſuſcipiendi jure bellum nobis, ne per ſomniū id exſpectatantibus, non ſine ſumma injuria, nunc infert. Quare meritò dubitē, an majoribus unquam periculis nos Belgæ obnoxii, quam æſtate ſuperiore: eum ſine milite, ſine omni caſtrorum diſciplina, ſine Auſpiciis, penè & Ductore, ſine omnibus Militiæ ſacramentis exiſteremus, Tunc Ille unius Regis Britanniarum dolis ac inſidiis illectus, nos imparatos infeſtiſſimis copiis oppugnavit, Qui, profectò, Optimo Maximo in cœlis DEO, cujus miniſtrum ſe profitetur, magis utilem præſtare operam potuiſſet, ſi apud Aras & pulvinaria, ſacrorū ſtudio animū devoviſſet. Sed, injuriam facere, id demum eſſe imperio uti, exiſtimabat. Ubi, ubi nunc Vos, quondam in Belgio Diviniſſimi Imperatores NASSOVII? Qui contra Monachum militem, contra Antiſtitem inermem, nunc armatum, copias veſtras in aciem producatis? Qui in viſcera & medullas illius Imperii univerſum veſtrum Equitatum inferre deberetis? Non licet tanti Latronis ſcelus tacita cogitatione præterire; Non exſtare tanti facinoris immanitas ac recordatio debet, ſine iuſta talionis lege ac vindicta. Non turpiſſima hujus exempli memoria; niſi viciſſim illa ſanguine ac cæde profanarum Gentium expietur. Nimis inclyta, nimis clara & excelſa Belgarum eſt virtus, quàm ut hujuſmodi Harpyarum fœdiſſimo contactu & unguibus polluatur. Olim maximo Regū, Magno Hiſpaniarū Monarchæ vires noſtras oppo-
 ſuimus,

fuimus, tandemque, invitò licet, pacem & libertatem ipsi de manibus extorsimus. Nunc ab uno, prò pudor! Sacrificulo id patiemur, ut illustri Confœderatorum Nomini labes & pernicies adferatur? Speramus in proximo illum esse diem, quando cum pudore & turpitudine ad suum Gregem & Claustra se recipiet. Ac jure tunc oderit male ominatum illud tempus, quando in vicinorum suorum agros, tanquam insanus catulus Leonum, cum immani furore ac injuria irruperit.

Sed, video *HH. Audd.* COLLEGAS meos, Utrosque Vates & Poëtas, de *Bello* & *Pace* Orationem velle instituere. Utinam! utinam! illi Ambo suis numeris & Eloquio feliciter id efficere possint, ut, post immanissimas Furias, reducem in terras, de cœlo, PACEM musis & Reipublicæ feliciter gratulari possent.

DIXI.

ORATIO XXXV.

De

BELLO.

Habita ab

EPEO ab AYLUA.

Nobili Frisio.

HActenus innumeris cumulavit cladibus agros
Finitimos Bellona furens, mediumque per æquor

Ivit,

Ivit, & æratas maculavit sanguine puppes.
Tela, tubæ fremuere cavæ fremuere per altum
Armorum strepitusque virûm, micuere sagittæ,
Et diræ per inane faces, mediasque per undas
Præcipites hæsere rates. Resolutus habenis
Mars sævus stetit ore fremens, gentesque per omnes
Spiravit belli rabiem; tonuere feroces
Albionum de stirpe duces; laxata cavernis
Ivit in hostiles ardens discordia flammas.
Non Belgas furor iste tenet, non Barbarus iste
Insedit Batavos sensus; non improba Martis
Fulmina, non belli rabies hôc nascitur orbe
Non cruor hos populos, non sanguine et ossibus arva
Strata juvant, toties nec frangere in æquore classes.
Sed pacis nos raptat amor, quo vindice quondam
Belga triumphales evexit ad æthera lauros.
Exsurgit tum flava Ceres. Galatea per agros
Formosis decorata rosis, armenta Gregemque
Insequitur, Corydon læto se rure beatum
Æstimat, & pacis redimitus tempora olivâ
Tum pascit Melibæus oves; meditatur avenâ
Threïciâ carmen Phyllis. Philomela per auras
Voce canit prædulce melos, turturque gemiscens
Spargit mille sonos, tollit se remige alauda
Pennarum, & dulces deducit pectore voces.
Exultat divina Themis præcincta coronâ.
Mellitum tunc fundit epos, tunc pollice Apollo
Nobile pulsat ebur. Sophiæ venerabile templum,
Et Phœbi delubra patent, interque Camænas
Pallas ovat, completque novo modulamine sylvas.
Tunc aperit pulchros Helicon cum murmure fontes,
Tunc Cyrrhæ patuere sinus, per florida rura,

Perque domos Superum, magni per Regna Tonantis.
Tunc læti fulsere dies, tunc corpora nostra
Ascrææ faciles perfundunt nectare dulci.
In Batavis, nil quàm jucunda nomina pacis
Fas olim celebrare domi, celebrare forisque.
Sed nunc tanta jacent rerum molimina Belgæ,
Et spes vix superest cœli melioris & auræ.
Omnia sub Martis rabie, sub tristibus iris
Ingeminant miseros terrâque marique tumultus.
Pieridum Pia turba silet, squallentque coloni,
Abducti patriis arvis, & limite dulci
Majorum, nulli veteres fas visere fines,
Aut delubra Deum solito venerarier auro.
Omnia luctus habet, mediis dum rursus in undis
Albionum Leo sævus agit, pontumque profundum
Dum ratibus percurrit ovans: dum Martia scandunt
Æquora veliferæ puppes, multoque cruore
Inficit audaces Neptuni fluctibus aras.
Nondum ira hæc se sistit aquis. Vis improba Martis
Per terras pontumque volat, tutosque penates
Conturbat, tollitque avidos per sidera luctus.
Sic tandem Eöo solis radiantis ab ortu
Bellorum nos ira premit; procedit ab antris
Paparum de stirpe lupus, sacrataque solvit
Fœdera, & audacter depromit tela pharetris.
Spreta jacet pietas quæ quondam in honore, jacetque
Divini ritus majestas inclyta, pro pudor! aræ,
Et delubra Deum tanto sub judice tristi
Stant damnata jugo. gaudet certare sarissis,
Et maculare manus insonti sanguine Mavors.
Nec *Monacho* pudor est acies committere ferro
Vulnifico; & gentes varias fœdare cruore.
Sanguineas sumit phaleras, arisque relictis
Anti-

Antiquis, move arma furens, galeasque tubasq;
Pestiferosque globos Non Martis noxia tela,
Non belli vexilla timet; per saxa per ignes
Seminecesque viros, inter tot busta cruenta,
Sublimi Dux gaudet equo. Batavumque per agros
Impavidus sua castra locat, validasque cohortes
In campum deducit ovans, nec sanguinis horror
Hunc potuit placare Ducem, per viscera ferrum
Torquet, & innumeris peragit cum cædibus ævũ.
Frisiadum prædatur opes, incendia miscet.
Per nostros furibundus agros; furit acer in armis
Nil lethi mortisque memor, calidumque cruorem
Lambit, & hostiles haurit ferus ore furores.
Succrescit Martis rabies, majoribus ausis
In ferrum lethale ruens; conspirat in iras
Thesiphone, rabidumque ducem, lactavit Erynnis,
Uberibus, ceu lacte novo quem nutriit ORCUS.
Mæret flava Ceres, nec jam velut ante solebat,
Exercet sua rura Pales. Non cantibus Ægle
Balantes delectat oves: ast ossibus albis
Inde micant campi virides, fluit undique latè
Belgarum per tecta cruor. Nunc omnia luctus
Turpis habet, dum Papa ferox adolescit in armis.
Væ, *Groninga*, tuis excelsis mœnibus, in quæ
Raptor milvus agit pennis victricibus, & qui
Fundere humo tentat, cunctosque involvere flammis
Frisiadas. Illos nostro sub cardine natos
Æternis Erebi, stygiisque efferre sepulchris.
Est nusquam nunc tuta fides, terrâque marique
Fervet Martis opus, prædas hic Mulciber ardens
Impavidus per rura rapit. Gemit inde juvenca,
Inde gemunt armenta domi, stabulisque sub ipsis
Infandum queritur grex sub latrone luperco.
Per tot colla virum stringit sua tela, facesque
In cædem prædamque jacit. Matrona pudicæ
Illacrymat natæ Thalamis, patremque domumq;:

Cernit in invisos cineres flammamque reverti.
Undique Mars terret cives, plangoribus ædes
Fœmineis resonant alibi. Timidæque Puellæ,
Hic rutilas fudere comas, Juvenesque lacertos
Corporibus lacerant propriis, crudusque per omnes
Incedit dolor iste lares, miseroque tumultu
Omnia miscentur, dum trux Mars surgit in iras.
Nuper in æquoreis fremeret cum Belliger undis
Hesperia de gente Lupus, cum innare profundum
Tardigradas classes, ornata palatia quondam,
Vidimus, & virides tranare per æquora montes.
Tum Batavum surgebat honos, variosque triumphos
Tunc auxit Bellona favens, multosque per annos.
Belgica perpetuum pugnavit Marte secundo.
Hesperii cecidere Duces, cecidere Carinæ
Quas vinci non posse putes. Tunc Pergama summis
Sternuntur Fabricata Diis, & mænia summa
Vix nunquam ruitura ruunt. Cecidere Philippi,
Quos metuit tunc Belga potens, ultraque Britannos
Victores stetimus Batavi, cum bella moverent
Nassovidum de stirpe Duces. Et Trompius ipse
In mediis tunc staret aquis. Ductoribus istis
Belgarum quondam pulsavit sidera virtus.
Tunc terror fuimus populis gens proxima cœlo
Belgica, & extremos in prædam vertimus Indos.
Mutata est fortuna fori. Nunc Belgica magno
Auriaco ductore caret: nunc Æther & undæ
Adversus nos bella movent: è nubibus atris
Ventorum nos ira premit, cæsisque piorum
Auxiliis nudi pelago objectamur iniquo.
Inque novos casus ni vis divinior obstet,
Servamur cuncti, ridendaque fabula mundo
Sic tandem fient Batavi Batavumque Nepotes.
Bellorum

Bellorum has sed *Belga* minas tantosque furores
Despice, & oppositos i contra fortiter hostes.
Armorumque faces jaculare in Pergama celsa,
Vulturiasque acres, quondam qui sanguine nostro
Infestis luimus Superis cum vulnere pœnas,
Tandem iterum victis his gentibus, arma parantur
Nobilium, & resides animos in pulvere Martis
Post totidem clades rursum ostendemus evantes:

Tu Deus alme, precor, nostris conatibus æquus
De cælo adspirare velis, Batavumque salutem
Auspicio meliore foris, melioribus astris,
Defendisse domi. Nec tanto sanguine parta
Quondam Libertas in prædam cedat iniquis
Hostibus, & nomen Belgarum illustre, decusque
Uni fit spolium, aut Monacho, regive Tyranno
Serviat infelix. Da nobis pristina virtus
Dignos Marte animos, & pectora fida ministret.
Ut rursus quæ damna tulit gens proxima cæli
Sideribus, victrix caput inter nubila tollat;
Artificesque mali divisos orbe Britannos,
Nobiscum in tutam cogat descendere pacem:
Aut armis, & jure manus, post vimque dolosque
Imperio premere, & victis imponere leges.

DIXI.

ORATIO. XXXVI.

DE PACE,

Habita à

MATTHIA ROTTERDAM.

Amstelod:

Quid mea lethiferis Regna infestare quadrigis,
Quidve faces, & saxa paras? quid murmure terræ,
Et rauco clangore fremunt? tantumne malorum
Ardor, & horrendæ pollent, Gradive, secures?
Tu Phlegetonteis mundum complexus habenis,
Cæde Thetin, Vestamque moves, tu sceptra potentum
Polluis armorum maculis; Regesque Ducesquè
Dira procellosi subeunt discrimina belli.
Labitur Herculeis per te munita columnis
Arx æquæva polo, manibusque extructa Gigantum
Ære tuo fabulata ruunt, quæsita per ævum,
Et longo intereunt attrita æraria censu.
Non cerebro scopulos parvi lactentis acutos
Dextra furens maculasse timet, non pectora matrum
Et roseas laniasse genas Juvenumque senumque,
Ardua sanguineo pertundere tempora ferro.
Hîc plorat natum Genetrix, hic mœsta nitentes
Diffundit matrona comas, quæruloque susurro
Tecta, fores, delubra sonant, gemitusque cadentum
Attonitas miseris feriunt ululatibus auras.
Hic pelagi tormenta tonant, & transtra, forosque
Fla-

Flagrantes sorbsere faces, pretiosa supellex
Ceruleis se ostendit aquis, nunc cernitur altà
Strage virum cumulata ratis, ferit Æthera clamor
Nauticus, obducto spumant freta versa cruore.
Jamque procul diris graditur circumdata monstris
Per segetem Bellona ferox, sylvasque virentes
Exurit, carpitque rosas, rubigine prata
Deficiunt, squallent limphæ, permansit in herbis
Lutor, & erepto languescunt lilia succo.
Concurrunt funestæ acies, gladiosque coruscant
Armigeri per inane duces, quassantur ubique
Terribilis cristis galeæ, strepituque rotarum
Mænia, & ærati mutant in limine postes.
Membra virum mutilata ruunt, per lilia, flores
Semianimes volvuntur equi, non stagna padusæ
Corpora conclamata tenent, totoque profundo
Cæsorum exuviis exuberat unda Caistri.
Sternite membra ducum, victricia tollite signa
Dilectæ Mavorti animæ, vibrate sagittas,
Et resonent ferale tubæ, vocesque cadentum,
Et gemitus super astra fremant, castella Phalanges,
Oppida, & aëriæ superentur milite turres.
Præda viros opulenta beet, per aperta vagentur
Atria, successusque novis successibus adsint.
Hic laudis malesanus amor, rabiosa nocendi.
Gloria, velocesque ferunt hæc gaudia venti.
Pacis major honos, pacem cœlestia circum
Castra faces, & tela locant, multisque trophæis
Bellonæ, ramus potior felicis olivæ.
En ego pax tranquilla, Jovis de limine sacrum

Et genus, & sobolem refero, mihi Regia Juno
Mater, & aligerum turmæ comitantur euntem.
Non mea nimbosæ perrumpunt tecta procella,
Non Mavors mucrone ferit, non ferreus imber
Ingruit, aut rapidæ volitant super Æthera flammæ.
Me pietas, secura quies, me vindice terras
Ocia larga beant, nullo tremefacta tumultu
Regum sceptra vigent, totó fluit agmine rivus
Nectaris, & celsâ distillant mella cupresso.
Redduntur furiæ tenebris, cum crinibus Hydrâ
Tænariis se mergit aquis, formidat Erynnis
Pestiferas aperire fores. neque letifer Orcus
Unanimes ad bella premit furibunda colubras
Alecto Amsancti nemerosâ valle recondit.
Luce poli meliore micant. Saturnia surgunt
Sæcula, & æterni patet indulgentia veris.
Ipsa Quirinalis legio, cætusque Quiritum
Mavortis ponunt phaleras, cinctuque Gabino
Velatus miles graditur, bellona triumphos
Spernit, & Eridani ludunt per prata Jugales.
Mutantur vexilla togâ, belliquesecures
Consulis ante pedes recubant, Galeamque removit
Mars pater, & sævo loricam pectore rumpit.
Non vigil excubitor celsâ de rupe furentem
Prospicit Hannibalem, neque subruta mœnia flammis
Exultans aspectat eques, non commoda castris
Gens petitur furibunda virum, sed Martius hæret
Currus, & albenti se cingit victor olivâ
Flore novo vestitur humus, temerata cruore
Semina terra refert, siccati fulmine fontes
Cœruleas revocant latices & rore maritant
Arentes stillante rosas, color omnia vernis
Inficit, & tenero turgent in cortice gemmæ.

Ostendit se flora Ceres, redimitur Aristis
Almus ager fætuque tumet justissima tellus,
Hic rubet Assyrios inter Narcissus odores
Hic violis Hyacinthus adest, hic lilia, flores
Purpureo splendore micant humilesque myricæ
Errantes retinent viridi sub fronde capellas.
Sternit iners curvo terram molitus aratro
Agricola in campi stipulis, montesque per altos
Lanigeras imitatur oves, ubi punice fontes
Humida perspicuis irrorant gramina limphis.
Dulci sonæ modulantur aves, & turtur ab ulmo
Effundit mihi dulce melos, facilesque cicadæ
Sæpe levi somnos hortantur inire susurro.
Undique tuta quies oritur, per lustra ferarum
Intactæ pascuntur oves, fovêre molossi
Securum blandi leporem, secura vagatur
Tygris atrox, sævique fremunt impune Leones.
Hic Nimphæ satyrique canunt, Amarillida montes
Hîc Coridon resonare docet. cum Phillide Thyrsis
Ilice sub nigrâ recubat, virgulta canoris
Vocibus halcyonem resonant, rura hostia felix
Circuit, & læ ꝑ (?) æ referuntur in horrea messes.
Exultat per rura pecus, saxa horrida, rupes
Ad pacis se sacra movent, sylvæque videntur
Fronde virere novâ, nutant ad mutua quercus
Fœdera, & omnigeni ludunt per prata colores.
Nuper in Alpinis steterat quæ rupibus almis
Perfre a Neptuni volitat petit uncta carina
Alterius convexa poli, totoquè profundo
Errat, & immensos piceo secat unguine fluctus.
Præb t odoratas alio sub sidere dives
Indus opes, lateque auro gravibúsque smaragdis
Limina celsa micant, Arabumque ex divite ven
Stat casiæ matura seges, nunc mitis amomi

Nectareus prorumpit odor, Panchæaque ſurgunt
Cinnama, & Aſſyrio fucantur murice veſtes.
Mercurio ſalis unda patet, ſub cardine rerum
Terrigenæ ſua vela locant, totumque per orbem
Moſchus, Perſa, Danus, Regni ſacraria pandunt.
Ipſa palatino creſcit reverentia monti
Et Pallas præclara nitet, reducesque ſalutat
Jam melior ſic muſa Deos, lætatus Apollo
Deſuetum modulatur epos, nunc pollice honeſto
Fila lyræ neglecta ferit, revireſcere laurus
Cernitur, & ſolidæ ſpirant præſagia rupes.
Nimphis Phœbus adeſt, & priſco flore Minerva
Tot circum delubra videt, ſtipatur alumnis
Pegaſidum, pleno pandunt ſua templa Camœnæ
Limine, & aëriis cinguntur numina Pindi
Culminibus, Cæliquе Themis ſuper aſtra locatur.
Nec non aurati Proceres, turbæque togatæ
Jura legunt, legeſque probant Oracula vates
Supplicibus pandunt populis, priſcâque Senator
Majeſtate virens, virtutis clauſtra reſolvit.
O dona admiranda Dei! miranda facultas
Temporis! o ſeries non intellecta ſalutis!
Salve clara Deum, ſalve dilecta Tonanti,
Et terris Regina favens, ſalve inclyta Muſis
Gloria, Aoniæ felix Patrona Minervæ,
Tu furias Erebi, tu diri Tartara Ditis
Et quicquid ferale domas, te triſtia Martis
Fulmina, & immites metuunt temerare ſariſſæ.
Te votis Populi, te magni turba Senatus
Et celebrat Regale jubar, tibi Belliger arma
Subdidit, & muſſat ſibi ſucceſſiſſe triumphos.
Auſpice te validis fulgebat Belga columnis,
Et nomen ſuper aſtra ſtetit, cognata tenebat
Sidera, & excelſum caput inter nubila fixit.
Hærebat ſub ſole novo, potuitque per æquor
Heſperios terrere duces ſua carbaſa vaſtis
Diffundit violentus aquis, non India ferro
Non

Non Ligurum valuere minæ, tripidique Britanni
Undique conspicuos Batavi mirantur honores.
Quin etiam magni quondam capitolia Galli
Belgarum arrisere aquilis, tantisque cruentus
Succubuit Mars ipse viris. Non *Abbatis*, Agmen
Non *Monachi* fremuere tubæ, sprevere furentes,
Intrepidi Auriaco sub dictatore Philippos.
Non tulit has Belgæ Phaleras populator iniquus
Albion, & tantas incassum exsurgere Lauros
Invidit Bellona furens, mox tela, sarissæ,
Bellorumque arsere faces, terræque marisque,
Et Cæli coiëre tubæ, sylvæque sonoræ
Ingeminant tantæque metunt exordia laudis
Et modò qui augustas flexit sublimis habenas,
Atque orbi sua jussa dedit, cui celsa potestas
Et grave fulmineæ majestas infremit iræ.
Vix sibi depositis successit Laurea fertis,
Et galeæ siluere truces, vix mitior ausus
Mars clypeum mutare togâ, fortuna favorem
Subduxit, placidisque ratis, submergitur undis.
Hæret victor iners, & summis stare recusant
Belgis fata diu, mutat feriente ruinâ
Ilium & aëriis labuntur Pergama flammis.
Torpent fama, decus, tantisque parata triumphis
Nomina Scipiadum, rumpuntur nescia vinci
Mœnia, belligeræque rates, jam malus & auræ
Impatiens antenna gemit, jam transtra, forique,
Rumpuntur, vastoque ruunt ludibria ponto.
Fugit prisca fides, fugere antiqua parentum
Sæcula, & alta quies, coëunt in mutua fratres
Vulnera vicinique nocent contagia sceptri.

At tu, magne Deus qui tela & acerba potentum
Pectora voce premis, durique edicta Tyranni,
Et Regum diadema probas, cui spicula dextra
Vibrat, & aëriis armas tua sceptra sagittis.
Te supplex en Belga petit, tua rebus in arctis
Numina poscit iners, non ut violentus Araxen

Aut astrum proculcet ovans. Pharetrataque castra
Exuperet gressusque aliis ut figat arenis.
En miser immeritis ut circumvolvitur eheu!
Cassibus, & diris disrumpitur undique belli
Fulminibus, tantosque neget tolerare labores.
Eia, age, & intrepidam porrexeris Æthere dextram,
Auxilio succurre piis rapidisque furentum
Eripe bellorum furiis, tibi sola salutis
Præsidia, in te omnis Gens inclinata recumbit.
Tu residens curru volucri, redimitus amictu
Grandinis horrisono montes fulgore solutos
Concutis, & rapidis contorto vertice flammis
Terra sonat, panditque avidum chaos alta vorago,
Ergo etiam nostris facilis Pater annue votis,
Et tellus tremefacta sonet, studiosa nocendi
Pectora sterne furens, Cæliquè attacta favillâ.
Agmina, & immensæ subeant vaga Tartara turmæ.
Et tandem armigeri proceres bellique potentes
Bellonæ potant Phaleras, inimica facessant
Prælia, legiferis stipetur curia castris.
Hæc tua, quæ stygiis Ecclesia mersa tenebris,
Indefessa rogat, Capitolia subruta flammis
Et Proceres, civesque petunt, despectaque Phœbi
Limina, & invisæ Martis delubra Minervæ
Farre litant, & Thure tibi, Pindique relicto
Culmine, sacra, lares sub Cæli umbone relinquunt.
Ergo age, magne Deus, cui vis & summa potestas,
Quem tellus, atque astra tremunt, confringe furentum
Fulmina, & aligerum Cæli de vertice turmis
Bellantum vexilla premas, pudor ora coloret,
Exanimesque ruant, consternatique furoris
Turbine, ceu ventis stipulæ, volvantur inanes.

Et

Et tandem horrificas infausto Marte tenebras
Pax nitido fulgore fuget, reviresçat adempta
Gloria Scipiadum, priscoque in vertice laudum
Musis clara novis ALCMARIA nostra triumphet.

DIXI.

Hæ tres antecedentes Orationes sunt habitæ ALCMARIÆ Examine Vernali cIↃ. IↃCLXVI.

ORATIO XXXVII.

De

BELLO.

MATTHIAS ROTTERDAM,

Amstelodamensis.

PEnè sibi reduces, superato Marte, Camænas
Vidisset jam Belga diu, Pacisque beatæ
Fulsisset cœleste jubar, placidæque quietis
Sacra salutiferis patuissent limina donis.
Sub Quarum Auspiciis antiquæ stirpis imago
Neptuni repetit populos, & prisca virentis
Battaviæ laus alta nitet, memorabile Belgæ
Nomen ad astrigeri pervenit culmen Olympi!
Pervolat immensas, nullo retinente, cavata
Pinus aquas, lateque Indi, latebrosaque Thule
Littora raduntur populis Hic mitis amomi,
Hic Casiæ prorumpit odor, penitusque remotus
Persa per innumeros diffundit marmora terras.
Pectine arundineo tenebrosâ pastor in umbrâ
Indoctum patrudit epos, rapidisque molossis

Immi-

Immites sectatur apros, lactisque coacti
Copia Regales epulas, mensasque Coronant.
Cuncta polo meliore fluunt, terraque marique
Terrigenis elemeta favent, Mavorte feroces
*In sylvis pascuntur equi, galeamque remotis
Appendit miles
Sacra Dei delubra stupent, Spatiosa nocendi
Curia pacificæ ramo mutatur Olivæ.
Sed vetuit turbata fides tibicine tali
Stare diu Variæ pestes glomerantur in unum
Tartarei de fonte lacus. Discordia, Livor,
Atra fames, luctusque fremunt: crinita Megæra
Castra furens rabiosa vocat, laxare barathrum
Alecto ferale jubet, Stygioque veneno
Et flatu violare diem. Concussa tremiscunt
Atria, vibratisque ruunt radicibus arces
Undique trux galeæ fremitus, crepetique duelli
Ecce repens mugire fragor, furialibus armis
Turritæ flagrare rates, disrupta fatiscunt
Mænia, Mavortisque novus calor urbibus errat.
Improba per medias graditur Bellona phalanges.
Incultis horrenda comis: quam plurima circum
Fulmina, flammiferæque faces. Comitantur euntem
Bellorum rabidi comites. simulachra sequuntur
Pallida, millenisque Erebi fera pullulat Hydris
Tolluntur vexilla Ducum, furibunda pererrant
Agmina florentes violas, tepefacta cruore
Terra dolet, passimque viri sternuntur atroces
Ense virûm, vastoque æther clamore remugit,
Tela, faces per inane volant. per castra potestas
Imperiosa tonat. jaculis onerantur acutis
Terribiles cristis galeæ, lethoque cadentum
Undique rura gemunt, totæque incendia gentes
Eructant, belloque ætas se devovet omnis
Hic prædo horrisonis infert sese arduus armis
Sudanti tremebundus equo. violentior austus

Perque hostes & tela furens, quem Marte cadentem
Alecto fovit gremio, teneroque Megæræ
Ubera quæsivit fletu, linguisque Cerastæ
Inflarunt lethale malum, studiosaque belli
Fulmina collectis docuit Styx atra figuris.
Hîc pecudum fibris, neglectâque ABBATIS aulâ
Arma amens & tela capit, patefacta recludit
Tartara, Deformesque ciet Phlegetontis arenas.
Jam quoque quæ nuper latitarunt monstra Barathro
Ad clypeos & castra ruunt, contraque piorum
Conjurant turmas Furiæ: miscentur Averno
Sidera, præcipitemque trahit formido Bootem.
Hæret Belga potens Gens nescia fœderis, exlex
Propitio Mavorte furit, stravitque Sionem
Contemptrix invisa poli. prô! concidit ille
Battaviæ florentis honos, rapidæque phalanges
Signa piis adversa ferunt. Librantur in ictum
Sceptra Ducum, Batavosque premit Bellona Leones.
Fertur in abruptum prisco spoliata magistro
Belgarum rimosa rates. per aperta vagatur
Æquora, & immites, ignoto tramite fluctus.
Hei mihi! quò priscæ vires! quò Martius ardor
Se tulit, & fortes animæ sua brachia versant?
Non ita vesano ceciderunt castra tumultu
In Ligurum directa ducem. Non fulgida ferro
Agmina ad Auroræ thalamos, cum viribus audax
Mole suâ staret populus, nullasque furentum
Horreret trux Belga faces, turritaque summis
Imposuit castella jugis, cum latus ahenis
Torperet Nilus galeis, Tigrisque cruore
Sisteret, & cladem fleret glacialis Ierne,
Sole sub occiduo, cæli que in margine
Fortunâ famulante stetit, dominosque ducesque
Nos

Nos dixere truces populi. Fera turba Getarum
Mœnia Battavicis suâ submisere Catastis.
Non ita Nassovii quondam præscripta monebant
Non Trompi virtus. Quorum imperterritus ardor
Non passus suadere fugam. Cum fortibus armis
Europam junxit Lybiæ; per vasta cucurrit
Æthiopum, cinxitque novis nova mœnia castris.
Sed, tamen antiquas patrio de sanguine vires
Nondum Parca tulit, nondum mens nescia cogi
Sub Lachesis ditione silet. Stat fortior ausis
Belgarum temeratus honos, & saucius ictu
Impavidus movet arma Leo, desuetaque dextrâ
Tela, furens, graviore rapit, per castra per hostes
Indefessus ovat. Nullâ cessabitur horâ,
Nulla viros retinet glacies, non dira domabunt
Fulmina Mavortis rigidi. Reverenda recurret
Majestas, Lethique ferent de faucibus Urbes.
At tu, Borbonii Soboles, quo vindice dudum
Austriacæ fremuere tubæ, cui Martia pubes
Arctois famulatur aquis, terraque marique
Imperium toti stat formidabile mundo,
Auspice Te nunc Belga furit; vexilla triumphis
Exornat, Rex Magne, tuis. Nunc cornua cantu
Ære tuo meliore sonant. Rabiosa Britanni
Agmina, & immites Monachi adspernatur habenas.
Vota tuum diadema petunt, placataque jungunt
Fædera Belgarum Proceres, Civesque ducesque
Exultant isto Martis munimine cingi.
Tu quoque in extremis Boreæ, Rex maxime, terris,
Quem Codani potor, lateque in finibus Orbis
Extremi, metuunt glacialia sidera Cæli,
Totaque Barbaries sub pellibus aspera pubes.
Huc acies, huc Castra refer, renovataque Belgis
Fœdera stent immota tibi; perge acer in altas
Albio-

Albionum sævite rates, & pectore eodem
Agmina, & indomitas jam laxa fortiter iras.
Nec,
Tu Gothorum, precor, impavidissime Ductor,
Belgarum gravis esto Aquilis, cui vertice cristæ
Et galeæ trux horret apex: Quem Vandalus acer
Et Finni cingunt pharetris; cui tela Borussus
Suggerit, & rigidis horrescit Lappio castris.
Nunc belli tormenta tonent, nunc dira metalli
Ora fremant, surgantque jubæ, vexilla, sarissæ
Extollant sublime caput; nunc bellica virtus
Gothorum, Sueconumque micet. Quos fervidus hostis
Provocat, & rabido latè clamore lacessit.

AD DEUM OPT. MAX.

At Tu, Cælituum Rector, qui Martia Regum
Nutu corda moves. Belli cui tela, facesque
Et Martis famulantur equi, supraque Potentum
Robora, flammiferis expugnas oppida castris.
Ad te Belga venit, rapidique ad limen Olympi
Pectoris effundit gemitus, disruptaque fatis
Pergama & exustos ostendit fulmine campos.
Tu bellare doces. Miseros quicunque lacessit.
Hos Tu fundis humi, trepidosque manu Tu disjicis hostes.
Per Te Gens Isaci quondam Pharaonis iniqui
Subduxit sua colla jugo. Sublime Gigantum
Perfregit tua dextra caput. Teque auspice diri
Judita membra Ducis stricto mucrone resolvit.
Zisara millenis stipatus in arma quadrigis
Voce tua trepidavit iners, rabidoque furore
Antiochi domuit trux Macchabæus alumnos.
Ergo etiam, Rerum Domitor, nunc sæcula cernant
Indomitum nihil esse piis. Tu tendere Gentem
Tela, Pater, doceas solido fulgentia ferro.
Hostibus intrepida confringere spicula dextrâ
Protege Tu Solymæ turres: sic imbuet aram

Agna

Agna tuas, tandemque avidis resoluta furentum
Unguibus, Evo Tibi Belgica Thure litabis.

DIXI.

CIↃ IↃC LXVI. *privatim habita*

ORATIO XXXVIII.

De

TRISTI LITERARUM FATO.

Habita à

JACOBO GROEN *Alcmariano.*

MAgna H: A: in hac vanitate mundi mortalium pravitas, ſocordia: qui, neſcio, quâ veſaniâ, quo malo genio ducti, præclarum ſapientiæ ſtudium, ingeniaque ſolertiſſimorum hominum deſpiciunt ac contemnunt. Adeo, ut pauca in hoc florentiſſimo Belgio doctrinæ veſtigia appareant, quibus nos jure meritoque gloriari poſſimus. Tanquam in bellum & arma ituri contra divinaSapientiæ ſacraria. Adeo, ut meritò hujus temporis ſtatus ſit deplorandus, ubi divinum illud ſcientiæ numen denſiſſimis ignorantiæ tenebris involvitur. jacent in pulvere & ſordibus liberalium artium ſtudia: Brevi in apertam ruinam in perniciem itura. Nunc pro dolor! divinæ literaturæ faſtidium ac nauſea ſic invaluit, ut hanc noſtri temporis malitiam ac improbitatem pluſquam lachrymis deplorare deceat. Pauci enim ſunt, qui hanc divinam ſapientiæ Majeſtatem priſco ſuo nitori reſtituunt, ſed qui

Scholas & Gymnasia odio plusquam vatiniano prosequuntur.

Ut verum ego fatear, nunquam in Belgio nostro data est ad dolendum justior ratio aut occasio, quam E heu! præsente hoc nobis tempore. Ita ab omni hinc inde latere novis malorum monstris, novis bellorum tumultibus terra marique graviter qui impetiti, fatigati, oppressi.

Sublatis enim de medio bonarum artium exercitiis, omnia tanquam sub fædo situ ac squallore computrescunt. *Luget senatus, mæret equester ordo, squallent municipia.* nulla, certè, bonarum artium studia in suo flore ac fastigio eminere conspicimus; quando litui circum aures strepunt, quando ferox Bellona semel cœperit, *are ciere viros, Martemque accendere cantu.* Utinam! Utinam! nobis in Belgio nostro etiamnum dicere liceret!

Cedant arma togæ, concedat laurea linguæ.

At silet hæc vox; tacent Musarum sacella, nullus est honos eruditis. Neque est dubium, quando sinistra semel bellorum illa fulmina Remp: concusserint, & nulli suus honos ac reverentia ex justo habeatur, quin ab hoc fædo doctrinæ contemptu prima malorum labes in Remp. prognoscatur. O doctrinæ præstantiam admirabilem! ô perennem Felicitatis scaturiginem! ô divinam illam auræ particulam! quæ ubi semel suos igniculos in bonâ mente excusserit, suique mortalibus desiderium in pectore produxerit, universam protinus Remp: sua dignitas & splendor irradiat.

Sæculum certe aureum tunc nobis fuit, cum sine labe & maculâ multo divinior esset in terris humanæ vitæ conditio: quando doctrinam ab omni labe puram impollutamque haberemus, quando leges & jura contra omne nefas majorum cum laude proteximus, & ad præ claram sapientiæ palestram

lestram tanquam, violento torrentis impetu, profecti sumus. Fuit, fuit quondam in suo theatro majore luce videnda eruditio, quâ elegantissima ingenia orbem terrarum illustrarunt. Hoc, inquam, liberalium studiorum perenne ornamentum tam firmas in animo multorum egerat radices, ut nihil fama laudeque dignum existimaverint, quàm ingenium ad decus & gloriam bonis artibus perpolitum. At nunc, Eheu! ad superos Minerva nostra recesset, una cum comitibus suis. Squallent atria Musarum; Esurit Pallas: domi forisque cuncta sapientiæ studia pro vili abjectoque habentur. Omniæ in antiquum chaos itura, si candidæ musarum fores se mel occlusæ, & nemini ad divina sapientiæ sacraria aditus concedatur. Quare meritò nos id ex animo dolemus, quod tantus quotidie bonarum artium neglectus, ac vitiorum omnium materies ac messis reperiatur. scilicet.

Nunc Phœbi sacra Templa silent; dilecta Minervæ
Nomina, & in nostro nulla est jam gloria Phœbo.
Spernitur Aonidum soboles, non amplius ullum
Contingit meritis pretium. Nic omnia retrò
Versa ruunt; spes nulla viget, sed livor interrat
Pectoribus, studiisque virum. Jam fama decusque
Exulat, & mediis spirant nunc prælia campis.

Summam, certè, admirationem meretur, quod tam multi hoc tempóre hominum inveniantur, qui tam divina hæc studia juxta uilissimarum rerum expurgamenta ponunt, nec literarum illustre nomen à fatali ruinâ & rogis sartum tectumque conservant. Alius laudabilem eruditionis famam in fœdo situ & squallore sinit computrescere. Alius lupinâ truculentus feritate rapidos in doctrinam

nam ungues distringit. Alius bonam eruditorum famam maligno livore insectatur. O cœca mortalium pectora! ô cogitationes vanas & inanes! immane quantum! desipitis, quod divina sapientiæ domicilia non in debito suo honore ac pretio habeatis. Pudeat, pudeat, inquam qui bonorum illum fomitem ac fontem totis animi corporisque viribus fastiditis, & pro vili abjectoque habetis.

Credo multos eo nomine & genere mortales existere, qui sacras sapientiæ ædes claudere quam aperire cupiant. Si quando omnem vitæ cursum in deliciis, in voluptatibus, in nihil agendo degere liceret. Multi prô dolor! tam dejecto humilique sunt animo, ut plane omnem ingenii intentionem subterfugiant. In corrupto animi otio, quam in aliquâ honestæ mentis agitatione versari malint.

Nunc capitis plus fulget apex, nunc gloria major
Surgit, & aurati scandunt, Capitolia, currus.
Illustres virtute viri, quos gloria belli
Præcingit non una foris. Miratur honores
Ipse suos quadrupes, tardoque superbia gressu,
Quam caltat, fastidit humum, nunc Belga cruentum
Martem amat & belli furiis exæstuat unus.

Nihil præter ruinas miserarûm gentium, præter vastationes urbium & populorum, hoc tempore, spectatur. Per omnes nunc ætatum gradus squallor, luctus, lachrymæ, suspiria personant. Domi, foris miserrima rerum facies. Adeo ut nulla Provincia, nulla orbis ora, nullus in Belgio locus, quem non sua infelicitas insederit. Bonæ Musæ, quo jure, quâ injuriâ habeantur, multis in promiscuo est. Armorum libertas, summa licentia, habetur. Et, quidni ipsa

ſa nobilitas, & pene imperii Majeſtas. Sub quibus clypeis an animam ſuam ſuperſtitem retinere poſſit divina noſtra Pallas, quis non jure dubitet?

O fatum literatorum triſte! quibus non in ſuppliciis ac calamitatibus vos verſamini? Qui tam miſeris modis afflicti, ut in communi hoc faſtidio ingeniorum nulla pene ſalus ſuperſit. Iterum dico, libertatis ſolium bellum & diſcordia ſibi vendicant, ſub quibus vexillis ſola gloria, & tituli Imperatorum ſunt venales. Quod & multi exemplo quotidiano diſcunt, & malo ſuo experiuntur. Statim cum Petaſo penulas ſibi ſumunt, & loco eruditi carminis, loriçam & ſariſſas ſibi, & Martis inſtrumenta, adoptant.

Eſt meritò, quod ingenui Muſarum alumni ſortem noſtram conqueramur, & hujus temporis memoriam æternum deleri cupiamus. Olim quam noſtro ſub Apolline liberaliter viximus! quam ante vota & deſideria noſtra pene felices eramus! cum nondum intonaret ſævum illud à Tameſi monſtrum, quod nunc trepidarefacit totum noſtrum Helicona. Sed, omnipotens in cælo Deus hanc temporum noſtrorum calamitatem habet in oculis. Ille ex alto hæc cuncta videt. Ille modum & terminum quoque præſcribit fatalibus hiſce mundi aſtris. Reſumamus igitur meliores Muſæ animos, novoſque ſpiritus, nec una hac nubes, quæ omnes nunc nos involvit, plane nos deterreat à ſpe & exſpectatione ævi felicioris.

Vos, *Viri Clariſſimi*, *Doctiſſimi*, Muſarum *Vindices & Aſſertores Nobiliſſimi*, nunquam, quæſo, patiamini, ut detrimenti quid capiant Muſarum noſtrarum ſacra. Sed omni fide, relligione, authoritate præſidioque veſtro hæc conſervate ac defendite.

Illuſtria dico, animorum ſtudia, quantum per vires poteſtis, intra mænia & pomæria veſtra retinete.

tinere. Ne aliquando exſtinctâ & deficiente *Pallade togatâ*, etiam *Pallade Armatâ*, ſub duplici veſtrâ hac lauro, quam olim feliciter fortiterque meruiſtis, minus glorioſi, æternique exiſtatis.

DIXI.

ORATIO XXXIX.

De LAUDIBUS BELLICIS.

Habita à

FREDERICO LUDOVICO MOLL, à NYENBURCH *Nobili Batt.*

NOn perperam egiſti, *mi Collega*, quod de felici Auguſti ſæculo, cujus maximam beatitudinem maximis laudibus deprædicaſti, tam diſertè nunc dixeris. Quo tempore bonarum artium ſtudia uſque ad ſplendorem maximum efflouerunt. Quando Muſis otia, gentibus pax, omnibus nationibus felicitas fuit. Jure meritoque hæc læta populis tempora exoptas, unumque hoc habes in votis, ut illuſtres illi dies nobis revertantur, quibus viri literati de præclaro doctrinæ argumento atq; auſpiciis gratulari ſibi poſſint. Ego quoque Phœbi alumnus Muſarumque cultor maximâ & operâ & induſtriâ hanc viam ingredi nitor, quâ pervenire poſſim ad illa

Edita doctrinæ ſapientum templa ſerena.

At cum aliter, invitis Superis, res eſſe non poteſt, tunc forti animo ad arma eundum puto. *Non enim ignavia magna imperia continentur; ſed virium armorum faciendum eſt certamen.* Neque

I enim

enim adhuc degeneres sunt, aut effæminati egregii Belgarum animi. Eorumque virtus, quæ floruit ante, haud etiam nunc remittitur. Nec illa antiqua rei militaris gloria, fides, constantia, animi fortitudo omnino relanguescit. Habemus enim viros bellorum studiis satis expeditos, animis opibusque pro Patriâ extrema omnia experiri promptos paratosque. Hîc, hîc sunt in Belgio hoc nostro, qui pro rerum usu, pro summâ populi salute, pro aris ac focis, pro libertate, proque universâ Rep. periclitante animi quadam jucunditate contra hostium furias mascule in aciem descendunt.

Invicti Marte Heroës infractaque bello
Pectora, sub galeis quos tota exercuit ætas
Innumerisque favens aluit Bellonâ triumphis.
Non Martis terret rabies, non sanguinis horror
Intrepidos; non mille movent adversa feroces
Tela, nec hostiles stricto mucrone cohortes.
Stet contra licet Alecto, & furialia membra,
Et torvam ostentet faciem, flammisque coruscis
Dirigat ardentes oculos, dirisque colubris
Et fœdos Hydris crines intexta, cruentum
Mugiat, horrificum quatiens furibunda flagellum.
Non movet hæc fortes facies, non vultibus illis
Frangitur impavidi virtus Mavortia Belgæ.

Ego à quo tempore primum sacris Musarum studiis me devovi, longè excellentissimam de doctrina opinionem in animum meum induxi, adeo ut pene nihil famâ laudeque dignum existimem, quam ingenium bonis artibus excultum, & sapientiæ præceptis perpolitum. Nam doctrina tam firmas in animo radices agit, ut illam supra omnes mundi possessiones diligam. In illâ divitias, opes, omnemque rerum optimarum fruitionem positam agnoscam. In illa fortu-

fortunam, gloriam, decusque meum tanquam in immobili aliquâ rupe collocem. At quoniam in omni hâc turbâ ac tumultu castrorum aliter nunc fieri nequit; pro ingenuis artibus, pro Musarum cultu dura Mavortis arma infracto mihi animo tractanda propono. Non ut præda, rapinæ, belli spolia, quæ plerumque fortuna mortalibus præmia promittit, mihi in oculis sita sint; verum ut Remp. vitamque omnium vestrum laboribus periculisque meis è flammâ atque ferro aliquando eripiam. Nunquam ego pro Patria Belgarum gloriâ ullum laborem aut periculum expavescam. Est mihi jucunda in malis & grata in periculis erga communem Patriæ salutem voluntas: adeo ut omnes hostium inimicitias, omnes acerbitates, omnes dolores cruciatusque non solum fortiter, sed etiam libenter perferre desiderem, dummodo meis laboribus vobis & Patriæ salutem, pacem, concordiam restituere possim.

Arma manu capiam, ferroque accingar, & istis
Aptabo loricam humeris; jam castra sequemur
Accensi virtute; juvat sonitusque tubarum
Et lituos audire: mihi sublimior aura
Et mentem vis major agunt; mihi gloria belli
Libertatis amor stimulis audacibus implent
Et furiis generosum animum. Non Martius horror,
Non revocat belli rabies: stat quicquid acerbi est
Morte pati, cunctos mihi stat perferre labores.

Sic etiam bellicis operibus viguere quondam illustres nostri Majores qui, ob justam militandi causam, multo labore, multisque periculis gemino sub orbe inclaruerunt. Hi adversus hostes, quassatis & attritis Reip. opibus, Herculeis se vi-

ribus corroborarunt. multò melius esse censentes *emori per virtutem, quam vitam miseram, atque inhonestam, ubi alienæ superbiæ ludibrio fuissent*, per *dedecus amittere*. Adeo ut cogente malorum calamitate, pericula, tela, cædes, incendia, flammam & ignes perpeti maluerint, quam hostibus cum pudore, cum turpi adulatione serviliter parere. Hinc in tantam claritudinem pervenerunt, ut omnes nationes, sub utroque sole, jure meritoque de illis obstupescant. Inter quos vos etiam præcipue eximios habeo potentissimos Reges Principesque qui vestrâ justitiâ, sapientiâ lenis sub maxillis, lenique manu regitis cives vestros; qui parcitis subjectis, & debellatis superbos. Qui, boni gratiâ pro patriâ ecclesiâ, & civium vestrumque omnium vitâ arma suscipitis, nec ad inferendam, sed propulsandam injuriam in aciem fortiter descenditis. Et vobis meritò hasce laudes, *inclyti Auriaci Imperatores Nassoviique duces*, imputari fas est. quorum sub auspiciis divinis, ductuque ac infractis animis olim stetimus contra invictissimum Hispaniarum Regem: vestram ego, fortissimi viri, virtutem intuitus, æternis vos laudibus super æthera attollo. Vos veri isti Atlantes, qui cum multo sanguine cives vestros, in ultimum adductos discrimen, ab exitio ad salutem, à desperatione ad spem, à morte ad vitam revocastis; qui forti pectore & armis ex mediis bellorum flammis Patriam in pristinum libertatis gradum restituistis. Qui Remp. charam illam & communem nostram matrem, ignibus ac flamma & plane faucibus fati tandem ereptam, in optatæ quietis portum, & divinæ pacis possessionem virtute vestra plusquam humana, collocastis. Hæc vestra, *illustres Belgarum Principes* facta virtutesque præsens ætas verborum encomiis extollit, omnisque posteritas tantorum operum memor erit dum sol

currū

curru insidens per solita puri spatia decurret poli & solem dies & noctem sequentur astra.

Vos magni Heroes, quos totum fama per orbem
Jactat sideribusque armatæ gloria dextræ
Destinat; partas non vili pulvere laudes
Extollit geminus mundus; tot tædia belli,
Militiaque graves operas, tot prælia forti
Gesta manu, domitasque armis victricibus arces.
Vos Patriæ Atlantes, Assertoresque salutis
Belga vocat; vestro libertas sanguine tuta
Has vobis debet laurus, Pulsosque Philippos.

Quis enim inter mortales tam unquam ingratus, tam improbus, tam inhumanus inveniri posset, qui non jure illos, à quorum manibus sæpe fortissima præsidia tulit, laude coronaret? nemo enim tam ingenio est duro, ac firmo pectore, qui duces generosos, contempserit, qui se libenter pro communi salute hostibus opponunt; qui ferro Patriam fortiter protegunt ac defendunt. præsertim tali tempore quando tyrannus ingruit, atque inter armorum telorumque strepitum funus ac tenebras nobis minitatur. Quemadmodum, pro pudor! ipse Britannus, pridem fide amicitiâ, nobis qui conjunctissimus, nunc hostem acerbissimum se nobis ostendit. Qui communem liberi maris usum, opposita acie ferroque prohibere laborat, qui propter res nostras secundas, bello, post hominum memoriam crudelissimo, nos infestat Non profectò, viri fortes satisfacere Reip. videmur; si istius furorem ac tela vitemus. Novi iterum bellorum apparatus exhibendi; nova rerum magnarum jacienda est alea, totis inquam viribus insurgendum ad vim hostium sustinendam, ne dulcis Patria sponte sua in cruentas tyranni manus incidat, & libertas Majorum san-

guine parta, truculentis ac iracundis hostibus in prædam cedat.

Nunc, nunc tempus adest validis incumbere, dextris,
Nunc manibus rapidis, nunc forti pectore & armis
In medias se ferre acies, densosque per hostes
Ense aperire viam, totisque invadere ovantem
Viribus Albionem, qui nunc maria undique stringit
Legibus, imperioque premit, magnoque tridentem
Neptuno rapit, ac toto tot classibus audax
Imperat Oceano vanoque ad sidera fastu,
Attollit tumidos animos, vocesque superbas
Jactat, Belgarumque ferox cervicibus instat.
Jam ferro quærenda salus, Batavumque tuenda
Libertas. Si quid quondam fecistis in armis
Illustres Batavi, nunc, nunc præstate parati,
Invictosque animos, priscasque resumite viris
Hectoraque Æacidas, fortesque ostendite Atridas.

Inter maxime quoque necessaria inprimis providendum ne disciplinarum ac optimarum artium studia, in hoc aspero ac difficili temporis articulo quid detrimenti capiant. Nihil enim me magis in sui amorem ac desiderium trahit, quam incredibilis doctrinarum splendor, & eruditissimorum hominum amplissima gloria, quæ inter omnia mortalia & res ipsas divinas, principatum tenet; quæ maximum est ad nominis æternitatem comparandam præsidium. Atque ista demum arma se prospere habent, quæ sapientiâ nituntur, quæ consilio in hostem expediuntur. Nihil autem animi virtus in percipienda exercendaque virtute valet, si non industria exsplendescat. Semper ubique magni Duces plura consilio quam vi perfecere:

vis enim consilii expers mole ruit suâ. Quare eruditionem (tantum in rebus humanis stabilimentum) præ omnibus, summa ope retinendam puto. *Prius etiam extinguet ortus, referet occasus diem,* quam patiar divinos illos sapientiæ fontes exsiccari. Verum quando Patria supplex manus suas tendit; tunc & illum futurum me profiteor, qui nunquam detrectabo in tantis Reip. periculis arma capessere, animamque hanc meam cœlo acceptam, pro salute communi in ultimum vitæ discrimen objicere; quippe *Dulce & decorum est pro Patriâ mori.* Quare mihi animus & belli cupido in dies magis magisque succrescit. Nimium fortasse hactenus tuti & securi; nimis lenti & desides in virtute nostra exercendâ. *Contemptissima res homines sumus, nisi supra humana nos exexerimus.* Unum hoc insatiabiliter parandum, ut prosperam nostri memoriam relinquamus. Hic nihil prodest gloria & sera memoria virtute. Majorum parta, nisi illam per te ipsum tibi paraveris. nec quicquam tibi prodest aviti generis familiæque tuæ splendor, nisi per te illam illustriorum feceris. *Aliena est clara stirpis nobilitas. qui genus jactat suum aliena laudat. Illos nobiles existimo, qui rebus præclare gestis, ad conspicuam lucem ac claritudinem emergunt.* Quæ sola est causa H: A: quod illibatis mihi Musis semperque sacris, ab arte ad Martem cupiam pertransire & me cum excellentibus viris pro Rep, pro libertate, pro aris ac focis vivam semper victimam offerre.

Pro Patriâ stat cuncta, pati; tot præmia famæ
Omnem proscripsere metum feralis Erynnis
Faterumque minas spernens, jam certus eundi
Quò vocat indomiti rabies Mavortis & arma
Me rapiunt, sequar impavidus, fortique periclum

Commune avertam hâc dextrâ, non dura recuso
Bella pati, Martisque vices. sunt ista gerundis
Pectora nata malis, tolerantque infracta labores.

DIXI.

cIↃ. IↃc. LXVI.

ORATIO XL.

ARBITRI.

Habita à

JOHANNE PIERIO.

PRobe inter Vos, Præstantissimi Collegæ, digladiati estis, quâ viâ ac semita ad summos quis apices summi honoris possit pervenire: æternamque sui Nominis laudem sibi comparare. Tu prime, in hac arenâ egregiè desudasti, ut monstrares, illum veræ felicitatis terminum attigisse, qui relictis rebus omnibus, ipsi Parnasso innititur, & ad Musarum atria improbo labore contendit. Tu alter, pro virili operam dedisti, ut patefieret, motus & bella Batavorum hoc temporis articulo esse longè justissima. Atque arma viam maximè compendiariam ad Gloriam illis recludere, qui capitis periculo in ferrum ruentes, Patriam contra impios conatus hostium protegere, defendere, & sartam tectam servare conantur.

Meo calculo, vos Ambo COLLEGÆ mei, Spartam vestram & Provinciam præclare exornastis. Tu, qui Musas & Pallada contra omnem injuriam vendicas, dignus mihi videris, cui non

una

una Laurus circum tempora revinciatur. Omine & Auſpicio tuo qui prorſus divinus.

Ubi enim artes Palladis florent, omnia virent, vigent, atque vivunt, nihilque quiſquam ſibi non gratulatur de illo tempore quo Muſarum ſtudia ritè coluntur: tunc ſurgunt Saturnia ſæcula, tunc pietas & priſca fides redeunt, & Aſtræa relictas ſedes ſuas reſpicit, quin ſaxa & ſolitudines affici videntur ſolitâ voluptate; ubi Phœbæa myſteria relligiosè tractantur, & artibus ingenuis damnoſus ſquallor ignorantiæ abſtergitur.

Quare illi homines, ſi modò hoc nomine digni ſint, qui ſtudent literas è conſortio hominum ablegare, nonne æquitatem, juſtitiam, pietatem, relligionem radicitus extirpare conantur? nonne quidquid nos diſcernit non modo à Barbaris, quibus adhuc ſemper quædam reverentia eſt erga ſcientias, verum à brutis beſtiis nos ſeparat, nonne inquam omne hoc ſtudent opprimere? nonne nos homines, dum volunt ne animum ſapientiæ præceptis imbuamus, urſis & lupis immanſuetiores, ac tigribus ferociores tentant reddere?

Cedo ſæculum in quo minus diligenter Muſarum artes cultæ fuerunt, è veſtigio illa tempora ab omni humanitate abhorruiſſe videbitis, & omnia Cimmeriis barbariæ tenebris involuta fuiſſe.

Arces Palladiæ quando clauduntur & omnis
Conculcata jacet pedibus ſapientia ſævis
Tempora barbarico ſunt conſpurcata veneno;
Non hominum cohibet juſti reverentia mentes,
Non pietatis honor: laxis bacchantur habenis
Vis, fraus, atque dolus ſcelerum maleſuada libido

Impunè fervet, ni pectora Phocidos unda
Aptet, quæ possint metas præscribere vulgo,
Quas intra justis regitur fera turba Lupatis.

Illa mihi spes est H. A. nunquam tam tristi Saturni sidus nobis apparitur um, cum cujus exortu infelici una liberalium artium humanitas & nobilitas sit interitura. Quod ne tamen fiat omnis adhibenda est opera, ut illi, qui vitam suam in Palladis studiis sub pellibus egerunt, debitis sibi honoribus & præmiis non destituantur. Sed, ut illis semper Princeps in Rep. locus concedatur, alias enim posset fieri, ut, sublatis studiorum præmiis, etiam studia ipsa perirent.

Nec te, *mi Collega* reprehendo, qui, ubi necessitatis dura tela suadent, & Tyrannorum metuenda vis te cogit, tunicâ adamantinâ te tegere, & humerum hastæ subjicere ad depellendos & debellandos hostes animo proponis Imò laudo potius Mavortium alumnum, qui, suâ salute posthabitâ, pro libertatis defensione statuit Martem & castra sequi: sic illi quorum scripta oblivioni subsidio fuerunt, ut facta antiquorum heroum ad nos permanarent, fidem faciunt ab omni tempore denegatâ sibi justitiâ optimos quosque viros illâ lege quam ex ipsa natura hauserant omnem honestam rationem expediendæ salutis in ferro quæsivisse.

Ita, præsente hoc sæculo, videmus *invictissimos Ruteros, & generosissimos Trompios* multosque alios inter mille neces quotidiè versari, nequid Resp. detrimenti capiat, neve superbia hostium Batavis timiditatis notam inurat: qui bellicosi duces Fortunatum putant, mortem naturæ debitam pro Patriâ reddere.

Scilicet fas & jus, leges divinæ & humanæ permittunt, si quando impendant procellosa bellorum tempora, quæ devitari non possunt, ut pro

aris & focis, pro bonis & fortunis, pro conjugibus liberisque bella suscipiamus, & auspice Bellonâ ferro omnem contumeliam arcere statuamus, *ut in Pace sine injuria vivere possimus: hoc enim & ratio doctis, & necessitas Barbaris, & mos gentibus, & feris natura ipsa præscripsit, ut omnem semper vim quacumque ope possent, à corpore, à vitâ suâ propulsarent.* Non tamen licet ob leves causas gravia bella excitare; ni graviter Deum offendere, & simul humanas leges evertere velimus; quod faciunt illi, qui ubi nec necessitas exigit, nec ipsum honestum requirit, tantum vanæ gloriæ æstro perciti, aut avaræ cupiditatis stimulo acti, jura pacis profanant & animi causa bella suscipiunt. Sed,

Cum Patria adversis nutat succumbere rebus,
Atque lares sævi cum loricata Tyranni
Agmina conantur penitus discindere ferro,
Sedibus atque imis patrias evertere terras:
Arma manu capiat quisquis nec tale timebit
Displicuisse Deo bellum quando urget egestas
Ferrea, nec liceat placidè traducere vitam.

Vos, *Viri Nobilißimi*, qui in togâ nunc agitis, agite alumnis sapientiæ nunquam vestra desit autoritas, ratio, consilium ut habeatis aliquando tales viros, qui usui esse possint afflictæ patriæ, opem præstare indigentibus innoxios protegere, vim & injuriam passis auxilia & opem afferre.

Favete, favete literis & literatis, nec patiamini, ut aliquando oleo Palladis deficiente in tenebras & noctem caliginosissimam involvamur.

Sed, quando *Nona jam ætas agitur pejoraque sæcula ferri Temporibus vivimus, quando* innocentiæ nihil præsidii est mihi in ferro, agite quoque ut, instar medicorum, graviores morbos asperis remediis curemus. Pro arte Martem adeamus, & aleam belli, duce Deo, comite ferro, fortiter ineamus.

camus. Patria est, quam defendimus, bona causa omniumque salus, propter quæ caput periclis objectamus, & chara illa nutrix & educatrix nostra, propter quam hasce tempestates subimus.

Tempus non est, nec præsentis horæ patitur necessitas, ut nunc omnes in umbraculis Museorum otiosè sedeamus, aut ad maris littora cochleas legamus, sed ut positis pro tempore pugionibus Scholasticis, etiam lateri nostro utile ferrum accingamus: ut hostem & Hannibalem illum qui ad portus nostros est, plurimisque injuriis nos afficit, tandem meritâ vindictâ à cervicibus nostris depellamus. Cuicunque vel calidus in pectore est sanguis, vel tantillum generosi spiritus Patrii, ille nunc Herculeas in animo vires expediat, ut ab illustri Belgarum dominatione labes, nuper contracta, feliciter iterum amoveatur, *tandemque pacem beatam, pacem amabilem votis precibus & pietate nostra ab Omnipotente in cælis Deo impetremus.*

DIXI.

Hæ tres Orationes habitæ Alemariæ
Examine Autumnali
CIↃ IↃCLXVI.

ORATIO XLI.

De

LÆTO RUMORE PACIS

Cum

POPULO ANGLICANO.

Habita ab

JOANNE BERRIEN.

Alemariano.

LÆtus ille de *Pace Britannicâ* rumor, Nobilissimi Domini Auditores, aures nostras, nescio quâ dulcedine & gaudio perfundit. Adeo ut omnes, qui in Belgio cives sumus, lætissimo hoc nomine novòs quasi animos recipiamus. Et pro totidem procellis ac tempestatibus, propediem jucundissimos in Patriâ nostrâ favonios expectemus. Jam dudum saturi tot tristium bellorum, quæ cum vicinis nostris, fide & religione arctissimè nobiscum conjunctis, in totum penè triennium infeliciter hactenus gessimus. Solus, inquam, Pacis rumor tantâ voluptate nos afficit, quanto metu & formidine detestabile belli nomen miseros unquam Colonos afficere potest, Ut vel minima Pacis ista scintilla, quæ sub tantâ fortasse, mole & cineribus consopita est, universam Europam in meliora tempora adspirare faciat. Omnem bellorum injuriam facile ex animis deleturi, modo benè semel incepta sub concordiæ incude opera, prima sua auspicia cum spe boni successus ostenderint,

Hactenus enim quo loco & periculis positi fuerimus, omnibus in oculos & aurem utramque plenis quasi quadrigis incurrit. Terra marique hostem habuimus, qui Libertatis nostræ hanc sacram vineam noctes diesque ab imis fundamentis everrere & evertere studuit. Qui non suis, quos cunctis gentibus natura rerum limites præscripsit, contentus, etiam Fœderatas nostras Provintias, nefariis suis manibus, sine ullo argumento & causa, in prædam rapere est aggressus. Nusquam enim securi eramus; domi, foris, sub omni lapide Scorpius latebat. Præterquam bella ipsa plusquam decumana, hostem & proditionem intus habuimus: unde plus malorum esse solet, quam ab hoste publico & aperto. Quibus dolis & insidijs, nisi divina providentia obstitisset, jam longum in manus & laqueos incidissemus. Et qui libere semper vivere laus Deo, assueti, proh dolor! in turpem servitutem redacti fuissemus. Patriæ Patribus, quibus melior sententia & pietas in animo fuit, illis de Cœlo consiliis subministratis, quibus propositam illam tyrannidem ad hunc usquè diem ab aris & focis feliciter avertimus. Quando igitur, H: A: post tam periculosa rerum, solum pacis nomen vel extremam populi auriculam verberat.

Qui mirum videatur, si ipsa saxa & solitudines, jucundo aliquo animi motu & gaudio afficiantur? homines verò, quibus rationis insunt igniculi, & sensus malorum in recente cogitatione, hac sola pacis aurulâ recreari, tantò magis est credibile. Descendat, quæso, in se ipsum unusquisque nostrûm, & secum animo suo reputet, quas hyemes, quas proximo anno æstates vixerit. Vidimus littora nostra perhorrescere, ab infinitis sclopetorum ictibus; ab immanibus tot serpentum & draconum Tartariis faucibus, metum concipere.

Vidi-

Vidimus ſtrenuo Æquitatu & pedeſtri exercitu loca finitima perſultari. Vidimus copias hoſtiles, hinc, inde ad portus noſtros, cum horrore viſentium, vela facere: alibi terrâ Vulcanum tectis immittere, alibi in immani Oceano claſſes noſtras turpiſſimè in fugam dari. Nondum dico de contemptu, de opprobrijs, de injuriâ, quâ Belgicum nomen, apud exteras gentes, infeliciter vapulavit. Quorum memoria populo Belgarum nunquam vel omnium Auriacorum ac Naſſoviorum manibus ac victimis expiari poteſt. Quæ bella ſi in majus adhuc gliſcere incipiant, periculum eſt, ne fortunæ noſtræ nervi plane ſuccidantur; ærariа exhauriantur, fiſci, annona rei nummariæ laborare incipiant. Et quod magis, fides ipſa nos deſerat, quos res nuper & remedia penè deſeruerunt.

Duabus maximis in Europa gentibus, uno hoc bello certe intetituris, quas ſingulas Europæ Reges, ob potentiam & majeſtatem, hactenus ſunt admirati.

Pene tres anni ſunt quod hoc loco, juxta lacrymas, precibus noſtris ac votis apud Deum non abſtinemus, & apud aures ſummi Tonantis ſanctiſſima, pro pace obtinenda, deſideria noſtra deponimus. Ut tandem Clementiæ divinæ conſultum eſſe placeat, nos fido lare protegere; Libertatem, Eccleſiam, publica & privata lætis ſucceſſibus proſperare. Per totum hoc, inquam, triennium in ſola belli & Pacis materia, his publicis exercitiis noſtris occupati. In ſingulà ſemeſtria læta expectantes halcyonia, quæ longam nobis ſerenitatem auſpiciis ſuis portenderent. Quid enim univerſo Populo, quid Senatui, quid Subditis magis honeſtum & glorioſum eſſe poteſt, quàm victimas, & ſacrificia, ad aras & pulvinaria cœleſtis Numinis offerre? quando miles noſter

foris

foris stat in armis & Patriæ salutem in gladii sui cuspide & manibus repositam habet: improbum fuisset, si non nostram quoque juventus, quandò sanguine Oceanus inundaretur, non simul linguam & calamos exacueret, quibus si hostem in arenâ non superaret; tamen istis veræ fidei ac pietatis instrumentis, Precibus, Deum Omnipotentem ad opem & auxilia advocaret. Nam ipsæ nostræ Musæ, illud unicum rerum publicarum firmamentum, visæ penè in odium & contemptum adduci. Tanquam inutiles istæ sarcinæ essent, nec amplius publico sale & oleo condignæ. O mores temporum depravatos! quos tunc demum in Belgio renasci videremus, quando remotis sapientiæ studiis in spissas ignorantiæ tenebras, & Vandalorum Barbariem, oberraremus. Nullo Socratis speculo; nulla Diogenis lucerna, nulla Chrysippi lampade amplius in usu. Quæ, me hercule! mala H: A: longè latius per universum Belgii pomerium proserpsissent, si non aliqua de pace expectatio, Magnatum pectora & proposita in melius nunc traduceret. Cum terribile enim hoste nobis res est, qui sanguinem & cruorem sitit Belgarum gentis, & eo est animo, ut ad imum pulvisculum omnia nostra evertat. Majorque moles malorum super capite nostro existit, quàm ut omnibus illis hydris averruncandis, nos soli Belgæ sufficiamus. Quanquam tamen mordicus nobis fortuna nostra sit retinenda, & de ultimo semisse ac libella minutissima decertandum, antequam de jure & libertate nostra vel latum unguem recedamus. Utinam, Utinam, lætiores illæ buccinæ, tubæque triumphales propediem in Patria nostra plenis auribus animisque perciperentur!

Deus Bone, Deus Clementissime, quas tibi jure meritoque victimas labiorum nostrorum, pro tanto

erga

erga nos præstito beneficio persolveremus! nunc solus circum aures Pacis rumor animos nostros singulari quadam jucunditate titillat & afficit; at si vera & perpetua Pax; si sancta & religiosa fidei fœdera, inde Britannorum hinc Batavorum amicitiam sancte conglutinent, O quàm Salium in morem, lato pede terram pulsaremus! quàm sacra illa sapientiæ pulpita in Templis, illæ divinæ Themidos oracula in Curiis, in Comitiis; illa præsertim in Rostris & Academiis Eloquentiæ Suada, pleno ore profundas Dei Optimi Maximi laudes detonaret!

DIXI.

ORATIO XXXVII.

Ad

MAGNUM BRITANNIARUM REGEM CAROLUM,

Habita à

JACOBO BOSCH. *Alcmariano.*

NOn difficile est H. A. desiderarissimam de cælo PACEM, hoc tempore, cum Britannis componere. Sed, si Regum Principumque animi seriò ad hanc rem consilia suâ intendant: Quorum solâ in manu est, lenissima hæc Halcyonia feliciter tandem nobis præstare. Suosque subditos eâ afficere beatitudine, quâ partam sibi ipsis immortalitatem glorientur. Desinente enim furore hostili, ac coëuntibus in unum finitimorum Principum sacris propositis ad Pacem, ô quam inter proximos dies! aliam rerum faciem nobis

nobis natam videremus! quam pro tubis & tympanis; pro strepitu & crepitu armorum, alios nostris auribus triumphos & applausus perciperemus! Cuncta terrâ marique essent pacata. Tranquillitas & quies per universum orbem terrarum. Pro vetere more maria ferverent navigationibus & ad omnes terras ac nationes liberrima forent commercia. Nullaque gens sub utroque esset sole, quæ non cum Batavis pristinæ amicitiæ jura celebraret. Nullus in totâ Europâ, in extrema Asia, in ipsa sitiente Africâ, & remotissima à nobis America angulus existeret, tibi non consueta Mercurio negotia ad summæ felicitatis apicem producerentur. Et qui nuper hostes nobis & inimici fuerunt, illi novis nos blanditiis & amplexibus degnarentur. Nec de ullâ prorsus reageretur, quàm de mutua utilitate, de Fortunis & prosperis rebus. De Publica & privata necessitudine ac familiaritate constabilienda. Omnia, quæ nunc in turbis & turbine versantur, in tranquillum essent reducta. Pristinæ amicitiæ risus & fructus ab omnibus perciperetur. Nemo alteri damna, aut infortunium minaretur. Nemo insidias, dolos, & quidquid iram, aut indignationem movet, posset efficere. Singuli cives in fidem, inprobitatem propensi, nihil, quam decus, quam splendorem communis Libertatis affectarent. Sublatis enim bellorum causis, quid, quæso, reliquum amplius esse possit, quam tot nomina charitatis mutuæ; quam tot officia omnium Ordinum & honorum? Ipsa demum Sapientiæ studia, quæ pridem per bellorum penè tyrannidem interire videbantur, novo iterum successu, nova sibi incrementa pollicentur. Istique homines, qui, ob injuriam Palladi Togatæ illatam, ad arma se contulerunt, ille, inquam, ad veterem in Senatu, in Academia, & Gymnasiis dignitatem ingeniique præstantiam

tiam adſpirabunt. Ad faſces & purpuram rurſum invitati, qui paullo ante ad cruenta bellorum certamina ſe compoſuerant.

Cum igitur in tua potiſſimum ſit manu, MAGNE BRITANNIARUM REX, diviniſſimæ Pacis negotium feliciter promovere; nobiſque omnibus, ac Ipſi Tibi, & Regno tuo quietem, modeſtiam, ſecuritatem, totque rerum proſperos ſucceſſus maturare, age, inquam, REX POTENTISSIME, ut Pax optata, pax aurea, cæleſte hoc Palladium Orbi Chriſtiano redonetur. Deſiſte tandem, amamus, ab innocuo hominum ſanguine profundendo. Nem ſemper in odio & crudelitate vitam tuam, more rugientium Leonum, velis tranſigere. Regium eſt, clementiæ ſuæ famâ in amore apud populum vivere. Et non tantum ſuæ Majeſtatis potentiam armorum viribus facere formidabilem; ſed imprimis Pacis & amoris divini profeſſione, tanquam firmiſſimis columnis, illam conſtabilire. Regium nomen adeo ſanctum eſt in ſuos ſubditos ut Pietate, ut Religione, ut Sapientiæ ſtudiis, non barbaro pugnandi more, tanquam infamiæ nota, debeat in publicum prodire. Quæ tua felicitas SATE SANGUINE DIVUM, tunc demum proſpera capiet initia, quando nobiſcum Batavis in priſtinæ amicitiæ jura, bonâ cum fide, deſcenderis. Et invicem æquis legibus contendentes, terrâ marique rectà in communem hoſtem arma expediverimus. Non enim præterit regiam tuam Majeſtatem cum qua Gente olim fœdera iniveris. Apud quam etiam, priſtinis temporibus, nihil, quam fidem, quàm conſtantiam, quam veram ac utilem amicitiam habere conſuevisti. Et, quod tui Majores, *Regum iſta felix progenies*, & à tot ſæculis ipſa Britannia teſtari poteſt. Batavi, ſi ulla ſub ſole natio eſt, ad omnem humanitatem ſunt facti & perpoliti. Quibus.

bus in pectore verus est candor; in commerciis industria, fides; in omni negotio æquitas & religio. Quos si quis Populorum legitimo sibi fœdere adjunxerit, ille certissimum exemplum in illis inveniet antiqui moris ac simplicitatis, vel ipso Patre Saturno dignissimæ. Qua de causa, POTENTISSIME REX, ad optatam pacem omnia tua consilia & operas conferre, consultum est. Et nos, vicinos Tibi Belgas pro hisce populis agnoscere, qui olim, Principe Historicorum teste, fidissimi Romanorum Socii fuerunt. Equidem in bello tam perdito, tam detestabili, nulla usquam salutis ratio existere potest. Quo omnia, quæ Natura rerum tam magnificè & liberaliter humano generi indulsit, intereunt. In pace verò & amicitiâ publicâ, DEUS bone! quanta consistit felicitas!

O Munera nondum intellecta Deum!

Tum enim in foro Justitia, in Comitiis Sapientia, & æquitas dominantur; in Ecclesia fides, & sanctitas pro gloria ducuntur. Quæ omnia miserè ab humano genere exulant, quando in apertis odiis & bellorum flamma versamur. Non est Regum, crede Batavæ Genti, MAGNE REX, tot trucidatorum corpora cum gaudio intueri, tot Gyaros carceresque, totidemque Scyphos, tot lanienas & cædes miserorum hominum in proprio sanguine se volutantium. Olim Barbaris Gentibus in usu fuit, ut in flammæ pulchritudine oculos suos pascerent; ut sanguinis humani flumina pro spectaculis haberent. Ductis penè triumphis, quando infinitas morientium turbas, tanquam Diogenis aliquot Parasitos, circum mensam ipsius circumcursantes, ad humum prostravissent. Illa ipsa corpora humana feris in pabulum, objicientes; aut ad magnum numerum, ipsis aquis & cloacis fœdè immergen-

gentes. Noli hoc te adſpectu & profanu ritu oblectare,

CHRISTIANISSIME REX.

Qui prorſus alio ſanguine es ortus, aliis moribus formatus atque educatus Cogita apud animum tuum, quàm ſit utile, quàm ſit commodum, exſpectatam diu Gentibus PACEM de cœlo in terras reducere. Quando omnia, collapſa ruinis, priſtino ſplendori reſtituerentur; & alii nobis ex alto Favonii renaſcerentur. Cogita, quàm ſit neceſſarium à cruentis armis tandem diſcedere: ut quæ Marti & Neptuno in ſpolium ceſſerunt, aliis ſtudiis viribuſque in integrum componi poſſint. Cogita, quàm ſit honeſtum; quam plenum foret divinâ felicitate negotium, ſi ad priſtinam amicitiam nos componeremus. Apud omnes Gentes, ab ortu ad occaſum, Regiæ tuæ Majeſtati in longè maximam id glòriam meritò cederet. Nam ſemel ſtabilitâ PACE perpetua inter BATAVOS & BRITANNOS, certè! immenſi fructus in utriuſque Gentis Remp. redundarent. Poſſemus, Audd. recta tunc via ad immaniſſimos Turcas copias noſtras deducere. Poſſemus magnam Aſiæ partem, & ipſum mare Mediterraneum ſub poteſtatem noſtram redigere.

Vos denique BELGARUM PROCERES POTENTISSIMI,

Alloquor Vos quoque id veſtrum negotium ducite, ut omni ſtudio curaque accuratiore ad PACEM eatis. Nec quicquam induſtriæ veſtræ intermittatis, quo minus hac divinâ Penelope, PACE, in Belgio noſtro perfruamur. Promitit auxilia ſua, Magnus GALLIARUM REX LUDOVICUS. Qui ut Armis eſt inclytus, & Generoſus: ita pacis ſtudio non inglorius

glorius: Stant & à nostra parte, à CODANO SINU, POTENTISSIMVS REX DANIÆ, aliique innumeri PRINCIPES, qui manus suas & fidem nobis Batavis nunquam denegabunt. Ne, hoc inprimis tempore, quando nobile Pacis negotium, velut altera Minerva, sub Vulcani incude est: Sic tamen divinæ Pacis studia curæ & animo sunt habenda, ut non cum majore periculo, quàm cum fructu tractentur. *Suscipienda enim bella sunt, ut in pace sine injuriâ vivatur. Et illa Pax est repudianda, si sub ejus nomine latitet bellum.* Pacem perpetuam, Pacem perennem, sine metu, cum felici eventu exspectamus. Quæ PAX, dico, sit sine dolis, sine fuco, sine injuriâ. Quæ nihil habeat intus latentis veneni. *Quæ nostros & Britannorum animos vero & æterno Amicitiæ nexu conjungat. Quam si*

OPTIMUS MAXIMUS DEUS

de cœlo nobis, post tot vota & lacrymis, concedat, est, quòd meritò, tanquam invento olim à Populo OSIRI, exclamemus:

Εὑρήκαμεν καὶ συγχαίρομεν.

DIXI.

ORA-

ORATIO XLIII.

In

Expectationem

FVTVRÆ PACIS.

Habita à

FREDERICO LVDOVICO MOLL à NYENBVRGH.

Nob. Batavo.

NUpero semestri Nobb. Ampp. DD. Audd. hôc ipso loco & pulpito, penè accinctus gladio militem agebam. Eo animo, cum viderem Studia bonarum Artium nullos honores & præmia bene meritis promittere, recta, inquam, ad arma militiamque me componere pro illustribus Sapientiæ studiis, pro cultu Musarum divino ad alteram Palladem, quæ manu & hastâ rem agit, me conferre. Videbam enim Togæ & Purpuræ majestatem contemni; virum doctum non pluris æstimari, quàm cassam nucem sine nucleo, quam inutile terræ pondus, aut prorepentem alicubi è pergula sua claudum sutorem, gibbosum, blennum, pætum, valgum, Thersitem ipsum: desperans de omni honore & meritis, quæ viris doctrina & sapientia perpolitis omnis antiquitas, & Majorum virtus ultro deferre solet. Nam paulo ante nihil præter pugnas & certamina præter sanguinem & maria cruore tincta vidimus. Non aliter quam si rupto cœlo atrum rebus chaos induceretur & mundi fundamentiis ab imo concussis

cussis terrarum orbi novissimus dies ruinam accelerasset. Quare unum rebus meis Asylum & profugium tunc Rem Militarem mihi proposueram, & armatâ manu Patriam meam malui defendere, quam inter osores Sapientiæ ingloriam vitam instituere. At nunc H. H. Audd. longè alii spirant Zephyri incipiunt, qui spem mihi faciunt Fortunæ melioris, ut non sine causâ nunc videar à Marte ad bonas Artes pertransire. Modò rumor hic de Pace, qui Europam nunc invasit, ad veram constantiam & prosperos successus Producatur,

Projicio nunc tela manu galeataque ferro
Tempora nostra levo, lateri dissolvo pharetram,
Dirspio loricam humeris, hastamque trementem
Ac orbem clypei nostris depono lacertis.
Musarum jam castra sequar, parmamque movebo
Palladis, & doctæ vibrabo tela Minervæ.
Pieridum me raptat amor, me ducit Apollo
Carminibus Cytharisque suis. nunc æthera scandam
Sidereasque poli sedes. Juvat ire per alta
Astra juvat terris, & inerti sede relictâ
Aërias tentare domos, consuetaque dudum
Templa videre Deum, nubes & sidera cæli
Nunc pedibus calcare juvat. jam certus eundi
Auroræ thalamos supra croceumque cubile
Ingrediar? quo diva vocat me turba Sororum
Et Phæbi me ducit honos, vestigia cursu
Indefessa feram, duplici quo vertice Pindus
Astra petit Musaque mei stabulantur, amores.

Doctrinam, inquam, & prudentiam forensem sectabor. Quæ artes veræ sunt ingenuæ & liberales. In Antiquitatis divina adyta me penetrabo, ubi

ubi inveniam, quod animum oblectet. aut ad bicipitis Parnassi jugum acriter grandibo gradum ut lyricis me vatibus inseram,

Sublimi feriens sidera vertice.

Sive cum divâ Themide solidos ego dies dividam, quæ me doceat in senatu consilia populis dare, & per medium euntibus profundum manus Auxiliatrices porrigere. Nulla enim in armis vera est gloria, aut si aliqua illa sit, sanguine & cruore ipsorum hominum, miserè in bello pereuntium, est quærenda. Ad quæ si eundum est, monet nos sæpè Patriæ infelicitas, quæ aliâ manu defendi non potest. Sed, si abstinere hac flamma dextram liceat, plus beati erimus. Ab illustribus studiis alia venit gloria, quæ nunquam ex toto extingui potest quæ in omnem æternitatem nominis, nostri immortelitatem *pennâ non metuente solvi* transcribit. silent enim sub armis bonæ leges, nec fas, nec fides, nec probitas locum tunc tenent. in templis non colitur relligio; in foro non viget æquitas in tribunalibus Magistratuum nulla exercetur justitia. Quis igitur tam bruto esset ingenio, qui durum hoc Martis opus, & cruenta castrorum armorumque certamina in ludum ac jocum assumeret? Quando tyrannus nos urget, & fortunis nostris gravis est. tunc adversum infestos latrones arma in manus sumenda sunt, ne Resp. communis illa nostrum Cymba in turbati maris fluctibus naufragium faciat, & dulcis Patria, charissima nostra omnium Mater, inimicis nostris triste pabulum ac piaculum fiat.

Pro Deum atque hominum fidem! quanta per universum Belgium lætitiæ foret gratulatio! si sparsi in populum rumores de pace, veros aliquando eventus haberent, O quàm divinum, quàm divinum, quam excellens hoc esset beneficium! quam res prorsus inæstimabilis, quam uno

hoc jucundissimæ pacis nomine nos Belgæ assequeremur! omnia iterum in pristinum sui splendorem ac vigorē efflorescerent. Vetus & vera illa facies nuper desperatis Belgarum rebus reverteretur.

Hinc Batavi, tutos pelago præbente recessus,
Extendent sua vela Notis, quo sidera currunt
Quo Titan propellit equos.. quo Sequana dives
Pervolitat Rhodanusque celer, quo Maxima Nili
Stagnarunt, Rhenusque. Pater se jactat in undis.
Mercurii sic surget honos, mercator avarus
Barbaricas dum portat opes, dum suggerit aurum
Et crystalla rubro subternascentia ponto.
Ipsa Pales tunc rura colet, lætamque colonis
Præbebit segetem, tunc curvum fiet aratrum
Hostili ferro, & fracto mucrone, redibit
In falces tunc hasta ferox. tunc vomer aduncus
Ensis erit. rastris clypeus mutabitur uncis.
Tunc Apollinis terris revirescere honores
Incipient, Phœbique lares Mavorte subacto.
Tunc læti pandent profugis Helicona Camœnis.
Bella procul, scelerumque minæ, sub tegmine pacis
Dulcia secura peragent tunc otia gentes.
Se totum in lusus & publica gaudia mundus
Solvet, & in solis resonabit plausibus æther.

Restituta in integrum nobis pace H. H. Audd. quis nostrum omnium non ab hisce terris in cœlum usque animo suo præ gaudio eveheretur? quando liceret populum ab onere tot tributorum sublevare? Colonis otium dare ad agros conserendos? Maria liberare à metu prædonum; negotia ac commercia ultro citroque sine offensione hostili exercere? quando permissum militi tot cicatricibus ac vulneribus obsesso civilem vitam instituere; pro classibus, & sulphureis tormentorum glandibus, divinas Bibliothecas, librorum optimorum supellectilem sibi comparare? Æraria,

raria, quæ nunc exhausta, novo censu augere, pro re nata, & occasione temporis; sine ulla vi & coäctione miserorum civium. Quando omnem injuriæ memoriam lege oblivionis, divinissima Amnestia, liceret prorsus extinguere. Quando libertati, Ecclesiæ, Reip. Sapientiæ studiis otia illa erunt restituta, quæ proximis diebus, per funesta arma & belli injuriam nobis sunt erepta. O divinæ providentiæ æternum deprædicandas virtutes! O novos Reip. Batavæ Natales! qui tunc merito totis animis, atque omni gaudiorum apparatu essent celebrandi!

Vos, Magni Heroës, nunc totum fama per orbem
Jactat, pervolitans nubes ac aurea cæli
Climata, virtutes vestras, mortemque decoram
Extollit geminus mundus. quo Phæbus Eöo,
Assurgit rutilante comâ, quo serus Olympum
Hesperus involvit tenebris, noctemque reducit
Nigrantem: pulchrâ vos libertate peremptos
Dicimus, & nostri poterunt meminisse Nepotes.
Vestra per Oceani fines, gentesque remotas
Gloria, jam dudum famæ rumore secundo,
Imbuit attonitas aures. vos decolor Indus
Laudibus extollit, vobis nunc ipse Britannus
Virtutis documenta refert. sic vestra per omnes
Terras fama volat, metamque egressa sepulchri
Hinc Phaëtontæos transmittis nomen in ortus.
Virtutem stimulate, novas acquirite vires
Dum pacem sociare licet, rebusque futuris
Invictos servate animos, quos nulla furentis
Mavortis franget rabies, non sanguinis horror
Non furor armorum strepitus, non mortis acerbæ
Fatorumque minæ, nec vis inimica tyranni.
Sic vestra virtute, viri, gens Belgica fiet
Finitimis terror populis, sic vertice claro
Belgarum se tollet honor sic fama resurget
Inclyta. sic Batavum nomen pulsabit Olympum.

PRECES AD DEUM.

Tu Deus Omnipotens, qui stellas flectis habenis,
Qui frenis Elementa tenes, qui fulmine terras
Concutis, & caecos atris in nubibus ignes
Molitis dextrâ, qui magna voce per undas
Praescribis tua jura mari, fluctusque coërces.
Ecce tuis humiles nos nunc procumbimus aris.
Da Pacem, petimus, tandem post horrida bella
Da Pacem caelo reducem, da secla quietis
In terris sperata diu: da flectere Regem,
Ac Hostes lenire truces, da ponere Martem
Et firmam sociare fidem, da jungere dextras
Cum placidis animis, tandem Pater optime surgat
Exorata quies, tandem Deus aure benignâ
Accipe vota, preces, gemitus, suspiria, planctus,
Et lachrymas, tandemque placens miserere Batavum,
Hic pandant Helicona Deae, revirescat Apollo
Tanquam fronde nova. Despectus tempore belli
Hîc Phoebi succrescat honos, sub Pace serenâ
Almeriae vigeant Proceres, Alcmaria blandis
Floreat auspiciis, & semper laeta triumphet.

DIXI.

Tres antecedentes Orationes habitae Examine Vernali CIƆ IƆC LXVII.

ORATIO XLIV.

De

PACE ANGLICANA

Habita à

JOANNE ATSMA

Leovard: Frisio.

TAndē, *humanissimi Auditores*, tandem, inquā, Deo immortali in cælis gratias ingentes habemus, quod optatā, quod optimam, quod exspectatam tot piorum votis illustri Batavorū populo pacem cum Potentissimo Britanniarum Rege Carolo tam prospere, tam feliciter concesserit, & à truculentissimis bellis, quæ cum finitimis Gentibus, veteribus nostris amicis, gessimus, nunc in Belgii hoc pomerio summâ cum securitate nos liberaverit. Pacem, inquam, pacem optatam & optimam consecuti sumus. Pacem almam, pacem plus quam auream. Quâ omnium sapientum judicio nihil melius, nihil sanctius, nihil magis divinum ac cæleste nobis mortalibus potest contingere. Quo nomine universæ Reip. nostræ huic Alcmariæ; & profugis hinc nuper Musis ac Apollini ex animo gratulor. Talique gaudio & hilaritudine hoc ipso in loco nunc exulto, ut vix sermonem & verba reperiam, quibus præsentis sæculi felicitatem satis dignè, satisque disertè describere possim. Bella hactenus, bella immania, bella cruenta, juxta lachrymas & summos animi dolores detestati sumus. Sæpiusque adversum furias istas pugnacibus iratisque verbis confliximus. Ac toto proximo triennio nihil præter linguæ tela, & mucrones, nihil præter armatam

Pallada vibravimus. Sessi armorum atque certaminum labore, quem pro Patriâ & libertate Belgarum toties instituimus Nunc per Dei Omnipotentis clementiam, alii nobis Zephyri cælum serenant, alia spirat aura & Favonius ex alto: cujus dulcissimum calorem ac sensum totis dum animi medullis percipimus, nescio, certè, an hisce vinculis & carceribus humanis me satis contineam, & non rectà in cælum sublimis hinc abeam, plenus gaudio, plenus lætitiâ incredibili.

Te Pax alma, Pax aurea, quam lætis placidisque oculis, postliminiò, intueor! quam ego tui amore ac desiderio, totus incalesco! quam in uno hoc nomine, quod innumeris triumphis est potius, omnes amœnitates atque veneres, salutem denique ipsam, omni melle suaviorem, reperio! ite posthac infesta, infausta, cruenta, à Belgio nostro hinc bella. Tu à superis esto nobis redux Pax jucundissima, Pax optatissima, Pax omni gaudio & hilaritudine plenissima! quæ dum tacitâ mente & cogitatione mecum agito, incidit mihi (HH: AA:) quam proximis annis, cuncta bellorum flammis atque furiis conflagrarint. Et quemadmodum nunc apud miseros Brabantinos & Flandros Mars iste incrudescit, ita nos quoque funestis istis incendiis penè in extremum exitum & ruinam devenissemus. Tantis tamque immanibus hinc inde periculis circumsessi, ut hostibus pene ludibrium, amicis mesericordiam exprimeremus. Terra marique plusquam infinitas calamitates tumultuante animo prospiciebamus. Quibus omnibus perferendis non pares habebat vires ac lacertos populus Belgarum Domi verò, quod omnium est gravissimum, fiscus de penuria rei nummariæ, de conturbatis rationibus non unam litem intendebat, Ærario penè exhausto. Non sufficientibus vectigalibus ac tributis nostris, ad

plus

plus quam Regios exercitus alendos. Accedebat ad hoc, in tantis difficultatibus, vulgi desperantis animus audax, minæ feroces, manus complosæ; toto Belgio languor & formido muliebris nulla, horresco referens, ad vicinum mare erant littora, quæ non continuis tormentorum ictibus detonabant; nulla in propinquo insula pelagi fluctibus objecta, quæ non incendia, rapinas, cædes, vastationes, in singulos dies exspectabat. Et, quod magis, omni in loco occultæ insidiæ, nefariæ molitiones, doli, conjurationes, machinationes improbæ. Hoc ipso in pulpito, parum abfuit, quin hisce nostris oculis fumos ac incendia istius Vulcani viderimus; hisce auribus prælliantium furibundas voces ac certamina præliantium perceperimus: à tantis malis H H: AA: undique obsessi, laus, honor, gloria immortali sit Deo! aliam rerum faciem, aliud famæ theatrum adepti sumus. Quando nunc lætissima de pace gratulatio omnium Belgarum animos jucundissimo gaudio pertentat. Quando cives cum civibus de libertate, de salute recep.â lætos invicem sermones ferunt. Quandò spem novam in agris suis percipiunt coloni; in instruendis suis navibus solita lucri exspectatione nostri Neptunicolæ. Et quod omnium rerum est primum, quandò templa & delubra inplenissimas gratiarum actiones ad Immortalem in cælis Deum quotidie effundunt. Tribunalia suis clientibus de æquitate, de justitia gratulantur; Rostra & Comitia populo sibi credito certissimam securitatem denuntiant. Academiæ & Scholæ suis alumnis ingenuarum artium studia, & sapientiam promittunt. Profectò! vix imaginari hanc novam nobis felicitatem possumus: quam beneficio divino tandem nos consecuti sumus. Cum paulò ante, omnes summa tristitia & mærore confecti,

exortum erat : ad quod componendum comprimendumque majoribus, certè, fatis & oraculo erat opus. Quia non tantum ad fœderatas provincias res ista spectabat; sed ad fortunas & salutem Europæ universæ. Omnium populorum negotiis ac commerciis, sub immensa hac belli mole impeditis & quasi frigescentibus. Igitur magnis consiliis Regumque Maximorum ministris illò res tandem est perducta, ut sublatis discordiæ seminibus, in augustam pacem utraque populus coëat ac conjuret. Bellis cruentis atque horrendis tandem felicissimo fine imposito. Pulchrè probeque inter se coëuntibus perpetuo amicitiæ vinculo, hinc *Batavis*, illinc *Britannis.* Quare hic dies HH: AA: Musis nostris est sacer, nosque omnes Imperii nostri felicitas ad hoc impellit, ut nunc Belgio universo, ut huic inclytæ Civitati Alcmariæ, nostroque in illa Apollini, tanquam à mortuis reviviscenti pacem prosperam, pacem perennem, pacem terrâ marique fortunatissimam gratulemur. Vt cum Rege potentissimo, Carolo Secundo de Christiana conjuncti in omnem Æternitatem pari constantia & amore coalescamus.

Ad quem sacræ concordiæ nexum mundique amorem sempiternum, tu imprimis nos devinci atque conglutina, O Æterne immortalis, Optimo, Maxime in cœlis Deus !

DIXI.

ORATIO. XLV.

De

PACE,

Habita à

FERDINANDO VAN KEULEN.

Amſtelod:

PAcis tempore. AA: HH: univerſus terrarum orbis, omnes gentes ac nationes, ad priſtinæ ætatis felicitatem, hoc eſt, ad aurei ſæculi imaginem proximè accedunt. Remoto ab animis mortalium omni metu & formidine periculorum: quæ bella ſecum trahere ſolent. Quandò domi foriſque ſumma eſt tranquillitas, cunctaque elementa in unum, æqualemque ſui tenorem conſentiunt. Terra, benigna matre, ſine hoſtili timore, abunde ſegetem ſuam producente: [illegible]nto & mari tot generum cibos ſquammoſos, aëre tot volucres pennatas, eſui humano aptiſſimas, copioſiſſimo cum apparatu proferentibus. Igne denique & flammis, non ut, proximis diebus, per claſſes & littora noſtra immaniſſimè ſævientibus. Quandò, inquam, ipſa naturæ benignitas, modeſtiſſimaque illius temperies nos ad omnes Venerum amœnitates & amores componit. Talique habitu ac ſpecie felicitatis antiquæ nos afficit, ut ſine fabula novos in mundo Elyſios adepti eſſe videamur. Quale ſæculum Majoribus noſtris ſub Saturno quondam Rege, cum in alto otio & relligioſa inertia vitam illi producerent. Tanquam Dii ipſi, qui de Cælo tunc demiſſi, in corporibus humanis ſtabulabantur.

Ad

Ad hujus vitæ vivam, dico, imaginem, AA: HH: nos, per augusta pacis hæc tempora, in Belgio hoc nostro deinceps vivemus. Quandò ab injuriâ noxiorum hominum prorsus liberi, in togâ & tunica sapientiæ studia profitebimur, & omnem crudelis Bellonæ vim & metum longè hinc à nostris terris ad barbarorum fines proscribemus. Damnatis æterna quadam ærugine telis & sarissis cruenti Mavortis. Inter quæ arma (proh pudor) per tot annorum tristes decursus, cum maximis animi cruciatibus & calamitatibus, colluctati sumus. Non possum AA: HH: oratione mea complecti, licet centum mihi sint ora, centum linguæ, quanta nos hilaritudine, quibus gaudiis perfundamur; quibus gradibus tripudiisque jure nos exultemus. Quam ingentem, quam infinitum bonorum cumulum, ex præsente cum Britannis pace, consequamur Credite, illustres Batavi, Respub. universa fructus suos hinc capiet: quibus omnibus per proxima bella fœde destituti sumus. Per maria, per terras libera iterum erit profectio; ad omnes gentes & populos tuti commeatus, & itenera secura. *Qua parte debacchantur ignes, qua nebulæ; pluviique rores*, felix ad permutandas merces Mercurii nepotibus erit ansa & occasio Oriens & occidens Batavorum classes accipiet: quæ Indorum Arabumque messibus plenæ, orbis extremi thesauris refertæ carinas nostras stipabunt. Hinc Rhodanus, Rhenus, Danubius, & Odera solitis suis sarcinis ac oneribus portus nostros intrabunt. Inde Tagus, & Pactolus secundo labentes sinu, toto nobis flumine suas copias & opes ministrabunt Ipse Sequana & Ligeris ipse Thamesis, qui nuper adeo nobis infestus sua horrea plenis foribus faucibusque aperiet. Nullus terræ angulus, qui non imposterum, Batavam nostrum Typhin dextris auspiciis &

gremio intimi sui amoris dignabitur. Vos, beatissimi ruricolæ, tuto terram aratro sulcabitis & longi anni spem non irritam, in areas & porticus vestras accipietis. Vos, fortes neptunicolæ, secundis ventis vela implebitis; per æquora longa & cæcas charybdes tutissimè navigabitis Vos, cives fortunati, conjuges & liberos vestros, aras focosque alio nunc vultu & amore aspicietis. Vos, sacro Apolline afflati vates, viri clarissimi, novo sapientiæ genio recreati, ad divinæ mentis operas provocabimini. Toti incalescentes maximarum rerum gloria ac desiderio. O pacis beneficia admiranda! *O munera nondum intellecta Deum!* quæ à primis pacis Anglicanæ initiis in Belgio nostro recipimus.

Non possum cogitatione mea emetiri magnitudinem tantarum rerum, quibus penè toti obruimur. Quibus non tantum in stuporem nos rapit temporum hæc ipsa vicissitudo Quæ tanquam vivo felicitatis fonte universam Europam inundant, quæ beneficia nectar & ambrosia sunt esurientibus; Panacea, & Dictamnum animo & corpore afflictis. Quæ sunt ipsum Antidoton, & Alexipharmacon omnibus illis, qui pro Patriæ libertatate, pro relligione, pro aris & focis defendendis honesta nuper vulnera acceperunt. Ut nihil nunc, dicam, de sanctissimis fori legibus, de æquissimâ Astrcâ & Themide, quarum jura in integrum restituta benemeritis præmia, nefariis hominibus supplicia sua decernent. Nihil de Libertate, de Relligione, de fide nostra, hoc loco differam. Quæ cuncta pristino splendore illustrata immensum suæ virtutis fulgorem dabunt, Adeò ut novos quisque nunc spiritus recepisse videatur, qui hoc optatæ pacis gaudio perfunditur. *Nam non minus grati sunt isti dies, quibus conservamur, quam quibus nascimur.* Et si unquam verè in gaudia ac

ſolium reſtituti ſumus, hic præſens ille eſt dies, quo, cum illuſtri Britannorum populo, tot nexibus & vinculis veteris amicitiæ conjungimur. Cum quo in unum idemque corpus fraterno amore & fide coaleſcimus. Omni odio & invidiâ jam pridem extinctâ, vobiſcum vivemus, affines populi, illo naturæ jure atque æquitate, quâ olim à tot annis, animis, puta, invictis ac generoſis.

Vos, Amici Britanni, quicumque injuriâ aut dolo circumvenerit, idem nobis erit hoſtis. Par & commune nobis periculum; par ſalus utriſque. Sanctiſſimâ oblivionis lege, amneſtia, omnem præteriti temporis inimicitiam ex animo prorſus deleturi. Nullo uſquam vindictæ veſtigio relictô, quod adverſæ partis memoriam recrudeſcere faciet, ô terque quaterque felices nos populi, Batavi & Britanni, ſi benè fœderibus ac fide invicem conjuncti, pari Marte, & armis externum Hoſtem aggrediamur. Quibus viribus virtutibuſque piè prudenterque ſemel conglutinatis, quæ tam fera & barbara eſſet natio, quam non, ſancta hac noſtra pace ſtabilita, ſub jugum redigeremus? Scilicet hoc Batavo eſt, proprium, fidem cum omnibus conſervare, nullius ſacra temere violare. Cum omnibus vitæ ſuæ rationem & amores ſanctiſſimos componere. Credite, vos fidiſſimi Britanni, quod ea pietate ſit Batavus, ut nunquam æquiſſimas conditiones violet; nunquam falſos animos ad pios contractus ineundos adferat; nunquam aliud clauſum in pectore, aliud in lingua promptum habeat, & quas ſemel leges legitimo jure inierit, eas non niſi cum anima ſimul ſit amiſſurus. Tandem igitur feliciter utriuſque imperii limite & legibus conſtitutis, in domeſticos nobis Hoſtes pariter arma noſtra expediamus. *In jecore ægro naſcuntur domini.* Illic avarities, illic ſuperbia, luxuria faſces ſuos tenent. Contra hæc

insita nobis ab unguiculis vitia fortiter dimicemus: qui perpetui nobis sunt tortores & assidui carnifices. Iste Ixion & Hannibal, ad fores & portas nostras excubias agunt, cum quibus belli aleam tentare in dies est occasio. Hoc tamen *illustribus Patriæ Patribus*, velut aureo quodam monitu, insertum volumus: ut ipso pacis tempore de bello cogitent. Militemque semper in promptu habeant; ne, quod nuper evenit, armorum disciplina intermoriatur. Et ad omnem impetum & impressionem Hostilem minus prompti & parati inveniamur.

Sed, nolim ego in hæc arcana imperii falcem meam immitere. Plus sapit nostra Minerva, quam ut ad ista magnatum negotia calculos suos apponat. Satis oculatos hoc tempore habemus Palinuros, qui cum CANDIDIS ISTIS AVIBUS ac PHÆNICIBUS ad clavum sedent. Qui per anfractus istos viarum ac meandros Belgicam hanc navem in tutissimum portum deducent. Plus quam satis est, si nos divinæ pacis beneficia animis nostris sanctissimè imprimentes, pro tantis muneribus DEO immortali in Cælis grati simus. Et sub illius umbone ac sacra umbra quiescentes, divini Numinis honorem debito semper cultu ac veneratione prosequamur.

PRECES.

Tu, ô æterne ac omnipotens in Cælis DEUS, fac ut illustris Belgarum populus hisce opibus, & fortunis suis, quas per lætissima pacis hæc tempora omnes in solidum recepit, semper honestè, semper probè, semper utiliter perfruatur. Nihilque animo suo secum reputet, quam iisdem auspiciis cum omnibus nationibus atque gentibus, tam concordiam foris conser-

conservare, quam domi suæ continentiam, fidem, Probitatem, cæterasque Christiano homine dignissimas virtutes exercere. Tu PAX alma, tu PAX aurea, æterna quoque & perpetua esto toto orbe inclytis populis, Batavo & Britannis.

DIXI.

Duæ antecedentes, habitæ Alcmariæ CIↃ IↃ CL XVII. Examine autumnali.

ORATIO XLVI.

De

PACIS COMMODIS:

Habita à

SEBALDO WINNINX.
Amstelod.

Bellorum HH: DD:AA: abundè nunc satis est. Satis sanguinis inter hostes & veteres amicos effusum. Satis Europa, terrâ marique infestissimis armis crudeliter depugnavit. Adeò ut vix, historiarum & annalium fides apud posteros fidem sit habitura. Satis, inquam, indè Britanni, hinc Batavi in mutua armati vulnera, exemplum dedere summa crudelitatis atque inimicitiarum. Quæ mala & pericula tantam in se pestem & perniciem habuere, ut præsens hic dies id vel solum cogitantibus maximum metum ac formidinem incutiat.

Nunc, laus opt: max: in Cælis Deo, hæc bel-

lorum discrimina tandem consopita ac conposita sunt. Et pro lituis & pugnis, pro militari buccinâ & cruentis tormentorum ictibus, aurea pacis tempora consecuti sumus. Omni castrorum & certaminum metu longè à nostris finibus remoto. Nisi quod una adhuc Hydra superfit, quæ immanem sui terrorem per finitimos circumfert.. Quæ ubi in soporem semel data, & collocata, omnem prorsus de bello atque inimicitiis cogitationem deponeremus. Illa, ut, cuncta mortalium, in divinâ sunt manu: & spes est, quando potentissimorum Regum legati in communem fœderis feriendi locum convenerint, omnis illa nubes, quæ super nostro est capite, felicissimè desæviet.

Nos *HH: DD: A A:* de præsente Belgarum statu & fortunis nunc loquimur. Bellum, quod cum proximis Britannis pridem nobis fuit, in puros amores, & amænitates utriusque populi commutatum. Adeò ut ex tanta charybdi, & malorum Iliade nunc in tutissimum pacis portum delati sumus. Nihilque nunc seriò domi forisque sit agendum, quàm res familiares, quam negotia domestica; in altâ quiete ac securitate, summo cum studio, administrare. Quam sibi proponere & eligere illas terras & nationes, quò totis classibus, ut fortunæ nostræ fructum lucrumque quæramus, secundis ventis navigemus: sive ad Orientem, sive ad Occidentem, ad remotissimos orbis angulos, ad ultimam Thulen, & extremas Gades, desideria nostra nos vocant. Nullus enim est hostis, quem nunc in toto illo Oceano extimescimus. Aut cui depellendo domandoque non pares sumus. Taceo de privatâ cujusque securitate, in quam, per pacis hæc publica bona, deducti nunc sumus. Agros suos, remque rurestrem cum gaudio colonus exercet; semina sua sulcis, demandat, vineas plantat, in ordinem arbores disponit,

horrea

horrea sua lætâ segete stipat. Nihil metuens hæc munera cælitus sibi data eripienda per armatum nunc militem. Sub tuto fagi tegmine, cum examine ditis domus, placide se componet.

Modò sub antiqua ilice,
Modo in tenaci gramine.
Labentur altis interim ripis aquæ:
Queruntur in sylvis aves;
Fontesque lymphis obstrepent manantibus,
Somnos quod invitet leves.

A navitâ & rusticolâ si ad civium commercia me penetro, incredibile dictu est, quàm infinita hic bonorum copia redundet.

Vbi nunc certamina virtutum & studia pietatis, ad laudem & gloriam summi Numinis liberè exercentur. Et bellum, ut sic dicam, suscipitur contra amicorum vitia, contra superbiam, contra luxuriam, contra voluptatem, ambitionem, & cætera illa monstra, quæ in medio mortalium cætu sedem suam & domicilium habent. Reliqui hostes, qui hactenus insidias nobis struxerunt, per Omnipotentis Dei gratiam nunc prorsus sunt exstincti.

Igitur cuique apertus est campus in quo ad palmam & præmia potest decurrere gloriæ immortalis. Nihilque intermittat, quo minus ad famam boni nominis & existimationem illustrium factorum perveniat. Hic Rhodus hic saltus. Et illa in medium Helena nobis proponitur, quæ omnium nostrum sudores merito exacuet & exerceat. Homo enim prorsus otio se dare corrumpendum non patitur. In aliquo negotio generosus animus attentè semper habendus, ne, veluti in navalibus putredinem carinæ, quadrupes in stabulis, sine assiduo motu & cursu, squallorem & veternum contrahit, etiam hic sua damna & injuriam patiatur. Et ut de aliis factis illustribus,

quæ

quæ politicam hanc curam tangunt, nunc taceam, totus mihi Oceanus ad feliciter vitam instituendam, hic patet. Divina Eruditionis illa palestra: in qua quisque fortissimus Athleta esse potest, viresque sui animi egregie exercere; quandò nunc ab alterâ Pallade, armatâ scilicet, pax est feriæ? Antea enim cum Marte & Vulcano res erat: sub quorum auspiciis non benè procedunt sapientiæ & litterarum studia. Qui veri sunt carnifices, ad sacros illos Musarum consessus. Quæ non aliâ magis peste fugantur à suo solio & tranquillitate fortunarum. Quod imprimis videre tunc licuit, cum in finitimis bellorum flamma & timores increbrescerent. Quando nihil minus in laudem & pretium ducebatur, quam de literis & artibus ingenuis excolendis cogitationem suscibere. Jacebant tunc altâ tellure defossæ bonarum mentium & ingeniorum exercitationes. Lugebant Gymnasia & Scholæ; deplorabant statum suum & fata hæc ipsa pulpita & cathedræ, quæ nondum ab immani isto ictu & impetu animam ex toto receperunt. Nam pro calamo & pennis ad secures & bipennes Quirites nostri se conferebant. Malebantque pro muris & mœnibus stare armati, quàm sub sacra silentii hac umbrâ assiduos se milites profiteri. Nunc iterum, laus Deo, apertæ sunt Musarum fores, & majori in sapientiæ cultum ac honorem in dies nascitur reverentia. Adeò ut impofterum nobis verè aurea tempora sint exspectanda, digna vetere Mecænate, digna, inquam, Rostris & Philosopho tempora! Ut non amplius cogitet nobili loco nata juventus cruentam sanguine hastam vibrare; sed sacras lauros, sed perennes victricesque hederas cogitare.

Doctarum præmia frontium.

Quibus securitatis publicæ fundamentis feliciter semel

semel iactis, *O Deus immortalis, Deus optime, æterne, sanctissime*, quàm tui imprimis nominis Nunisque colendi singulare studium incrementa nunc, sumet! quanta pietatis in templis, in Curiis, in Tribunalibus, in posterum erit seges & occasio! quanta virtutis, quanta probitatis in bonorum pectoribus æmulatio! quàm adversum vitia & peccata hostili animo decernere facilis erit labor & occasio! quàm undiquaque nobis omnium optimarum rerum copia tunc dabitur! leges in perjuros: leges in nefarios, leges in ambitiosos tunc locum habebunt. Nullum flagitium, nullum scelus à quoquam committetur, quod non justissimis pœnis affectum, aliis in exemplum erit. Præmia vero ac honores bene meritis, in virtutis & laborum solatia, per omnes civitates & Provincis liberaliter persolventur. Denique divina de Cœlis *justitia* in terras demissa, hoc in præsidium innocentiæ habitura, ut sibi de jure & æquo imposterum, inter homines exercendo ex animo gratulari possit.

Felices terque quaterque felices vos habeo dilectissimi Collegæ, quod hoc argumentum hodierno die vos ambo sitis consecuti, quo de Eruditione *& pietate, quæ germana pacis est soboles, hoc loco perorarenunc possitis. Pro virili igitur hoc agite, ut geminas illas Reipub: columnas, à quibus vera salus & felicitas in humanum genus promanat, vivis, quæso, ad oculum coloribus nobis depingite.*

DIXI.

ORA-

ORATIO XLVII.

DE ERVDITIONE

Habita ab

ADRIANO vander NIENBVRCH

Alcm.

PAcis tempore, ut optimè dixisti, *mi Collega,* Eruditio & humaniores artes vero in pretio & honore habentur. Quæ, per nupera bella, immane quantum! jacuerint ac defloruerint, non necesse est ad novas lacrymas hoc loco, recensere. Cujus luctus & doloris sunt testes omnes illi, qui sapientiam & literas amant, atque æstimant. Qui sæculi sui vicem & miserias nunquam satis digne, pro ingenio ac viribus describent. Quibus tam omnia adversa tunc fuerunt, bellicis istis turbis & tumultibus, ut prorsus de sapientiæ studiis, artibusque libero homine dignis, desperare inciperent. Jamque *nec turpe putarent præcones fieri,* & ut idem Satyricus ait:

Romæ conducere furnos.
Desertis enim Aganippes
Vallibus esuriens migrabat in atria Clio.

Qua tempestate nemo tristes Camænas respiciebat; nemo dignas hæderis & imagine macrâ gratias cuiquam persolvebat.

Nam si Pieria quadrans tibi nullus in arca
Ostendatur, ames nomen victumque Machæræ,
Et lignorum aliquid posce ocyus, &, quæ
Componis, dona Veneris, Telesine, marito.
Neque enim cantare sub antro

Pierio

Pierio thyrsumve potest contingere mæsta
Paupertas.

Cum tamen in majore honore ac existimatione merito haberi debeat, præstans excellensque Eruditio. Quam maximi semper Reges Principesque debito in honore habuerunt. sine quâ non sapientiam, non virtutem, non humanitatem ipsam existere inter mortales illi judicarunt. Non Rempublicam, non Comitia, non Tribunalia, rectè administrari; Non domi forisque res aliquas sui fructum usumque posse habere Quod ipsum si nostra hæc ætas munus intelligat, quæ, per proxima bellorum mala, in multos errores ac vitiorum tenebras, pro pudor! prolapsa est, Græci hoc & Romani multis ad posteritatem transmissis exemplis testantur Quo, meo judicio, multum illud *Aristippi* valebit qui, cum interrogaretur, quid filio profutura esset Eruditio, acutè respondit: saltem in th[illegible]rum cum ille venerit, ne lapis supra lapidem sedeat. Quare & magnus *Pompejus* Rhodum est profectus, ut illic bonis artibus imbueretur, qui nec erubuit in isto imperio & purpura ipsis Philosophorum januis adstare, ut aliquid se dignum illic addisceret. Igitur & laudandus merito *Alphonsus*, qui cum audisset Regem aliquem ex Hispanis dixisse, Principi literas non convenire, bovis illa, inquit, vox, non hominis. Ad quod si citem ac vocem testes Philosophos reliquos, vereor, ne multis nostri sæculis Zoilis, literarumq; osoribus infamiæ hic maculam inuram. Inter quos merito Primum sibi locum vindicat divinus ille *Socrates*, Qui hominem doctrina excultum animal in terris pulcherrimum judicavit. Cui jure proximus est *Cleanthes*, qui pluris fecit mendicum, quam hominem indoctum. Et sapientum non ultimus *Thales*, qui solos felices eplavit, qui animo eruditi, & corpore essent sani.

Quis

Quis ille uſque homo tam ferrea & perfrictâ fronte invenietur, qui non viris eruditione præclaris atque inſignibus jure aſſurgat? illorumque ingenia & laudes ſummis in cælum encomiis extollat? Noſtræ juventuti author non ſit, ut ad egregia doctrinarum præcepta totis animis combibenda, omnes ſuas fortunas & facultates impendat? Sapientiſſimi Läertii aureo monitu ad hoc exſtimulati, quod Eruditio juvenibus ſobrietatem, ſenibus ſolatium, pauperibus divitias, divitibus ornamentum adferat. Et *Diogenis Cynici* exemplo, qui nullis verberibus ab inſtitutione Antiſthenis removeri potuit. Verbera, inquit, quantum potes, nullum tamen reperies baculum tam durum, quo à te, modo aliquid didicero, me avertes. Nec non ipſo *Demoſthene* hic teſte, qui in ipſas terræ cavernas, abrasâ alterâ capitis parte, ſeceſſit, ut diligentius ſtudia ſua pertractaret. Nolo in communem hic locum al[illegible]s nunc deſcendere H H: A A: infinitis pene paginis de hoc argumento ſæpius ex hoc pulpito diſſeruimus. Quare, juxta ipſos hoſce oculos noſtros, hæc Muſarum ſacra Jure meritoque pertractare debemus. Nunquam aut voluptatum illecebra, aut otii dulcedine, ab hac tam divinâ animarum nutriculâ, Eruditione, abſtrahendi. Verè igitur felix & beata iſta Reſpublica, ex divini *Platonis* ſententiâ, in qua Reges Philoſophantur, aut Philoſophi dominantur. E contrario nunquam ſatis juſto dolore proſequi illas civitates poſſumus, in quibus contemni, aut turpiter langueſcere clariſſima Doctrinarum monumenta videmus Quando majoris pretii habentur illiberalium artium ſtudia, quam hæc cæleſtia Regum Principumque ad indagandam ſapientiam, monita & conſilia. Igitur quantâ fieri poteſt induſtriâ, hoc mactis ingeniis omnes agamus, ut Reipublicæ ſua conſtet authoritas; ut

bonæ

bonæ artes & literæ, quæ pro firmissimis columnis sunt publicæ & privatæ felicitati, non in contemptum ac fastidium adducantur. Pacis, ut diximus, desideratissima nunc sunt tempora: quibus decus illud ingeniorum ad sui maturitatem potest succrescere, & iste splendor florentis Reipublicæ ipsis posteris conciliari. Quo omnis barbaries atque ignorantia longissime à nobis propelli possunt: ita quoque brevi eveniet, ut quantum nuper malorum crudelis Bellona induxerit, tantum, postliminio, bonorum, favens iterum Minerva redonet. Atque illa ipsa juventus, quæ Gradivo tunc Patri pæne assueverat; propediem, meliore sub Phæbo, cruentum mucronem deponat.

Vos igitur, *Charissimi Commilitiones*, sanctissimâ, hoc loco, oratione ac voce adhortor, ut omnes animi nervos in solidæ Sapientiæ studia intendatis, nullumque diem, sine ducta linea, per otium vobis elabi patiamini. Ad quam felicitatem temporum amænissima hæc pacis Halcyonia vos vere nunc vocant & invitant. Multa enim præclara ingenia, quæ hactenus, propter armorum strepitus, bellique tumultus, in occulto jacuerunt, in apertissima mox luce ac theatro se ostendent.

DIXI.

ORA-

ORATIO XLVIII.

De

PIETATE.

Habita à

FERDINANDO VAN CEULEN

Amstelod.

QUemadmodum eruditio & sapientiæ studia, *Humanissimi Auditores*, per aurea Pacis tempora, maximè florent, clarisque virorum ingeniis ex æquo semper præmia persolvuntur: ita imprimis summo tunc in fastigio virtus & pietas haberi possunt. Sublato enim omni bellorum metu ac monstris; quæ in causa esse solent, quo minus cum privatim, tum publicè divinæ relligionis negotium probe sanctequeab hominibus exerceatur. Hæc tandem tempora, per divinam Dei Omnipotentis clementiam, consecuti sumus: qui atrocium bellorum calamitatem in hoc tam dulce serenum optatissimæ pacis benigne convertit. Ut nunc exercendæ pietati, excolendæque Virtuti amplissimum apud Batavos theatrum inveniamus. Modo iste semel calor & flamma animos nostros accenderit, quæ ad divinas hasce dotes, operumque sanctissimas functiones requiritur. Quod quam ex suo jure beneficium merito sit æstimandum, utinam! nemo nostrum turpiter ignorare posset. Clausæ sunt, per Dei gratiam, Jani portæ, &, centum vinctus post terga catenis, furere furorem suum Mars funestus desiit: ut, sine metu & periculis, vivere in suo cuique agello nunc liceat, & carpere tutos domi somnos, absque interventu armati militis & prædonum, qui

nuper circum tecta & aures, velut ferreus à cælo demissus imber undique crepitabant. Sed præ omnibus quod dixi, thesauris, nihil sanctiore nomine est dignius, quam pulcherrimæ Relligionis ac Pietatis studium. Quo nunc tam liberè, & feliciter frui nobis permittitur, ut publica delubra, tanquam privatas ædes, & proprium nostrum fundum frequentare liceat. Longe supra nostros majores beati fortunatique, quorum vita inter sacrum & saxum posita, quando aut Religiosum illum codicem, aut aliquem cultus divini testem domi suæ tacite occultabant. O miseram tunc vitæ degendæ rationem! O tristem infelicis ævi conditionem! cum quibus temporibus si nostra hæc tempora placet componere, ô quam augusta, quam optata nos præ illis ducimus secula! qui sine ulla mali suspicione ad sacra Dei pulvinaria nos demittimus; qui in publico cætu & concionibus, ad verum & ligitimum sanctissimi Numinis cultum informamur. Qui clarissimos divini verbi ministros & præcones ante oculos habemus, à quorum ore, tanquam ab oraculis ipsis, ad cælestis veritatis normam & dogmata erudimur. Qui in scholis & Gymnasiis istos ingeniorum sortiti sumus nutricios, qui puro & puto Christianæ doctrinæ succo & lacte nos alunt. Qui, rumpantur ut ilia ipsi Diabolo, vel in medio improbissimorum hominum conspectu infallibilis sacræ scripturæ auctoritatem generose defendimus ac protegimus. O plusquam auream vitæ degendæ felicitatem! O profundam Opt: Max: Dei in hisce terris clementiam & bonitatem, quibus omnibus cum animi, tum corporis beneficiis nos in altissima, nunc pace Batavi perfruimur. De quâ beatitudine, rerumq; prosperitate, si porrò gratulari nobis detur, non ipsa nobis salus saluti magis esse potest. Omnia enim bona, quæ mens humana excogitare potest,

hæc in Fœderatas hasce Provincias, velut agmine facto, confluxerunt. ERUDITIO, PIETAS, quas geminas in Rep: columnas esse diximus, pari studio, pari labore ab optimis mortalium excoli videmus. Ad quæ accedunt omnes istæ virtutes, & actiones honestæ, quas & à naturâ & ab opere nostro assiduo, exspectamus. Utinam! res istæ tam secundæ, semper secundo æstu procedant! Et non iterum in proximo limite nobis Gorgones & monstra repullulent. Quæ hanc, quam nunc tam læti possidemus, divinæ pacis serenitatem tristi aliqua nube & caligine involvant.

In solo Opt: Max: in cælis Deo, tota salus nostra est reposita. In illo olim nos Batavi, quandò inprimis suis incunabilis libertas consisteret, omne præsidium opesque nostras collocavimus. In illo solo spes, decus, gloria omnium fortunarum & civium nostrorum securè acquiescit. Nullum terrâ marique Hostem, aut inimicum extimescentes, quandò sub hac arce ahenea, sub providentiæ hac umbrâ & clypeo latitabamus. Sic,

Securus atras inter & aspides Psal. 91.
Deges, ferarum & pignora Tigridum
Tutusque calcabis Dracones,
Et Libycæ catulos Leanæ.
Noctis per atra cæca silentia
Non expavesces cæca pericula
Non luce grassantem timebis
Perniciem, nec aperta bella.
Interque strages mille cadaverum,
Dextrâ, sinistrâ, mille cadaverum
Periculorum exsors, propinquam
Incolumis fugies ruinam.

PRE-

PRECES.

Ad te solum igitur, æterne, clementissime Deus, unum confugimus. Teque ex in timis animi præcordiis obnixè rogamus, ut pia nostra desideria in sinum paternæ tuæ charitatis, admittere ne dedigneris. Tu pacem, nobis quam cum Britannis nuper dedisti terrâ marique magis magisque confirma. Tu bella, quæ in finitimis geruntur, à fœderatis Provinciis, & ab Ecclesia, sanctissimâ tibi sponsâ, procul averte: Tu Remp. universam, ejusque proceres prudentissimos, sanctissimo tuo spiritu illustra: ut libertatis hanc naviculam illorum fidei & curæ commissam, per decumanos malorum fluctus in tutum portum deducant. Tu ô misericors & omnipotens Deus, fac ut magnus Galliarum Rex, cui prosperrimi in Europa bellorum successus tandem ad honesta pacis fœdera permoveatur: ne novæ molitiones, & arma hostium in proximis Flandriorum & Brabantiæ finibus incrudescant. Unde ad vicinas nationes, ipsosque Batavos facile hæc flamma se diffunderet. Averte & averrunca hanc pestem & perniciem à tuo populo Opt: Max: in cœlis DEUS. nec patere divino tuo Numini sacram banc vineam à funestis illis harpyis fœde pollui & eradicari. Ut pax illa, quam semel votis piorum in hisce terris tam benigne concessisti, firmis semper radicibus consistat. Tuô,

Gentis humanæ bone dux Sionem,
Quo soles vultu facilis tuere:
Pace florentes Solymæ beatæ
Protege turres.

Tu O magne potensque in cælis Deus hoc te post hæc omnia per genua tuæ misericordiæ, etiam atque etiam oramus: ut Illustrem Alcmariam, & in illâ Nobilissimos & Amplissimos Dominos Consules, Prudentissimos Dominos Senatores, DD: Scabinos

nos; DD. Scholarchas. Reverendos & Clarissimos DD. Pastores, Omniumque ordinum viros excellentes ac doctissimos diu sospites, diu superstites conserves. Et nostro huic Gymnasio, in quo ERUDITA PIETAS *studiorum unicus est finis multa largiri velis prospera, multa felicia. Per nominis tui O Christe Jesu, sanctissimam Majestatem: cui soli sit laus, honor, & gloria, in omnium temporum perpetuitatem, & secula seculorum.*

DIXI.

Tres antecedentes habitæ Alcmariæ cIc. IↃCLXVIII. Examine Vernali.

ORATIO XLIX.

De

REGIBUS, EORUMQUE INFELICITATE,

Habita à

PETRO vander MERCT.

Zelando.

REges & Principes *H: H: A: A:* clarissimorum instar siderum inter cives & subditos suos elucent. Omnique loco, ubi Majestas ipsorum dominatur, ob potentiam suam summa sunt in veneratione ac honore, nec minus apud Christianos, quam Barbaros ipsos, qui quamquam ab omni humanitate penè abhorruerint, tamen suos sibi Duces & Imp: elegerunt. Quorum auspiciis

auſpiciis benignè obtemperantes, illos Deorum loco, ſemper honorarunt. Chriſtiani autem quanti ſacram hanc poteſtatem ſemper fecerint, hoc ex vetere & præſente ſeculo abunde cognoſci poteſt. Regia & Principum dignitas toto orbe eſt illuſtris ac conſpicua. Ad cujus nominis ſplendorem regna & nationes univerſæ ſtupent ac contremiſcunt. Deumque ipſum vix minore, in terris, cultu & officio multi proſequuntur, quàm ſedentem in ſolio ſuo Regem & Principem ſubditi. Ad horum nutum & arbitria, omnia, quæ terrâ marique geruntur, ſe ſponte ſua componunt. Sive pacis, ſive bellorum ſunt tempora, cuncta ab hoc capite & origine dependent. Quicquid regia auctoritas vel levi verbo imperat, pro firmâ mox lege habendum, nec ab eâ voluntate temere recedendum, niſi culeo te inſui, gravique ſupplicio affici exſpectes. Igitur apud Regem, dixerunt veteres, *omnis cana eſt jucunda.* Nec deſciſcere ab hujus voluntate & præſcriptis vel latum unguem licet, niſi totus ac æternum ab illo ſis extinguendus. Illius ora & oculi pro indice habendi; illius manus pro lege & rubrica. quæ ſi infeliciter ſemel tractaveris.

Tædâ lucebis in illâ Juv.
Quâ ſtantes ardent, & fixo gutture fumant

Recte igitur illi faciunt, qui Manlianis hiſce dictatutis ſubjecti, ut à magnatum iſtorum faſtu & faſtigio vitæ ſibi ducendum ſumant exemplum. Sine illa enim ſervitute impoſſibile eſt, ſub Regum oculis vitam ſecuram traducere. Fateor ego *H* : *H* : *A* : *A* : illuſtrem hanc eſſe dignitatem, & prope divinam, quam in ſubditos ſuos exercent capita illa gentium & terrarum. Sed, curioſe mihi reſpicienti ad illorum ſceptra & coronas, nec id ignorare quiſquam mortalium poteſt, quod eminens illa poteſtas etiam ſuas procellas & pe-

 ricula

ricula patiatur. Quoque major horum eſt fortuna, eò etiam gravioribus fatis & moleſtiis hæc afficitur: Quemadmodum altiſſimo in loco poſita delubra atque tecta, quæ venti immanes imbreſque perpetui majore ſemper motu impellunt ac concutiunt. Adeo ut multum ego dubitem, an regiam hanc coronam, ſi ante pedes meos eſſet poſita, à ſubjectâ terrâ, in hunc capitis mei apicem attollere non erubeſcam. Iſta paludamenta, iſtas trabeas, torques, iſta quæ videtis, conchylia. iſtud à Tyro, à Sidone oſtrum & murex, immane quantum! ſecum trahit omnium malorum agmen. Ut non fruſtra dixerit Poëta:

Aurea rumpunt tecta quietem
Vigileſque trahit purpura noctes
Minus in parvis fortuna furit,
Servat placidos obſcura quies.
Prabet ſummos caſa ſecuros,
Somnus agreſtium lenus virorum,
Non humiles domos faſtidit,
Vmbroſamque ripam
Non Zephyris agitata Tempe.

De hoc Regum & Principum ſtatu *H: H: A: A:* hac horâ nos in publico loquemur. Quantoque ſublimius, magiſque arduum hoc quod ſub incude eſt argumentum, eò attentiores acrioreſque nos aures habituros, ingenuâ cum fide ac fiduciâ exſpectamus. Ego in Majeſtatem regiam, quâ poſſum ingenii alacritate, ſtilum meum diſtringam. *Collega meus*, cui mox tradam lampada, ſcio, privatæ vitæ felicitatem paucis deſcribet. donec prælio hoc probè inter nos confecto, ipſe demum hujus certaminis prudens *Arbiter* ſuam utrique ſententiam interponat.

Regum & Principum vita, meo judicio, quo eſt in terris illuſtrior, eo quoque eſt periculoſior. Nam in alto ſemper poſiti, ſubditis ſuis pro ſcopo

& ex-

& exemplo sunt, in quos omnium ora & sermones convertuntur; sive bene, sive male Remp: administrent. Neque pene quicquam ab illis in commune bonum suscipitur, quod non infirmi quinque pro sua sententiâ prave dijudicent ac reprehendant Rarò in populum lege proposita, quam non iniqua mente illi interpretantur. Quasi id solum apud animum suum Reges Principesque deliberent, quod propriam ipsorum Majestatem confirmet, subditorum vero sortem ac fortunas destruat, ac destituat. Nunquam in pace & tranquillitate humili plebecula, quando consilia & comitia in publico. Quæ semper est anxia, semper in metu & formidine, ne quid suæ rei & fortunis infeliciter decedat; Quæ, profectò, vivendi Ratio, quàm sit plena sollicitudinis, facile illi mecum sentient, qui Regum & Principum fata rectis animi oculis intuentur Quorum in loco si positi essemus, tunc demum ex vero intelligeremus, quàm gravis illa sit sarcina, quàm humeris illorum pondus intolorabile, quod die noctéque summi isti Monarchæ, Reges & Principes, perferre, ac tolerare coguntur. Adeo ut nullum sit tempus; quo non de curis, de molestiis suis jure meritoque conqueri possunt. Bella quando cum finitimis periculosè suscipiuunt, ut regno suo quietem pacemque parent, quantis calamitatibus tunc illi subjacent? perpetuò animis inquietis hinc inde ingentibus curis, regnique fortunâ in ancipiti loco positâ. Quando in singulas horas suspicio ac metus est de perfidiâ & insidiis suorum domi, de hostium prosperis successibus, & fortitudine foris. In exercitu demum & castris ne qui tumultus & conspirationes malitiosæ; aut cum hostibus pactiones & molitiones nefariæ ineantur. Pace vero ipsa nec tuti hi esse satis possunt, qui in sublimi illo solio sunt constituti. Nam in

ſingulos dies habent, quod ſibi metuant magni Principes à talibus ingeniis, quæ, quod belli tempore aſſequi per vim & arma non poterant, id partium ſtudio, in turbatâ Rep: facile obtineant. Quando hoc unum agunt, ut Magiſtratus ſuos, quorum Virtus ſæpe formidoloſa eſt, per tacitos latentesque dolos ſubvertant. Sparſis in populum rumoribus de ſuperiorum Tyrannide, maliſque artibus, quibus inferiores, ſubditos ſuos, ſolent ſubvertere. Ut jure dixerit Satyricus:

Oſſa vides Regum vacuis exucta medullis. Juv.

Et de illis Græci Ὃν πάντες φοβοῦνται, πάντας φοβεῖται. Καὶ τοῖς βασιλεῦσιν ἧττω ἔξεστιν ἀδικεῖν ἢ τοῖς ἰδιώταις. Soc. Quid eſt vos O Reges Principeſque viri, quod tanto ſtudio, quod tantis ſudoribus ad illuſtres hos titulos contenditis? infinitæ ſunt curæ & moleſtiæ, quæ vos circumſtant. Quid pro dubio hoc ſtatu rerum ac lubrico vitæ genere; tam inſatiabili cupiditate arma ſæpe ſuſcipitis? En fulmina & ignes, cum totidem tempeſtatibus periculoſis, qua fortunæ veſtræ verſant apicem. Quid iſtos à naturâ & fato generoſos ſpiritus toties pravâ ambitione corrumpitis? in tacito & modeſto vitæ ordine multo jucundiorem vos vitã degere poteſtis. Sæpe à populo & civibus vobis ſubjectis iſtam habituri injuriam, quâ vix apertus hoſtis, omnibus ſuis machinis ac tormentis, crudeliter in vos ſævire ſuſtineat. Et hanc tam duram, tamque difficilem provinciam vos illuſtria inter mortales capita, tanta per pericula & diſcrimina rerum, ſollicite petitis? veriſſime de illis Tiberius:

Tacit. *Bonus & ſalutaris Princeps Senatui ſervire debet, & univerſis civibus, etiam ſingulis.*

Scilicet, ut obſequatur bonis conſiliariis; ut in omnium ſalute procurandâ, in Juſtitiâ adminiſtrandâ,

niſtrandâ, in arcendâ à ſingulis injuriâ dies noctesque impendat, quæ ſi non exactè & ad limam præſtiterit; non pro bono ac legitimo Principe, ſed pro improbo ac infelici Tyranno eſt exiſtimandus. O Regum Principumque curas infinitas! O calamitates inexhauſtas! quibus illi potentes aſſiduè premuntur. Quando alius in alto otio & tranquillitate vitam agit; quando ſecuros ſomnos capit, ſibi ipſi vivit, vos, Reges Principeſque, inter flammam & ignes verſamini. Vos omnium ictibus & injuriis expoſiti, inter Serpentes & aſpides, inter corvos illos aulicos & purpuratorum perfidiam, ætatem ſæpe agitis. Vitæ rerumque dubii *inceditis per ignes ſuppoſitos cineri doloſo.* Horat. Hæ remunerationes ſplendidæ, hæc illa ſanguinis veſtri merces; Hæc trophæa & monumenta, quæ apud poſteros relinquitis. *Admittitis in animum totius Reip. curam, populique fata ſuſcipitis, &, obliti quodammodo veſtrum ipſorum gentibus vivitis.* Tac. Quæ verò præmia ex pari, quæ vobis gratiæ, ô Sanctiſſima in terris capita, pro tantâ veſtrâ fide & labore perſolvuntur? vigiliæ veſtræ, quas pro populi ſalute ſuſcipitis, nunquam metu & ſollicitudine carent. Actiones virtutum veſtrarum, quibus toti dies & noctes aula perſtrepit, nunquam inſidiatoribus, nunquam gravi periculo & calamitatibus deſtituuntur. Semper aliquid timendum ab inferioribus, quibus nec vitæ veſtræ honeſtas, nec ſceptri dignitas placet. Omni in loco latet ſcorpius, ſemperque à tergo Nemeſis, quam extimeſcas. Ut merito dixerit Pöeta: Juven.

Cuſtodite animas, & nulli credite menſæ:
Livida materno fervent adipata veneno.
atque eme quod Mitridates
Compoſuit ſi vis aliam decerpere ficum,
Atque alias tractare roſas.

Nulla aconita bibuntur
Fictilibus, tunc illa time, cum pocula sumas
Gemmata, & lato Setinum ardebit in auro.

Seneca. *O quantum bonum est obstare nulli,*
Carpere securas dapes humi jacentem
Scelera non intrant casam,
Tutusque mensa capitur angusta cibus
Venenum ex auro bibitur.

Horret animus meminisse HH: AA: tot fata & funera maximorum Regum. Qui quando in felicissimo rerum successu erant positi, inter tot plausus & gratulationes, suis Hostibus, ipsique fortunæ, quando libet jocari, sæpe ludibrium fuerunt. Quod & veteris & nostri ævi exempla abunde testantur. *Unus Pellæo Juveni orbis non sufficiebat, alii quærendi erant. Alexander orbi magnus; Alexandro orbis angustus erat.* Age, expendamus in trutinâ *Hannibalem: quot libras in duce summo invenies?* Omitto, hoc loco, *Cæsarem*, quem repentina vis oppressit. Omitto *Pompejum, Crassum, Marium:* quos omnes ad miserabilem vitæ exitum fortuna reservavit. Non dico de *Mutio*, de *Regulo*, de *Polycrate*, de *Fabricio*, de *Socrate*, de *Catone*, & de ipso denique *Demosthene* & *Cicerone*.

Quos felices Cynthia vidit, Seneca.
Vidit miseros abitura dies.
Cespes Tyrio mollior ostro.
Solet impavidos ducere somnos.

Et, ut alter Pöeta ait:

Ad generum Cereris sine cæde & sanguine pauci Juven.
Descendunt Reges, & siccâ morte Tyranni.

Quis dicat nostro quoque hoc seculo vere felices ac fortunatos *Philippos, Ferdinandos, Ludovicos, Carolos*, magnos istos Hispaniarum, Galliarum, Britannarum Reges? quos omnes maximi motus

& me-

& metus bellorum acerbissimi, ad horrorem formidinemque audientium, summis nuper periculis involverunt. *Quorum operum & factorum illustrium memoria sera nondum vespera vidit. Nos illorum coronis & sceptris omnia fausta omnia fausta omnia felicia apprecamur. Diuque nos Batavi Regiæ illorum Majestati ac virtutibus, modo pacem cum illis securam & sempiternam habere possimus, diu inquam, nos Batavi innexi insertique esse desideramus.*

DIXI.

ORATIO L.

De

LAUDE VITÆ PRIVATÆ:

Habita à

JOANNE BAERT.

Alcmariano.

FAteor ego *H*: *H*: *A*! *A*: Regum Principumque fortunam multis calamitatibus esse subjectam. Eorumque conditionem tam esse miseram, ut, ad illam deplorandam, nunquam lachrymarum sit satis. Quod tu, *mi Collega*, non sine justâ querelâ nobis ad oculos proposuisti. Tecum in eadem prorsus sum sententiâ. Qui Regum & Principum potentiam, non illa dignor veneratione, qua plurimi homines illam usque in cælum & sidera extollunt. Ipsa enim illa purpura, quæ in tantam admirationem & dementiam quemcumque è vulgo rapit, infinitis doloribus redun-

redundat ad læſam ſubditorum ſalutem! ego igitur quam poſſum longiſſime, doloſas iſtas Syrtes & Charybdes ſummæ dignitatis defugio; malimque in privato humilique ſtatu ætatem agere, quam tot telis undique infeſtis ac periculoſis caput meum objectare. Sic enim eveniet, ut triſta illa fulmina faceſque ſanguineas, quæ ſumma iſta quaſi papaverum capita percutiunt, ſecurus declinem multoque mihi tutior vita, ſub modeſto lare degere, quàm in turbido illo theatro, tot rerum inter ſe periculosè remeantium. Verum eſt quod Poëta dixit:

Auream quiſquis mediocritatem
Horat. *Diligit, tutus caret obſoleti*
Sordibus tecti, caret invidendâ
Sobrius aulâ:

Et ut apud Plutarchum Phocion ait:

Ζῆν κρεῖττον ἐστιν ἐπὶ στιβάδος κατακείμενον, καὶ θαρρεῖν ἢ ταράττεσθαι χρυσῆν ἔχοντα κλίνην.

Qui enim extra turbam & turbines vivit publicæ inquietudinis, hic vere felix & beatus eſt, ſuâ ſorte & fortuna ſupra maximorum Regum viciſſitudines immane quantum antecellens! cujus ego hominis vitam, juxta immortalium animarum felicitatem, jure meritoque colloco. Cum reliqui iſti, qui in excelſo agunt, ſemper ſuos morſus ac vexationes in finitarum calamitatum perſentiſcant. Extra quæ mala & moleſtias ille prorſus agit, qui ſuo ſale & ſole contentus, ſatis magnum ſibi regnum in rure paterno comparavit. Quantum enim à natura, benigna matre, datum eſt beneficium, non alienæ ſervituti obſtrictum eſſe; non dormire, non vigilare ad alienum arbitrium! ſed, ſuo more & modo, ſibi ipſi liberrimam agendi volendique poteſtatem face-

re! illa ad manus sumere, quæ intimum animum reficiunt; quæ plurima lætitia & gaudio nos perfundunt. ad nulla negotia cogi ac impelli, à quibus nostra ratio & ingenium generose abhorret.

Latius regnes avidum domando Horat.
Spiritum, quàm si Libyam remotis
Gadibus jungas: & uterque Pœnus
Serviat uni.

Illi verò quàm omnibus numeris sunt infelices, qui nullum pene diem sibi vivunt ac vacant. Qui cum Sisypho, cum Ixione, cum Perithoo æternæ servitutis jugo damnati, nullum unquam liberum vitæ spiritum traducunt. Quales ego omnes istos purpuratos esse judico, quos hactenus in theatrum introduximus. Quorum vitam si conferamus cum istis hominibus, qui in tacito agunt, me hercule! ter & amplius illi miseri ac calamitosi sunt habendi. Ille verò qui, aut in civium numero honeste vivit, aut in agris suis rusticam operam exercet; aut maria frequentat; aut aliud domi suæ negotium in manibus habet, cæteris omnibus, quibus sceptrum & corona fatis evenerunt, longè est præponendus. Agite *H*: *H*: *A*: *A*: utramque hanc fortunam rectis oculis mecum intueamini. &, ut cæteros omnes hoc loco, omittam, quibus terra marique libera est agendi voluneas, velim hanc nostram, in quâ nati sumus, vitæ conditionem, exacte expendatis. Non putem ego tam tristi sidere aliquem ex nobis esse natum, qui non malit cum Musis suis in togâ vitam instituere tranquillam; & cum summis clarissimisque ingeniis occupari, quam cum magnis Regibus, quos tanta in dies tempestas circumstat, suum otium & sapientiæ studia permutare. Quando enim illi inter arma cum externa, tum domestica versantur;

nos in tacito Minervæ sinu, aut abdita naturæ opera speculamur, aut in divinarum rerum cogitatione mentem defixam habemus. Quando illi totius regni curam; tot urbium &, civitatum administrationem periculose suscipiunt; nos extra metum & formidinem alternantis fortunæ positi, *quid Seres quid Thraces agant* securi sumus. Quando, inquam, magni & humani isti Joves, Reges & Principes dico, tot insidiis suorum hostium circumveniuntur, tot sicas & venena expavescunt; nos extra invidiam beati, tum nostris quisque negotiis animique voluptatibus involvimur.

Nescitis cupidi arcium, Seneca
Regnum quo jaceat loco?
Regem non faciunt opes,
Non vestis Tyriæ color.
Non frontis nota regiæ,
Non auro nitidæ trabes.

In exemplum, omisso *Xerxe, Craso, Hannibale* unius nobis *Sejanus* satis est, qui

Juvenal. *Facies toto orbe secundâ,*
Mox unco ducitur spectandus:
Ardet adoratum populo caput, & crepat ingens
Sejanus. Scilicet,
Vnde altior esset
Casus, & impulsæ præceps immane ruinæ,
Exitus ergo quis est O gloria?

Rideo ego illorum hominum temeritatem, qui, nescio, quo fastu & superbia afflati, non nisi ad summas opes & dignitates grassantur. Qui per fas & nefas Remp: invadunt; & tunc demum felices qui se esse deprædicant, quando aut imperii sui limites late extenderint, aut ingentes pecuniarum acervos avare coacervaverint: quo postea felici auspicio ad summæ Majestatis gloriam perveniant. Longe melius est cum Philosophis,

cum

cum viris doctis auream vitæ mediocritatem diligere, *vivere coëmptos undique nobiles inter libros Panæti, Socrati cam & domum*, Horat. veterisque sapientiæ factum esse ministrum, atque alumnum, quâm magnâ invidiâ, & dulci regnantium fortunâ esse ebrium. Nam verissimum est:

Sæpius ventis agitatur ingens Horat.
Pinus & celsæ graviore casu
Decidunt turres feriuntque summos
Fulmina montes.
Rectius vives, Licini, neque altum
Semper urgendo: neque dum procellas
Cautus horrescis, nimium premendo
Littus iniquum.
Rex est, qui metuit nihil,
Hoc regnum sibi quisque dat. Senec
Stet, quicunque volet, potens
Aulæ culmine lubrico.
Me dulcis saturet quies.
Obscuro positus loco
Leni perfruar otio.

Quod cum perspectum sibi haberent divinissimi illi homines, *Plato, Socrates, Diogenes*, magno animo & constantiâ Regios honores & sarcinas, tanqnam oneri futuras, repudiarunt. Optimas vitæ facultates in privatâ modestiâ & tunicatâ domi quiete collocantes Cujus etiam indolis fuerunt, apud Romanos *Fabii Cinninnati*,

& nomina pauperis avi,
Fabricii Curiique graves:

Apud Græcos *Aristides, Epaminondas, Solones, Phociones*: Quorum una salus & felicitas in animi virtute & honestâ paupertate consistebat. In quos magnos & inclytos viros non cadebat puerilibus crepundiis consentanea

ambitio

ambitio; Sed sola, illi mentis inflammati eruditâ sapientiâ, omnes suos affectus intra rectæ rationis gyrum determinarunt. In quorum laudes exclamare mihi licet.

Lucanus. *O vita tuta facultas*
Pauperis, angustique lares: ô munera nondum
Intellecta Deum.

Seneca. *Secundis rebus*
Quisquis exultat nimis,
Fluitque luxu, semper insolita appetens,
Hunc illa dira fortunæ comes
Subit libido.
Cur sancta parvis habitat in tectis Venus
Et se coërcent modica? contra divites
Regno fulti, plura quam fas est, petunt?
sollicito bibant
Auro superbi, quam juvat nuda manu
Captasse fontem! celerius somnus premit.
Secura duro membra versantur toro.

Aut, cum Isocrate potius dicam: Ἐμοὶ μὲν ἀσφαλέστερος βίος εἶναι δοκεῖ καὶ βελτίων, ὁ τῶν ἰδιωτευόντων, ἢ τῶν τυραννευόντων.

Nihil ad me & sapientem faciunt stultitia tua, O Crœsice; nihil conchylia ista ac Endromedes, vestræque Phaleræ & trabeæ molles Græculi; nihil apparatus isti Perslici; nihil Caricæ Lydorum, mollities Iönum; Sacerdotum illa redinucula, tiaræ, flammea, peristromata. Totiusque ille mollium Cynædorum ordo calamistratus. Contemno bona ista, quibus supervacuus labor inutilem æstimationem pretiumque facit. In continentiâ, in modestiâ, in virtutibus antiqui ævi, omne meum decus, divitias, honores repono.

In servili penulâ, in abollâ cubiculari, aut in griseâ illa veste Rudolphi Imp: plus ornamenti pono, quam in Alexandrinis tapetiis, quam in distinctis

stinctis marmore pavimentis, quam in emblematibus vermiculatis. Gemmæ enim, & id genus lapillorum, quibus pretium imposuit mulierum vanitas, viris usui non esse dixit *Alexander Severus*; *imperium in virtute consistere non in decore & elegantiis fæminarum.* Hæc indigna sunt magno Principe ornamenta: quæ negotiator aliquis aut mango usurpet. Quæ nisi vaniores illi virorum è mimarum & scortorum complexu magno semper æstimarunt. Hæc illa Regum Principumque spolia & exuviæ. Hæc *Cleopatræ* aut *Messalinæ*, mulierosæ istius manus, nugamenta ac illecebræ. Quibus in solo corporis habitu externo suæ voluptates atque otia reponebantur. Multo melius apud mediocris fortunæ homines vita instituitur. Ubi non Hymettias trabes crassum aurum abscondit; non domus, sectis marmoribus, crustata enitescit; non segnis Achates, non purpureus lapis tota in aulâ effusus calcatur. Non hebenus marioticea vastos postes operit.

Lucan. *nec crebro maculas distincta smaragdo*
Fulget gemma toris, & Jaspide fulva supellex
Strata micant. Tyrio quorum pars maxima succo
Cocta diu, vires non uno duxit, aheno.

Ubi cuncta ad naturæ simplicem usum ac fruitionem sunt facta. Majorque est honor & dignitas, suo sordido tuguriolo fortuitum amare cespitem, quam pretiosis orbibus parietes habere distinctos. Seneca. *Ubi non refert quantum in arca, quantum in horreis jaceat. Quam magna multaque paropside quis canet. Ubi, an splendeat toga, an sordeat perinde est. Et frugalitatis indicium habetur, auro argentoque caruisse, juvatque inter sidera vagantem divitum pavimenta videre.* Hæc talis vitæ conditio H: H: A: A: præ Regum Principumque magnifico

ficò luxu & apparatu sola mihi placet. Nec facile desiderem modestam meam quietem, quam ex Musarum convictu ac commercio quotidie percipio, ipso Tago & Pactolo permutare.

DIXI.

ORATIO. LI.

ARBITRI,

INTER REGES & PRIVATOS.

Sententiam suam dicentis.

Habita à

FERDINANDO VAN KEVLEN.

Amstelod:

REges, & Principes, *Mei Collegæ*, vos de scholæ pulvere & pulpito, quod miror, huc in theatrum adducere ausi estis. Quasi hujus loci sit, circa summa capita rerumque fastigia occupari. Si de vestro foro, de literis & sapientia dixissetis, multò meliorem, fortasse, gratiam apud Amplissimos Auditores inivissetis. Quid, quæso, ad summos illos apices tangendos potissimum vos impellit? an ignoratis periculosum esse in Reip: arcana se immittere? & de istis in hoc Minerveo disserere, quæ minime ad hanc ferulam faciunt? extra orbitam & terminos itis. Vos majoribus pulpitis ac rostris tale argumentum relinquite: ubi politicam hanc incudem versant homines eruditi & sapientes. Quam facile fieret, ut, citra canonem vestra artis & officii in alienam messem

messem falcem injiceretis. Vereor, ne meritò sitis reprehendendi, ac in gravem alicujus Aristarchi censuram incurreritis. Ego vobis auctor esse velim, ut à tam difficili ac arduâ materia pertractanda linguam & calamum abstineretis. Et, ut alias prudenter fecistis, intra vestræ Minervæ pomeria maneretis. Non tamen omnio animos despondere vos velim, charissimi Commilitones, & hæc à me sic seriò dicta esse puteris, tanquam læsæ Majestatis rei, maximam in vos, pœnam concitaveritis. Non gravi, spero, vos supplicio mactandos, quod semel de alieno negotio tam speciose verba feceritis. Scio pacis & bellorum materiæ dudum vos saturos, ac de illis hactenus in publico copiosè vos dixisse.

Pax est Herculea manu Seneca.
Auroram inter & Hesperum.
Et qua sol medium tenens
Vmbras corporibus negat.

Semper eandem crambem recoquere, quid est aliud, quam miseros magistros toties occidere? nunc, Deo Opt: Max: sit gratia, postquam in jucundissimæ tranquillitatis gremium recepti estis, voluistis etiam Regum & Principum fortunam tenuiter delibare, summosque illos apices, tanquam lusoriis ingenii armis, adoriri. Permittent, non dubito hunc vobis ludum H:H:A:A: nunc ludere, animique recreandi causâ, in hoc tam nobile argumentum paucis vos immittere, quod ita obiter sub manu tractasse, non ita grave, scio, auribus alicujus tædium aut vulnus faciet. Sed quando vos, *Mei Commilitones*, in hac arenâ novi Atlhetæ nondum satis inter vos bene de proposita quæstione convenitis, ego me *arbitrum* vestræ sententiæ interponens, quasi caduciatorem agam, qui hinc inde natas invicem lites sapienter, spero, componam.

Regium in terris imperium Deo hominibusque à multis seculis sacrum sanctumque semper fuisse judico. Nec non summo in honore & existimatione habendum, quando fideliter & feliciter ad populi tutelam ac conservationem administratur, & in nullum alium finem suscipitur, quam ut terra marique pax & tranquillitas primas in Rep: partes teneant. Sublatis enim de medio juris & æqui defensoribus, quæ facies & fortuna rerum? quis status & ordo civium ac subditorum haberetur? *Natura ipsa commenta est Regem, quod & ex ipsis animalibus licet cognoscere, & ex apibus quarum Regi amplissimum est cubile, medioque & tutissimo loco. Mutis quoque gregibus aut maxima corpora præsunt, aut vehementissima. Non præcedit armenta degener taurus. Elephantorum gregem excelsissimus ducit. Idem in avibus, in ovibus & in alio genere congregum animantium.* Quod etiam à condito orbe sacræ literæ testantur. Ubi Judæi Regem poscentes, sic audiuntur: *Constitue nobis Regem.* Sic & in *Italia* primi illi Romani, in variis voluntatibus, Regem tamen omnes volebant. Quare & Græci olim: οὐκ ἀγαθὸν πολυκοιρανίη εἷς κοίρανος ἔστω, Nam ubi gentium & locorum in principatu summum est imperium, quis neget optime illic justitiam exerceri? ubi nec noxæ nec corruptelæ, & Rex ipse supra metum & gratiam est. Tranquillitatem & concordiam coli? metus vel auctoritas principis hoc facit. Quod egregiè Tacitus: *Suspectum*, inquit, *senatus populique imperium, ob certamina potentium, & avaritiam magistratuum.* Nec ullus in Rep: status magis unquam diurnare imperia fecit, quam ipsi principatus. Quod in illo *Assyriorum* liquet, qui mille & ducentos annos stetit; in *Persarum* dominatu, qui, etsi graviter ab Heraclio Imp: contusi, adhuc vivunt & regnant.

regnant. In *Ægyptiorum* & *Sinarum*, qui in serie continua, Reges ducentos quadraginta tres annumerant. *Sparta* verò, ubi alia imperii forma vix quingentos annos libertatem tenuit. *Athenæ* sæpe mutarunt. *Roma* paulo plus quadringentos annos liberam Remp: servavit. Multa in utramque partem sunt argumenta, quibus Regum & Regnorum diuturnior felicitas asseritur; Sed non nostra est, ut ante in Collegas meos dixi, provincia, hanc tam amplam & difficilem materiam, hoc loco, pertractare. Disputent de illo Politici, qui sive electionem, sive successionem in optimo imperii genere præponant; Sive Optimatum studia & statum defendant, nos in medio hæc posita relinquimus, huic rei tantum intenti, ut & Regum & privatorum fortunam suis ex æquo coloribus hic describamus.

Summus ille Principatus meo judicio *H*: *H*: *A*: *A*: Deum Opt: Max: auctorem & pro tectorem habet, ad quem siquis jure & ligitimo tramite pervenerit, merito felicem illum esse existimo. Regum enim optimorum hæc una in animo est cogitatio divina ut, obliti quodammodo sui, universæ Reip: curam suscipiant, & ex omnibus mortalibus sunt electi, *qui Deorum*, inquit Seneca, *vice in terris funguntur*, illustre est exemplum *Hadriani Imp*: Qui toties auditus est dicere; *ita se Remp: gesturum, ut sciret rem populi esse non suam.* Et *Vespasiani*, qui etiam æger in publicis administrandis negotiis, diligentiam suam quàm maximam ostendit. Revocantibus illum amicis ut sibi parceret, *Imperatorem* inquit, *stantem mori oportet.* Neque illo inferior *Rudolphus Imp: qui per Deum*, inquit, *finite homines ad me venire; non enim ideo ad imperium sum vocatus, ut in arcula includar.* Quare olim *Aristoteles* dixit:

ὅτι πρώτη καὶ θειοτάτη ἡ βασιλεία.

Primus

Primus & divinissimus Principatus. & Plato: ὁ βασιλεὺς ὡς θεὸς ἐκ ἀνθρώπων, *Rex Deus quispiam humanus.* Regesque Homeri sententia vocatos. διοτρεφέας βασιλῆας, *à Jove educatos.* καὶ ποίμενας λαῶν, *pastores populorum.* Quid est, *mi Collega*, quod divinissimum illud munus, quo Reges Principesque imperant, temere accuses? verum & vetus ut video dictum est: *Omnes bonos Principes in uno annulo posse perscribi.* Quid vero hoc ad te? illorum vestigiis insistere debes, qui in illa dignitate eximia, eximias quoque virtutes per omnem suam vitam instituerunt. *Rex omnia mortalia infra se habet, supra se Deum : cujus benignitati referenda est gratia.* Simul illud reputes, *arduum & subjectum fortunæ regendi cuncta onus. quantoque plura adeptus tantò se magis in lubrico. Cogitandum illi, ne ritus sacrorum inter ambigua culti, per prospera obliterentur. Detque populo exemplum Religionibus, ac divino jure illum devinciendo. Principis enim est detestari profanos, qui Dei imaginem mortalibus materiis in species hominum effingunt, & venerari illius summum & Æternum neque mutabile, neque interiturum Numen.* Nihil, hoc loco, de Tyrannis, aut malis Regibus Principibusque porrò attexam, de quorum vitâ & vitiis aliàs sermo nobis in publico fuit: Tempus, est ut vela nunc colligam, ac de portu cogitem. Ad te me confero, mi collega qui privatam vitam, nescio, qua auctoritate & exemplis defenderis.

Si verò alicui in privato vitam agere contingat, & in eâ inveniat, quod sibi solatium ac delectationem præstet, non est, profectò, quod illam fortunam, etsi in obscuro ac humili sit posita, infra Regiam Majestatem collocem. Quemcumque enim proprii sui lares & penates jucundo satis animi

animi ſenſu afficiunt, & ſibi ipſis in parvo regno maximum Principatum imaginantur, quid ni ſummam vitæ felicitatem meritò illis attribuam? equidem vetus eſt verbum: *Aut Regem, aut fatuum naſci oportere.* Nam hic Majeſtatem ipſam in ſolio poſſidet. Ille hanc animo & imagini ſuæ mentis ſubjicit. Uterque beati ſunt, quibus iſta vivendi ratio divinitus eſt data.

Rex eſt, qui poſuit metus, Seneca.
Et diri mala pectoris.
Quem non ambitio impotens,
Et nunquam ſtabilis favor
Vulgi præcipitis movet.
Non quicquid fodit occidens,
Aut undâ Tagus aurea
Claro devehit alveo,
Non quicquid Libycis terit
Fervens area meſſibus.
Quem non concutiet cadens
Obliqui via fulminis;
Non Eurus rapiens mare,
Ventoſi tumor Adriæ
Quem non lancea militis,
Non ſtrictus domuit chalybs.
Qui tuto poſitus loco
Infra ſe videt omnia
Occurritque ſuo libens fato
Nec queritur mori.

Talis *Diogenes* olim *Cynicus*, talis *Abdolonymus*, tales *Curii, Fabricii*, & plurimi ab aureo illo ævo. Qui æque magnam in dolio ſuo; aut exiguo rure paterno voluptatem perceperunt, quam maximi terrarum Principes in univerſæ & Aſiæ & Africæ poſſeſſione; qui ſuæ modeſtiæ humiliſque fortunæ ſedem ac domicilium non ipſo potentiſſimorum Regum ſolio & ſceptris unquam permutare deſiderarunt. Fugere tamen oblatos ſibi honores, qui, niſi

nisi stipes sit aut truncus, nulli ego in laudem & decus adscripserim. Ita neque ambitione nimia, nec per largitiones & corruptelas, summæ istæ dignitates sunt invadendæ. Sed, si ultro, si sponte ad te venerint augustæ istæ appellationes, cur non, ipso naturæ jure, & communi populorum suffragio, libenter hasce mihi assumam? homo autem, qui nulla gloriæ cupiditate ducitur; quem nulla nominis stimulat immortalitas, hic inerti otio sepultis, ipsisque mortuis non immeritò est annumerandus. *Magnæ*, fateor *divitiæ sunt lege naturæ composita paupertas. Et contra naturam est, torquere corpus suum, & faciles odisse munditias. animusque magnus tam in servum potest cadere, quam in equitem Romanum. Subsilire in cælum ex angulo licet. Non si paupertas, non si luctus, non si ignominia, non si dolor impetum faciat, sapiens pedem referet. Sapiens ad omnem incursum munitus est.* Omnes illam in Philosopho felicitatem deprædicamus. Sed quid nocebit etiam manus istas, quæ sapientibus sunt datæ ad clavum & gubernacula admittere? meo judicio, bonæ indolis rectique ingenii est judicium, humo se tollere, & viris Principibus non tantum placuisse, sed unà cum illis imperii fræna & habenas, in populo regendo capessere. Ipsa demum Musarum studia, quæ colimus, ad ardua & sublimia quæque nos vocant ac invitant. Nec patiuntur in occulto & abdito aliquem latere, cui propositum est, non penitus vitam ingloriam, instar brutorum, in squallore ac tenebris traducere Qui verò in sordido tanquam in latebris & cavernis abjectè habitant, illi nunquam virtutem factis extendere; nunquam salutarem Reip: operam navare possunt. *Præter laudem nullius avari.* Semper Miltiadæ trophæo excitari debemus; semper aliquo honesto negotio esse intenti, ut gloriam nostri nominis quam ma-

xime longam efficiamus. Et, ut Sol in Aurora tenuior assurgit & inclarescit, sic ex virtute ex meritis fama cum ipso ævo est augenda. *Fax mentis honesta Gloria. Si quid enim rectè feceris incorruptum facti testem habeas* Tac: *fruarisque fama tui quæ una brevitatem vitæ posteritatis memoriâ consolatur: quæque efficit, ut absentes adsimus, mortui vivamus.* Cic. *Nunquàm excelsi ingenii virũ humilia delectant.* Sen. Agite, *Charissimi Commilitones*, in primâ vestra juventute cum *Themistocle* futuræ sapientiæ monumenta ostendite & *Alexandrum* imitemini, qui, adhuc ætate nondum provecta & matura, totam jam sibi Macedoniam in spe habebat. Cum nulla sit tanta animi humilitas, quæ dulcedine gloriæ non assidue tangatur. *Multoque sit magnificentius virtute acquirere parva regna, quam ex Regum Regibus nasci* Humile namque vulgus, plebejæ istæ animæ, nihil horum generose capiunt, aut intelligunt, quæ supra se, quæ infra se turpiter ignorant. *Vulgus*, in quam, *incertum, cupidum voluptatum; & ad deteriora promptum; illud seditiosum est, & ægris semper oculis alienam felicitatem intuetur.* Dixi H: H: A: A: de Regum & privatorum fortunis, & unà, quid cuique nostrum in hoc vitæ decursu propositum esse deceat. Honores & dignitatem nostri nominis, qua posset fieri solertia, semper intendere debemus. Et cum Venusino Poëta exclamaro;

Odi profanum vulgus & arceo.

PRECATIO.

CÆterum faxit Opt: Max: in cœlo Deus! ut tales in Rep: Proceres ac Atlantes semper habeamus, quales olim optimi Regum Principesque in vetere & nostro ævo exstiterunt. Quorum facta & virtutes nos & posteri nostri perpetuo imitemur. Vt ab illis

illis vitæ ducendæ probitatem; ut justitiam, ut clementiam, constantiam, fortitudinem perdiscamus; ab illis modestiam in sensu, in cultu corporis honestatem, in sermone & verbis humanitatem nobis singularem comparemus. Ad illorum, inquam, exemplum relligiosam pietatem, fidem Amorem in immortalem & Æternum Deum testemur, quæ una sacra illa est anchora ad quam Christiani omnes, tanquam ad unum nostræ salutis asylum, omnia nostra studia dirigere debemus. Semperque impiæ superstitioni hostes & inimici bonæ conscientiæ clypeo ac umbone nos fortiter protegamus. Ita fiet, ut illustris Batavorum populus, cujus pridem majestas post feliter cum hostibus confecta bella, ipsis siderum spatii est determinata; sua quoque virtutis sempiternam memoriam, cum ipsa seculorum immortalite conjungat. Et inclyta Alcmaria, quæ utraque suâ Pallade, Togata & Armata universo terrarum orbi præclare hactenus præluxit, semper latior semper augustior, ex majorum suorum cineribus, resurgat!

DIXI.

Hæ tres antecedentes Orationes sunt habitæ Alcmariæ, CIↃ. IↃCLXVIII. *Examine Autumnali. XIX. Septembris.*

ORATIO LII.

De
AFFECTIBUS MALIS IN HOMINE,

Habita à

JOHANNE BAART.

Almeer.

QUando H: H: A: A: mortalium ego animos & ingenia tacitus mecum examino, video, quam variis affectibus, quam diverso animorum impetu in quemcunque illi habitum inclinent: Hinc vitiorum turpitudine, inde virtutum, blando amore partes suas artesque habentibus: agente rerum natura pro suo ductu & arbitrio, in singulis humani ingenii moribus ac seminibus apertum sui theatrum Adeo in diversos cupiditatum impetus inclinante hac vita nostræ voluntate; eodem sæpè momento vix sibi constante Humani propositi levitate ac inconstantia ut vere dixerit Poëta:

Quid enim ratione timemus,
Aut cupimus? Quid tam dextro pede concipis, ut te
Conatus non pœniteat, votique peracti?

Felices illi, qui vera in Opt: Max: Deum relligione sinceræ pietatis propensi rebus divinis operam navant quotidie, & hoc animorum astro incitentur & auspiciis, ut nihil aliud desiderent, quam per veram virtutis callem recto semper tramite incedere. Infelices, terque quaterque infelices illos ego judico, qui fatali vitiorum scopulo adhærescentes, nihil sibi proponunt, quàm ad incertam levitatis auram, ad scelera & flagitia, ad

vitæ

vita morumque turpitudinem sun mo cum studio industriaque, proh pudor! advigilare. Quorum hominum miseriam potissimum oriundam puto ex ipsâ naturæ ac indolis pravitate, quæ vim maximam habet, in inde pravandis humani ingenii consiliis. Unde ad omne malum & deteriora, ab ipsis natalibus nostris, propendemus. Quo si à teneris, ut solet, pessima accedat *educatio* & societas improba, deserta recti & honesti regione, ilicet, periimus, actum est. Paulatim proserpente in intimas animorum medullas, per pravam conversationem, pestifero hoc naturæ veneno. Mala quoque præceptorum *Institutio*, & parum circumspecti mores, ad tenella ista formanda ingenia, plurimum conducunt, ad improbam naturæ voluntatem in plures propagandam: Quibus malis quando se conjungit & conglutinat nimia parentum Indulgentia, & cæcus amor in liberos suos, (subtracta ludimagistris sanctâ suâ manu & ferula suppliciorum) quis unquam à tali fonte ac initio successus expectet legitimos? Improbitas per se ipsam lædit & sine præceptore facile addiscitur. Ut non sit necesse oleum huic caminæ, addere, cum non semper in potestate sit boni ac sapientis Ephori, ex omni ligno Mercurium facere, ita inclinante quorundam natura in pravum, ut frangi citius quam corrigi possit. Omnem operam perdente vel optimo in opere suo artifice. Unde fit, quod filios sæpe Heroum habeamus noxios, & tot Arcadica rudere circum nos pecora audiamus: Quos crasso Bæotum sub aëre natos jurares. Quicquid allaborat prudentia senilis, pietas divina, virtus innata atque insita, frustra est, nihil â bono exemplo trahitur:

Ingenii sequitur semina quisque sui.

Quibus perpetuo claudi scholas & gymnasia æternæ essent feriæ. Ita in pravum, ut dixi, inclinan-

te proh dolor ! naturâ, quæ ad multa quoque perniciosa primam hanc ætatem seducere solet.

Hæc cum experiundo Præceptor noster ac multâ annorum consuetudine didicerit, & inprimis in illa cognoscenda ingeniorum virtute & vitiis apprime sit versatus, voluit, ut nos Duo, de hac affectuum varietate paucis, hoc loco, dissereremus. Quod sane hac ætate utile nobis erit cognoscere, nec eruditis auribus alienum, aut injucundum, spero argumentum. Ego de *pessimorum hominum indole materiam primus aggrediar.* Collega meus meliore auspicio alteram sortitus partem, dicturus de optima hominum indole ac temperie: Vos A: D:A: vaporatas attentasque, quæso, mihi aures præbete.

Valde dolendum est, quod ita infeliciter cum humanis ingeniis egerit natura, multos ita improba morum ac vitæ consuetudine nasci voluerit, ut ad omnes ingenuas liberasque animi functiones prorsus sint inepti & male idonii. Ipsorum pravis affectibus nihil pene desiderantibus, quam a virtutum officiis & rectæ rationis dictamine penitus aberrare. qui etsi videant meliora, tamen pejora eligunt ac sequuntur: post habitâ omni bona occasione in majus & melius emergendi; contempta etiam bonorum præceptorum institutione, natalibus suis, quæ sæpe â Druso & ab ipsis sunt Æmilianis, in maximas tenebras & infamiam adductis. De quibus vere Poëta noster:

Frangendâ miseram funestat imagine gentem.

Sine fræno, ut equi indomiti in omnia mala qui se præcipitant. Valeant scholæ, institutio præceptor, musæ omnes valete; ipsa limina deorum, ara, sacella, ædes sacra, ac templa valete. quorũ affectus omnia virtuti contraria desiderant; nullumque est tanti sceleris facinus, quod designare nõ audeant; nihil

nihil tā ſanctum, quod non violent; tam munitum clauſumve, quod non perfringant; tam æquum & rectum, quod non pervertant Quod ſi paranda ſeditio, parati; ſi opprimenda injuriis innocentia, expediti; optimis licet nati parentibus, & majorum illuſtri ſtemmate; à virtute tamen & boni nominis famâ toti degenerant; in ludos & aleam proni, fas nefaſque promiſcue habentes: diem ſtertendo, noctem vigilando inſumentes, in potationes, in ſcortationes, in dedecora, in Lupercalia & Orgia addictiſſimi. O Mores! O Tempora! oriundi ſumus, cæleſtibus, auſpiciis, ut ad omnia honeſta animos noſtros intenderemus; ut Creatori noſtro pro tantis beneficiis debitæ gratitudinis victimam, in hac vita, perſolveremus; ſed nulla proh dolor! ratio apud tales ritè recteque vivendi habetur. Et in omne malum ac nequitiam, neſcio, quo animi ductu & auſpicio inſani præcipiteſque feruntur. Horreo tremoque totis artubus, quando horum malorum elementa atque incunabula mecum perpendo. Non patitur miſeriarum tam acerba cogitatio, ut pene à lachrymis & ſingultibus temperare me poſſim: nos parem cum ipſis in cælo Angelis felicitatis fortunam ſortiri ſumus; nos ad virtutem, ad humanitatem, ad obedientiam, ad modeſtiam de cælo mandata accepimus; nos piorum veſtigia expreſſa oculis noſtris videmus; nos ad omnem honeſtatem facti; ad cultus religioſos inſtituti, bonis artibus imbuti, omnibus cum animi, tum corporis bonis inſtructi ſumus; fruſtra tamen omnis divinus eſt labor, & multi eo modo vivunt, quam ſi bella, & odium æternum virtuti indixiſſent. Quam Hominis contumaciam & improbitatem cum videret ipſe humani generis deſtructor *diabolus*, omnes illò artes porrò intendit, ut ſuam huic malo manum adjungeret; ut quantum in ſe

esset; ad perniciem & pestem sempiternam excitandam ab inferis, omnia sua consilia instrueret. Qui super pravâ hac indole humanâ, oculis & fallaciis suis intentus, in hac fragili materia egregium artificem se præstitit, qui bonas leges, latas de cælo, in vitium & contemptum adduxit; qui infinitas pestes & iniquitates pro totidem virtutibus induxit, quocumque loco & tempore positis satellitibus miserum hominem in totidem transennas coëgit.

Longum esset omnes diaboli technas huc in medium producere; nos, qui non tanti THEOLOGI hic sumus, ut ad tam alta & cælestia ab hoc pulvere nostro penetremus, nos magis ad ipsa exempla in utramque materiem data, quam ad eruditam hanc THEORIAM animos nostros intendimus; cum tanta ejus mali sit messis, ut si de illo hoc loco essem dicturus,

Ante diem clauso componet vesper Olympo.

Certum est, H: A: ab hoc tramite inspirationis diabolicæ nasci tot monstra & portenta vitiorum; Quo si accedant ut dixi pravæ animorum inclinationes, & quodcumque pugnat cum sanctissima virtutum Majestate, non mirum, si hæc tam misera nobis naufragia, in hoc rerum humanarum oceano, in dies contingant.

Unde alias, amabo, evenirent, quod tot *Incredulos*, tot *Athëistas*, *Epicuros*, *ventres gulasque* invenires? quod tot *reos perduellionis*, Læsæ Majestatis, tot *Judiciis convictos*, *vadimonia deserentes*, *repetundarum*, *residuorum* quoque reos? quod alii in *latrocinia*, in *homicidia*, in *furta* & *rapinas* eant? Vide totum illum chorum male feriantium in otio suo & desidiâ *Conosos*, *biberios*, *Tiberios*, *Birongios*, *Tricongios*, qui non nati ut vivant, sed ut bibant: vide in aperta Tirannide *Domitianos*, *Nerones*, *Syllas*, *Caligulas*; tot Patriæ prodi-

proditores *Catilinas* & *Cethegos*; tot *Encliones* tot *peritos veneficiorum*, tot *refractarios*, *pigros*, *bardos*, *blennos*, *buccones*; quibus si ipsius juventæ vitia & errores annumerem, nescio, quo fune & anchorâ aliquando tot scyllas & charybdes tutus evadam. Pudet, piget, pœnitet me diutius detinere, ut vere exclamare mihi liceat: *O miseri mortales! O terque quaterque miseri mortales!* quibus ita suâ sorte & infortunio nasci aliquando contigit; qui meliore fortuna & fato æternum vivere sine ullo malo & macula potuistis.

Tu mi *Collega*, ut dixi, meliore auspicio sortitus argumentum, nos linguæ tuæ lepore felicius demulcebis: &, quæ ego, proh hominum fidem! nisi cum summo animi dolore dicere potui, Tu nobis, cum justâ argumenti tui gratulatione, spero, recensebis.

DIXI.

ORATIO LIII.

De

AFFECTIBUS BONIS in HOMINE.

Habita à

SUFFRIDO BURMANIA,
Nob. Frisio.

Tu mi *Collega*, prorsus tristi oratione aures animumque meum complevisti, nimiumque disertus fuisti in malis humani generis recen-

ſendis. Quæ cum fatear magnâ ex parte vera eſſe, tamen meâ oratione, ſpero, hoc efficiam ut aliqua quoque ſolatia inveniam, quibus publico illi malo feliciter occurram. Nondum enim, ex toto, exſtincta eſt illa divinæ auræ particula. Superſunt adhuc in homine aliquot reliquiæ cæleſtes, ac bonæ mentis ſemina: de quibus gratulari nobis poſſumus. Plurimique affectus egregii, quos in pretio & exiſtimatione meritò habeamus. Imperator vitæ mortalium animus in multorum pectoribus egregiè adhuc elucet, qui ubi ad gloriam virtutis viâ graſſatur, abunde pollens potenſque & clarus eſt. Vaſa adhuc pura ſunt relicta taleſque homines, quos meritò Semideos & Heroas appellaveris, cum ipſis Diis immortalibus comparandos, qui cæleſti quodam afflati genio generoſam & magnificam animi indolem præ ſe ferunt, quam illis Parens Natura feliciter ingeneravit, ut in opere maximarum rerum potiſſimum ipſorum virtus eluceat, quæ nulla temporum invidiâ, nullo livore peſſimorum hominum inferius adducenda.

Date mihi veniam, H. Aud. ut hoc loco illas virtutes recenſeam, quæ aliquo ſolatio erigere nos poſſunt in communi hoc mortalium malo. Dicam de illis viris, quorum vitam & virtutes imitari meritò debemus. Atque utinam! illa mihi eſſet facundia, qua celebrare tantorum Principum honorem ac decus abundè poſſem Non dubito, quin aures animoſque ſim habiturus acres attentoſque.

Nondum divinæ bonitatis fax illa illuſtris ex toto interiit. Sed incredibiles bonarum virtutum fructus legere & in publico & in privato licet. Multorum hominum factis & facinoribus tam præclaris atque egregiis, ut cæleſtem in illis originem animorum oculis intueamur. Ut non quis efferatur ſpe improbâ, non dejiciatur degeneris

animi

animi metu, non transversum unquam à verâ virtute recedat. Quem non incendit iracundiæ acerbitas non vexat misera honorum ambitio, non urget opum profusa cupiditas. Quem non turpissima veneris & ventris desideria inflammant; non vitiorum aliqua labes in scelus & flagitium impellit. Qui nihil in vitâ expetendum putat, nisi quod summa cum laude, & honore, cum dignitate eximia sit conjunctum. Hos ego homines divinis laudibus instructos atque ornatos esse judico. Imo exultant animus meus, quando maximorum virorum memoriam mecum percurro, qui non pravo affectuum subjecti imperio, mentem suam ab impotenti temeritatis incursu transversum ferri patiuntur. Nec improsperè fluentibus rebus degeneres sibi animos sumunt; Sed in sinistris asperisque fatis eodem semper vultu apparent, cum nulla fortunæ mutatione in alium sui habitum permutandi.

Hujus tam præclare indolis causam quis, quæso, sapiens ignorare potest? Deus Optimus Maximus hac in parte suam providentiam ostendit, qui tales virtutum igniculos multorum pectoribus ingeneravit, unde in omnem æternitatem honestissimi ingenii exempla promanant.

Qui non ex toto divinæ mentis possessionem cœlestiumque rerum imitationem interire voluit; sed super esse felicissimam aliquam segetem prudentiæ, quæ humani generis majestatem sartam tectamque conservaret. Ad quæ bona excellentia accedit imprimis naturæ quædam benignitas, bonis artibus & disciplinis in meliorem sui habitum naturam formas. Quando animorum illi nutritii, boni Præceptores, pessimas vitiorum radices ex animis expurgant. Et indolem, quæ sæpe natura sua est corruptus ad decus & laudem expoliunt. Qua arte & officio inprimis id effi-

citur, ut in Rep: hujus modi viri reperiantur, qui bonis consiliis, & virtute singulari omnia sua negotia instituunt. Huic etiam virtutum famæ & gloriæ conservandæ multum utilitatis adfert proba Educatio, & cum bonis viris conversatio. Quæ immane quantum habet robur & vim ad honestam animi indolem probe excitandam. Quibus non æstimatis, certè, homo in quoovis malum & periculum facile incurrit. Dixisti. *mi Collega* ipsum quoque Satanam suos habere discipulos, quos malis suis artibus instruat ac informet. Et quasi ludos literarios ab illo aperiri, in quibus & à teneris ipsa addiscitur improbitas. Non enim desinit Animarum ille hostis deceptionum laqueos ubique prætendere. Hoc omnibus cuniculis callidus, ut in mendacium, in perjuria, in criminationem, in calumnias, in iram aliosque pravos affectus, hominem inducat, & à recta virtutum calle ac tramite fallaciis deflectat.

Quæ libens tecum fateor. Sed per Dei Optimi clementiam erecta quoque & instituta virtutum gymnasia: in quibus assiduam adhibemus operam ut animi nostri singulari scientiarum Succo imbuantur. Quæ si non existerent, certè, in ipsam barbariem, & tenebras Cimmerias brevi incideremus: sublata de medio tot illustrium disciplinarum exercitatione.

Tua, O Diva virtus plurima & maxima sunt ornamenta, quæ non fatorum arbitriis es subjecta; sed in tenebris splendida; in tempestate quieta. Tu probos hominum mores atque ingenia immortali gloria commendas; Tu viros summa sapientia doctrinaque illustres propinqua cum Deo cognatione conjungis. Non sine pudore ac detestatione modò accepimus, quàm multi homines reperiantur quorum vita nisi in vitiis & improbitate tota consistat. Quibus hoc unum est vi-

vere, ut malis facinoribus & infamia nomen immortale sibi comparent. Quos cæca quædam malignitas à recto & honesto abducit; misera honorum contentio vexat. Qui indomitis atque effrænatis cupiditatibus, excusso rationis gubernaculo, insolentius se efferunt. Qui tam sui immemores, ut divinos sibi honores adscribant; Et extra suæ conditiones rapti memoriam Dei hominumque obliviscantur, Qua tua commemoratione, mi Collega, summum me in stuporem dedisti, qui portenta hæc hominum nec animis nec oculis perferre possum. Dolens de rerum Natura, quod tam improbos abortus in lucem protulerit. Ita est H. A. ut quemadmodum malitiæ illud semen facile in improbis inv nitur, & suo quasi fato infelicitas hæc existit: Sic etiam suas rationes & argumenta habet Animus meliore cœlo & auspiciis natus, Optimus quisque suo genio ducitur. Et eodem labore ad decus & gloriam nititur, quo perniciosi isti homines ad infamiam & dedecus. Non patiuntur suam laudem & gloriam sileri amplius clarissimorum hominum Ingenia & Virtutes. Quorum alii mirifico in Deum cultu ac veneratione propenderunt, semper in id intenti, ut Relligionem divini Numinis pro summo bono, optimisque vitæ suæ thesauris existimarint. Quorum exemplis sacræ ubique Paginæ sunt plenæ. In quibus sapientissimos Salamones, Piissimos Davides, Samueles, tot stupenda pietatis nomina habemus. Quorum animi nulla flagitiorum labe adspersi, semper in Deum suum attentissimâ curâ defixi. Unde sacri isti igniculi, ac flammæ meliores? nonne à cœlesti origine & auspicio divino? O animos verâ sanctitate imbutos! omniumque virtutum ornamentis egregiè instructos! Ad quorum splendorem & claritatem si oculos nostros attollimus, nihil, profecto est,

quod cum tantâ dignitate & gloriâ comparari possit.

A cælesti istâ virtute & origine etiam profanæ Historiæ multum traxisse videntur. Quæ incredibili quodam amore nos in se rapiunt. Quando aut cogito amorem tuum in patriam, o *Druse*, *Curti Themistoles*; vestrum, ô *Phileni fratres*, fidem, constantiam! aut animi moderationem divinam in *Fabio Maximo*, in *Flaminio*, in *Gillia Agrigentino*. Aut clementiam *Cornelii Scipionis*, *Metelli*, *Julij Cæsaris*, *Alexandri Magni* Fortitudinem *Horatii Coclitis*, *C. Attilij Scipionis*, *Auriaci & Nassoviorum*. Pudicitiam *Virginum Vestalium* & *Lucretiæ*. Aliorumque in eadem laude positos honores ac insignia. Vt nihil hoc loco dicam de divinissimis Philosophis, de Oratoribus, de Poëtis: Quorum animi excellentia unde originem suam ducit nisi ab insigni Naturæ præstantiâ, quæ adhuc Immortalium, ut sic dicam, Deorum ope & auxilio apud homines magnâ pro parte remansit. O generosa & nunquam satis deprædicanda in animis nostris majestas! O auræ divinæ particula ex toto nondum exstincta! quæ nullo Satanâ, nullaque fatorum injuria tolli aut exstirpari radicitus potuit. Quam si optimum vitæ genus ipsamque Nobilitatem animi proprio suo nomine hic appellem, quis non summo jure id à me factum esse existimet? Quæ non in externis Fortunæ opibus, sed in ipso divinissimæ mentis domicilio consistit.

In juventutem verò nostri sæculi, *mi Collega*, quam severè tu notæ censoreæ gravitatem strinxisti! Tanquam nemo inveniri in hac turba possit, qui vel aliquam bonæ spei faculam nobis præluceat. Cum tamen multi ingenui & egregii adolescentes reperiantur, qui, apti nati, ad humanitatem & sapientiæ studia, dies noctesque egre-

gië

giè incumbunt. Hoc unum acturi, ut omne suum decus & honorem in solo virtutis auspicio reponant. *Vos optimo sati sanguine, viri Nobilißimi in theatrum prodite, vos sanctißimas justitiæ leges sancite. Vos vitæ vestræ exemplo in craßißimis ignorantiæ tenebris prælucete.* A vobis, post immortalem Deum, vivere feliciter incipimus. A Vobis bene regendæ Reip. normam discimus libertatem & jura defendere, Patriam protegere; in Deum & Parentes officia præstare. Totum hoc, quod, certè, maximum est, totum hoc, inquam, vestræ authoritati & nominibus debemus.

P R E C E S.

Cæterum, ô Optime Maxime in cælis Deus, ex intimis animi medullis oramus, ut cælesti tuâ disciplinâ porro nos informare velis, & animos nostros intingere divino ambrosiæ succo. Ut Reip. aliquando utiles esse poßimus. Et illas artes nostras, quibus ad sapientiam & pietatem erudimur, tui nominis honori impendere. Ut particula illa auræ divinæ, quæ etiamnum in nobis nondum ex toto evanuit & exstincta, in majorem semper flammam incalescat. Ita fiet, ut tandem Pax læta nos respiciat domi forisque. Et Belgium nostrum perpetuò efflorescat novâ acceßione Christianarum virtutum, & sapientiæ poßeßione sempiterna. Nostraque hæc Alcmaria, in qua vivimus, Viris illustribus, Viris doctißimis, Viris honestißimis semper vigeat, floreat, perennet. Et hæc ipsa nostra juventus ingenuarum artium studiis rectè instituta, decus, Gloriam, Honorem Reip. & Ecclesiæ, maximo cum fructu & ornamento, tandem adferet, ac conciliabit.

D I X I.

Hæ duæ antecedentes Orationes sunt habitæ Alcmariæ, CIↃ. IↃCLXIX. XIV. *Cal. Maij.*

Examine Vernali.

ORA-

ORATIO XII.

De MEMORABILIBUS EXEMPLIS VITIORUM.

Habita à

HIERONIMO DE-HAZE,
Amstelod.

De Idololatris. Tyrannis. Superbis.

PRæterito semestri HH: AA: de Virtutibus & Vitiis, bonis & malis animi affectibus, sermonem, hoc loco, instituimus, sed, longè infra majestatem tanti operis, ubi magis rudi Minerva verborum, quam rerum copia diserti fuimus illorum exemplo, qui corpore cum sint tenues, veste se dilatant, & diffundunt; ut aliquam in theatro personam, si cæteris thoris & lacertis destituantur, repræsentent. Nunc ab inutili fastu sermonis abstinentes, quantum, per judicii falcem fieri potest, res ipsas & exempla ex Historiarum promptuariis delibabimus. Ego in medium provocare incipiam, Giganteæ audaciæ Homines, adversum quos omnes meas vires & copias in campum producam. Vos HH. AA. qua soletis audiendi benevolentia, quæso, nostros inceptus juvate, promovete.

In primo ingressu quando turpem & nefariam vulgi multitudinem intueor, terribili facie & monstroso habitu, mihi occurrunt *impiissimi Libertini, Atheistæ, Idololatræ, Apostatæ*, & *Increduli*: quos meritò cane pejus & angue odisse debemus,

mus, quibus nihil unquam infelicius; fœcunda tot parentum vitiis terra in medium produxit; quorum tanta sævitia & immanitas est, ut rectà in Creatorem suum reclamitent, ac recalcitrent, ejusque Providentiæ sacram legem per summam incredulitatem, abnegent, violent, extinguant. Quales olim nati fuerunt infelici ovo, Cæsares, *JULIANUS, VALENTINIANUS, DIOCLETIANUS*; Qui igne ferroque dilectam Dei Ecclesiam prosecuti, omnem relligionem, cultusque divinos procul ab animis suis removerunt. His non inferiores flagitio & Sceleribus suis *TURCÆ* & *BARBARI*. Illa genuina & germana antichristi proles; ipseque *MAHUMETES*, qui unum esse Deum statuit, eumque corporeum, Christum non Deum, sed magnum vatem magnum prophetam, præmia qui ipsum audient Paradisum, Flumina, ibi quatuor fluere, lacte, vino, melle, aqua, ibi palatia, ædificia gemmata atque aurata esse, multaque alia, quæ ipse pudor in medium proferre non permittit, quibus annumerare mirito licet totum illum antiquæ superstitionis cœtum & turbam *THRACAS*, *ÆGYPTIOS*, *INDIANOS*, plerosque quorum alii canem, & feles; Isim, Cerapin, Anubin, divinis honoribus afficiebant; alii, credo, larvas infernales, ne noxam inferrent, pro Numine suo invocabant. De quibus salse & sapienter *Satyricus*

Illic cæruleos, heîc piscem fluminis illic
Oppida tota canem venerantur, nemo Dianam.
Porrum & cepe nefas violare, & frangere morsu,
O sanctas gentes, quibus hæc nascuntur in hortis
Numina!
Ægyptus portenta colit, crocodilon adorat

Pars

Pars hac, illa pavet Saturam serpentibus Ibim.

Non istis, meo judicio, fuit minor, minusque profanus, FERDINANDUS II IMPERATOR cui hoc in ore semper; *tres fuisse insignes impostores qui genus humanum seduxerant*, MOSEN, CHRISTUM, MAHOTEM, nec ipse *Alphonsus*, Hispaniarum Rex decimus, qui identidem culpare solitus providentiam divinam, & dicere; *si principio mundi Deo assuisset, multa melius ordinatiusque condenda fuisse.* Æquè profanum impiumque fuit, quod de *Ratholdo*, Frisonum duce historiæ commemorant, qui cum à *Volfranio* Episcopo intelligeret, plures ex majoribus suis esse in inferno, quam in paradiso, *eò se velle proficisci dixit, ubi sui essent, malleque eos qui numero superiores, quam pauciores sequi.* O improbitatem incredibilem! vix hominum auribus recipiendam, O delicia! O nugas! & inania! atque utinam! non multi mortales hoc nõstro quoque ævo reperirentur, qui ad similem insaniæ modum vitam suam dirigerent; quod ipsum de aliquo vel verbis profiteri, maximè fateor esset incuriosum; attamen si opera, si actiones, & negotia multorum intueamur, quem quæso, hic non offendent cœca plurimorum vestigia, quâ ad quamcunque incredulitatem promiscuè eatur?

His proximè sunt conjungendi barbara crudelitate, TYRANNI, quorum mores animosque cæde ac sanguine bonorum civium imbutos, juventuti in conspectum proponere, non alienum hic esse judico, ut maturè odium in illos concipiant, qui communem salutem in summas miserias & calamitates præcipitant. Hominum genus, quod meritò invisum esse debeat omnibus illis, qui semel vitæ hanc usuram de cœlo acceperunt. Quamquam vix sæculum aliquod fuerit, quo non

iſtius ſentinæ & hominis prodigia magna cum copia extiterunt. Quid enim frequentius, quid magis in oculis & pectoribus omnium, quàm crudelitatem, quam perfidiam, quam tyrannidem in principum aulis, tanquam in proprio ſuo domicilio ſemper ſtabilem, ſemper perpetuam fuiſſe? hoc enim à natura tyrannidi eſt inſitum, ut ſolum Regni decus & præſidium eſſe putent, *ſemper intenſum tenuiſſe ferrum.* Ut per ultimos cruciatus miſeros homines lacerent; decollandique artifices, quibuſcunque è cuſtodia capita amputent, & in eo unam animi affectuſque ſui cupiditatem collocant, ut minutiſſimis ictibus confectos, erubeſcendo tantum mortis genere conſumant.-Horum primus in publicum prodeat, Argentinorum ille *Phalaris*, qui civium ſuorum ut ſupervacuo & ſordido abutebatur ſanguine, alios flagellis deſciſſos coram cõfodi imperabat; aliis ſpiritum laqueo eripiebat; alios vigiliis pariter & continuo tractu doloris enecabat; alios mutilatis auribus naribuſque cruci affigebat, *Semper nova pompa morti ducebatur.* Cui conjungite à Romanis *Tiberium*, qui adeò humanos ſenſus exuerat, ut fœminas quoque ob ſolas lachrymas, acerbiſſimo mortis genere trucidaverit; quod crimen in Fuſii Gemini matre vitea oſtendit, quæ propterea necata, quod filii necem fleviſſet, cui quoque perpetuo in ore:

Ἐμοῦ θανόντος γαῖα μίγθήτω πυρί?

Et cui in votis eſſe ſolebat, ut *Romani omnes unam cervicem haberent, quam uno ictu poſſent reſecare*; Tantaque hic Sevitia, extitit, ut fratrem *Tiberium* interemerit, Syllanum Socerum, ad ſecandas novacula fauces, compulerit. Denique cum omnibus ſororibus ſtupri conſuetudinem habuerit; *Lucium* verò *Syllam* quis ignorat? hic univerſas Italiæ partes civilis ſanguinis fluminibus inundavit;

davit; quatuor legiones contrariæ partis, misericordiã implorantes, obtruncari jussit; tandemque virorum cædibus non satiatus, sævit in mulieres. Idem infami proscriptione *quatuor millia & Septingentos cives uni civitati abstulit*, & non vilia quædam capita è plebe: centum quadraginta in illis senatores, ut non immeritò vox illa Catulo expressa sit; *cum quibus tandem victuri sumus si in bello armatos in pace inermes occidamus?* Quis *Annibalem* non detestetur? qui pontem humanis cadaveribus in Gelo flumine construxit? quis non *Mithridatem*? qui unâ epistolâ octoaginta millia Romanorum per Asiam dispersa, mandavit interfici? Quis non jure oderit *Alexandrum Pheraum*? qui vivos homines inversis in se faciebus sepeliebat? Quis denique crudelitatem *Cnei Marii* rorante satis pennâ & sanguine describat?

Hic *Marci Antonii* abscisum lætis manibus caput, inter epulas, per summam animi ac verborum insolentiam aliquandiu, tenuit; clarissimique & civis & oratoris sanguine contaminari sacra mensæ est passus. Addam istis Thyesteæ crudelitatis monstris, ipsos *Carthaginienses*, qui quàm crudeli facto in *Attilium Regulum* animadverterint, neminem, scio, latere potest. Hi, resectis ipsi oculorum palpebris, certæ machinæ, in quâ undique præacuti stimuli eminebant, illum incluserunt, ut pariter vigilando, & continuo tractu doloris necaretur. Nimis longum esset nimisque auribus honestis inimicum, si in omnibus illis DOMITIANIS, DIOCLETIANIS, CARACALLIS, ALBANIS verè portentis naturæ recensendis, diem insumeremus. *Tyrannorum enim mentes*, ait Tacitus, *si recludantur, posset inspicere illorum laniatus & ictus, quando ut corpora verberibus, ita sævitia & libidine, malis consultis animus illorum dilaceretur.*

Hoc

Hoc unum solatio est adversum pestem illam humani generis Tyrannos, quod nemo illorum violenta imperia tenuerit diu. *Sequitur enim superbos ultor à tergo Deus.* Usque adeò, *ut quem dies veniens viderit superbum brevi eum dies fugiens viderit jacentem.* Averte è nobis Opt. Max: Deus hujusmodi hominum monstra, qui nisi sanguine miserorum civium se saburrarunt, se nunquam ex vero felices arbitrentur.

Hinc ad cognati sanguinis non dicam viros, sed virus ipsum & pestem, *homines turpi fastu & superbiâ elatos*, me confero. Qui id unum jure merentur, ut civitatum finibus, & humani convictus societate eliminentur; nec inter familiares Christiani nominis ullo modo ac tempore recenseantur. Ex horum ordine primi sunt Rex *Alexander*, qui natalium suorum oblitus, patrem Philippum jam fastidiens, originem sui generis ab Hammone Jove deducere voluit qui tædio morum & cultus Macedonici, vestem & instituta Persica assumpsit, spretoque mortali habitu, divinum emulatus est. Et *Caligula* qui non aliâ de causâ domum sibi in Capitolio extrui fecerat, quam ut illic unà cum Jove habitare putaretur; Nec non *Domitius*, *Maximus*, qui manus pedesque suos adulatoribus exosculandos præbuit. ut nihil dicam de *Julio Cæsare*, de *Hannibale*, de *Xerxe*, quibus cum Regii honores & nomina non essent satis, divinis honoribus coli voluerunt. *Hannibal* Cannensis pugnæ successu adeò elatus fuit, ut nulli civium suorum in castris, nisi per interpretem, respondere permiserit, de Xerxe dicit Satyricus;

In Corum, atque Euros solitus sævire flagellis
Barbarus, Æolio nunquam hoc in carcere passus
Ipsum compedibus qui vinxerat Ennosigeum.

Dolendum

Dolendum est H: A: adeò nos abjectos humilesque homunciones, terram ipsam despicere, unde originem nostram deduximus. Et velle supra alta sidera ambulare; qui quam nobis curta sit supellex, quamque angustis iu hac vita spatiis habitemus, satis cognitum perspectumque habemus. Veniet aliquando illud tempus, cum hanc pravitatem & dementiam nostram justissimis lachrymis deplorabimus. Quod præclarè in *Salmoneo* apparet, de quo Poëta *Virgilius:*

Vidi & crudeles dantem Salmonea pœnas,
Dum flammas Jovis & tonitrus imitatur Olympi:

Ita omnibus illis continget, qui supra humanæ sortis mensuram se extollunt; qui Cælum digito attingere putant, quando paulum imperii & pecuniæ accessit, unde illicò sublati animi, & primos se rerum omnium esse volunt, nec sunt, obliti divini illius moniti. *Quanto superiores sumus, tantò nos geramus submissius*: Nec alia fuit causa interitus *Romanæ urbis*, quæ à *Sabinis*, à *Samnitibus*, à *Pœnis*, à *Gallis*, aliisque populis frustra toties tentata, tandem à se ipsa, propter imperandi licentiam, victa & vastata. Quod si olim *Persarum Rex Sapor* cogitasset, nunquam eò temeritatis devenisset, ut, cum ad *Constantinum Imperatorem* scriberet, *Solis & Lunæ fratrem appellari se voluerit.* Nec ipse, qui ingenio & animo magnus, *Julius Cæsar*, qui postquam omnium populorum victor, tandem fœdæ adulationi succubuit. Superbissimam hanc emittens vocem, *debere homines consideratius secum loqui, & quæ diceret pro legibus habere*, certè eradendi sunt ex hominum memoriâ ejusmodi Reges & Principes, qui inanis gloriæ titulo intumescentes, Deos hominesque fastidiunt. Solâ virtute rerumque gestarum gloriâ sempiternam apud posteros recordationem pro-

promereri debemus. Pessimo enim exemplo claris suis majoribus æternam ignominiæ maculam adspergunt, qui, suorum natalium immemores, Cælestes sibi honores assumunt. Qualis fuit supra reliquos illos, quos in principio notavimus, *Philosophus Heraclides* qui draconem aluit, quem feretro suo post mortem, imponi jussit, ut ex hoc putaretur ad Deos remigrasse. *Cyrus* quoque Persarum Rex, qui ab exteris sibi Dei altissimi nomen adscribi patiebatur, & *Demetrius* qui præter se, & *Antigonum* patrem. nec regem nominasse quemquam nec salutasse dicitur.

Concludo turpissimum hoc de superbis argumentum H A, divino poëtæ *Mantuani* carmine, qui in fine ingeniosissimæ suæ descriptionis, sic ad vivum oriundam ab inferis superbiam repræsentat.

Ferre nequit juga, majorem indignata paremque,
Imperia usurpat, Regnique libidene fervet,
Immansueta ferox, miseris adversa, minaxque
Mitibus, elatis contraria, nescia pacis,
Nescia amicitiæ, rixarum & litis origo.
Dura, ingrata, duplex, animo violenta, rebellis.
Improba, quid pietas quid sit clementia nescit.
Perfida, fædifragam dubio sub pectore mentem
Versat; ab excelso, fugientia culmine semper
Saxa movet, laudum semper vesana cupido,
Sollicitum pectus curis flammantibus urget,
Nec vitæ ratio: nec opum, nec honoris. in omne,
Sponte scelus præceps, ruit, implacabile monstrum.

DIXI.

ORATIO. LV.

De

MEMORABILIBUS EXEMPLIS VITIORUM.

Habita à

JOHANNE GUILIELMO QUAET.

Arenaco Geldro.

De Perfidis. Patriæ Proditoribus. Ebriosis.

AB hoc vitio & superbè dominantibus H. H. A. A. facilè ad *perfidiam* & *proditiones* descenditur: Quæ impietas sæpè hoc Machinatur, ut nec ipsi patriæ, quæ communis nostrum est parens, suus amor & benevolentia, præstetur. Cum frequenter hoc accidat, ut, qui cœco avaritiæ furore stimulati, non desinant in ipsa sua viscera & patrios penates quam crudelissimè desævire. Quemadmodum hoc, licet valdè ignobili exemplo, cum infamibus suis sociis, *Catilina,* testatur, qui sceleratissimus Patriæ civis ipsam, pudor! Patriam ad quatuor partes incendio destinavit. Ita quoque turpiter in Patriam suam egit *Julius Cæsar,* qui cum ex conditione Imperare non posset, contra Pompeium & populum Romanum tantis exercitibus insurrexit. Ita *Themisthocles*, cum ad Nerzem Persarum Regem confugisset, contra Græciam arma tulit. Ita *Q. Martius Coriolanus*, qui, postquam Volscis se conjunxisset. Romanos multis præliis afflixit.

Huic

Huic ſceleratæ conſuetudini, à proximo adjungi debet illorum incredibilis improbitas, qui turpi proditione patriam ſuam infeſtarunt. Quales fuerunt *Piſidice*, & *Antiope*, Quarum hæc amoris æſtu inflammata, patriam Morſymum Achilli prodidit: illa Theſei deſiderio capta, hanc Herculi in poteſtatem dedit. Et ipſe *Æneas*, *Polidamas*, *Antenor*, patriæ ſuæ Trojæ per impias & iniquas proditiones cauſa excidii extiterunt. Quo loco nec *Pauſaniam* Lacedæmonium intermittere debeo, qui quinquaginta auri talenta à Xerxe acceperat, ut ſpartam dederet. Nec *Tarpejam virginem*, quæ Sabinis capitolium prodidit, capta ſpe armillarum, quas Sabini magni ponderis, in ſiniſtris gerebant. Dolendum eſt quod plures Romani ſanguinis illi ſe infamiæ ac turpitudini conſecrarint. Inter quos *Sergius Galba*, vir ſummæ perfidiæ, trium civitatum convocato populo, tanquam de commodo civitatis acturus, ſeptem millia, in quibus flos juventutis conſiſtebat, armis exuta, partim trucidavit, partim vendidit. Et *C. Domitius*, qui *Batullo* Regi Avernorum iratus, quod cum ſuam tum etiam Allobrogum gentem ad Q. Fabii ſucceſſoris ſui dextram confugere eſſet hortatus, per colloquii ſimulationem accerſitum, hoſpitio exceptum vinxit, ac Romam deportandum curavit. Quàm fœda, quàm barbara hæc ſit proditio, quæ in proprias aras & focos admittitur, quis unquam dolore ſatis æquo efferre & effari poteſt? Cujus ſceleris ac flagitii tanta tamen apud improbos eſt authoritas, ut nihil eâ ſit familiarius Nihil ſolennius. Cujus efficaciſſimæ ſunt vires, *Mentiri & fallere*. Hinc date mihi veniam. H. A. ad *Ebrios* & Epicureorum collegia me conferam; non ut aures veſtras ſeſamo & papavere demulceam delicati ſermonis, ſed ut adoleſcentibus noſtris proponam, Quam fœdum &

N dete-

detestabile sit contra naturæ legem, contra desideria innatæ virtutis, se immoderati vini usu in brutorum speciem transformare, aut nimia voracitate ciborum ventrem suum, tanquam pondere, & fasce iniquo, pro pudor! turpiter saburrare. Quales homines, certè, non dignos habemus, quos inter rectâ mente ac ratione præditos annumeremus. qui non *nati, ut vivant, sed ut bibant*, ut helluentur, ut pergræcentur, & humano generi ad contemptum, in terris hac lucis usurâ perfruantur. Qui multa luxuria ebrii, patrimonia effundunt, ne fœnore trucidentur; qui proluere opes, & profusis sumptibus vivere, pro gloriâ ducunt; Qui voluptates domestico lenocinio sustentare, & in profundissimum libidinum suarum gurgitem fortunas suas profundere, viri Magnanimi putant officia. O famelica hominum natio! Quid tam turpiter vitam vêstram instituitis? Majore corpore, sarcinâ animo læditis, ciborumque copia subtilitatem benè cogitandi deliberandique impeditis; ut mirum non sit plures crapula, quàm capulo & ense periisse. Doleo me exemplis tam tristibus, tam improbis hoc me loco eloquentem esse debere. Non tamen patitur sceleratissima Epicureorum turba, ut illam silentio prætercam. Vos *Biberii*, vos *Tiberii*, vos *Bicongii*, *Tricongii* primum in conspectus nostros venite, quorum aliqui tantum bibistis, quantum, Aureliano teste, hominum nemo; aliqui suspensi infelici ligno, ut de *Bonoso* Imperatore historici loquuntur, Amphora sint dicti. *Claudius Cæsar* eò deliciarum pervenerat, ut tanta populi frequentia convivia celebraverit, ut plerumque sexcenti, simul discumberent. Et *Antiochus Magnus*, ut ob vinolentiam totos dies dormire soleret. Quo non inferior *Caligula*, qui maximam partem thesauri, à Tiberio relicti, cœnis & commessationibus devora-

voravit; ut meritò de illis dicere liceat illud Levini Lemmi: *De capacitate poculorum certant, adeo ut inter illos optimus censeatur, non qui concinniter Instrumentis Musicis aut sermone Philosophico uti novit; sed qui multos eosque Maximos calices exsiccare potest.* Quibus, credo, *Rex Xerzes* pro Duce & Antesignano fuisse videtur, qui præmia & dignitates illis propofuit, qui novæ voluptatis genus invenisset. Aut *Cleopatra*, qua cœnam Antonio paravit, In qua ducenta M. V. Aureorum uno ferculo secundæ mensæ consumpsit. Sed satis ipse sibi Magnum theatrum fuit *Antonius*, qui cum turpè esset, ructare in senatu populi Romani, Hic frustis eculentis totum tribunal implevit. Quis bonæ mentis usus potuit esse apud *Beotios*? apud veteres *Pharsalios*? apud *Caupones Morontos*? apud luxuriosos *Lydos*? quo fungerentur sapientiæ munere veteres illi gulæ architecti, *Sergii*, *Lucinii*, *Apicii*; *Claudius* & *Vitellius* Imperatores?

Ingluvies & tempestas baratrumque Macelli.
Qui quod quæsierit ventri donabat avaro
Exhaustisque bonis, patinas cœnabat, ornasi
Pinguis, & agnini, tribus ursis quod satis esset.

Inter quos video Helluonem illum nostris mensis arcendum, *Milonem Crotoniatem*, qui libras viginti, & aliquando quadrimum taurum devoravit. *Maximinum* Imp. qui libras quadraginta. *Albinum Clodium*, Imp. decem capones, centum ficedulas, præter ostreorum, ficuum, uvarum, melonum incredibilem copiam ingurgitantem. Et Regem Lydorum *Cambien*, qui eo voracitatis profectus est, ut

quadam nocte propriam uxorem absumpserit. Qua re etiam *Nisaeus* Syracusarum tyrannus, ubi ab auspicibus didicisset, se brevi periturum, quicquid vitæ superfuit, commessationibus & ebrietati impendit. Infinita essent hujus generis exempla, quæ pias vestras aures H: H: A: A: jure offenderent. Mitto igitur totum illum Catalogum malè feriatorum hominum, *Dionysium Juniorem*, qui usque ad oculorum vitium mancipatus est ebrietati, *Herculem & Vlyssem* polyphagiæ & edacitatis exemplo famosissimos. *Timocraentem*, *Rhodium*, *Philoxenum*, *Philostratum*.

Satis, eheu! Nimiumque satis ævi nostri moribus edocti, quanta sæpe tempestas, quantæ procellæ oriantur ex nimio poculorum usu & consuetudine.

DIXI.

ORA-

ORATIO LVI.

De

MEMORABILIBUS EXEMPLIS VITIORUM.

Habita à

JOHANNE BAERT

Alcmariano Batavo.

De Adulteris. Luxuriosis. Prodigis. & reliquis Vitiorum exemplis breviter in fasciculum collectis.

NEc dum omnia dixisti, mi *Collega*, satis amplum mihi campum & materiam relinquis immanissimorum flagitiorum, & exempla plus quam barbara honestis auribus recitanda. Ab *Helluonibus* istis & *Gulosis* facilis est transitus ad legitimi thori violatores, pessimos *Adulteros:* qui furere in libidine solent, & vigilias suas in stupris consumere, educati & educti in Venereo nutricatu. *Fundum, ut* Comicus ait, *alienum arare, incultum proprium relinquere.* Qua infamiæ notâ, plurimi apud antiquos, cum viri, tum fœminæ, pro pudor! pessimè audiverunt: inter quos, authore Suetonio, *Caligula* est recensendus, qui capillamento celatus, & veste longa noctibus adulteria obibat. Et *Domitianus*, qui in alios censor rigidus, Juliam fratris filiam, quæ marito nupserat, revocatâ lege Juliâ, impiè corrupit. Quibus lupercorum sodalibus inferendi sunt *Antiochus* & *Themistocles*, quorum ille, dum bellum ge-

reret in Romanos, vino & Veneri indulsit: qua mollitie deliciisque corruptus, hosti suo victoriam reliquit. Alter, inter scortorum gregem, totus effæminatus, nihil in vita præclarè gestum ad posteritatem transmisit. Hoc etiam turpitudinis stigmate inustus fuit ipse *Alcibiades*, Dux aliàs eloquentissimus, qui fugiens ad Regem Persarum ARTAXERXEM, in ædibus Tymandræ meretricis, à Lysandro gladio confossus est. Et *Menander* Atheniensis, qui Poëta comicus, adeo à sana mente factus alienus, ut, ex amore in mulieres, ad ipsam insaniam sit redactus. Inter quos locum quoque tenet *Milo Crotoniates*, qui, licet robore corporis præ aliis multum excelluerit, animo tamen ac libidine plus quam fæmina fuit. Cum quibus conjungere tot illustrium virorum nomina, quis non jure meritoque doleat! quo in genere non præterire possum te, *Juli Cæsar*, qui, post victum Pompejum, & sexcentos Imperatores, à turpi libidine tandem es victus, nec satis, ad restinguendos tuos amores, Regina Cleopatra, sed cum pluribus mulieribus promiscuè scortationes tuas exercuisti. Te, *Commode Imperator*, cui trecentæ concubinæ, quas ex delectu meretricum tibi constitueras, necdum sufficiebant. Te, *Gordiane Junior*, qui mulierum cupidissimus, ex tanto scortorum grege maximum liberorum numerum procreasti. Adeo, ut lepido cavillo, à nonnullis, pro *Priamo*, *Priapi* nomen sis adeptus. Sed nihilo vitiis inferiores strenuè hic se gesserunt, magni nominis, & familiæ, fæminæ. *Thais Ægyptia* meretrix. *Niceta & Aquilina* sorores. *Sappho Lesbia*. *Flora* apud Romanos. *Regina Semiramis*, quæ nulli se firmo conjugio conjungere volens, è totis castris formosissimos juvenes sibi delegit. *Acca Laurentia*, faustuli pastoris Regii uxor, quæ propter corporis quæstum turpissimum, lupa est appellata

appellata. *Calvia Crispillina*, libidinum Neronis Magistra. *Licinia Horatii. Quintilia Claudii. Lesbia Catulli. Neæra & Sulpicia Tibulli*, cæteræque illæ pestes & portenta operosæ educationis humanæ Quibus omnibus pro pudor! prima & Princeps exstitit Claudii Cæsaris uxor, *Messalina*, quæ tantæ fuit libidinis, ut, ante omnes alicarias, quæ pistrinum circumstarent, impudicitiæ palmam promeruerit, quæ dormiente lege Julia,

Intravit calidum veteri centone lupanar,
Et cellam vacuam atque suam, tunc nuda papillis
Prostitit auratis, titulum mentita lycisca.
Ostenditque tuum, Generose Britannice, ventrem
Accepit blanda intrantes, atque æra poposcit.

Utinam! sapientissimi *Solonis* leges tunc locum habuissent, quibus fas fuit scortatorem & mæchum, in adulterio deprehensum, impunè interficere. Nullum enim scelus hoc ipso majus atrociusque inveniri potest. Quare magnam laudem meretur dictum illud *Lacedæmonii*; qui ab Hospite interrogatus, quæ pœna foret adulteris apud Lacedæmonios, negavit ullos illic esse adulteros. At instans ille, quid si quis existeret, quam pœnam daret? respondit, *taurum daret, qui producto ultra Taygetum montem capite, biberet ex Eurota.* Non patitur Honestus pudor H: H: audd. de sordidis & abominandis scortatorum & adulterorum exemplis plura in medium proferre. Quanquam tamen vix infra istam turpitudinem ponenda sint, ad quæ oratio mea festinat. Video, post hasce libidinum varias species, nova monstra & portenta, quæ jure LUXURIÆ & PRODIGALITATIS titulo inscribo Quæ olim tam fuit prodigiosa ac stupenda, ut merito admirari debeamus, unde istæ opes & divitiæ in potestatem hominis pervenerint.

nerint, quas illi in immensum profuderunt. *Blandum est*, ait Historicus, *malum luxuria, quam accusare aliquantò faci ius, quam vitare possumus.* Exordium facio à *Cneo Sergio Orata*, qui primus domi suæ pensilia balnea facere instituit. Qui, ne gulam Neptuni arbitrio subjectam haberet, peculiariter sibi maria excogitavit, in quibus varii generis pisces, separatis molibus, inclusit. Hunc proxime sequitur *Clodius*, *Æsopi tragædi filius*; quem constat cantu commendabiles aviculas, immanibus emptas pretiis, in cœnâ, pro ficedulis, posuisse; aceto que liquefactos magni sumptus uniones potionibus adspersisse. Hanc luxuriam etiam *Cneus Domitius* collegæ suo objecit, quod colummnas Hymettias in porticu domus collocasset. Eodem vitio *Metellus Pius* in Hispania notatus fuit, qui adventus suos aris & thure excipi patiebatur; qui Attalicis aulais contectos parietes læto animo intuebatur; demissasque lacunaribus aureas coronas, velut cælesti capiti, recipiebat. Præcipue verò *Catilinæ* libido scelesta fuit, qui vesano amore Aureliæ Orisillæ correptus, filium suum, ne novæ nuptiæ impedirentur, veneno sustulit. Inter summa quoque opprobria *Campana luxuria* memoriam & mentionem meretur, quæ invictum armis Hannibalem, illecebris suis complexa, Romano militi vincendum præbuit. Quæ vigilantissimum Ducem, abundanti vino & veneris usu lasciviore, ad somnum & delicias evocavit. Hæc eadem pestis urbem *Volsinensium*, Hetruriæ caput, postquam ad luxum prolapsa, in profundum miseriarum conjecit Hæc *Antiochum*, Siriæ Regem, eò dementiæ redegit, ut magnâ ex parte aureos clavos crepidis subjectos habuerit, argenteaque vasa ad usum culinæ comparaverit. Hos omnes longo intervallo *Cypriorum* multitudo superat: qui Reginas suas mulierum corporibus,

bus, velut gradibus constructis, quo mollius vestigia pedum ponerent, currus conscendere æquo animo sustinebant.

Hinc ad *Ægyptios*, eorumque insanas substructionum moles *Obeliscos* & *Pyramides* si me conferam, quis ille tam disertus, qui verborum finem aut filum facile hic inveniat? penè fidem veritatis excedit, quomodo olim Athenienses de *Armamentario* suo sint gloriati, omni opere & impensâ majore. Quomodo *Dianæ Templum* ingeniosissimus architectus Ctesiphon fabricare inceperit. Ad quod opus exaedificandum universa tunc Græcia totis viribus insurrexit. Quibus impensis *Artemisia* Mausolo, Regi Cariæ, marito suo, memorabile sepulchrum exstruxerit. Dies mihi deficeret, si *Jovis Olympii* simulachrum, quod Phydias eboris lineamentis fuit amplexus; si *Colossum Solis*, qui assurgebat in altitudinem septuaginta cubitorum; si *muros Babylonios*, qui laterculo coctili erant structi, & centum cubitorum spatio eminebant; Dies mihi, inquam, deficeret, si tanta, tamque immania mortalium opera, hoc loco, discribere esset propositum. Quare silentio prætereo omnia illa Romana; *Templum Apollinis* in Palatio; *ædem Jovis* in Capitolio; *Porticum & Basilicam Lucii & Gaii*, theatrum *Marcelli*; *Circum maximum*, *Amphitheatra*; denique plus quam templa quadringenta viginti quatuor in una urbe Roma; quæ Dianæ Ephesiæ majestati minimè concedebant: ubi sub Domitiano in solam capitolii inaurationem, plus quam duodecim millia talentum absumpta sunt. O vere admiranda! quæ non humanis auribus, animisque percipienda.

Quomodo hac tanta vitiorum multitudine me evolvam H: H: Audd. vix tacitâ cogitatione perspicere possum: Nimis ampla est messis & materies, quæ abundè nobis dicendi argumenta sugge-

gerit In *Livio Salinatore* odium & iram invenio, quæ in pectoribus humanis maximos sæpe fluctus excitant. In *Marco Crasso* & *Hortensio* manifestissimæ prædæ avidissimam voraginem. In *Fulvio Flacco*, in *Pompeio magno*, in *Marco Antonio* summam superbiam & impotentiam. Hinc tota agmina mihi occurrunt illorum, qui *Repetundarum*, qui *Residuorum* rei. Qui totas provincias, totaque regna in proprios suos usus contulerunt: quales fuerunt *Verres*, *Antonius*, & *Sylla*. Inde immensa manus *Sicariorum*, *piratarum*, *prædonum*, quales fuerunt *Silices*, *Samii*, & nostrâ hac ætate, *Scythæ*, *Turcæ*, *Barbari*. Ut nihil hoc loco dicam de *Euclionibus* avaris, de *Mida*, de *Craso*, de *Caligulâ*, qui in solis fortunæ bonis animæ suæ salutem reposuerunt. De *Calumniatoribus*, de *Ingratis*, de *Invidis*. Quibus omnibus hoc unum est in animo, ut in proximi famam & honestum nomen improbissimo semper conatu debacchentur; Illorum secundis successibus, velut panico quodam metu, percussi ac perturbati. Omnium ultimo loco in bonarum artium osores, *Licinios*, *Caracallas*, *Diocletianos*, linguæ meæ mucronem distringere proposueram, & Divinæ nostræ Palladi debitos suos honores ac libertatem adstruere. Sed, cum nolim nec ausim aurium vestrarum patientiâ, H: H: Audd. longius abuti, Orationis meæ vela nunc contraho, & subsisto.

Satis, superque qui in immenso hoc pulvere sordidissimorum exemplorum veteris ævi jam fessi & defatigati estis. Proxima vice, si *Optimus, Maximus, in Cælo DEVS* id permiserit, hoc loco, de *illustribus virtutum exemplis condiscipulos nostros perorare audietis*.

PRECES.

Tu, ô Æterne, clementißime DEUS, da, ut à turpißimis hisce exemplis, quæ ad Horrorem usque aurium nostrarum recitari audivimus, animos nostros quam longißime removeamus. Ut nulla nobis sint commercia, cum impiis Idololatris, *cum* Atheistis, *cum totâ illâ manu & multitudine* Apostatarum *& Incredulorum. Ut oderimus perpetuo barbarâ crudelitate* Tyrannos, *& quicquid ad inhumanam illam feritatem viam aut fenestram aperit. Ut viperino sanguine cautius vitemus hujusmodi homines, qui nimiâ* Ambitione *&* Superbia *extra se rapti, alios despiciunt, sibi Divinos honores assumunt. Qui aut* proditione, *aut* perfidia, *malisque artibus erga patriam suam affecti & animati, detestemur, quantum possumus omni sancto proposito* calicum remiges, impios bibones, gurgites illos & voragines, *qui vino & ventre infames, vitam viresque suas non nisi gulæ & gutturi in potestatem dederunt. Fac, ô magne & misericors DEUS, ut anima nobis semper sit sicca & sapiens: ne ad voluntariam insaniam, quæ* ebrietas *est, sponte turpiterque prolabamur. Nec ab infelicium hisce auspiciis, ad indignos libero homine affectus, ad impias* scortationes, adulteria, *& illegitimos illicitosque conjugiorum tramites unquam animos nostros applicemus. Sed, ut* Pudicitia, *ut* castitas, *ut ingenui sanctique affectus in rectam & cælestem pietatis semitam nos ducant, totisque viribus ab* intemperantia, *à* luxuria, *à* prodiga *fortunarum nostrarum dißipatione, malisque cupiditatibus nos jugiter constanterque avocemus. Vitamque nostram non nisi honestißimis actionibus coram te & hominibus determinemus. Omniaque hæc vitia, quæ ad vivum propriis suis lineamẽtis discripsimus, incitati Christianæ pietatis zelo, religiosè sanctèque fugiamus, ac dete-*

ſtemur. Cæterum, ò potentiſſime in cælis DEUS, hoc te oramus, per intima pectorum penetralia & viſcera, ut illuſtre BATAVORUM nomen, & univerſam rempublicam diu terrâ marique ſartam tectam conſervare, & inclytam ALCMARIAM, in qua vitalem nos omnes ſpiritum ducimus, tua ſacra cuſtodia & tutela, adverſus omnem malignantis fortunæ impetum & occurſum, fortiter, feliciterque cuſtodire; noſque omnes, qui publice, qui privatim bonas artes & virtutem in templis, in foro, in ſcholis profitemur, paterna & potente tua dextra benignè ſemper tueri, protegere, & defendere velis! Per filium tuum dilectum, Dominum noſtrum JESUM CHRISTUM: cui ſoli ſit laus, honor, gloria, & gratia in æternum!

DIXI.

Hæ tres antecedentes Orationes ſunt habitæ Alcmariæ, CIↃ. IↃCLXIX. *Examine Vernali.*

ORATIO LVII.

In quâ agitur, de *Religione*,
De *patriæ Amantibus*,
De *fide publica*, De *fortitudine*,
Et *pudicitia*.

Habita à

JULIO vander MOERE.

Alcm:

NUper HH. Audd. fœda & horrenda vitiorum agmina in medium produximus, quorum ſcelerum magnitudo ac dira facies, credo

do, adhuc recentes aures in ſtuporem et formidinem rapit. Nos, ut promiſimus, hoc tempore, benigniore materiæ Zephyro ſenſus veſtros demulcebimus: non Atheiſtas, non Epicuros, aut irriligioſorum hominum gregem, Turcas, Barbaros, in Theatro repræſentabimus. Silebunt, hoc loco, Tyranni, Superbi, Avari, Ebrioſi, non cum patriæ proditoribus, cum Adulteris, cum Impudicis certamen nobis erit. Præteribimus Falſarios, Incendiarios, Calumniatores, Perduelles, de quibus præterito ſemeſtri, hi parietes & columnæ perſtrepuerunt abunde. Nunc, ut pollicita noſtra præſtemus, poſt intervallum magnæ ac miraculoſæ hyemis præteritæ, ſub Auſpicio Divini Numinis, nobiliſſimarum virtutum materiam aggrediemur. Ego autem à probitate veteris ævi exordium faciam; ut & corrupta ætas noſtra videat, quantum ab exemplis antiquis in noſtrum bonum ac imitationem trahere liceat.

Religio.

Religio diviniqueNuminis vera & cognoſcendi & colendi ratio, baſis & fundamentum eſt, quo omnis in Eccleſia ſanctitas, altiſſimis defixa radicibus firmo ſemper talo conſiſtit ac innititur. Sine qua nec juſtum, nec honeſtum inter homines unquam exiſtere poteſt, quæ ut in animis uniùs cujuſque noſtrum feliciter floreat, vigeat, luxuriet, unice à Deo Optimo Maximo eſt exoptandum. Nos, hoc loco, in Gymnaſio noſtro, ſæpius Chriſtianam pietatem deſcripſimus, illamque juventuti commendavimus, ut nobis nunc non ſit propoſitum illa ſacra & ſacella attingere, ut dixi, exterarum gentium virtutes, moreſque rectos ac ingenuos, quibus illæ huic noſtro ſeculo pro pudor! prælucent, in conſpectum dabimus. Romanis, rerum dominis, adeo Deorum metus fuit injectus, tantaque veneratione in eos pro-

penderunt, ut nihil prius, nihil posterius his fuerit cœlestium siderum, atque oraculorum observatione. Nihil unquam facturi inauspicatò, nihil sine ominibus, & præsagiis; nihil sine auguribus, sine auspiciis, aut sacerdotibus. Quare de Jove, de Junone, de Sybillis suis; de Ægereâ, de Pheretrio, deque infinitis aliis Dis & Deabus plena illorúm sunt scripta & historiæ. Nos carptim inde aliquot exempla nostri usus in medium proferemus. Primum mihi ex hoc longo agmine occurrit *Cneus Metellus*, qui Posthumium Consulem, eundemque Flaminem Martialem, ad bellum gerendum, Africam petentem, ne à sacris discederet, multâ indictâ urbem egredi passus non est. Huic adjungo *Publium Licinium* pontificem maximum, qui virginem vestalem, quod quadam nocte parum diligens fuisset in sacro igne custodiendo, flagris fecit admoveri. Consimili ratione *Alexander*, qui, Melesiâ ab eo captâ, milites, qui templum spoliaturi irruperant, flammâ objectâ, oculis privavit. Nescio, an non omnes hosce *Cneus Fabius* antecesserit: hic, Gallis Capitolium obsidentibus, ne solenne Fabiæ gentis sacrificium interrumperetur, Gabino ritu cinctus, manibus humerisque sacra gerens, per medias hostium stationes, in Quirinalem collem pervenit, ubi omnibus primum sacris peractis, tandem victor in Capitolium rediit. *Agisilaus*, quoque Spartæ Rex, qui delubra etiam in hostico sita non minus violare voluit, quam quæ in solo amico. Magnâ, quis nescit? Religione *Carolus Quintus* fuit, qui multâ vitæ sanctimoniâ, præsertim jam senior, preces ipse composuit, quibus in præliis assidue usus est.

Patriæ Amantes.

Sacra autem Religio, quem imprimis fructum haberet majorem, quam ut patriæ amantes, Reipub-

publicæ *fideles administratores*, in publicum bonum immittat? ex horum numero primus mihi occurrit *Marcus Curtius*, qui, cum Romæ in mediâ parte fori repentino hiatu terra se aperiret, ille animi & generis nobilissimus adolescens, militaribus insignibus ornatus, equum conscendit, cumque vehementer admotis calcaribus, præcipitem in illud profundum egit. Nec illo inferior fuit, *Lippus Gennucius*, qui cum se Regem futurum audivisset, si in urbem reverteretur; quod ipsum ne accideret, voluntarium ac perpetuum sibimet indixit exilium. Nec *Publius Decius*, qui, cum Latino bello, Romanam aciem inclinatam, pene jamque prostratam videret, caput suum pro salute Rei publicæ devovit. Hujus quoque *Filius*, in quarto consulatu, patris exemplum secutus, simili devotione, labantes perditasque Romanorum vires correxit. Illis merito attexendus esset *Scipio Africanus* superior, qui tribunus militum, admodum juvenis stricto gladio, mortem unicuique minitando, jurare omnes se nunquam relicturos patriam coëgit. Et cum Phocione, *Aristides*, *qui* ab Atheniensibus missus in exilium, sublatis in cælum manibus, deos comprecatus est, ut ita res Atheniensium prosperarent, ut illis nunquam Aristides in mentem veniret.

Fides Publica.

Juxta singularem hunc patriæ amorem, *venerabile Fidei numen* se offert. Ubi nova iterum messis occurrit insignium virorum, qui multò optabilius habuerunt, de vitâ decedere, quam vel latum unguem à Fide semel datâ turpiter recedere. In hac tam præclarâ virtute, tu imprimis plurimum excelluisti *Superior Africane*, qui captam aliquando Carthaginensium navem prætoriam, cum ipsis inviolatam demisisti. Nec minus ab hoc insigni facto, vos illustrem famam & nomen promeruistis,

ruiſtis, *Cneë Appreni* & *Æmili Lepide*, tuque imprimis magne *Regule*, & plures alii, qui ſanctiſſimæ Fidei conſtantiam ſemper ſartam tectamque conſervaſtis? Poſſem hoc loco, debitam ſuam laudem obſeſſis *Betullinis* non denegare, ſi non erubeſcerem nimiâ dicendi libertate Ampliſſimorum virorum aures defatigare.

Fortitudo.

Magnæ quoque & illuſtres illæ heroum animæ, *qui glorioſâ ſuâ Fortitudine*, toties in hoſtem probatâ, prorſus ſe immortales effecerunt. Inter quos jure commemorem *Horatium* illum *Coclitem*, qui, extremum pontis Sublicii partem occupans, totum hoſtium agmen, donec poſt tergum pons abrumperetur, infatigabili pugna ſuſtinuit. Quamvis primum hic locum ſuis auſpiciis tenere debuiſſet *populus Romanus*, ejuſdemque gentis Stator & Autor, *Romulus*, qui ab Acrone Ceneńenſium Rege, ad dimicandum provocatus, quamquam & numero & fortitudine ſuperiorem crederet, ſuâ potiſſimum dextrâ latum victoriæ omen accepit. Non ſeparandi ſunt ab hoc ſingulari virtutum concurſu & certamine; *Valerius Corvus*, *Scipio Æmilianus*, *Æmilius Scaurus*, &c, ante omnes hac laude digniſſimus *Julius Caſar*, qui fortitudinis ſuæ mirifico exemplo orbem terrarum in ſtuporem dederunt.

Pudicitia.

Quantus hic ſe campus aperiret, *ſi Sophroniam Lucretiam*, ſi *Euphroſynam*, auſus eſſem, retectâ cortinâ, in theatrum producere, quibus æternitatem nominis ipſa *pudicitia* conciliavit.

Verecundia. Conſtantia.

Si *Julium Caſarem* laudarem à *Verecundiâ*; *Alcibiadem*, *Catonem*, ab iiſdem virtutibus; à *Clementiâ* & *Conſtantiâ* Senatum Romanum, qui legatis, qui ad captivos redimendos

in

in urbem venerant, protinus, nullâ pecuniâ acceptâ liberos demisit; qui Syphacem opulentissimum Numidiæ Regem, quoque catenis vinctum, in custodiâ Tiburi mortuum, publico funere sepelire mandavit; qui Masinissæ filium, jam captum atque ægrum, post valetudinem ejus bene curatam, patri remisit: Si plura ejusmodi argumenta hoc loco, cuperem in medium proferre, vereor:

Ante diem clauso componat vesper Olympo.

Applicatio.

Quem non afficiat meritò H: A: ista memorabilium virtutum sacra apud omnis gentes memoria, quæ tam divinæ & excellentes fuerunt, ut unumquemque nostrum magnâ delectatione affecerint. Rude hominum vulgus omnia ista contemnit ac despicit, quæ sapientes summo in pretio ac æstimatione ponunt: quid enim *Atheistis*; quid incredulis illis cum *Pietate*? cum *Religione*? quid, inquam, illis cum vero divini Numinis cultu? sanctissimos Dei cultores pro nihilo & ludibrio habent. Vates illos cœlestes clarissima *Prophetarum* nomina, *Mosem*, *Davidem*, *Salomonem*, & reliquum illum sacræ cohortis apparatum, velut infaustas & inauspicatas quasdam aves & spinturnicia, oderunt ac detestantur. Non affecti in aliquam partem fide & Religione insignium virorum, quos veteri isto sæculo vere commendavit pietas, divinæque voluntatis generosum obsequium. Pudet dicere, taciteque apud animum cogitare, quam etiam in reliquas virtutes improbi isti homines male semper judicent: quam ægre nolint agnoscere, principum virorum egregia facta: quæ pro patriæ amore, pro libertatis defensione, pro uxoribus & liberis in publico sæpe ostenderint. Rident, propudor, *Phociones*, *Brutum*, *Themistoclem*; *Auriacos*, & *Nassovios* nostros,

ſtros, quod ſe tantis periculis objecerint, tantaſque animi procellas pertulerint, ſolo patriæ ac religionis amore. O homines vere inanes & inertes, qui tam improbam ferunt ſententiam, de inclytis illis Heroibus, quos omnis ætas & poſteritas ſempiterno ſemper honore & annalibus condecorabunt Utinam, utinam! plures ab aureâ illâ ætate extarent, qui *publica fide* inſignes domi foriſque civitates regerent. Quorum virorum hoc noſtro ſeculo magna, certè eſt inopia & caritas. Quando plus valet cretata ambitio, vanique honoris exiſtimatio: quàm omnes illi apud Græcos, *Solones*, *Ariſtides*, Epaminundæ: quam totus ille apud Romanos ſapientum cœtus, *Fabij*, *Fabricij*, *Marcelli*, ut vere cum Arpinate Conſule exclamare mihi liceat, *O tempora, O mores*! addam, ego, O improbitatem & Tyrannidem ſeculi noſtri inauditam! de quibus poſt Oratorem, malis maculiſque merito Poëta dixerit:

Pajoraque ſecula ferre
Temporibus, quorum ſceleri non invenit ipſa
Nomen, & à nullo poſuit natura metallo.

Quis non omnibus mecum votis exoptet AA:, & nunc in ſummo honoris equeſtris pulvino ſedere viros illos *fortitudine*, *conſtantia*, *clementia* inſignes, de quibus paulo ante glorioſam, hoc loco, mentionem fecimus? qui tanta *animi moderatione* in cives ſuos propenderunt, tantâque *animi lenitate* erga ſubditos ſuos uſi, ut niſi cum ſumma admiratione, vitam & facta eorum recenſeamus. Eſſe clèmentem erga unumquemque, ſummorum operum gloriæ certamen illi judicabant, cives cum civibus de virtute certabant. *Conſtantem* eſſe in fide ſemel datâ, hæc ipſi cœlo & cæleſtibus accepta referebant. Illæ gentes à vita & fortunis abire, quam partam virtutis ſuæ gloriam turpi quodam facto amittere voluerunt.

Hæc,

Hæc, *Ornatißimi adolescentes*, si æmulari aliquando possimus, ô quam beatam, quam felicem hîc primum in terris, in luce omnium gentium ac populorum, postea in cælis, in conspectu Angelorum divino, vitam fortunatam omnibusque numeris perfectam instituemus!

DIXI.

ORATIO LVIII.

In qua agitur

De *Sobrietate. Gloriæ cupitate. Patientiâ. Disciplina militari. Censoriâ gravitate. Justitia*

Habita à

GELLIO WIBRANDO A JONGESTAL.
Leovardiano Fris:

Illustrem tuam, *mi Collega*, de virtutibus materiam ex toto animo veneror ac deprædico. Afecisti omnes sensus nostros elegantium ac prope divinarum rerum jucundâ recensione, quod gratissimum, & suave fuit, toti spero, auditorio quodque in divinas istas historiolas nos amænissime divertere, feceris. Cuperem, certè, similis materiæ auditor esse non in paucas diei horas, sed in solida tempora, & totas noctes.

Lucida dum current annosi sidera mundi.

Sequar nunc tua, *Amicißime Collega*, vestigia, & ex eodem virtutum hortulo amanos aliquot flores, ejusdem odoris & argumenti, decerpam: Non dubito quoque, quin aures acres, & benevolum auditorem sim habiturus.

Sobrie-

Sobrietas.

A *Sobrietate* &Temperantiâ illuſtrium virorum jure meritoque initium facio, quæ virtutes adeo libero homine ſunt dignæ, ut cuivis pro fundamento maximarum rerum neceſſariò eſſe debeant. Sine quibus columnis, & benè inſtituendæ vitæ noſtræ fulcris, nihil honeſtum, nihil utile, à quoquam aut privatim, aut publice, geri poteſt. Quod prudenter judicabat *Zeno*, qui aquam loco vini bibebat. Et *Artaxerxes*, qui in fuga, direpto commeatu, pane hordeaceo veſcebatur. Deos ſuperos inferoſque teſtatus, quod hactenus tantæ voluptatis fuiſſet expers. Quibus proximè adjungo *Anaxerxem*, cui ſola fames ac eſuritio pro pulpamento fuit, cui ſolum cubile, veſtis ſcutorum tegmen. Et *Lydorum regem Gygem*, quæ Valerii Maximi verba ſunt, *qui magis probaret ſecuritate ridens tugurium, quam triſtem curis & ſollicitudinibus aulam: Paucaſque glebas pavoris expertes, quam pinguiſſima Lydiæ arva metu referta: & unum aut alterum jugum boum facilis tutelæ, quam exercitus, & arma, & equitatum voracibus impenſis oneroſum.* Singulari quoque ſobrietate fuit *Conſtantinus* Imperator, qui, nunquam guſtaſſe pomum, dicitur, nunquam nares in publico exterſiſſe, nunquam ſpuiſſe. Quo non inferior divinus *Sophocles*, qui per omnem ætatem contentiſſimè vixit. Nec *Epictetus*, nec *Diogenes*, nec *Cyrus*. Quorum alius pane oleribuſque contentus, & ſimplici pallio duntaxat uſus, humi jacens ſomnum capiebat. Alius rogatus, quid cœnæ ſibi vellet apponi, Reſpondit: *panem tantum, ſperare ſe prope aquæ fluentem rivulum brevi cœnaturum.* O virtutem eximiam atque generoſam! quæ ſi nobis, pariter eſſet nota & adamata, quam tu ingentia caperes beneficia, feliciſſime mortalis.

Gloriæ cupiditas.

Comitatur egregiam hanc animi dotem, quam neque silentio preterire debeo, & quæ ab omnibus unicè amplectenda, æterni nominis *gloriæque* sempiternæ *cupiditas.* Quam si quis turpiter neggligere, aut contemnere ausit, profectò, exterminandum illum censeam ex consortio liberalium ingeniorum. Hæc virtus præclarè illuxit in *C. Cæsare*, qui Alexandri res gestas, ubi in Herculis Templo delineatas videret, mœstissima voce ingemuit, quasi se ipsum accusans, *quod, hac ætate, nihil adhuc laude dignum egisset.* Et in *Alexandro* ipso, cui insatiabile gloriæ pectus à teneris insitum fuit: *dolens se nondum unius mundi esse victorem.* Quid autem de *Themistocle* dicam? cui Milthiadis trophæa vix somnum capere permittebant. De *Manlio Capitolino*? qui famam bonam, quam magnam malebat. Quid de *Hannibale*? quando dicere solebat:

> *Mihi magna satis sat vera superque*
> *Bellandi merces sit gloria, cætera vobis*
> *Vincantur.*

Omitto divini *Thaletis* animum, celsitudine gloriæ nulli unquam cedentem. Omitto *L. Sullam, Africanum Superiorem, Theseum, Julianum*, quos omnes incredibilis famæ nominisque ardor occupavit.

Patientia.

Qui, hoc loco, præterire possem, non indigna hoc theatro nomina, *Pompejos, Philippos, Alexandros*, qui, præter insignem gloriæ laudem, etiam sui æstimationem merentur, ab illustri virtute *Patientiæ.* Quæ adeo sæpe maximis ingeniis fuit propria atque insita, ut hac ipsâ non obscurum sui in fastis & Annalibus nomen comparaverint. Hac notâ imprimis nobis memorandus est *Pompejus*, qui dum legationis officio fungeretur, & à Gentio interceptus, cum senatus consilia prodere juberetur,

tur,

tur, & à Gentio interceptus; cum senatus confi-
lia prodere juberetur, *ardenti lucernæ digitum cremandum præbuit.* Simili patientiæ præconio efferendus Macedonum Rex *Philippus*, qui calumniam Nicanoris adeo leniter patienterque tulit, ut, amicis de illo male loquentibus, ille dixerit, *Nicanor non est Macedonum pessimus.* Quis credat apud barbaros homines, apud rudes *Indiæ* populos, hanc quoque virtutem summo in pretio atque honore haberi? Cum inter illos quoque reperiantur tam obstinatâ animi patientiâ, ut omne vitæ tempus nudi exigant. Modò Caucasi montis glaciali rigore corpora sua durantes, modò se igni flammisque sine ullo gemitu objicientes. Hujus patientiæ æmulus fuit *Anaxarchus*, qui, cum à Tyranno torqueretur. Non erit, inquit, effæminate adolescens, hæc quoque pars corporis mei tuæ ditionis, *protinusque dentibus abscissam, & commanducatam linguam in os ejus exspuit.*

Militaris Disciplina

Proposueram mihi H. H. A. A. Principis populi disciplinam militarem in medium producere, & de *Publio Rupilio*, de *Q. Fabio Maximo*, de *Carthaginensibus* non injucundum sermonem instituere; dictatorem *Papirium*, *Africanum superiorem*, *Manlium Torquatũ*, & generosissimos nostros *Auriacos*, *Nassovios* in tabulâ ad vivũ depingere.

Censorea gravitas.

Nec non de *Censoriâ gravitate*, *Posthumi* & *Camilli*, de *Junii bubulci*, & de *Antonii Flacci* virtutibus plenam paginam perorare, sed vela colligo, &, bonâ cum veniâ, omnia missa hæc facio.

Totus tamen erubescerem, si non aliquâ parte attingerem tuam, *O Divina Justitia*, majestatem, quæ adeo in generosis multorum pectoribus insita insculptaque fuisti, ut nostræ ætatis hominibus, vix de tantâ virtute & æquitate fidem & memoriam

moriam relinquas. Cujus divinitatis monumenta si in tabulis nidirè possem depingere, quàm multos tui, ego admiratores meritò post me relinquerem! Notum est in populo illud *Zeleuci* plus quā laude unâ dignum exemplum, qui, cum filius ejus adulterii crimine damnatus, secundum jus ab ipso constitutum, utroq; oculo carere deberet, ac tota civitas in honorem patris, pœnæ necessitatem adolescentulo remitteret, aliquandiu repugnavit. Ad ultimum verò precibus populi victus, suo prius, deinde filii oculo eruto, usum videndi utrique reliquit. Nec minus illud *Charundæ Thurii*, qui, ut seditiosās civium conciones pacaret, lege cavit, ut si quis eas cum ferro intrasset, continuò interficeretur. Videte ingentem viri animum. Leges, quas sanxit, transgredi noluit. Et quando eas ipsas temerè transgressus esset, idem ego illas, quas constitui, aliisque præscripsi, salvas esse volo. Ac protinus ferro, quod habebat, districto incubuit. Pulchrum quoque est *Senatus Romani* exemplum Camillo consule: qui cū Faliscos circumsedisset, Magister ludi plurimos & nobilissimos inde primos, velut ambulandi gratia, eductos in castra Romanorum perduxit. Quibus interceptis non erat dubium, quin Falisci depositâ belli gerendi pertinacia, tradituri se Romano Imperatori essent. Quid factum? Censuit Senatus, ut pueri, vinctum magistrum virgis cædentes, in patriam remitterentur. Quem latet ex eruditis, illud nobile justitiæ exercitæ exemplum in *Timocharem Ambraciensem*? Ille Fabricio consuli pollicitus, se Pyrrhum veneno per filium suum, qui potionibus ejus præerat, necaturum. Ea res cum ad senatum esset delata, missis legatis, Pyrrhum monuit, ut adversus tales insidias cautius se gereret. Memor, urbem è filio Martis conditam, & armis bella, non venenis gerere debere.

Omitto

Omitto hoc loco, dicere de *Crasso*, de *Themistocle*, de *Collegio Tribunorum* apud Romanos. Quæ historicus noster pulchro ordine descripta memoriæ posterorum relinquit. Quæ si nos apud animos nostros tacitè expendamus, O quam pulchram, quam excellentem divinæ justitiæ imaginem præ oculis haberemus!

Applicatio.

Hæc quoque illustria virtutum exempla, H. A. quem non jure meritoque affecerint summo gaudio ac delectione? videor pene extra me rapi, quando singularia hæc ad virtutem monita & monumenta apud animum mecum revolvo. Primi, quos in theatrum produxi *sobrii* & *temperantes* fuerunt. Quorum tanta apud bonos æstimatio esse debet, ut nihil cum divinis istis thesauris, cum animi corporisque abstinentia, dico, comparari in hac vita possit. Quæ omni ætati, juvenibus, viris, senibus, omni sexui, puellis, virginibus, matronis, semper summa est dignitas & excellentia. Nam transilire Liberi patris terminos, vino & temulentiâ esse gravem, quid turpius? quid detestabilius? *Vita sicca sapientissima est.* Et ut veteres dixerunt, *ebrietas voluntaria est insania.* Abite, vos calicum remiges, vos sordidi improbique *Edones*, *Bibones*; vos turpes *Tiberii*, *Beberii*, *Bicongii*, *Tricongii*. Vos verò, optima cœlestum proles, in animos mentesque nostras pertransite, *Fabricii*, *Catones*, *Cincinnati*, à quibus jugiter discamus, quod nihil sit melius, nihil utilius, nihilque honoratius, demissa de cœlo, sobrietate.

Cæterarum verò virtutum, quàm exigua atque brevis sit supellex; docet nos pro pudor, quotidianæ vitæ institutio: Ubi nihil minus obtinet, quam veræ gloriæ & laudis cupidum esse: Quibus ita affici debemus, ut nihil illa virtute nobis prius, nihil

hil posterius esse deceat. Equidem summa est virtus in homine memoriam sui nominis, quam maxime longam efficere. Quæ animorum ornamenta, deteriore hoc ævo, tam parvi fiunt, ut multi inclarescere malint, nescio, quibus animi sordibus maculisque; quam egregiam patientiæ laudem cum illustribus viris, profiteri. Illi non pluris in vulgo æstimantur, quam otiosæ terræ pondera, & ridicula aliquot capita male feriatorum hominum. Quasi verò in domandis refrenandisque affectibus, nihil prorsus egregiæ laudis sit situm. Quæ barbatulis Philosophis superstitiosa quædam consuetudo. Judicantes pessimè ex innatâ homini lege, illos sui ipsorum hostes & inimicos esse, qui non libre suo genio quid permittant, & pravas suas quascunque voluntates ex proposito exerceant.

Si verò Disciplinam militarem, si severitatis Censoriæ gravitatem, cuiquam præscriberemus, longissime abesset, ut inclytos illos heroas illustri exemplo imitaremur. Vapulant illæ nunc virtutes apud inanes & ignotas hominum mentes. Quæ quàm egregiæ atque excellentes sint! meritoque ad usum à nobis traducendæ, statum vivis ad oculum exemplis ostendimus. In tanta enim hominum multitudine, in tot rebus diversis, tot casibus iniquis animum suum regere non posse, ut sic dicam, prudentiæ habenis, O quam jure meritoque dolendum! equis indomitis similes tunc sumus, qui, ubi auriga, curru excussus, deest ac deficit, non intra rectam suam orbitam continentur; sed per saxa, per præcipitia, insanientium belluarum instar, feruntur.

At verò *sanctißima Themidos Templa* quàm paucos, hoc sæculo, sui cultores habeant, quis aut dicere, aut docere in publico nunc ausit? Bonæ leges adeo in contemptum venerunt, ut vix Romani

jurisvestigia usquam in commercio Hominum, Forique Tribunalibus invenias. Dormit nunc Lex Julia, in adulteros; Lex Scantinia in Cinædos & Pathicos; Lex Cornelia, in Sicarios. Paphia, Famia, aliæque bonæ Leges & exempla, quæ olim tantâ cum utilitate & modestiâ, cum à Lacedemoniis, tum ab Atheniensibus posteris sunt relicta. Quasi nunquam illæ leges apud populum in usu & consuetudine fuissent. Jacet, inquam, illud sanctum & venerabile Justitiæ nomen altissimè sub improbum pedibus defossum atque sepultum.

O Vos cœlo dimissæ virtutes! O si nostris quoque pectoribus altissimus defixæ radicibus, inhæreretis. Et vita hæc nostra mortalis illorum vitæ esset conformis, qui tantis virtutibus, domi forisque in togâ, in bello, in curia & templis, omni in loco, omnique tempore, uterentur. Tunc demum salva nobis esset Respublica, salvæ fortunæ, salvæ sacræ nostræ Pierides & studia, quæ jugi semper labore & sudore prosequemur.

DIXI.

ORA-

ORATIO LIX.

In quâ agitur de *Paupertate* laudata. De *humili loco natus. Gratitudine. Liberalitate. Pudicitia.*

Habita à

DOMINICO à EYONE à ROORDA.

Frisio.

PEnè tibi invideo, *mi Collega*, quod in celebri hoc conventu hominum, tam illustrem dicendi materiam sis consecutus. Quæ omnium, credo, animos aureſque tanquam ſeſamo & papavere conſperſit: Alexander Magnus ex honeſta æmulatione invidebat patri Philippo victorias. Ego quoque tibi *mi Collega*, qui tam ſtupendo, ſupraque modum ſingulari argumento es uſus, hunc fortunam invideo. Sed plures mundi reſtant, quos inviſere nobis & invadere licet. Mihi parvo Macedoni etiam aliquid ſupereſſe ad laudem confido, quod deſiderii mei magnitudinem explere valeat. Nondum omnia dixiſtis *mei Collegæ*, reſtat ingens adhuc campus & area, in qua vela mei quoque ingenii liberè explicare poſſim.

Paupertas.

In primo mihi veſtibulo laudata, apud Romanos, & Græcos, *Paupertas* occurrit. Quæ non, ut hodie, in turpitudinem alicui objicitur; ſed inter maxima illuſtrium virorum ornamenta ducebatur. Quod ipſum in *Ariſtide* videre licet: cum

non posset domestico sumptu funerari, illum, honoris ergò, à Rep. obtinuit. Hic & *Phocion*, qui magnorum exercituum ductor, paupertatem gloriæ sibi duxit. Et *Epaminundas*, qui unicâ contentus vestè, publica, ob inopiam, impensa à Thebanis honorem sepulchri accepit. Quid loquar magna illa nomina, *Socratem, Homerum* pluresque alios, qui præter se ipsos nihil possederunt. Paupertas quoque *Poplicolas*, *Æmylios*, *Scipiones* produxit: Qui tamen fidis domesticæ penuriæ uberibus, publicam imperii gloriam nutriverunt. *Poplicola* ille Regum exactor, & *Menenius* publicæ pacis arbiter, sui quoque præstare funeris expensas non potuerunt. Paupertas *Curios & Fabricios*, contemptis Regum Principumque muneribus, fictilibus suis contentos esse docuit. Illa ipsa *Scipionis & Val. Levini filias*, ob domesticam inopiam, non à maximis matrimoniis virisque illustribus avertit. Illa æterno honori atque gloriæ principi terrarum populo exstitit. Adeò, ut nec *Crassi*, non *Sylla* opes; nec *Cæsar* & *Pompejus* plus utilitatis Romanæ genti attulerint, quàm istorum hominum divinæ virtutes, quas in incunabulis suis paupertas produxit.

☞ Neq; mirum aut novum id nostri sæculi mortalibus videri debet. Quia *populus Romanus*, aurea illa ætate, non nisi optimis moribus institutus, ad modestam & temperantem naturæ legem vitam suam instituebat. Quod in *Marco Curio* apparet, qui exactissima frugalitatis fuit norma. *Quem Samnitium legati in ligneo cænantem catillo spectarunt.* Et, quandò ingens auri pondus ad eum publice missum attulissent, *supervacua*, inquit, *ista nobis sunt sarcina, Marcus Curius mavult locupletibus imperare quàm dives fieri.*

Humili loco nati.

In tantis domi forisque virtutibus, quas prisca illa

illa ætas exercuit, quis dubitet, *humiles* quoque *natales* naſcendique conditionem in vitium alicui & opprobrium ceſſiſſe? nullum in eo diſcrimen, aut contemptus. Quemadmodum in *Tullio Hoſtilio* liquet, cujus incunabula agreſte tugurium cepit: Ejuſdem adoleſcentia in pecore paſcendo fuit occupata: Validior ætas imperium Romanum rexit, & duplicavit: Senectus excellentiſſimis ornamentis decorata in altiſſimo majeſtatis faſtigio fulſit. Huic nobiliſſimus & animi & generis *Servius Tullius* quoque accedit, in quo fortuna præcipuè vires ſuas oſtendit: Serva natum, huic urbi Regem dando: Servili cognomine, & Regia appellatione. Et in *Terentio Varrone*, qui ex macellariâ patris tabernâ, ad honorem conſulatus pervenit. In *Porcio Catone*, qui nomen ſuum Tuſculi ignobile, Romæ nobiliſſimum reddidit O ſæculi iſtius felicitatem, admirandam! O dignas ſolio ſuo virtutes!

Gratitudo.

A quo fonte *Probitatis* quis dubitet infinitas alias cum animi tum corporis dotes ad poſteritatem redundaſſe? Quandò princeps ille populus ubique locorum, in omni re & occaſione talem ſe præſtitit, ut meritò ſui nominis immortalitatem per omnium temporum ac ætatum memoriam latiſſimè diſpergat, Invenio in *Q. Fabio Maximo* dignum imitatione exemplum; & in *Q. Mucio* qui ubi temerè inito certamine, peſtiferum habiturus exitium, ſubſidio Fabii conſervatus: quem propterea patrem appellavit, & à legionibus ſuis patronum ſalutari voluit. *Mitridatus* quoque Rex mirificè gratus apparuit, quoniam pro Leonico acerrimo ſalutis ſuæ defenſore à Rhodiis navali pugna excepto, omnes hoſtium captivos permutavit, *ſatius eſſe exiſtimans ab inviſiſſimis circumveniri quam bene merito gratiā non referre.* Eodem

animo gratum se præstitit erga populum Romanum *Attalus* qui pro acceptis beneficiis populo Romano universam Asiam legavit.

Liberalitas.

Hinc, non mirum, ipsa *Liberalitas* & *Pudicitia*, bonis auspiciis in lucem venerunt. In liberalis animi virtute ostendenda primum mihi occurrunt *Alphonsus & Sigesmundus*. Quorum ille decem aureorum millia amico donavit. Alter quadraginta aureorum millia in viros doctos distribuit. Hos imitatus est *Dionysius*, qui melius judicabat addere semper aliquid subditis, quàm adimere. Et *Artaxerxes*, qui, ad felium ingressus, conspectâ vasorum aureorum multâ supellectile, *non est in te*, inquit, *regius animus, qui hisce poculis non collegisti tibi gratiam, præstantium virorum.*

Pudicitia.

Etiam *Pudicitia* tanto fuit in pretio atque existimatione, ut magni quoque Reges Principesque illam summè honorarint atque exercuerint. quod in *Theodosio* manifestè apparet, qui severis legibus prohibuit, ne aliquis nudatus publicos oculos incestaret. Quarè & *Pithias* aliquandò, interroganti, quis color ex omnibus coloribus esset pulcherrimus, Respondit: *iste est color, qui ex verecundia provenit.* Igitur ex verò Historicus noster, qui *castitatem omnis honesti consilii, solemnium officiorum tutelam innocentiæ magistram, omni tempore favorabilem præ se vultum ferentem appellavit.* Huic quoque affinis est *Demades* qui Pudicitiam summæ honestatis fastigium in muliebris pulchritudinis arce sapienter collocavit. Sed ne in infinitũ crescat Oratio mea, exemplorum hunc fontem & scaturiginem hîc nunc claudere mihi propositum. Collegis meis non invidendam quoque messem dicendi relicturus.

Appli-

Applicatio.

Hæc est illa area& arena*Nob:Amp:Aud:* in quâ meas, hac horâ, viriculas, tanquam probus Athleta exercere debeo. De *laudato paupertate*, de *frugalitate*, de *innocentia* veteris avi verba feci. Quæ virtutes si pari modò ipsis civibus in usu essent, ô quàm omnibus honoribus cumulatam vitam institueremus sed quod jurè meritòque, est deplorandũ, nihil ab hâc perfectione virtutum in præsens hoc seculum nostrum redundat. Quando pro pudor? solæ divitiæ, solæque opes in censum & pretia veniunt. Quandò *nummorum panè aras ereximus & prima mortalium vita & cunctis notissima templis, divitiæ ut crescant; ut maxima toto nostra sit arca foro.* Pauperem verò esse ac destitui fortunæ præsidiis, amplissimo patrimonio & pecuniis, summus proximusque ad infelicitatem gradus ducitur. *Protinus ad censum*, ut ait, Poëta, *de moribus ultima fiet quæstio.* Nunc esse Epaminundam, aut Phocionem, *quibus publicus census erat magnus privatus brevis*, pœnè in contumeliam & vituperium tibi cedit.

Nunc unde habeas quærit nemò sed oportet habere

Vis in sublimi positus esse? pecunia illo te facilè promovebit; vis supra vulgus in pulvino equestri sedere? *de pulvino surgat equestri cujus res legi non sufficit.* Vis toga, vis pilio, vis aureo annulo esse insignis? prostat illa nobilitas prece ac pretio venalis. Quarè ex animo vestris fortunis ingemisco, ô divini vates: Quibus magna ingeniorum excellentia est foris; sed domi inopia, esuritio, paupertas.

Pertranseo à fœdissimo hoc vitio& flagitio ad divinam virtutem, *Gratitudinem.* Quæ an magis locum alicubi inveniat quàm honesta paupertas, jurè subdubitem. Tanta enim è ingratorum hominum ubique frequentia, ut citius in Cœlo enu-

meres ſtellas & vaga ſidera, quàm aliquem inveneris, qui pro acceptis beneficiis, pro favore & amicitia præſtitâ vel nudas homini gratias retribuat.

Eodem modò cum ſanctâ *Liberalitate* de quâ verba mox fecimus, pro pudor! res ſeſe habet. Cujus ne quidem rivulos uſquam invenias à magno illo, ut ſic dicam, oceano priſcæ illius liberalitatis ac beneficiorum. Clauſi ſunt iſti fontes in bene meritos. Et ſæpè mali indè meſſem metimus undè plus quàm aureos montes exſpectare deberemus. E heu! quantum dedecus huic noſtro è ævo, vitiorum alimenta ac venena ubicunque locorum nos reperire; virtutum verò lætam ſegetem in convallibus ſuis tam raram ac ſterilem conſiſtere. Modo admirati fuimus antiqui ævi felicitatem, quandò viris ab humili loco oriundis tantæ dignitatis altitudo evenerit. Quandò pro maximo cenſu habebatur ſi quis à deſpectâ fortunâ aut à tenui majorum ſalino ad ſummæ dictaturæ majeſtatem vocaretur. Quæ nunc ad ſuum uſum revocare puto idem eſſet, quod nova deliramenta & nugas loqui, cum ſummi honoris apicem ſolum illi invadant, quibus aut inſana fori Ambitio, aut amplus pecuniæ modus ad præcipitium illud dignitatis benè ominatos gradus aditumque ſtruxit.

Ut nec Te, O Divina ſanctiſſimaque PUDICITIA, hoc loco, meritis nunc lacrymis deplorare deſinam. Superior, ut audivimus, ætas quàm tua Templa & penates venerata fuit? At nunc Sacella iſta quàm paucos cultores & alumnos inveniunt! Frigent priſci hujus cœleſtis Penelopes amaſii. Dudumque vereor, noſtra templa & tempora ab illis Aris, certè, parum ſancti ſibi relictum eſſe videant. Sapientiſſimo Philoſopho divino ſuo ore pro me concludente:

Pro

Pro Pudore, pro abstinentia, pro Virtute, audacia, largitio, avaritia vigent. Et vitia nostra quia amamus, defendimus, malumus excusare ista, quam excutere. Seneca.

DIXI.

ORATIO LX.

In quâ agitur de *Doctrina amantibus*. de *Diligentibus*. *Eloquentiæ vi*. *Præmiis Doctorum virorum*.

Habita à

TACONE JELTEMA
Bolswardiano.

VEreor H. H. A. A. ne jam audiendi patientiâ vos defessi, vix mihi quicquam de benignitate & favore vestro, ad Orationem meam cohonestandam, sit reliquum. Tamen, quia nobilissima mihi materia adhuc in manu, de quâ Collegæ mei nullam mentionem fecerunt, æque benevolentiam vestram exspecto. Cæterum, fateor, quæ dicta sunt, certe, suum decus & applausum merentur Ego ex historiarum penu illa adhuc in medium proferam, quæ Amplissimo Auditorio, auribusque eruditis erunt, spero, dignissima.

Doctrina.

Feliciter benigneque mecum agit Præceptor meus, qui ex omnibus materiis atque argumentis, certè, non vilissimum illorum mihi demandavit. In Theatrum deducturus ejusmodi homines, qui Sapientes & eruditi vocantur! Qui in

illa gloria & amplitudine exstiterunt, ut, pro merito, præmia illis attribuerint, qui præ aliis, in vulgo, ingenii majestate excellerent. Hoc cum non ignoraret, quantâ laude Doctrina esset æstimanda, *Robertus Rex Neapolitanus* dicere solebat: literas multò sibi cariores esse, quam Regnum. Et *Rex Alphonsus*, Cui Uniones & Margaritæ erant pro vili, Sapientiæ studia in pretio maximo. Quorum sententiam & judicium amplexus *Plato*, qui rogatus, quid discriminis esset inter doctos & indoctos, scitè respondit: quod inter medicos & ægrotos. Nec non divinus ille *Thales*, qui solum illos felices appellavit, qui animo essent eruditi. Nemo ignorat sapientissimi *Socratis* super hac re testimonium: qui pulcherrimum in terris animal, hominem Doctrinâ perpolitum vocavit. Nemo *Aristippi*, cujus hæc vox fuit: malle se mendicum esse, quàm nullâ scientiâ rerum esse imbutum. Quod cum animo *Juliani Apostatæ* satis alta radice esset defixum, Scholarum usu & Sapientiæ exercitiis interdixit: exinde certior redditus de Christianorum nomine & Familia penitus eradicanda. A quo non dissenserunt *Mitylenenses*, qui aliquos gravissimo supplicio affecturi, bonarum artium organa & instrumenta illis ademerunt.

Diligentes.

Igitur nemo miretur H. H. A.A. quod plurimi Literarum & *Doctrinæ amantes* exstiterint hoc nostro & antiquo ævo: qui summis sudoribus & vigiliis in id incubuerunt, ut ante alios recta ratione & eruditione eminere possent. Qui propterea longinqua itinera sustinuerunt; qui totas noctes insomnes egerunt; qui oculos vigilia defatigatos in opere semper detinuerunt. Talis olim *Pompejus Magnus*, qui Rhodum profectus, non erubuit Professorum januis adstare. Talis *Pytagoras*,

goras, qui, ad perdiſcendas liberales artes, Ægyptum petiit. Talis *Cato Major*, qui, cum Eloquentiæ magnam gloriam ſibi partam haberet, penè ſenex, Literas Græcas addidicit. Qui adeò Doctrinæ Cupiditate flagravit, ut & in Curia quidem, dum Senatus cogeretur, ſecum aliquid tacitè legeret ac meditaretur. Cui pari Zelo & ſtudio reſpondet *Terentius Varro*, humanæ vitæ exemplum ætatiſque ſpatium nominandus, cujus in eodem lecto ſpiritus operumque præſtantiſſimorum curſus exſtinctus eſt. Et *Livius Druſus*, qui ætatis viribus oculorumque adjumento deſtitutus, jus tamen Civile populo interpetrabatur. Ut nihil dicam de *Pontio Lupo*, de *Craſſo Muciano* aliiſque innumeris Philoſophis, qui, ad indagandam rerum veritatem, cum *Democrito* in altiſſimum puteum ſe demerſerunt. Aut, cum *Ariſtippo*, qui cibum in os ingerere obliviſcebatur. Cum *Archimede* citius enſem jugulo excipiant, quam obſeſſas Syracuſas cognoverint. Silentio involvo *Demoſthenem*, *Ciceronem*, Oratores; *Alexandrum Magnum*, *Julium Cæſarem*, ſummos Imperatores: Quibus omnibus illa ingenii facultas & felicitas adfuit, ut nihil illuſtri ſtudio artiumque Dignitati præpoſuerint.

Eloquentia.

Inter hæc Doctrinarum ornamenta, præcipuo loco, Regina artium *Eloquentia* collocata fuit. Illa Togatæ militiæ arma, quibus toties hoſtes ſubjugati, Civitates expugnatæ, exercitus deleti. Quemadmodum in *Piſiſtrato* videre licet, qui ſola bene dicendi ſcientiâ Regium Imperium ab Athenienſibus eſt conſecutus. In *Theſeo*, qui ex ſylvis & agris populum Athenienſem in unam Civitatem congregavit: ſola ad hoc uſus flexanimæ ſuæ linguæ poteſtate. In *Xenocrate*, qui Polemonem, ab infami Ganearum nidore & popinis, ad

divinum temperantiæ studium permovit. O incredibilem & singularem Eloquentiæ vim! qua meritò prisci illi Oratores & Poëtæ ad immortalitatis possessionem pervenerunt.

Præmia Eruditorum.

His viris tam illustri ingenio & prudentia præditis, quis non ex merito *honores* & *præmia* constitueret? qui à Regibus & Principibus in tanto pretio sunt habiti, ut, juxta Deorum Aras & Sacrificia, sancti ac pene divini exstiterint: Ipse *Vespasianus*, etsi cætera parcus, ingenia tamen artesque ingenuas liberalissimis præmiis cohonestavit. Latinis Græcisque Auctoribus Annua Centena Sestertia pronuntiavit. *Scipio Africanus* adeo eruditorum hominum familiaritate delectabatur, ut Polybium Panætiumque domi militiæque semper secum habuerit. *Antoninus Pius* admodum largus & liberalis quoque fuit in præstantium Virorum ingeniis promovendis, qui Præceptori suo Frontonio statuã in Senatu posuit. Præterea *Pompejum*, qui Possidonio lictorios fasces submisit, Cui se Oriens Occidensque antea submiserat. Et *Adrianum Imperatorem*, qui, ob decrepitam senectutem, muneri suo obeundo non satis idoneos, jamque emeritos magnis beneficiis affecit. O divinam principum virorum fortunam ac liberalitatem! qui tantis muneribus, privilegiis, Civitatis jure doctissimos homines, propter ingenii Doctrinæque præstantiam, tam benignè foverunt, honerarunt, aluerunt.

Applicatio.

Atque ita tandem, Amp. D.D. A.A. post longum iter, quod suscepimus in Sacra illa profectione ad Colchidem, ut inde aureum illud Virtutum vellus reportaremus, in optatum, spero, portum tuto deveniemus. Facturi idem, quod nautæ solent, qui puppibus suis Coronas præfigunt, quando

quando Servati à naufragio, *Uvida vestimenta suspendunt potenti Maris Deo.* Hoc verò unum mihi à *Collegis* est relictum, ut, pro more antiquo, præficam hic agam, deploraturus tristissimam Conditionem & fata Doctrinæ melioris. Quæ ut olim maximefuit æstimata, ita nunc penè, pro derelicta habetur. Jacet illa pro pudor sub pedibus, & pro vili & nihilo apud plerosque censetur. Deus bone! quam Sacra nostra Pallas sub magnis quondam Regibus ac Mæcenatibus effloruit! quam in summo honoris gradu viguerunt Sapientia, & ingenuæ Artes! quæ Majestas, quæ, penè dixerim, divinitas circumfulsit Musarum nostrarum domicilium, Helicona! docent hoc æternâ memoriâ illustres illi Viri, quos in Theatrum produximus. Quando autem de Diligentium ac *vere Literarum Amantium præmiis* ac professiobus tacitus mecum recogito, totus, profecto, hilaritudine atque gaudio exulto. Nam nihil unquam est convenientius, nihilque præstantius, quam præclaris ingeniis parem gloriam & gratiam constituere; quam statuas & Trophæa sanctis manibus erigere; quam omnibus locis & temporibus laudabiliter illorum meminisse, qui Reipublicæ Principumque laudibus suis laboribus & lucubrationibus immane quantum! utilitatis & famæ attulerunt. Imprimis autem quam *flexanimis illa Eloquentiæ vis* & divina dicendi copia laudem apud veteres promeruit; quæ digna, certè, fuit ut Græcos & Romanos sacra quadam æmulatione fatigaret. Quibus artibus, ut modò professi sumus, ipsa pene natura rerum in sui stuporem & admiratione, abripitur. Ut nihil hoc loco dicam de illustribus *Scholis & Gymnasiis*; de celeberrimis Academiis, ad quarum curam & tutelam accipiendam maximi semper Reges & Principes summâ cum industria animique intentione

advigilarunt. Ex æquo judicantes, felicem illam esse Rempublicam, *in qua aut Reges Philosophantur, aut Philosophi dominantur.* At verò horum temporum fata & funera, qui ausim verâ voce & vocabulo hic loci appellare! Bonarum Artium studia in exilium & barbariem ivisse videntur: peneque de illis conclamatum esset, nisi pauci adhuc existerent, qui fugientes illas Nymphas suæ benevolentiæ quasi laciniis, & bonis auspiciis, retinerent. Deum Opt. Max. piissimis precibus invocamus, ut id nobis largiatur, ne sapientiæ Doctores & Magistri, qui adhuc è clade hac Cannensi sunt reliqui ac superstites, ex toto exstinguantur. Sed Gymnasia & Academiæ, quibus inest ac debetur salus publica, diu in honore suo, atque merito gloriosè existant.

Sic tandem H. H. A. A. defessi ac defatigati longis laboribus hoc onus, quod in humeros nostros susceperamus, bona cum venia, in sinum vestrum gremiumque deponimus. Vos *dilectissimi Commilitones*, oro rogoque, ut harum Virtutum vivam imaginem, quas in brevi tabella vobis depinximus, æterna cum memoria intimis pectoribus inscribatis. Deum immortalem in omni vita & ætate sanctissimis votis veneremini, ut hanc vobis mentem animumque ingeneret, ut vitiorum semper hostes sitis infestissimi, virtutum verò Custodes vigilantissimi.

PRECES.

Hoc ut sanctè & religiosè à nobis præstari possit, *Te, ter Opt. Max. in Cælis Deum purissimis manibus animisque in auxilium vocamus. Tu, O Magne Potensque Deus, ita ingenii nostri organa in omnes hasce Virtutes exercendas rege ac dirige, ut*

Reipublicæ semper usui ac honori esse poßimus. Et monstra illa vitiorum, quæ, proximâ vice, ad terrorem stuporemque audientium, in Theatrum produximus longißime à nobis propellere. Cæterum patriæ universæ, Patriæque Patribus omnia felicia, omnia prospera apprecamur: ut sub illorum ductu Ecclesia, Libertas, Civitas nostra perpetuò subsistat, vigeat, perennet! & seminaria illa sapientiæ, quas scholas & Academias vocamus, diu in flore & honore suo feliciter luxurient atque efflorescant!

DIXI.

ORATIO LXI.

IN LAUDEM ELOQUENTIÆ

Habita à

GELLIO. WIBRANDO. à JONGESTAL.

Fris:

MAgna, *Nobilißimi, Amplißimi D. D. Auditores*, ingeniorum est varietas, magna indolis morumque hominis dissimilitudo; multiplici specie ludente in humanis animis naturâ. Itaque Deus Opt: Maximus studiorum varietate singulos homines discrevit; ut neque pictura pluribus coloribus & lineamentis rerum habitus discriminare potuerit. Nam, in tam patente liberalium artium campo, vix aliquis, vel pauci, ad eandem spartam & studia incumbunt. Diversis ingeniis in diversum quoque scopum ac aciem intentis. Invenias, cœlesti quasi flamma, incalescentes, qui divinis Thelogiæ mysteriis imbui

bui se cupiunt, & ad populum de sacro suggestu verba facere. In eo solum voluptatem ponentes, ut, velut juratum in hostem procedentes, in hominum perstringenda peccata animosè ferantur. Alios invenias, qui ad sacram Jurisprudentiam, illam humanæ societatis ac pacis tuendæ magistram, totis animis se adjungunt. Qui aliorum litibus ac injuriis discepiandis, intenti, legum volumina perdiscunt, gravique voce ac Eloquentiâ miseros clientes, eorumque causas protegunt ac defendunt. Non passi improborum iniquitatem, & malas artes in bene constitutâ Rep: dominari. Sunt multi qui curandæ hominum valetudini, tanquam alteri Æsculapii & Machaones, studiosissimè operam impendunt. Homines ad communem, certè, usum ac necessitatem feliciter nati & conservati. Nonnulli ita Philosphicis meditationibus & arcanis naturæ rerum examinandis sunt deditì, omnem in eo ingenii vim & industriam collocantes, ut cœlum terrasque subtili quadam mentis agitatione pervadant; nihil intactum pene relinquentes, quod non jugi & assiduâ cogitatione sui ingenii contemplentur. O laudabiles vitæ humanæ actiones! Quibus omnis semper ætas honestè incubuit. O vere dignos æterna laude & Annalibus homines! qui aliquo egregio opere intenti, hoc unum agunt, ut nominis sibi gloriam quàm maxime longam efficiant.

Sed hoc unum *H. H. D. D. Audd*: nunquam satis admirari possum, qui fiat, ut in tanta studiorum ubertate ac frequentia, tam pauci reperiantur, qui, solummodo cæteris artibus studiose defixi, unam Eloquentiam, qua fons & radix est sapientiæ, tam parvo honore ac amore prosequuntur. Non videntes recto animi oculo, quantum ad conservatiorē generis humani adjumenti & præsidium hæc facultas divina in se habeat.

Quare

Quare visum fuit nostro *Praeceptori*, post tam infinitas materias, quæ, hoc loco, intra proximos annos, sunt pertractatæ, nunc in eo potissimum studio occupatos nos esse, ut bene dicendi facultatem juventuti commendaremus. Non, ut ab aliis disciplinis, quæ sui usum habent, quam maximum, plane abstineremus Sed ut optime nobis consulentes, ante omnia, perdiscendis eloquentiæ præceptis dies noctesque impenderemus: Sine quibus nullæ unquam artes feliciter exerceri possunt. Quæ studia, si cum divinâ historiarum cognitione sint conjuncta, profecto! ipsum sapientiæ domicilium invademus.

Ego igitur, hoc loco, *A. H.* contra seculi nostri pravitatem, jure ab injuriâ optime dicendi facultatem, eloquentiam, defendere mihi proposui. *Collega meus*, majore, forsan, facundia ac viribus, honorem & dignitatem adstruet veterum & recentiorum historiarum notitiæ. Certâ spe & exspectatione hoc ausi nobis polliceri, quod æquissimum, ad hoc argumentum, Auditorem, hac horâ, simus habituri.

Nulla, meo judicio, inter omnes artes, quas humana industria invenit, est præstantior, magisque ad omnia negotia, quæ domi forisque à mortalibus exercentur, necessaria, quam hæc disciplinarum omnium Domina ac magistra, Eloquentia. Cujus tam admirabiles sunt effectus; tamque divini & excellentes ingenii conatus, ut non immeritò extra nos rapi debeamus, quando vel minimam istius artis dignitatem apud animos nostros rectâ judicii lance perpenderimus. Quare hæc ipsa adeo apud omnes gentes & nationes æstimata semper fuit, ut sine illâ vix ullam doctrinarum partem in pretio ac æstimatione habuerint. Reliquis disciplinis illam adeo utilem ac necessa-

necessariam esse judicantes, ut si ab hac luce & authoritate non suum splendorem mutuentur, ceteræ omnes artes facile in contemptum adducantur, & potissimum sui decus ac bonitatem amittant.

Quæ, profectò! mortuæ mihi esse videntur, ac sine toris ac lacertis, quemadmodum putidum aliquod cadaver magnis avibus & canibus objectum. At si accedat ad alias animi functiones sapientiæ illa conciliatrix, Eloquentia, jam demum ipsæ facultates vivere & spirare divini istius ætheris auram videntur. Quid enim pulchrius esse potest, quàm orationem suam variare ac destinguere tot verborum scientiarumque luminibus, quibus auditoris animum in quamcunque partem permovere possis? Quid dulcius? Quid amœnius, quàm si paginæ tuæ, veluti nectaris quodam succo delibutæ, & sermones tui quasi loquendi phaleris ornati ac instructi? Quid denique dignius? Quid excellentius, quàm virum gravem, quando de summis maximisque rebus in foro, in Tribunalibus sit dicturus, in omni loco esse paratum, de quacunque re, teste Tullio, *apte, prudenter, copiosè, explicate, illuminate, & rebus & verbis numerose posse dicere*? Quare igitur valde male mihi facere illi videntur, qui cum habeant sæpe res maximi momenti ac ponderis, illa jejuno ac tenui sermone efferant, destituti omni venere ac puriore dicendi formulâ: quâ auditorum animos, veluti sesamo ac papavere, conspergere deberent. Inutiles prorsus ad persuadendum, quia nulla adsunt vincula & nervi Oratorii, quibus constringere ac detinere aliquem possint. Prorsus magna acturi, in magnis & præclaris rebus, si quando dictio ipsorum effloresceret aliquâ florum ac leporum in verbis elegantiâ.

Nunc risui penè omnibus & despectui, quia flac-

flaccescit, ipsorum oratio, nullo verborum colore, nullâ varietate formæ ac figuræ excitata ac illustrata. Madida enim & natantia verba sunt, quibus nihil expresseris, præter inutilem & plebejum opinionum succum. Et, ut Venusinus ait Poeta:

Si dicentis erunt fortunis absona dicta,
Romani tollent equites peditesque cachinnum.

Non igitur mirum divinæ Eloquentiæ à maximis viris, maximas semper laudes & applausus esse datos. Apud Athenienses, *Demosthenes, Pericles, Pato, Lycurgus, Thucidides*, amplissimis honoribus sunt affecti. Apud Romanos, *M. Tullius Cicero, Cato Censorius, Scipio Africanus, Hortensius, Crassus, Sulpicius*, & innumeri alii: quorum tanta in dicendo fuit vis, ut Regum principumque gratiam ac favorem jure meritoque obtinuerint. Historici de *Thucydide* narrant, quod Atticæ linguæ lepos illum ab exilio in patriam revocaverit. De *Demosthene* quod adeo Eloquentiæ laudibus excelluerit, ut totam Græciam pro arbitrio suo vel ad pacem vel ad bellum commoverit. De *Menenio Agrippâ*, quod ille pop. Romanum, Vejos fugientem, bene dicendi suadâ in urbe Roma retinuerit. quas si ego eloquentiæ vires in hoc Theatrum pro merito ac admiratione sui producere conarer, dies mihi deficerent.

Quare non satis ego horum studiorum osores atque inimicos meritâ indignatione prosequi debeo. Ac jure juventutem nostram accusare, quod tantæ majestatis doctrinam non majore in pretio habeat. Quam omnis ætas ac memoria præstantissimorum hominum justâ semper laude deprædicavit. Quæ adeo in omni parte Reip: est utilis ac necessaria, ut, si aliquo terrarum in exilium illa esset relegata non nisi summo cum triumpho esset

inde

inde revocanda. Alias artes, ut in principio diximus, multi homines summa cum industria exercent; solam Eloquentiam, quæ omnibus scientiis pro solido est fundamento, tanquam inanem & supervacuam rejiciunt. Nescitis, O lepidi homunciones, nullam ex omnibus artibus, existere, quæ sine eloquentiæ ornamentis unquam veram suam laudem atque æstimationem sit cosequuta? Nemo, ausim dicere, in aliquâ parte doctrinarum summa cum veneratione inclaruit, nisi primum optimis literis, & dicendi peritia fuerit imbutus. De *Calvino* apud Theologos, de *Cujacio* apud J. Consultos, de *Fernelio* apud Medicos, hoc apud omnes eruditos testimonium jam dudum invaluit: Quod nunquam summi illi viri ad tantam laudem & gloriam sui nominis pervenissent, nisi suam quisque facultatem bene dicendi artificio in illam celsitudinem produxisset. Quod adeo verum est, ut cum doctissimis authoribus jure id ausim asseverare, quod nemo unquam vere clarus & generosus ingenio exstiterit, qui non à purioribus Nymphis & optimè dicendi facultate summas sibi suppetias & auxilia comparaverit.

Jure meritoque igitur sapientissimi reges & principes hanc illustrium virorum memoriam sempiternis encomiis & monumentis honerarunt. Scientes, nullam ab eruditione immortalitatem esse certiorem, quam imprimis illam, quæ ab Oratoribus, quæ à poëtis & historicis humano generi in usum ac necessitatem est nata. Quod cum non ignorarent Græci, solidam ex auro statuam *Gorgiæ Leontino* erexerunt. Nec Romani, qui *M. Tullio Ciceroni*, non ob armorum peritiam, aut avorum imagines; sed ob dicendi scribendique copiam ad urbis suæ fasces promoverunt. Quam materiam & maturum honorem

elo-

eloquentibus viris ſemper conceſſum, cum nemo veſtrum *H.H. Audd:* ignoret, totieſque idem argumentum ex hiſce roſtris cum viva voce, tum ſcriptis in publico ſit celebratum, feliciter, ſpero, ad finem meæ orationis deproperabo.

Vos igitur *Chariſsimi Commilitones*, ad quos potiſſimum ſpectat hæc mea oratio, antequam dicere, hoc loco, deſinam; Vos, inquam, poſtremum hic alloquor, moneoque quantum in me eſt, ut divina eloquentiæ ſtudia nunquam de manu deponatis, quæ quàm ſint utilia, quàm neceſſaria, quàm omnibus modis præclare æſtimanda, puto, ex authoritate clariſſimorum hominum abunde ſatis cognoviſtis. Unum vobis è Romanis ſcriptorem maximum, Cornelium Tacitum propono, *qui nihil tutius eſſe*, ait, *quàm eam exercere artem qua ſemper armatus, præſidium amicis, opem alienis, ſalutem periclitantibus, adferre poſsit.* Ad quam artem tam excellentem tamque divinam ſi acceſſerit hiſtoriarum & annalium, à tot retro annis, egregia cognitio, certè, è tripode & Oraculo dictum tibi puta, *Adoleſcens*, omnium maximarum rerum gloriam atque præſtantiam jure aſſecutus eſſe videberis.

DIXI.

ORA-

ORATIO. LXII.

DE HISTORIARUM LAUDE

Habita a

JULIO vander MOERE.

LÆtor ex animo, mi Collega, quod nondum ex toto extinctos esse videam, in palladio nostro pulvere, homines quosdam egregios, qui favente supremo Numine, divina Eloquentiæ studia adhuc integra ac indelibata conservant. qui summa ope & assiduâ curâ, in id incumbunt, ut, priusquam ad ardua & difficiliâ studiorum præcipitia se componant, sapiente consilio à benedicendi artibus initium faciunt. Nam ubi deest Oratorius ille vigor, & rerum verborumque in sermone nitor ac splendor, frustra est ad arcana disciplinarum & solidam eruditionem se conferre. Meritoque metuendum, ne liberalioris literaturæ flos ac honos planè in tenebris marcescat. Rudis indigestaque moles, iterum cum Latio hoc sereno plus quam turpiter confundatur.

Quæ sola est causa, quod tam pauci verè literati viri, hoc seculo reperiantur. Ad alias enim facultates, illotis, ut dicitur, manibus, multi immaturè progrediuntur. Cum primum opera & industria fuisset collocanda in ingenuis artibus probè solerterque perdiscendis. Hinc illæ tunc lacrymæ, quod, pro feliciore studiorum messe, sæpe infelix lolium & steriles dominentur avenæ. Et ad cantes, ad scopulos allidamus, facto ingeniorum laborumque nostrorum tristissimo naufragio.

fragio. Quomodo enim in summis disciplinarum misteriis ac recessibus egregiè quis emineat, si, contemptis sapientiæ primis gradibus, statim ad inaccessa sublimium rerum arcana & adyta ingredi cupiat, absque ullo duce ac ductore? Igitur danda frequens est opera, ne quid intactum relinquatur, illarum artium, quæ potissimum superiori argumento ac studijs inserviunt.

Tecum sentio, *mi Collega*, qui cum nobili Eloquentiæ studio, conjungendam esse dixisti excellentem Historiarum cognitionem. Quæ duæ res maximè si à studiosissimo Adolescente in sapientiæ curriculo observentur, tunc demum rectâ & Regiâ via ad editi honoris templum incedere videbimur; nec quidquam tam difficile, tamque remotum erit, quod non facili opera & conatu assequemur.

In quâ sententia H: A: cum & nos quoque æternum persistere decrevimus, cum tot illustribus ab omni ævo viris, qui facem literatis prætulerunt, dabo operam ego, ut, hoc loco ostendam, quam clarum & perspicuum sit cum ingenuis Eloquentiæ studiis necessariam ac utilissimam historiarum cognitionem conjungere. Etiam atque etiam rogo *A H*, ut eâdem benevolentia, attentia, benignitate me prosequamini, qua collegam meum prosecuti estis.

Historiarum cognitio ingenuo & literato viro adeo est utilis & necessaria in omni suo opere ac proposito, ut sine illâ vix unquam in majore argumento feliciter versari possit. Hæc enim in tenebris ambulantibus lucem & lampada accendit, mentiumque caliginem, quæ à natura nobis adhæret, planè dispellit ac dissipat: in omni genere studiorum vivâ iterum imagine & exemplis genuinæ rationis in medium productis. Ibo, qua possum brevitate per ordines diversorum hominum,

num, qui in Reipublicæ negotiis domi forisque sunt occupati; ubi, præter operas familiares & artium ingenuarum cultus & lucubrationem, principum virorum curæ& actiones se nobis offerunt. Quorum in consiliis adeò veteris ævi factorumque ratio requiritur, ut vix principatu suo cum laude atque gloriâ defungi possint, si non à face & lumine illo historico fides & veritas accedat. Quibus subditos suos Regnique custodiam, tanquam salutaribus remediis, moderetur. Tota enim illorum felicitas, sive in toga, sive in bello versentur, hisce potissimum fundamentis ac columnis initirur; ut omnium ante se, temporum habita ratione & examine, inde maximorum operum similitudinem ac imitationem, perdiscant: Sine historia enim & contemplatione rerum præteritarum, omnes homines tanquam in Cimmeriis perpetuo tenebris hæremus;nunquam meliore edocti consilio, ad res nostras publicè aut privatim feliciter instituendas. Sine Historiarum fide nemo Religionem, nemo sacra ipsa, quæ cum salute nostra sunt conjuncta, satis unquam fideliter apprehenderet. Qui de maximis, inquam, rebus, quæ ad cœlestia animasque nostras spectant, nullam certitudinem haberemus. Sine hac, omnes qui nati sumus pueri essemus. Rudes omnino & ignari tot utilium rerum quas jam per divinam gratiam & Historiam interpretem, ipsa meridiana luce clarius intuemur. In novum quasi orbem formamque delati, à quo tempore lux illa Historica caliginosas nostras mentes illustravit.

A Regum principumque aulis & communi illa imperandi regendique utilitate, ad proxima magnatum studia & vitam me converto, ubi, quàm necessaria sit veterum annalium scriptorum memoria, quis unquam aut calamo aut voce exprimere sibi confidat? nemo ad legationes obeundas,

das, ad publica munia pro patrio bono suscipienda, satis utilis esse potest, si non & benedicendi facultate, & antiquitatum egregiâ scientiâ sit imbutus. Nemo res magni momenti in Senatu prudentissimorum hominum ad manus sumet, & magnificè de illis aget, nisi istis ingenii ornamentis bene fideliterque instructus & institutus, quare se talibus disciplinis aliquis in Ecclesia, in Foro, in Tribunalibus non mediocriter exercitatus, nescio, profectò, quomodo tam ardui argumenti provinciam ac spartam suscipere in se ausit, nam semper usu venit, ad præteritorum temporum memoriam respicere; & illustrium virorum dicta, sententias, facta, cum nostris actionibus & consiliis comparare, ut aliorum edocti, prudentia, & vestigiis, tanto melius de rebus nostris possimus judicare. Quotus quisque enim inter summos Magistratus, inter magnæ solertiæ & ingenii politicos viros vivere & versari debet, quomodo is ad disceptanda in comitiis negotia, ad componendas lites in curia, satis aptus & idoneus erit, si non veteris ævi scientia & exemplis singularem sibi prudentiam collegerit? igitur omni mea ratione & Oratione id teneræ juventutis animis auribusque insculptum velim, ut hæc maximarum scientiarum adminicula semper in pretio habeat.

Tanta enim est præstantia, tantaque dignitas divinæ historiarum cognitionis, ut si ex vero judicemus, nullas fateamur artes, magis unquam homini ingenuo convenire. Qui sine illa rerum gestarum memoria parum idonei sumus, ut ad amplissima in Republica negotia obeunda, cum aliqua utilitate admoveamur. Instar Oraculi habetur Vir Historiariũ cognitione excellens, à cujus ore, tanquam ab ipso Apolline, omnia ista haurimus ad virtutem exempla, quæ ad ullum negotiũ usui ac necessaria esse possunt. Qui velut promp-

tuaria quædam cella, ex vivo canali sui pectoris cuncta nobis aperit, quæ pristinis temporibus, à maximis viris ad præclare vivendum nobis sunt relicta. Quod imprimis, in tot Historiarum veteris ævi monumentis apparet, quæ ab ipsis mundi initiis cuncta illa ad posteros transmiserunt, quibus tanto eruditiores esse possumus. Si enim libet res Egyptiorum antiquissimas, Persarum opulentissimas, Romanorum, quæ omnium maximæ esse judicantur, contemplari, Historia nobis ad oculum istas proponit. Si virtutum, Si vitiorum campum, de quo præterito semestri, verba hoc loco fecimus placeat ingredi, videbimus in omni materia inexhaustam exemplorum copiam, quibus, honestis animis, vel ad virtutem accendamur, vel à vitiorum improbitate longissimè refugiamus. Occurrent nobis ab hac parte, *Scipiones, Alexandri, Marcelli*, aliique infiniti Reges ac Principes, qui FORTITUDINIS, qui MODESTIÆ, qui PIETATIS, facem nobis præferent: ab alia parte, *Domitiani*, *Caligulæ*, *Tiberij*, quorum facta & memoriam propter fœdam ipsorum tyrannidem, meritò detestari debemus. Græca & Romana Historia, Deus Bone! quam infinitam seriem tot diversissimarum rerum, nobis subministrat. Quam ubique locorum, tot gentium & populorum admiranda videmus, legimus! ut, unde potissimum incipere hic debeam, & quò desinere, penitus ignorem. Voluissem, hoc tempore, H: A: brevem aliquam quasi Synopsin juventutis nostræ oculis subjicere. Unde disceret, quantam jucunditatem, quantam in omni vitâ sapientiam & utilitatem assidua Historiarum lectio pariat. Sed, abuti patientia vestra viderer, auriumque benevola attentione. Produxissent se in medium à Romanis, *Cæsar* & *Pompejus*, *Cicero*, *Antonius*, *Cato*, *Catilina*, *Jugurtha*, aliique ab illo seculo

Heroes,

Heroës, *Bruti*, *Collatini*, *Pisones*, *Fabij*, vidissetis vellentem pontem *Coclitem*, urentem manum *Mucium*, vastantem Italiam *Annibalem*, vindicantem ferro pudorem suum *Lucretiam*. In Græcâ Historia, de *Phocione*, de *Epaminunda*, de *Milthiade*, cæterisque illius ævi Principibus, sermonem instituissemus. Missis quasi de manu hisce omnibus, quæ ætas antiqua nobis reliquit, ad recentem Historiarum fidem & fructum me compono.

Quantam habeat in se utilitatem, nostri temporis custos memoria fidelis, neminem ex Adolescentibus nostris ignorare puto, quæ tanta est, tantaque æstimanda, supra omnes mortalitatis nostræ ineptias, ut solem ego judicem de mundo tolli, si quis fidos annalium scriptores de medio auferat. Prima Belgicæ libertatis auspicia, nemo ad unguem teneret, & bella à Principe hoc populo cum Hispaniarum Rege tanta laude in tot annos suscepta, nisi teste Historiâ, vera cum fide hæc nobis essent perscripta. Nemo illustrium *Auriacorum*, *&* *Nassoviorum* virtutes è posteris crederet. Nemo tantas res terrâ marique ad stuporem, & admirationem gestas vel animo suo conciperet. Denique urbs ipsa nostra, *Alcmaria*, quæ tantâ felicitate olim contra potentissimos hostes invictam se præstitit, sua virtute & viribus non suam immortalitatem unquam consecuta fuisset: si non viri docti pennâ sua nunquam metuente solvi, hanc præclaram illius fortitudinem æternis literarum monumentis consignasset.

Quamobrem, si præclaris ingeniis sua virtus & vena, temporum injuriis, intercluditur, ô quam funestam, quam miserabilem aliquando Rempublicam habebimus! quam omnia repente jacebunt in tenebris, quæ nunc sua veneratione ac majestate in honore habentur. Actum esset de humano genere, & prisca Vandalorum barbaries omnium

gentium & nationum animos, tanquam communi aliquo diluvio, involveret. Ideoque miserrimæ illæ olim Respublicæ, quæ, cum gestarum rerum memoria claræ æternæque extitissent, nullos sua laude atque merito præcones Historicos habuerunt. Multaque suis favillis, pro dolor, nunc aliæ obruta, quia in literis præstantissimorum hominum, qui illa ætate vixerunt, nulla earum rerum vestigia reperiuntur. Multorum fluminum ortus, qui à condito mundo non extiterunt, ignorantur, montium, convallium, nemorum, civitatum multarum rudera & initia ignota, quia nulla ad illam rem scribendi authoritas invenitur. Disputatur de *Verona*, hîc in proximo olim sitæ, antiquitate. Nescitur, quare mediis in collibus arenarum, ad vicinam Egmondam, arborum stipites vi ventorum disjecti, versus solam meridiem se inclinent. In dubio, an omnia continenti terræ adhæserint, quæ nunc in interiore mari, magnus Pater Oceanus interluit. Ut prætercam cuncta illa terrarum, quæ in universo mundo tam miserabili casu aut interierunt, aut sine aliquo monumento primæ suæ originis exstant ac supersunt. Concludo cum Poëta Lyrico.

Vixere fortes ante Agamemnona
Multi, sed omnes illacrymabiles
Urgentur, ignotique longa
Nocte, carent quia vate sacro.

Igitur H: A: summa nobis religio esse debet, ne præclaræ virtutes, & parentum nostrorum familiæ illustres, quas temporum felicitas egregiis laudibus nobilitavit, oblivioso quodam silentio, suis quasi cineribus sepultæ, apud posteros ignorentur. Et hæc ipsa *Civitas*, quæ semper ingeniis, naturæ quodam beneficio, apud omnes nationes populosque egregie hactenus inclaruit; sui paulatim

claritu-

claritudinem, ob literarum inopiam, amittat. Ita enim fiet, ut liberi nostri clarissimorum hominum fidas lucubrationes ultro agnoscent, quando in ipsorum scriptis & annalibus suorum majorum imagines gloriosè legent, & admirabuntur Quod tunc demum ex vero auguror futurum, quando ingenuarum artium cultura & Eloquentia cum divinarum Historiarum intellectu ac cognitione conjungetur.

PRECES SACRÆ.

OMnipotens, Æterne DEVS, Venerabile Numen
Virtutis mensura tua, fac ne omnia rursus
In chaos antiquum vergant! Non fœda triumphet
Barbaries, Phœbique ruat facundia Rostris,
Et Linguæ Latialis honor! Te vindice, Musæ
Attollant sublime caput! Virtutibus orna
Pieridum, Solymæque Lares! Sacrumque Tribunal
Erige: ut in Batavis, Sociâ cum Pallade, Apollo
Floreat illustris! pulchrasque Alcmaria Musas
Excipiat, tutoque Deas in sceptra reponat!
Et Belgæ, quorum Herculeos jam fama Columnas
Personat, æternum Meritis, Virtute, Fideque
Emineant! Ipsa & Victrix ALCMARIA; Cujus
Surgit ab Hesperiis sua laus & gloria terris,
Extra Anni solisque vias sibi quærat Honores.
Mæniaque hæc intra, quæ nunquam terruit Hostis,
Aurea LIBERTAS vigeat! melioribus usquè
Auspiciis redeant VIRTVS, PRVDENTIA, Veræ
RELLIGIONIS amor; studium PIETATIS &
ÆQUI.

DIXI

Duæ Orationes antecedentes habitæ Alcmariæ Examine autumnali. CIƆ. IƆCLXX.

ORATIO LXIII.

De ROMULO & NUMA POMPILIO.

Habita à

REMBERTO TEN HAM

Nobili Groningano.

DE Romano imperio dicturi H.H. Audd: summâ admiratione afficimur, quibus auspiciis in unam gentem tam multæ, tamque diversæ virtutes, quasi divinâ quadam felicitate, incidere potuerint. Quales vix sparsas invenias apud cunctas nationes & populos, per universum terrarum orbem. Nulla enim est virtus, nullaque magnarum rerum existimatio, quæ non apud Romanos mirâ quadam consensione quam maximè semper excelluerit. Sive pacis sive belli tempora spectemus, ubique locorum ac gentium hujus populi singularis prudentia, admirabilis fortitudo, & in omni negotio summa dexteritas veram laudem ac celebritatem promeruit. Ut vere dixerit Romanus ille sapiens: *Ad quod constituendum imperium, virtus & Fortuna contendisse videntur.* Nam prima initia, tenerosque ortus, & humilem despectam Romuli casam si consideremus, quid est, quod non extra animi nostri vim ac possessionem rapiamur? Aut quis crederet, ab infami hoc Asylo, à summâ rerum inopiâ, à sordidâ & pudenda paupertate ad hunc gloriosæ majestatis apicem perveniri unquam potuisse? A conditâ statim [a]

a *Laus Romani Imperii.*

urbe,

urbe, omne id, quod animo illorum vel sapientissimo consilio propositum fuit, semper in prosperos successus & eventus rerum felicissimos excurrit; cælo astrisque, velut conjurantibus, ad principis imperii populi immortalitatem propagandam. Quod ipsum ex scelerato patrui Amulii facto non obscurè licet cognoscere. Hic cum gemellos, Romulum, & Remum in profluentem abjecisset, non tamen pro odio, quod in illos susceperat, extinguere hosce potuit. Quippe *Tiberinus amnem repressit*, relictisque catulis, *f* Lupa, vagitum secuta ubera infantibus admovit. Egregiè in Fastis hoc dicente *Poëta lib. III.*

Lacte quis infantes nescit crevisse ferino?
Et picum expositis sapè tulisse cibum?
Blanda quies furtim victis subrepsit ocellis,
Et cadit à mento languida facta manus.
Mars videt hanc, visamque cupit, potiturque cupita,
Et sua divinâ furta fefellit ope.
Somnus abit, jacet ipsa gravis, jam scilicet intra
Viscera Romanæ conditor urbis erat.
Intereà crescente Remo, crescente Quirino,
Cælesti tumidus pondere venter erat.

Virtutes illius gentis, hoc loco, sæpe ostendimus, visique in ipsis visceribus ac penetralibus substitisse. Ut, post tot illustres istius ævi sciptores, nos etiam facta hæc & exempla intueremur. Magnitudinem quoque, & potentiam illius terra & mari, cælo denique adæquatam, crebris sermonibus in theatrum produximus. Divitias, Opes, vectigalia, Tributa illorum admirati sumus. Cum quibus nulli reges principesque, nostro hoc sæculo, sunt comparandi. Adeò ut quæ in sola hujus imperii infantia contigerint, quando *circum ip-*

f Rhea Sylvia vitiatur à Mart.

ſam matrem ſuam luctaretur, omnium ætatum hæ facta & labores meritò quis exiſtimet.

Sed antequam ad ipſius *adoleſcentiæ* maturitatem nos conferamus, obiter in *ſeptem Regum* memoriam, ac annales divertemus, illorumque factis compendioſe commemoratis, ad corroboratioris ævi res geſtas nos conferemus.

a REX ROMULUS ſtatim, à primo lacte materno, à matris Lupæ ferocia & ingenio, primus imperii conditor, ubi ad vindictam turpiſſimi flagitii patrui ſui, jam ætate maturus, ſuplicium de illo cepit. Non paſſus illum in vivis permanere, qui legitimos hæredes paternis bonis Imperiique poſſeſſione privaverat. Ita expiata ſceleris iſtius immanitate profuſo Amulii ſanguine, regni ſui fines, quâ potuit diligentiâ, amplificare propoſuit. Sed cum videret omnes in proximo gentes à coalitione Romana abhorrere, ſingulari dolo ac ſtratagemate ad hoc uſus, *ludos Neptuno ſolemnes inſtituit*. Quò cum infinita finitimorum manus confluxiſſet, Volſcorum, Etruſcorum, Faliſcorum, & Fidenatium, ille quas in matrimonium virgines impetrare non potuit, manu rapiebat. *Matronæque, quæ ad ſpectaculum venerant, præda fuere.*

b Jam ſteterant acies ferro, mortique paratæ,
Jam lituus pugnæ ſigna daturus erat.
Cum raptæ veniunt inter patreſque viroſque,
Inque ſinu natos pignora chara tenent.
Ut medium campi ſciſſis tetigere capillis,
In terram poſito procubuere genu.
Et quaſi ſentirent, blando clamore nepotes
Tendebant ad avos brachia parva ſuos.
Qui poterat, clamabat avum: tunc denique viſum,
Et qui vix poterat, poſſe coactus erat.

a *Romulus* b *Raptus Sabin: virginum.*
Ovid. lib. 1. Faſt.

Tela

Tela viris animique cadunt, gladiisque remotis,
Dant soceri generis, accipiuntque manus.
Laudatasque tenent natas, scutoque nepotem
Fert avus, hic scuti dulcior usus erat.

Sic imperii societate feliciter cum Tatio Sabinorum rege initio, factum est, ut & fortuna populi Romani quàm maximè incrementum fecerit. Regisque majestate tantis successibus egregiè confirmatâ, ad ordinandam Rempublicam summis viribus est allaboratum. Hanc pop. Romani felicitatem quâ, sine aliquo penè malorum incursu, utebatur, quid mirum, si magna invidiæ bellorumque tempestas brevi exceperit? Pulsi fugatique Veientes; *Cæninensium captum ac dirutum est oppidum, Feretrio Jovi spolia opima de rege Acrone manibus suis rex reportavit.* Mox quoque templum Statoris, in grati animi indicium, quod stare Romanos in acie Dii Superi fecissent, illorum meritis in sempiternam memoriam consecravit. Omnibusque studiis & laboribus id demum gloriosè perfectum, ut legibus & disciplinâ novum hoc imperium quam optimè administraretur. *Leges enim stabilimentum sunt Reipublicæ, vinculum societatis humanæ*, parumque in iis præsidii cum sit & virium, ad regiam dignitatem augendam, duodecim fasces & secures à lictoribus prælatæ. Trecenti regii capitis custodes & Satellites electi, Centum virorum senatus constitutus, populus in tres classes divisus. Sed quia certi & decreti rerum humanarum sunt termini: Sic quoque Romulus hic noster tantis rebus pace belloque confectis tandem mortalitatis legem implevit; &, vidente Julio Proculo, augustiore jam forma, si fas est credere, vivus in cælum est translatus. Quæ Apotheosis, certè, digna est, ut è fastis Poëta suis hanc nobis verbis describat:

 Est

a *Est locus antiqui Capreæ dixere paludem,*
Forte tuis illic, Romule, jura dabas.
Sol fugit, & removent subeuntia nubila solem,
Et gravis atritis decidit imber aquis.
Hinc tonat, hinc missis abrumpitur ignibus æther,
Fit fuga, rex patriis astra petebat equis.
Pulcher & humano major trabeaque decorus
Romulus in media visus adesse via.
Et dixisse simul: prohibe lugere Quirites,
Ne violent lacrymis numina nostra suis.
Thura ferant, placetque novum pia turba Quirinum.
Et patrias artes militiamque colant.
Jussit, & in tenues oculis evanuit auras.

b Regem bellis armisque asperrimum inclitâ relligione vir, NUMA POMPILIUS, excepit: quem, sola pietatis causâ, Curibus agentem, ad regiæ dignitatis honorem evexerunt. Singulari ad ipsos Christianos exemplo, qui neminem ad ardua Reip: munia promovere deberent, nisi virtute, fide, pietate aliis prælucerent. Ad clavum enim admotis talibus viris, quibus honestæ artes & cultus divinus est ingratus, quid inde, amabo, exspectandum præter solas miserias, præter pestem & perniciem humani generis? c Melius hoc noverat Pompilius, qui sacra, ceremonias, qui Pontificum & Saliorum collegia; qui duodecim anni menses, qui fastos dies descripsit. Qui *Janum geminum*, qui *Vestales Virgines* divinis honoribus affici mandavit. Ut, si divinæ potentiæ bene atque constanter fuissent famulati, paulatim dubias Martis incerti vices, milvinosque & aquilinos ungues odissent. Quæ ut sarta tectaque apud ferreum

a *Apotheosis Romuli Fast: L: 2* b *Numa Pompilius.* c *Relligio stabilienda.*

& bellicosum populum haberentur, tacitos cum Deâ Egeriâ congressus simulabat. Cujus monitu accepta se sacra instituere dicebat. Duæ enim maximæ res sunt H: A: quæ civitates amplificant, & regum gentiumque imperia ab humili initio ad excellentem opum potentiæque magnitudinem deducunt, nempe, *Armorum potestas & sacrorum Relligio*. Vis enim armorum, pietate destituta, Gigantæa est oppugnandi cæli ferocia; Pietasque sine armis civitatem hostili injuriæ obnoxiam facit. Armis olim ab humili principio *Syriacæ in Oriente dominationis origo* inclaruit: quam *Ninus Beli filius* militari virtute claram excellentemque reddidit. Armis *Schytharum* nomen, quod valde obscurum fuit, illustre & nobilissimum est factum. Armis *Amasones, Argivi, Spartani* ad summæ potentiæ culmen se extulerunt. Et quis neget, eâdem semitâ & arenâ nos à despectis initiis Batavos, extra anni solisque vias jam dudum, favente supremo Numine, imperium promovisse? Accedente inprimis ad egregiam armorum tractationem, sub *Nassoviis & Auriacis*, divinæ majestatis cultu & relligone indelibata. Quibus sacris sancte & immaculatè semper habitis, quid mirum si non in multa sæcula ad seram usque posteritatem Belgarum imperium felicissimis successibus duret ac perennet? Pergamus modò *sudare sub clypeis Ancilibus*, nec latum unguem recedamus à pristina majorum virtute. Non dubium, quin usitatâ ac consuetâ nobis felicitate, & victoriis orbem terrarum in summam nostri admirationem concitabimus: RELLIGO enim & PIETAS, ARMORUM viribus consociata, mirabiles & nobis & posteris nostris dabit successus.

DIXI.

ORATIO LXIV.

DE

TULLO HOSTILIO. ANCO MARCIO. TARQUINIO PRISCO.

Habita à

GUILIELMO *ab* EGMONDT à NIENBURCH

Nob. Batt.

NUmam *Pompilium*, verè militaris ille pullus, *Tullus* sequitur *Hostilius*. Cui, propter singularem animi virtutem, ultrò Regnum est delatum. Egregio iterum ad posteritatem exemplo, cui hoc imprimis curæ & cordi esse debet, ut tales viros, præ aliis, ad gubernacula Reip: admoveamus, quorum industria & virtutibus imperii dignitas altissimas egere radices possit: ne injuriarum peste ac tempestate impulsa subito in perniciem suam prolabatur. Illò igitur toto animo viribusque annixus fuit, ut quantum Romani in immortalium Deorum cultu & religione profecissent, tantum quoque suis artibus & disciplinâ militari efficeret ad bene firmandam patriæ suæ salutem & felicitatem. Nam bellorum difficili tempore, si armorum præsidio princeps bene optimeque sit instructus, immane quantum! agit in hostile jugulum ensis districtus Quam tunc rectius de finibus disputat armata potestas, & ad nutum paratus exercitus? hæc salutaria ad bonum

num Publicum præcepta non frustra sapientissimus Rex didicerat à Romulo. Igitur mirum in modum exercitâ juventute, statim in *Albanos, gravemque diu principem populum* belli totius molem convertit. Unde factum est ut memoranda illa inter trigeminos *Horatios & Curiatios* pugna omnium ad huc aures summâ admiratione percellat. Nisi triste illud solum intervenisset, quod tantæ victoriæ autor, & triumphator, propter occisam ferro sororem, fœdè sub jugum missus fuerit. Cum hac animi sui fortitudine singulari hoc inter laudes suas potissimum Rex Tullus Hostilius habuit, quod doctâ & dolosâ simulatione, quando res poscebat, in hostem uteretur. Ubi jam inclinare socios ad hostem videret, tollit animos quasi ipse mandasset. Spes inde Romanis, metus hostibus. Pœna verò, quam statuit in ruptorem fœderis *Metium Fuffetium*, pro merito valde fuit laudabilis: *Hunc inter duos currus religatum pernicibus equis Tullus distrahi jussit.* Noverat enim ducis perfidiam exercitus præsentissimum esse venenum. Non hoc loco, dicam de fœderibus ab ipso ritè institutis, de amore in patriam singulari, de indicendorum bellorum religione, ac constantia admirabili. Quibus virtutibus Rex ille ostendere voluit quâ fide, qua pietate etiam erga hostes uti debeamus.

Hinc proximus gradus ad a *Ancum Marcium* datur, qui Numæ Pompilii nepos fuit. Pari quoque ingenio & virtute. Sacra enim publica ut à Numa instituta erant, proponi in publico jubet, noluitque regni sui majestatem sine Numinum præsidio intutam relinquere. Cum sciret Remp: semper dubiam incertamque fluctuare, & multis incursibus malorum objectam esse, si non Deorum immortalium tutelâ, ut illi loquebantur, illa bene defensa esset. Igitur à Tullii Hostilii mori-

a *Ancus Marcius*.

bus, & vitæ genere, quam potuit, longissime recessit. Qui cultum Deorum planè abjecerat, religionem ludibrio habuerat, templis, arisque, quibus imperii custodia subsistere debet, vacationem indixerat; augurum responsa irriserat. Qui nihil magis apud animum suum cogitabat, quam illud præcipuum, quod res Romana religione & auctâ & confirmata crederetur. Post aras & sacella hoc præcipue operam dedit, ut in usum, totius mundi opes Romam eliceret. Ut per commeatus maritimos, per opportuna navigiis loca, perigrinas undiquaque merces adveheret. Cujus rei gratia & beneficio, Ostiam, in ipso maris fluminisque confinio, coloniam posuit. Quemadmodum hodie fieri quoque videmus apud opulentissimas & florentissimas civitates Europæ universæ, ut ex omnibus terris novos habitatores, propositis ad hoc præmiis, ad se pelliceant. Idem hic Rex, ut nominis sui memoriam quam maxime longam, iterque ad ipsos superos sibi faceret, plurima in publico opera extruxit. *Mœnia urbis muro amplexus est; interfluentem urbi Tiberim ponte sublicio commisit.* Ut non immerito propter tam multas & præclaras maximorū operum molitiones *Ædificatoris* nomen promeruerit, omnibus numeris semper intendens, ut belli pacisq; rebus nunquam interiturum sibi apud posteros nomen compararet. Et quod amplius, *Albam ipsam, quamvis parentem æmulam tamen diruit*: cum prius omnes opes urbis ipsumque populum Romam transtulisset. Prorsus ut consanguinea civitas non periisse, sed in suum corpus rediisse videretur.

a Tempus est H:A:ut post Regem Ancum Marcium, de *Tarquinio Prisco* orationem exordiamur. Hic licet transmarinæ originis, Regnum ultrò petens, feliciter illud accepit, qui ob admi-

a *Tarquinium priscum.* randam

randam ingenii industriam atque elegantiam, bonis artibus famam sibi pulcherrimam acquisivit. Adeò ut de illo diceretur, quia Corintho oriundus, quod *Græcum ingenium Italicis artibus miscuisset*, suo exemplo orbi terrarum ostendens, quanto in honore jure habendi sint illi, qui sapientiæ studia etiam cum ipso Regum principumque solio conjungi debere, non sine justâ ratione judicarunt. Ut non immeritò illi quoque vapulent, multumque de illustri suo nomine amittant, qui civitate suâ philosophis interdicunt. Vt, veterum Tyrannorum more, literas Literatorumque nomen ad ipsos barbarorum fines relegandum esse statuant. Inter maximas ingenii tui laudes, *Tarquini prisce*, id ipsum sera reponet posteritas, quod tam præclare tamque divinè de sapientiæ studiis testimonium perhibueris. Cui tanta inerat commendatio orationis, ut nemo tibi dicendo potuerit resistere. Dignus qui hoc solo argumento capiti coronam acceperis. Ut nec ipsa propterea generis gentisque tuæ ignobilitas vel minimum obstare tibi debeat. Qui singulari tua virtute, licet infestam tibi ad honorem viam videres, in summum populi Romani favorem te insinuasti. Fateor, initium principatus valde periculosum fuisse, cum in novo populo novo homini omnia suspecta & infida viderentur, aliique ad Anci Marcii filios imperium traherent; multi transmarini sanguinis originem vitio darent; omnes iniquum esse rati, quod bene merentibus civibus sua præmia & honores essent denegati. Neque intra istos limites regius iste ardor, amorque continere se potuit: ad sacram auguratus disciplinam animum quoque contulit. Quod inprimis docet nobilis illa de *Attyo Nao* historia. Hic enim cum numerum centuriarum augeri prohiberet, Rex illum, in experimentum rogavit,

vit, *fieri ne posset, quod ipse mente conceperat, ille rem expertus augurio posse, respondit.* Atque hoc, inquit, *agitabam, an cotem illam secare novacula possem. Potes, ergo, & secuit*, unde sacer apud Romanos auguratus. Sed unde potissimum exordiar Regis Res gestas & annales recensere? profectò indubio mihi est animus. Primum expeditionem paravit in *Latinos*, qui ipsum turpi injuria lacessiverant, Romanoque imperio funus & tenebras minitabantur, quod bellum tam feliciter confecit, ut brevi tempore quam plurimas civitates sub suam potestatem redegerit. Deinde adortus *Sabinos*, quos magna pro parte profligavit, fugientesque prosequutus, mellios illorum interficiebat ut ipsa arma sua coacti sint proiicere, *Collatiamque* urbem clarissimam hosti in manus tradere. Ut rerum suarum successibus prospere uteretur, nec suorum animi relanguescerent, longissimas vias incredibili celeritate confecit, & *duodecim populos Tusciæ* frequentibus armis subegit, *Collatinos, Crustumios, Latinos, Hetruscos, Sabinos*, & , quorum nomina hoc loco enumerare magnæ historiæ esset pensum & officium. Quibus victoriis rerumque secundarum progressu, eo claritatis evectus, ut primum inter omnes Reges *aurato curru quatuor equis triumphare, togas pictas, tunicas palmatas omniaque insignia quibus imperii dignitas magis emineret, curiosissime invenerit.* Hujus gloriæ omen & præludium in Tarquinio dedit, ni fallor, omen cæleste. Sedebat Rex in curru juxta uxorem, & de aucto brevi tempore Romanæ urbis imperio, de civium virtute de Regum strenuitate & victoriis sermonem habebant. Jamque ad Janiculum Romanæ Hetruscæque ditionis confinium delatis, ecce è vicina arbore *aquila advolat plaudens alis & clangens, quasi non ante visos hospites salutaret*, Rex & Regina Tanaquil

omen

omen inde capturi aquilam oculis prosequuntur » quæ *supra carpentum se librans tandem se leniter demittit, capitique pilium aufert & in altum cum præda se attollens mox illum capiti reponit,* Tum illa novitate rei attonita, quid hoc portenderet, suspenso secum animo cogitabat. Tandemque sacrarum rerum perita Tanaquil, sublatis in cælum manibus *accipio*, inquit, *omen , Jupiter, prosperæ peregrinationis*, effusaque in complexum Tarquinii magno animo concipere spem maximam illum jubet. Non frustra se ex Hetruscâ disciplinâ augurandi scientiam hausisse; ingrederetur modò Romam, *non ut advena ut perigrinus, sed ut Romani nominis hæres* : *quem* absque dubio, tanti ingenii majestas opesque ultro expectarent. Quæ, velut fato ipso vaticinante, Regi Tarquinio, ut audivistis H: A: feliciter evenerunt.

DIXI.

ORATIO. LXV.

De

SERVIO TULLIO. TARQUINIO SUPERBO.

Habita à

SIMONE DIYM

Hagiensi.

Fuerunt in Tarquinio Prisco, A. A. H. H. egregiæ excellentesque dotes animi. Quare ille ad Imperium Romanum est promotus. Sed *a* quomodo Servius Tullius, è Servâ natus, ad illam

a Servius Tullius.

illam majestatem pervenerit, capere vix animo meo possum. Nisi, quod Tanaquilis astu & artibus, quæ, ob eximiam indolem, liberaliter ipsum educaverat, post Tarquinii Prisci necem, ad amplissimos honores, regnique dignitatem sit productus. Inerant quoque isti rerum principio, quasi fatidici quidam ignes & flammæ, quæ præludere summo huic honori videbantur. Nam, *Puero dormienti caput arsisse ferunt multorum in conspectu.* Quem cum familiarium aliqui restinguere vellent, à Reginâ retinebantur. Majusque eò hoc est prodigium, quod sedato jam tumultu, & puero sponte somno soluto, mox simul flamma, sine ullo mali vestigio, innoxia inde abierit. Solet enim fatale quid esse, bonique ominis indicium, si in prodigiis ignis, apud veteres, urendo nihil nocuisset. Quare majore affectu Servium fuit complexa Tanaquil, & aperte ad Maritum loquebatur: *Videsne tu Puerum hunc, quem tam humili cultu educamus, lumen aliquando columenque futurum regni nostri rebus afflictis?* Ibat in sententiam sceleratæ Conjugis Maritus Tarquinius, ejusque in augurando scientiam jam ante in se ipso expertus, statimque, datâ operâ, ut, ob animi sui magnitudinem, quâ inter æquales excellebat, cum generosissimis Juvenibus ex pari educaretur. a Sed, ferre hanc contumeliam æquis animis non potuerunt Anci Marcii filii, se Paternis opibus, Patrioque regno expulsis, regnare Romæ advenam: Se imperii possessione exclusis. Et in illâ civitate, quam Romulus, Deo prognatus, tunc ante tam feliciter tenuerat. Cum regni honoris insignibus Servium, è Serva natum, imperium possidere. *Ferro igitur hanc contumeliam arcere statuunt.* Hortatur igitur qua potest fide & precibus Servium Tanaquil, ut visa circum caput flamma nominis claritatem ipsi proponat. Magno

a *Vindicta justa.*

ſit animo, quem corporis dignitas jam dudum ante, ac per naturam ipſam, ad imperatoriam Majeſtatem èfformaverat. Quare nihil intermittendum eſſe, quo minus occaſionem tam optatam, tamque inſperatam amitteret. Uteretur modo Reginæ conſilio, & ſubſtitutus in locum Regis, quaſi ad tempus, ſenatum cogeret. Animique inclinatione provectus è libello teſtaretur, ut honorem eum Patres Conſcripti illi continuare vellent. Pergeret interea acerrimo ſtudio, uti veteres amicos muneribus expleret, deinde novos acquireret; poſtremo quæcumque poſſet, largiundo parare, ne cunctaretur. Sed haud poteſt eodem pede, quando ſemel mala conſilia proceſſere, fortuna tenaciter ſubſiſtere. Movet injuria Anci filios, qui ubi aperto Marte proficere parum poſſent, ad doctos dolos, & nobile ſtratagema ſe compoſuerunt. a *Duo ex Paſtoribus*, inquit Livius, *delecti fortiſſimi ad facinus, qui in veſtibulo Regiæ, quam potuere tumultuoſiſſime, rixæ ſpecie, in ſe omnes apparitores Regios convertunt.* Cum jam clamor ad aures perveniſſet, uterque ad Regem pergunt. Habitis ultro citroque verbis, alteri à Rege impoſitum ſilentium, alter elatam ſecurim in caput Regis dejecit, relictoque in vulnere telo, ambo ſe foras ejiciunt. Quod egregium facinus, cum jam perpetratum eſſet, ſtatim totâ civitate divulgatur, Regem è medio eſſe ſublatum. Concurritur undique magno excitato tumultu. Quidam Marciis Anci filiis toto ſtudio adhærent; Quidam Regiam dominationem tolli, libertatem reſtitui volebant. Adeo ut ad ſeditionem tota jam res fuerit perducta. *Cum jam Regina ſtrenue ſupra fœminam auſa facinus, recepto in interiorem domum regio corpore, vivere Regem ad populum clamabat*, bono eſſe animo, vulnus non alte adactum eſſe. Obtemperent modo quietis

a *Stratagemâ* animis

animis Genero suo, cujus jam fidem virtutemque ex illustribus tot factis probassent. O malorum facinorum machinatrix Fæmina! ô fraus inaudita! Incredibilis, quæ *altâ regnat in aulâ.* Sic tandem cum jam expirasset Tarquinius, cælatâ morte, Servius opes suas firmavit. Maximoque mox præsidio munitus, primus injussu populi, voluntate Patrum regnavit. *Regnum, quod dolo partum sic egit in dustiâ, ut jure adeptus hoc videretur.* Bella illi fuere cum *Veientibus & Hetruscis*, in quibus virtus & fortuna ipsius clarissime eluxit. Deletisque magnis hostium exercitibus, haud dubius Rex in civitatem Romanam reversus. Sed nimis in longum excurreret Oratio mea, si cætera, quæ à Servio Rege in regnum Romanum collata sunt, hoc loco commemorarem. Ille, præter bella, foris cum finitimis gesta, domi etiam Remp: multis ornamentis condecoravit; populum in censum retulit; in classes digessit; Curiis atque Collegiis distribuit. Unde *Servianæ Constitutiones* nulli non inter eruditos egregie innotuerunt. Prius quam tamen, telam, quam exorsus sum, pergam pertexere, unum illud de *b* Servii Regis Filiâ Tulliâ, propter immanitatem facinoris attentis auditorum animis auribusque subjiciam. Hæc Uxor fuit Regis Tarquinii, postea Superbi nomine. De quo, Livius, ait: *quod nunquam majus tragici sceleris exemplum orbi terrarum Romana regia reliquerit.* Hæc cum intellexisset Patrem interfectum, vehiculo properè se ferri jussit, ut interfectori gratularetur. *Inhibuit frænos is, qui jumenta agebat, jacentemque Dominæ Servium trucidatum ostendit.* Illa nihil mora aut morata, ut Virum Regem salutaret, truculentâ facie, violento spiritu, voce terribili, ore minis & cruentis imperiis retecto, ut super cruentum cadaver equos ageret. O supra Medeas & Thyestas, supra Tyrannos omnes faci-

b *Tulliæ impietas.*

nus ipsis furiis, ac manibus infernalibus devovendum. Quod, cum animo pene deficiam in tanti sceleris memoriâ ac recensione, maximi Poetæ verbis in scena repræsentare malo, quam meis.

c *Filia carpento Patrios initura Penates,*
Ibat per medias alta feroxque vias,
Corpus ut aspexit, lacrimis auriga profusis,
Restitit, hunc tali corripit illa sono:
Vadis? an exspectas precium pietatis amarum?
Duc, inquam, invitas ipsa perora rotas.
Certa fides facti est. Dictus sceleratus ab illâ
Vicus, & æterna res ea pressa nota est.

d Satis de Servio Tullio. Nunc H. H. A. A. ad ultimum Regem Romanum Tarquinium Superbum pertranseo. *Qui regnum avitum quod à Servio tenebatur, rapere maluit, quam exspectare. Emißisque in eum percussoribus, scelere partam potestatem non melius egit, quam acquisierat.* Vere ex more & ingenio Tyrannorum, quibus grave & dificile est, legitimam imperii successionem assumere: donec aut maturâ morte aliorum, aut liberâ populi electione ad fasces & sceptra vocentur. Nam non possunt æquis animis, oculisque illos intueri, quorum in locum aliquando succedent. De quibus verissimum, quod Politicus dixit: *quorum mortem exspectamus, eorum vitam odimus.* Non est festinandum, ô Tyranne, ad profundendum innocui viri sanguinem; ad dura & aspera in subditos examina. An nescis? *quod invisa imperia nemo tenuerit diu?* Quicunque enim tranquillum civitatis statum extollit, & rumpit obsequia, mox populi furor ipsi incumbit, & sæpenumero spe suâ decidit, qui quassatis & atritis Reip: viribus, nullius penates mæroris expertes esse sinit. Talis tu fuisti, Tarquini Rex, qui non modo in aliquod vilia, & Servilia capita diram & cruentam

c *Lib. 6. Fast.* d *Tarquinius Superbus.* tuam

tuam dominationem exercuistis sed in ipsum Senatum, in Regni Proceres, in Principum virorum vitam & fortunas cædibus & superbiâ es grassatus. Quæ duo vitia omnium scelerũ maxima quis animo unquam æquo perfe.re posset? quare nemini mortalium mirum videri id debet, quod te ipsum Diis hominibúsque invisum feceris. Quod si animi lenitatem, modestiamque exercuisses, nunquam in odium, & despectum apud subditos tuos venisses. Starent, stetissentque fortasse, in hunc diem ardua & alta ista Capitolia, quæ nunc propter Tyrannorum odia, & acerbitatem humo sunt adæquatata. Regumque illud imperium, quod ab humili tugurio & casâ ad tantam potentiam se erexerat, facile in multo majus robur excrevisset. Quod bene tunc noverat Poeta Claudianus: *Peragit tranquilla potestas, Quod violenta nequit: mandataque fortius urget Imperiosa quies.* Modestia enim, præ cæteris omnibus, Principi est assumenda, quia docet ea homines submitti, & ab arrogantia, qui scopulus est virtutum, quam longissime profugere.

Pudore & justitiâ omnis civilis societas conservatur. Et ut Tacitus ait: *Princeps invidiam & arrogantiam fugiat, ne aut facilitas illi autoritatem, aut severitas modestiam imminuat.* Quare ipse Tiberius fingendis virtutibus subdolus, nomen Patris Patriæ, à populo sæpe ingestum repudiavit. Tibi vero, Tarquini Superbe, Patres Princepesque imperii, stulti, stolidi, blenni, & bardi habebantur. Solus ipse, pleno pectore, omnia sapiebas. Verba tua prolegibus haberi volebas, vocem pro oraculo. Ad hæc cæco furore, summaque effervescebas crudelitate. Quare terribilis cunctis & invisus exstitisti. Constat orbi terrarnm quam impiè, quam scelerate tegesseris, cum per filium Sextum Tarquinium, decussis

papa-

papaverum capitibus Gabios sub potestatem tuam redegeris.

a *Illic Tarquinius mandata latentia nati*
Accipit, & virgâ lilia summa metit.
Nuncius ut rediit, decussaque lilia dixit,
Filius, agnosco jussa Parentis, ait:
Nec mora, Principibus cæsis ex urbe Gabinâ,
Traduntur Ducibus mænia nuda suis.

Quam improbe necem *Hardonio* sis machinatus, qui cum pro imperio palam interfici non posset, oblato falso crimine insontem oppresseris, adeo, ut, quid quid armis belloque præclare unquam à te gestum sit, nullam omnino claritatem aut gloriam mereatur. Etsi validissima in Latio oppida invaseris, Ardeam, Oriculum, Suessam Pometiam, & de manubiis captarum urbium Diis manibus templa erexeris. Etsi permixtis Latinis, & Romanis, militum cohortes compleveris, firmandæ potestatis, prohibendæque rebellionis artem inveneris: nullà propterea laude es dignus, ô Tarquini. Vapulat imperii tui majestas, paulatimque cito gradu ad ruinam tuæ dominatotionis contendis. Quod verò in templi, quod Jovi dicaveras, inauguratione restitere Juventus & Terminus, non immortalitatis tuæ causâ; sed populi Romani felicitate ac fortunâ est factum. Quibus id auguria Numinum totque aves addicentes & secundæ de cælo pollicebantur. Magna fuit Deorum immortalium benignitas H. H. A. A. quam in principis populi nomen famamque propagandam ostenderunt. Sed cum eò tandem Regum Libido, scelerumque immanitas processisset, ut nihil sacrum, nihil sanctum amplius haberent, nec ipsam Lucretiam, Bruti filiam, Collatini uxorem, illud inviolabile pudicitiæ exemplum nefario, ac immani stupro polluere desinerent, omnium mox gentium populorumque ani-

a *Scelera Tarquinii Lib.2. Fast.*

mi in

mi in Regum hanc Tyrannidem exarserunt. Nihilque adversum infestumque magis fuit, quam vel solam nominis Regii memoriam atque appellationem invitis iratisque auribus offerre. Date mihi veniam H. H. A. A. ut antequam de rostris hisce descendem, scelerati Regis stuprum, quo Lucretiam violavit, ex Fastis Ovidianis obiter hic in fine attexam.

a *Hostis ut hospes init penetralia Collatini,*
Comiter excipitur, sanguine junctus erat.
Quantum animis erroris inest, parat inscia rerum
Infelix epulas hostibus illa suis.
Functus erat dapibus, poscunt sua tempora somnum,
Nox erat, & tota lumina nulla domo.
Surgit, & auratum vagina liberat ensem,
Et venit in thalamos nupta pudica tuos.
Utque torum pressit, ferrum, Lucretia, mecum est,
Natus ait Regis, Tarquiniusque vocor.
Illa nihil, neque enim vocem viresque loquendi,
Aut aliquid toto pectore mentis habet.
Quid faciat? pugnet? vincetur fœmina pugnans.
Clamet? at in dextra, qui vetat, ensis erat.
Effugiat? positis urgentur pectora palmis:
Tunc primum externa pectora tacta manu.
Instat amans hostis, precibus, pretioque minisque,
Nec prece, nec pretio, nec movet ille minis.
Nil agis. eripiam, dixit, pro crimine, vitam:
Falsus adulterii testis adulter ero.
Interimam famulum, cum quo deprensa fereris,
Succubuit famæ victa Puella metu.
Quid Victor gaudes? hæc te victoria perdet:

a *Lib. 2. Fast.*

Heu

Heu quanto regnis nox stetit una tuis.
Jamque erat orta dies, paßis sedet illa capillis,
Vt solet ad nati Mater itura rogum.
Grandævumque Patrem fido cum Conjuge castris
Evocat, & posita venit, uterque mora:
Vtque vident habitum, quæ luctus causa requirunt:
Cui paret exequias, quove sit icta modo.
Illa diu reticet, pudibundaque celat amictu
Ora, fluunt lacrymæ more perennis aquæ.
Hinc Pater, hinc Conjux lacrymas solantur, & orant,
Indicet, & cæco flentque paventque metu.
Ter conata loqui, ter destitit, ausaque quarto,
Non oculos ideo sustulit illa suos.
Quaque potest, narrat, restabant ultima, flevit,
Et matronales erubuere genæ.
Dant veniam facto Genitor, Conjuxque coacto,
Quam, dixit, veniam vos datis ipsa nego.
Nec mora. celato fixit sua pectora ferro,
Et cadit in Patrios sanguinolenta pedes.

Transiit igitur in aliam formam Resp: Romana, *Bruto Collatinoque* ducibus: *quibus ultionem sui moriens matrona mandaverat.* Nos, si Deo opt. Max. visum hoc fuerit, ab hac *septem Regum infantia*, sub quibus Roma felicitatis suæ incunabula habere incepit, ipsam imperii *adolescentiam virilemque ætatem* progrediemur. Nos interea H: H: A: A: id operam obnixe demus, ut maximorum Regum; Principumque virorum edocti exemplis, egregias animi ipsorum virtutes, non vitia & errores in vitâ hac nostrâ imitemur. Non à *Romulo* discamus sceleribus Asyla aperire, per vim rapere in matrimonium Virgines, fraternâ cæde manus commaculare; Sed à *Numa Pompilio*, inclytâ

relligione viro id perpetuo feliciterq; hauriamus, ut, absit tamen veterum superstitio, toti in cultu divino, cælestibusque rebus per omne tempus occupati simus. Remp: sanctitate, pietate, fide administremus. Arcana nostra nisi pro aris & focis ad propulsandam à nobis injuram, strenue ad manus capiamus. Præclara ingenia, artesque bonas summâ in veneratione habuit *Tullus Hostilius*, qui proditorum perfidiæ pœnas statuit, optimos quosque præmiis honoravit. Quæ virtutes, audiat ipsa Justitia, utinam! nobis Christianis semper in usu & oculis. Vrbem Romam, ex singulari in Patriam amore plurimis beneficiis affecit *Ancus Martius*. Per cujus mores & vestigia, si Proceres nostri piè constanterque incedant, O quam beatam, quam fortunatam Remp: habebimus. Absint vero, absint crudeles isti *Phalarides*, *Albani*, *Tarquinii*. quorum crudelitas & Tyrannis non nisi bonorum Civium cruorem & Sanguinem quotidie sitit ac eructat. Quorum justissima est punitio, ut, Rep: in meliorem fortunam restitutâ, illi summorum scelerum Machinatores, Reges iniquissimi, æternis exiliis suppliciisque mactentur.

PRECES.

Tu, ô Æterne. Omnipotens, Misericors, in cælis Deus, fac, ut tristissimo hoc mundi sæculo, à divina tua manu opem & auxilia imploremus & contra bellorum hæc nova incendia, quæ ab omni parte pestem & perniciem nobis minantur, tuo ductu auspicatissimo fortiter ac feliciter sulsistamus! ut non sanctissima Relligio; non pulcherrima Libertas, tot Majorum sanguine parta ac parata, in fatalem aliquando periodum impingat. Sed illustre Batavorum nomen decusque in omnium temporum perpetuitatem duret, floreat, perennet! Vrbs quoque hæc nostra,

ſtra, INCLYTA ALCMARIA, quæ communis omnium eſt Parens, ſub divini Numinis umbra & umbone ſemper ſecura, beata, clara, æternaque ſubſiſtat!

DIXI.

EPIGRAMMA

In laudem

DOCTRINÆ & SAPIENTIÆ.

Tollite de ſacris Prudentum Oracula Roſtris,
  Et ſileat medio Lingua Diſerta foro:
Paulatim eſuriens migrabit in atria Clio,
  Amittentque ſuum Templa Forumque decus.
Et Chaos antiquum; rudis indigeſtaque moles,
  Involvet tenebris cuncta Elementa ſuis.
Haud paſſi *Patriæ Patres* ea ſæcla reverti,
  Et fugere Ingenuas ex Helicone Deas:
Opponunt iſti vitio, toto aggere, montem,
  Et ſolitas Lauros eſſe in honore jubent.
Dii, Patriæ Indigetes, vos, O clariſſima mundi
  Lumina, ſic Clario ritè litate Deo.
Almeriæ Muſæ ſequimur mandata *Potentum*,
  Eſt quibus, has artes non didiciſſe, pudor.

SCHOLA ALCMARIANA.

Tres antecedentes Orationes ſunt habitæ in publico Gymnaſio Alcmariano CIↃ. IↃ CLXXI. XXV. *Martii.*

FASCICULUS EPIGRAMMATUM

Posteriorum,

Quæ in THALIA ALCMARIANA non habentur.

AD

ILLUSTRISSIMUM

PRINCIPEM

GUILIELMUM AVRIACVM,

CVM

Celsissimorum DD. Ordinum

HOLLANDIÆ & WESTFRISIÆ

Auspiciis, Summis Honoribus & Consiliis
Fœderati Belgii Assessor disignaretur.

cIↄ. Iↄc. lxx. *Prid. Kal. Junii.*

E Tenebris tandem in Lucem, GVILIELME, revertis,
Et, Patriæ Patres inter, Pars magna, reluces
Fatali monstrante viam divinitus Astro.
Hactenus obstiterat Famæ, meritisque Tuorum
Invidia, & nondum cursus maturior ævi,
Impletusque dies, & Par Prudentia rebus.
At nunc, Auspiciis lætis, calcare nocentem
Incipis Invidiam, & supra Livoris iniqui
Nubila provectus, solo Virtutis amore
Ad Fasces & Sceptra venis. Nunc, more Parentum,
Concilio, Templisque Deum Te jungis, & inter
Augustos Patriæ Proceres, qui primus Honori
Est Titulus, cum Laude sedes in Partibus istis.
Inde ipsos apices prênsurus, & ampla Tuorum
Munera, Consiliisque tuis Respublica sumet

Incrementa sui. Nunc illo in Pulvere sudans
Sub Clypeis; Humerosque parans, tenerosque lacertos
Imperiis: ubi, pro Patriâ, Patriæque Salute
Multa tuis disces solers involvere Curis
Arcana, & versare animo tot pondera rerum,
In Commune Bonum. Disces ubi, Maxime PRINCEPS,
Defendi quibus Auxiliis, quibus Artibus olim
Libertas possit. Stans & radicibus altis
Relligio, in Populos, priscâ pietate, doceri
Discis ubi, juxta normam, Præceptaque magni
Numinis, & Patrum Consulta, & provida rerum
Argumenta, Togæ Studio, Martique vacare;
Vivendum quo more foro, quo more periclis
Bellorum. Quid utrumque ferat, sub Judice, Tempus.
Hæc est Scena tuæ, PRINCEPS, & arena Juventæ,
Hic Rhodus, hic saltus. Donec, maturior annis,
Majorum Illustres Titulos, Trabeasque resumes
Clarior, &, tantis pulchrè Regumque Ducumque
Innixus Sceptris, Caput inter nubila tolles.
Cresce, DEVM SOBOLES, nostri in Miracula sæcli,
Et *Proavos Atavosque* tuos Virtutibus æquans,
Stemmate de Tanto, Generosus *Surculus* exi
In Majus. Cujus tandem, sub vertice læto,
AVRIACI surgant non una in Stirpe Nepotes,
NASSOVIIque Duces. Vt rursum Belgica toto
Clarescat Mundo, & Famam tot Gentibus olim
Ignotis actam memorem, sub Nomine pulchro,
Æternos iterum in Fastos, Tabulasque resignet.
Cresce, precor, *Macte, Ingenio, Virtute, Fideque*,
Post tot Majorum monumenta, atque Inclyta facta,
In Batavos Vsus, & junctas Fœdere Terras.

Vt ſub præſidiis iſtis, ſub Tegmine Fagi
AVRIACÆ, tutâ Cives in Pace quieſcant.
Atque iterum, longè, Porrecto limite, Belga,
Extra anni Soliſque vias, ſua Brachia lato
Porrigat Oceano. Majoraque viribus audens,
Afflatuſque Deo propius, Gemino incubet Orbi,
SCIPIADASque ſuos etiam hoc de Nomine
dicat.
Nec tantum Tameſis, Vicini litore Famam
Terminet; auc Ligeris tantùm ſe Finibus arctis
Includat: Quorum Reges, & Sceptra tenemus
Sanguine ab Hoc Vno jam dudum affinia nobis;
Sed, quà Sol veniens à primo Cardine Mundi,
Et, quò Sol ſero rurſum ſe Veſpere condit,
Illò NASSOVIDVM Virtus, à Gadibus uſque
Auroram & Gangem, vivis ſe ſublevet alis.
Tù, PATER OMNIPOTENS, Batavis hoc
PRINCIPE, firma
Imperium. Et *Patriæ Patrum* defende Salutem,
Conatuſque pios, jam dudum Atlantibus iſtis,
Aſſertos toties Vitæ Capitiſque periclo.
Fac, tandem & Nubes, Belgas quæ involverat
atra,
In Solem, purumque diem, vultuſque ſerenos
Tranſeat, & totam Cœlo ſe purget aperto.
ATRIACÆque Domus *Splendor*, Terrâque Ma-
rique
Diffuſus, Magni Spatium egrediatur Olympi!

In Obitum

Nobilißimi & Excellentißimi Viri,

D. VALERII FRANC. à CAMMINGA, Illuſtris Inſulæ AMELANDIÆ DOMINI &c.

Ad Filium unicum

Magnæ ſpei & exſpectationis Adoleſcentem,

FRANCISCVM DUCONEM à CAMMINGA,

Paternæ Virtutis ac fortunarum Heredem,

Diſcipulum Eminentißimum.

PRó dolor! Antiquo Friſorum à ſanguine Regum
Majeſtas, CAMMINGA, cadit: Primuſque POTENTVM,
Divinâ Virtute Senex, vi mortis acerbæ
Tollitur, & ſummo PATRIAM in mœrore relinquit.
Exemploque ſuo, quam ſit Sors lubrica rerum;
Quam Mundi ſit inanis Honor; quam frivola cuncta,
Et facilè inclinent FASCES & SCEPTRA Regentum
In caſum lapſumque, docet. Felicia nobis
In terris Monita, & Divum Prognoſtica! Tales
Si nos, in Vivis, OBITVS, & fata notemus:
In quibus Ingenui proſtant veſtigia RECTI,
Et veræ PIETATIS amor Sacra ipſa Tonantis
Simplicitate rudi, Priſcæ Virtutis Imago.

Omnia

Omnia in hoc uno concurrere ATLANTE videmus,
Quæ tantum pro parte aliis. Qui ſolus & unus
Poſſedit, geminus quicquid Sol viderat uſquam
Pulchrum Homini, & cælo tribuit Natura creatrix.
Cui non, quod Vulgo, placuit cum fœnore, Cenſus,
Improbus; aut raptæ, per vim, ſine nomine juſto,
Divitiæ. Sed, ſola fuit tranquilla Poteſtas
In pretio, Vitæque labor non irritus actæ,
Ad præcepta Dei Qui ſummâ in laude ferebat
Ingenua excultos animos à Palladis arte,
Phœbæſque ſacris. Non hos, quos turpior uſus,
Nobilitate novâ Titulus commendat inermis.
Omnia deſpiciens præter Virtutis honorem,
Et quas Ingeniis addit SAPIENTIA Dotes.
Tu, Fili GENEROSE, memor ſis illius actus
Extremi. PATREMQVE refer Virtutibus iisdem
Ex toto, non parte tui. Deus, Optimus Author,
De meliore luto Tibi nam præcordia finxit.
Vt, quantum Auſpiciis Patriis AMELANDIA perdit,
Auſpiciis tantum ipſa tuis AMELANDIA creſcat!
Macte animis! Tibi quos pulchrè Deus indidit ignes
Ex alto, Patriæ hos ſacris Penetralibus infer.
Et flammâ meliore calens, VIRTVTE PATERNA
Aggredere, ô, majus Famæ, FRANCISCE, Theatrum,
Sedulitate tuâ. Et, quæ primo in flore Juventæ
Pollicitus nobis, tandem, vergentibus annis,
Omine Felici ſumma ad faſtigia tolle,

Sic fiet, Domus iſta, ſuis modò preſſa tenebris,
Et lacrymas inter triſtes, planctuſque ſuorum
Nunc luget, viduata, Diem, melioribus Aſtris
Viderit exortum Cœlis. Quo pulchrior inde
Creſcet Honos, CAMMINGA, tuus. Famaque
Nepotum
Sanguinis Auguſti ſeriem inter nubila condes.

Alemariæ cIↄ. Iↄ. Lxviii. *menſe Decemb.*

In

Triſtiſſimas Exequias

INCOMPARABILIS VIRI,

D. JACOBI vander MOERE,

TOPARCHÆ.

In

HEREN-CARSPEL.

Eccleſia Alcmarianæ ſecundum Senatoris &c.
Ann. cIↄ, Iↄ. clxix. menſe Feb.

SIc iterum triſtes caput abſcondere Camœnæ,
Et Patriæ doluere Patres ſua damna, viceſque,
Quas patitur Fortuna Togæ. Quando INCLYTVS, Eheu!
ALMERIÆ, è medio, SPLENDOR ſubducitur VRBI,
VIR ſolio humano major. Comes ire FORESTO
Dignus, & in Cœli juſta plus parte locari,
Illuſtres inter, Cognatæ Nomina Gentis,

TEY-

TEYLINGOS. Pulchro Proavum tot ſanguine claros
HEROAS, Quos terra tegit. DOLOR ipſe Doloris
Materiam negat, & Vati non Verſibus æquis
Exequias celebrare ſinit. Mors vulnere major
Ipſa ſtupet, vireſque ſuas miratur & ipſa.
Non humiles quod ſæpè caſas proſternat, & urnas
Plebei capitis; ſed Majeſtate tremendos
Diſcutiat Faſces. Primoque in flore Juventam,
Atque ipſos apices, & ſumma Cacumina rerum.
MVSA, tuos caſus, hoc triſti à Funere, quis non
Proſequitur jure exanimis? Totumque Helicona
Intremuiſſe videt? Sacratæ Palladis Artes
Ingemere, atque imo penitus ſubſidere fundo?
QVO Batavis VNO erepto, SAPIENTIA Roſtris
Exulat. Et PIETAS atra ſe in nube recondit,
RELLIGIOQVE dolet. Momento turbinis uno,
Et viles animas, & ſumma Papavera ſternit
Trux Atropos. Nullique ſinit dare lintea retrò
Terrigenum. Cuncti ſequimur Minöa volentes,
Nolenteſque mori. Mors libera Jura tuetur,
Nec prodeſt tot Sceptra Ducum, tot Regna, tot Vrbes,
Tot Reges vidiſſe foris; tot Jugera terræ
Poſſediſſe domi; Pactolo incumbere toti,
Tot callere artes, tot Linguis eſſe diſertum,
Atque omni Populo Ingenii miracla dediſſe.
Mors ubi detonuit ſemel horrida, protinus omne,
Quod ſublime fuit, cœlumque attingere viſum,
In præceps ruit. Et quàm ſint hæc frivola cuncta,
Quæ ſudant, ſub Sole, Homines, à Lege Tonantis
Diſcimus, atque uno vel Judice, Morte, docemur.

Tu, GENEROSA DOMUS, noli diſpendia TANTI
Plus nimio lugere VIRI. DEVS Ipſus amorem
Pollicitus Cœlo VIDUIS, à morte relictis,
Fatorum ſemper ſortem miſeratus iniquam.
Frænandus ratione Animus; Viſque illa doloris
Exemplis æquanda piis. Placidèque ferendum eſt,
Quod ſemel Authori placuit vitæque, neciſque.
Exſuperant illo plures hoc ſanguine JULI,
ASCANIIQVE novi, qui PATRIS Imagine Clari,
Et Laudum his Titulis haud Inferiora ſequuti,
AFFLICTÆ referent iterum Solatia MATRI.

IN

Triſtiſſimas Exequias

Ampliſsimi, Prudentiſsimi, Doctiſsimi VIRI,

D. BARTH: STEENHUSEN, BOELES J. U. D.

Et Illuſtris Reipublicæ ALCMARIANÆ

SENATORIS. &c.

In Omni Liberalium Doctrinarum Genere

VIRI EXIMII.

Anno CIↃ. IↃCLXIX. XX. *Octob.*

PLorat adhuc ſua Damna SION, ſub Numinis irâ,

Et posuit nondum se gravis iste Dolor.
Ecce, manus Divina tuos, O CURIA, Fasces
Tangit, & in Procerum mors subit atra Domos.
Æquâ Lege vibrans Falcem per summa, per ima;
Non parcens Juveni, non gelido illa Seni.
Sceptra Ducum, vilesque casas uno agmine claudens,
Et paribus rapiens Crœsum Inopemque rogis,
Sic præter propter vitam, in convalle malorum,
Ducimus, & nobis ultima Cura, MORI, est.
Semper in alterius defixi Funera & Vrnas,
Ceù Lachesis nobis nunquam inimica foret.
Tu sapiens, STEEN-HVSE, magis cælestibus Astris,
Quo mundi hic vergat, terrigenumque labor.
Tu major terris subjectis, pulchrius orbe,
Ingenium Cælo jungere suetus eras.
Sub pedibus calcans nubes & frivola rerum:
Quæ tanti incertum pendere Vulgus amat.
Qui verè nunc ASTRA vides & SIDERA coram,
Totque orbis picti corpora, totque faces:
Invivis Objecta Tibi, Sudorque Laborque.
PRINCIPIBVS semper MVSA probata Viris.
Non hæc ignaro discens sub Judice morum;
Singula sed propriis ordine fixa locis,
Ipso Authore DEO, qui tot Miracula cælo
Indidit, ac populis conspicienda dedit.
Arcturum, pluviasque Hyadas, gelidosque Triones,
Tot cognata sibi Nomina, & Astra Poli.
Et circum duplices Axes, errantia signa:
Hoc magnum cœli Cunctipotentis opus.
Hac motus Virtute Animi, SIC INCLYTE, Soli,
Soli Devincis Te PIETATE DEO.

A, quibus in Patriam, tot Dotibus Aurea messis
Jam pridem toto ceperat ire sinu.
Sed nunc illa Manus, quæ Majestate verendâ
In medio potuit Frena tenere Foro,
Prô Dolor! illa Manus, pulchra hæc & candida Dextra,
Ipsis sub Rostris tincta Cruore jacet.
Divinæque silet quoque nunc Facundia Linguæ,
Quâ solet, Isæo par gravitate, loqui
Consessu PATRUM in medio. Vel, quando vocatus
PUPILLI ad Causam ritè PATRONUS erat.
Heu! nimium infalix ô Clara ALCMARIA. Claros
Cum jam tot perdas PALLADIS Arte Viros.
Nec Tibi sint FABII Veteres, Sanctique CATONES,
MAJORUMQ; Cohors, SIMPLICITATE rudis:
Quorum operâ, quando ventum RUBICONIS ad Amnem,
In Mediis Undis Tutior esse soles.
OMNIPOTENS! tua ne Bilis grassetur & Ira
Amplius in BATAVOS, ALMERIÆque PATRES,
Sed redeant, præsaga Boni, spectacula Mane,
Unde iterum incipiat Blandior ire Dies.

In Tristißimum Obitum
Reverendi, Clariss. Doctissimi Viri,

D. JOHANNIS RECCII. J. U. D.

Eccl. Alcm. Past. Synodi Noort-Holl. Deputati, & Gymn. Alcm. CURATORIS.

PRo dolor! ALCMARIÆ eripitur sic RECCIUS VRBI,
Vir, rarâ, in terris, qui Pietate fuit.
Qui sæclo huic, claræ præluxit lampadis instar:
Doctorum Phœnix RECCIVS ille Virûm.
RECCIVS, Antiquæ verè Virtutis imago,
Nunc Magnæ Matri corpora reddit, Humo.
Remigiisque suis, alarum verbere, liber
Evolat, & Mundi frivola calcat ovans;
Et populi quidquid falsus promittit hiatus,
Insanique fames ambitiosa fori.
Omnibus his major, super ipsa & sidera vectus,
Æternum in Cælis vivere totus amat.
Isaci dum Pia turba dolet tam funus acerbum,
Saucia quæ tanti reddita morte Viri.
CVRRVS EQVESQVE tuus, fatis ereptus iniquis,
Nunc opere in medio fræna remittit iners.
RECCIVS, Eloquiis, divino & munere fandi,
Qui toties domuit ferrea corda suis,
Et RECTI monstravit iter, quo, Numine dextro,
Ex mundi his tenebris, itur ad astra poli.
Hic nunc, *Christiadum populo* in mærore relicto,
Ad nos tam docto desinit ore loqui.
Qui solitus, tanquam Cælesti fulmine linguæ,
Sacra salutiferi verba tonare Dei.
Attoniti, tristesque omnes has stamus ad Urnas,
Et

Et patimur Manes quisquis & inde suos.
Nec facilè hanc cladem casusque *Ecclesia* ponet:
Quæ nimis à tanti Vulnere fracta Viri.
Hæc sunt *Autumni* lacrymantis funera prima,
Et, puto, majoris prævia signa rogi
Quod nunc adversus nobis denunciat æther;
Et, præsaga mali, Vindicis ira Dei.
Omnia Naturæ quando præpostera currunt
Legibus, & mundi machina tota tremit.
His quas adjiciet mox *proxima Bruma* cupressos,
Haud oculo prudens viderit ordo Patrum.
Semita lata patet, qua nunc fatalis Erynnis
Terrigenum multos ad sua regna vocat.
OMNIPOTENS, tua ne semper candescat in ira
Dextera, nec *sacras* febribus ure *domos*.
Vt non tota tui pereat reverentia Verbi,
Et Pietas Templis exulet, atque fides.
Fac, nobis meliora fluant Præsagia Cælo,
Et se Morborum sistat anhela sitis.
Sic Tibi, *Magne Deus*, castos adolebimus ignes,
Et Batavi dabimus brachia pura polo.
Ardentesque omnes in Publica Vota, Precesque.
Solvemus Patriis debita Thura focis.

Ipso Die piissimi excessus X. Octobris
CIƆ. IƆ. CLXIX.

Nobi-

Nobilißimis, Ampliss. Prudentißimis
VIRIS,

D. THOMÆ ab EGMONDT à NIENBVRCH
Cos. & Senat. Alcm.

D. JOANNI à NYENBVRCH.
Cos. & Senat. Alcm.

D. ARNOLDO BORNIO,
Eccl. Alcm. past. pr.

Illustris Gymn. Alcmariani
CVRATORIBVS.

Illustres Virtute Viri, Dominique potentes,
Materia finxit quos meliore Deus,
Et seros nobis Fortuna reservat in annos,
Posteritasque sibi è millibus una legit,
Quid dignum vestris Meritis & Nomine, JANI,
Ad FESTVM, Vates ex Helicone feret?
Vt Patriæ & Musis; ut MECÆNATIBVS Annus
Proximus ex voto prosperiore fluat.
Non illi vires, ut quondam, fingere versus,
Et coram Tantis scribere digna viris.
Abstulit Ingenii florem nunc segnior ætas.
Et facta est illi tota Thalia minor.
Nec lucem patitur, nec pennas ferre per auras,
Jam nimium cœlo triste tonante, potest.
Prisca tenebrarum redierunt sæcula nobis,
Et, plus quàm ferri tempora Phœbus habet.
Quando Majestas omnis sublata Minervæ.
In pauci, in musas qui tenuere fidem.
Invidia calcante sacras hinc, inde, Camœnas,
Et

Et quicquid speciem sedulitatis habet.
Viderat hanc JANVS pestem, infelicibus Astris,
Horrendum media de Styge ferre pedem.
Et super indoluit, caput atro tectus amictu,
Almeriæque vices, & sua Fata dolens.
Nec tamen hæc turbent, Dixit, solennia nobis
Gaudia livor iners. Ater & ille dies,
Debentur pia vota mihi, debentur honores,
Victimaque in Templis annua, Thura, meis.
Nec fas officium vetus irreverenter habere,
Et non præsenti solvere Vota Deo.
Ergò tuis, JANE, Auspiciis, ne, fortè, recuses.
Conabor Phæbo carmine digna loqui.
Ad Vates & sacra Deum toto ore revertor,
Et Mecænates ad mea plectra voco.
Magne Potensque Deus! Cujus sub Numine mundus
Et nutu cæli machina tota tremit,
Da, nos in Batavis Felicia sæcla revisant,
Annorumque dies pulchrius ire jube.
Ne semper Lituis & fulmine perstrepat æther,
Ceu certent Furiis cuncta elementa suis.
Da nitidos cælo soles & aperta serena,
Vt Claudat Jani CLVSIVS ipse fores.
Nec rursum Rex ille minax, LVDOVICVS, ad arma
Intendat rigidas, terribilesque manus.
Da, Populos Gentesque omnes Concordia jungat,
Principibusque suis stet benè fidus amor
Et. quando hæc nobis Feliciter omnia parta
Sunt foris, & rigidus Mars super arma sedet,
Des etiam tranquilla domi. Patriæque salutem
Fac sartam & tectam rellegione Fori.
Vt cives cum Cive gerant Certamina laudum.
Et stimulet cunctos pulcher Honoris amor.

Am-

Ambitioque sibi nec fallax fræna relaxet,
Exulet ut Virtus sedibus alma suis.
Fac reduces etiam Musæ Capitolia scandant,
Et solitam feriat doctus Apollo chelyn.
Emineatque suis victrix Sapientia Rostris,
Et priscæ redeat splendor Honosque Togæ.
Hoc te, MAGNE DEUS, sub prima crepuscula Phœbi,
Hoc te per lacrymas oro genasque Meas.
Et Procerum ALMERIÆ studiis respondeat æther,
Inque illâ felix Urbe SENATUS agat.
Finitimos omnes solo qui vertice supra est,
Et geminos mundi provocat una Polos.
Seu, Gradive, tuis Armis, seu Palladis Arte,
Egregiis Animi nobilitata bonis.
Illustres virtute viri, sacra TRIGA Sororum,
Hîc Pilyos optem Vos superare dies.
Palladiosque unà mecum fulcire labores,
Ne detrimenti quid SCHOLA nostra ferat.
Sic JANI Lux alma Deo Lux Aurea Phœbo,
Nascetur multis Aucta potensque bonis.
Et Batavo incipient magni procedere menses,
Digna Sibyllinis Tempora scripta sacris.
AVRIACÆQVE Domus, totum diffusa per Orbem
Majestas, Ipsa se quoque major erit.
Et Rediviva iterum, sub Mecænatibus istis,
Ingeniis PALLAS præmia justa dabit.

Cal. Jan. CIↃ. IↃCLXXI.

Reverendus, Clarißimus

VIR

D. ARNOLDVS BORNIVS

post magnos & miserabiles morbos

REDIVIVUS.

SIc, penè è vivis nobis ereptus ad Orcum
BORNIUS, in vitam jam Redivivus adest.
Salvè Pieridum, felix Vir, reddite Turbæ;
Isacidum salve Gloria prima Chori.
Herculis ærumnæ, morbis ingentibus ægro,
Agminibus totis incubuere Tibi.
Qui non, semianimis, Scyllâ luctatus in unâ,
Nec spolium fati simplicis unus erat.
Sed totos in Te montes sævire malorum
Sensisti, ac Mortis vincula dura pati.
Ut jam chara Tibi viduati pignora lecti
Intremerant ipso frigidiora gelu.
Tuque tuæ expendens vitæ momenta, diesque.
Ultima signares Verba fidemque notis.
Ceperat hoc talos, à summo vertice, ad imos
Ire malum, ac cordis jam penetrare Larem.
Ut vix sufficerent Sensus ad singula rerum,
Officium somno jam dirimente suum.
Qui varia insomnem ludebat imagine mentem,
Subjecitque oculis spectra tremenda tuis
In Cælum, nubes ultra, nunc raptus, & ipso
Visus cum CHRISTO Mystica Verba loqui.
Mox manes, refero horrescens, descendere ad imos,
Et pœnas illic suppliciumque pati.
Nec satis hoc monstri. Vis hæc infanda sub alta
Ilia se misit, visceraque ipsa subit:

Vnde

Unde Animi sensim cepit languescere Virtus,
Corporis & nervis roboris esse minus.
Cui se conglomerant Tusses, Vomitusque maligni,
Postque Hydras domitas, Hydra renata nova est.
Omnibus his Furiis, Borni, eluctatus, in auras
Vitales nobis ex Acheronte redis.
Omnipotens, fatis contraria fata rependens,
Pulchrior hinc cœptis annuat usque suis.
Et, post tot morbos, post tanta pericula rerum
Te faciat Vita prosperiore frui.

Alcmariæ

cIↃ. IↃCLXX. IV. *Cal. Feb.*

Nobilissimo & Amplissimo
Viro,

D. JOHANNI à NYENBURCH

Illust. & Præpp. Ordd. HOLL. &
WEST FR.

PRÆSIDI

Cos. Senat. Scholarchæ Alcmariano.

In summis Patriæ curis, solioque supremi
Concilii Batavum, prospera multa precor,
NIENBURGI GENEROSE, Tibi ut Fastigia Honorum,
Quæ Virtute tenes, sospitet usque DEUS.
Inque tuam stirpem illustrem Lux transeat ista,
Ac tantò hæc possit Clarior esse Domus:
Quæ Libertatem, quæ Iura, & sacra SIONIS
Asseruit

Asseruit, Censu, & sanguine fortis Avum.
Macte animis, NEOBURGE! Tuis Virtutibus esto
Et factis nulli Nobilitate minor.
Tolle Decus Proavum in majus. Spesque illa Nepotum
In Batavis, tandem, sit sine fine, potens.
Sic Ego, sic Iano, Cælesti Numine, Teste;
Æternum, è Terris, Oro rogoque Deum,

Cal. Jan. CIↃ. IↃCLXIX.

Ad

Illustrem & Nobilißimum

Virum.

D. THOMAM ab EGMOND

à NIENBURCH.

Reip. Alcm. Cos. Senat. Scholarcham &c.

Summis Patriæ Honoribus, in XL, & amplius Annos, Gloriosè defunctum.

EMeritus tandem, Fasces & Lampada tradis,
MECÆNAS, Aliis. Visque Quiete frui.
Subducisq; libens animos gravioribus actis,
Quæ deceant firmâ non nisi mole Viros.
Consilio sapiens. Et, longi Temporis usu,
Tu Doctus Patriis utilis esse Bonis.
Jamque Domi versans Curas & pondera Rerum,
Et fluxas Mundi prætereuntis Opes.
Hæc est Cura Senum. Tuta hæc est Cymba salutis:
Quò, post tot dubios, mens avet ire, notos.

Nos

Nos ſequimur Te, Magne Virum, mox paſſibus æquis,
Et quaſſa eſt multis noſtra Carina malis.
Ut non ſit feſſo Nautæ ſua Vela moleſtum
Contrahere, ac Pelagi tirè cavere minas.
Amplectique ſacras, rate deficiente, columnas,
Atlantem Patriæ ne grave mergat onus.
Interea Vitæ quod, forſan, reſtat, & ævi,
Hoc Tibi, Mecænas, vorterit uſque BENE!
Et, Qui nunc rurſum FELICITER incipit ANNUS,
Hic quoque propitio Numine Proſper eat.

Kal. Jan. CIↃ. IↃCLXIX.

ILLUSTRI VIRO,

D. JACOBO vander MOERE,

Toparchæ in Heren Caſpel, &c.

UT, Vir magne, Tibi Felix reſpondeat Æther,
Et ſupra votum proximus ANNUS eat,
Ac pariter mecum videas nova Sidera naſci,
Quæ tenebras iſtas, Barbariemque fugent.
Quæ nunc Almeriam involvunt caligine craſſâ,
Libera nec Muſas regna tenere ſinunt,
Tu potes, Alme Deus, lapſis ſuccurrere rebus,
Et facere, ut puri ſint ſine nube dies.
Et, qui nunc turbant infeſtis partibus Orbem,
Illos de ſolio, atque Orbe movere ſuo.

CIↃ. IↃCLXIX. *Kal. Jan.*

In

In

Trium Lustrorum Amores & Conjugium,

Reverendi, Clarissimi & Doctissimi Viri,

D. ARNOLDI BORNI,

Eccl. Alcm. Pastoris Vigilantissimi. Ibidem illustris Gymnasii Curatoris.

&

Pudicissimæ, Eminentissimæque Virginis,

AGATHÆ WELHOECK.

MOverat invidiam vicinis TROJA Pelasgis,
Propter opes, uni quas Sors indulserat Vrbi
Et latè Imperii, producto limite, fines.
Quare in Bella ruunt pariter Virtute, Doloque
Cecropidæ infensi: possint ut funditus Arcem
Exæquare solo, ferroque exscindere Gentem
Pergameam. Tantis, eheu! sed viribus impar,
Post DVO LVSTRA, Potens ILION subsedit in ignes.
Et tandem Bello fessis Victoria Græcis
Cesserat, in veteris jam tunc fastidia Sæcli.
Hæc facies, si parva licet componere magnis,
Et Fortuna tui Thalami est, Doctissime BORNI.
Qui, plus quàm Trojæ sudans sub Mœnibus, ultra
Frigora tot Brumæ, glacialiaque Astra, fuisti
Clarus Acidaliæ, per tot discrimina, Miles.
Non Animi fractus, duris sub pellibus istis,

Viri-

Viribus; aut Haſtam ſpe non felicis Amoris
Turpiter abjiciens. Tu contra audentior ibas
In clivum, rectiſque oculis, & fronte ſerenâ
Sperasti Superos omnes in Vota faventes;
Arbitrioque Poli, cauſá meliore, Triumphum.
Nec grave, nec Tibi triſte fuit, RACHAëLIS ad
instar,
Servitio Domini tam longa in tempora ducto,
Poſt TRIA LUSTRA, tamen rapere in tua candi-
da AGATHAM
BRACHIA, & hinc dulces etiam ſperare Nepo-
tes,
BORNIADASQUE novos. Quorum Natalibus
Æther
Annuat, & multos CHRISTO lucretur in uſum.
Qui, memores HARUM RERUM, Sortiſque
Parentum,
Perpetuis referant Tabulis BENE FACTA To-
nantis.
Tu, DEUS ALME, faces ſancis qui ritè Juga-
les,
Connubiiſque ſacris penſas qui incommoda vitæ
Mortalis, Tœdas iſtas & fœdera ſanci
In longùm. Batavoſque doce, confidere Cœli
Auſpiciis; nunquam & falli, quod Lege revinxit
OMNIPOTENS. Quòque ille pius plus fervor
Amantûm
Adverſi tulit, hoc etiam plus æſtuet ille,
Fomite inexſtincto, DIVINI Fervor AMO-
RIS!

Reverendo & Doctißimo Viro,
D. JOANNI REKKIO. JC.
& Eccl. Alcm. P. Pr. Scholarchæ,
Et Synodi Noort Holl. Præsidi.

NOn tibi fucatis, REKKI, Poppysmata verbis,
Sacro sub Jani sidere, ferre, meum est.
Ex animo voveo, DEVS ut Tibi prospera donet
Multa domi, donet prospera multa foris.
Vt valeas, stesque incolumis, ceu saxea Rupes,
Contra Erebi scopulos, Tartareasque minas.
Et recto vultu, strictisque in crimina Mundi
Vnguibus, Isacidum Tu tueare gregem.
Neuhusius partes etiam sibi venditat istas,
Et cum tot Monstris fortia bella gerit.
Omnipotens DEVS in Cælis hos prosperet actus,
Et fidas nobis porrigat usque Manus.
Vt, qui nunc instat decursu, Proximus Annus,
REKKIADÆ felix, NEVHVSIOQVE fluat!

Cal. Jan. CIↃ. IↃCLXIX.

Amplißimo, Prudentißimoque Viro,
D. BARTHOLDO STEEN-HVSIO. JC.
Illust. Alcm. Civit. Senatori, & Potentium
DD. Ordd. Westfrisiæ Deputato.

QVod Patriæ patres inter Tibi summa potestas,
STEEN-HVSI, gaudet totus Apollo meus.

Gra-

Gratulor hos meritò, quos Sors Tibi debet, Honores:
Sub Quo PIERIDUM Gloria major erit.
Quæ pene exhausta est vulgo, Livore, sinistro
Judice, & ad paucos intemerata venit.
Tu, veteres Artes in pristina regna reponens,
Auspicio Musas nobiliore beas.

cIↄ. Iↄclxix. Cal. Feb.

Appropinquante Morte
Illustris Viri,
D. JACOBI vander MOERE,
Domini in Herencaspel, &c.

SIc iterum atratus Caveâ Pullarius exit,
Et Batavo tristem nunciat ire diem
Vir tantus quando Furiis febrilibus ardens,
Extremum sibi jam sentit adesse diem,
Et me, partem animæ, rapit inter brachia, *dicens:*
Vltima, NEUHUSI, me vocat hora, vides.
Parva mora est, animam magno committo Tonanti.
Jam me sollicitat non nisi cura Dei
Tu, *Vir Care*, meum, quantum potes, assere Nomen,
Alter in Ascanios & Pater esto meos.
Inprimisque Tibi Meus Hic se credit *Julus*,
Unica nunc MATRI spesque decusque suæ,
Dii tribuant dignas grates, si Manibus istis
Pollicitam solvas, præstiterisque fidem.
Dixerat & paullò moriens post, vita recessit,
Fatorum & testis facta Thalia mea est.

vi. id. Feb. cIↄ. Iↄclxix.

IN
AUSPICIUM
NOVI HONORIS ET DOCTORATUS
EXCELLENTISSIMI JUVENIS,
GUILIELMI BOSCHII ALCMARIANI,
A°. CIↃ. IↃCLXIX. V. Kal. Jun.

Sic juvat excelsi transcendere culmen Olympi,
Et Procerum plausus demeruisse sibi.
Auspiciisque novis, posito fundamine rerum,
Se Patriæ Civem ritè dedisse suæ.
Qui primùm, Juvenis, formatus Apolline nostro,
Virtutum es felix visus inire viam.
Et, post, in majus vestigia ferre theatrum,
Non uno factus clarus Honore Togæ.
Flos virtusque Virûm, BOSCHI! Quàm gratulor ista
ALMERIÆ Studiis Præmia parta tuis!
Qui, Charites omnes inter Pulcherrimus Unus,
Eloquii vivum promis ab ore decus,
Errantesque iterum Musas in regna reduces,
Unum tot miseris, præsidiumque reis,
SCHAGENII, Vestrum licet agnovisse Nepotem:
Cui pudor est Vobis inferiora sequi.
Auguror hoc Vates: Huic quando firmior ætas,
Hic ingens etiam Surculus Arbor erit.
Da BONA SIGNA, Deus! Felixque hæc prospe-
ret Æther,
Fatidica & Verum Voce loquatur Avis!

STRENA

Reverendo, Clarissimoque Viro,

D. ARNOLDO BORNIO

Eccl. Alcm. Past. primo.

QUem nunc à tergo vates proscribimus Annum,
Vatibus hic plenus luctibus Annus erat,
Quo penè ad fauces Orci pervenimus Ambo,
Et nostri, à fatis, contremuere Lares.
Lætior ut nobis redeat, post nubila, Titan,
O BORNI, Omnipotens faxit ab axe Deus!
Vt, posito rursum mortis terrore, metuque,
Gaudia concipiat pristina noster amor.
Et, pro tot lacrymis, pro tot singultibus, eheu!
Tot recinant laudes Carmina nostra DEI.
Tu, BORNI, Isacidum populum formare docendo
Nos, Musis animos erudiendo rudes.
Et, cum SOLE novo, Bellorum murmura cessent,
Nec litui circum tempora nostra sonent.
Sed PAX & PIETAS sibi mutua basia jungant,
Unanimesque animi dissita Sceptra ligent.
Vt felix totum Concordia sospitet orbem,
Et nova Saturni tempora quisquis agat.

Kal. Ian. CIϽ. IϽCLXX.

In Consulatum

Amplissimi, Prudentissimi Viri,

D. JOANNIS STEENHUSII, Theodori

ante xxx annos Discipuli studiosissimi.

SIc Tibi, STEENHUSI, fasces Respublica credit,

Et vult Auſpiciis clarior eſſe tuis.
Gratulor Almeriæ felicia vota Senatus,
Dum cedit ex votis alea jacta meis.
Qui quondam finxi Juvenem Te pollice Rector,
Et præcepta Tibi vivere ritè dedi.
Nunc mihi ſcripturus leges, mandataque CON-
SUL.
Et, benè poſt cultam Pallada, RECTOR eris.
Tu regere imperio cives, populoſque rebelles;
Nos regere Aonidum mitia corda chori.
Omnipotens Pater, in Cælis, illuſtria ſervet
Nomina STEENHUSIÆ Gentis, & acta pro-
bet.
THYLINGIQUE tui, BRUVIIQVE in ſæcula
vivant,
De noſtrâ ſemper LVMINA PRIMA Schola.
Alcmariæ XXV. *Decemb.*
CIↃ. IↃ CLXIX.

STRENA,
Clariſſimo Collegæ
D. JANO FOECKLERO L. A. M.
Pro
STRENA accepta:

RES ſacra eſt, Cælo teſtes arceſſere Muſas,
Et Pietate ſua digna fideque loqui.
Neve aliud linguâ promptum, quam pectore
clauſum
Dicere. Quod veræ eſt Relligionis opus.
Sic agito, ad JANI natalia, quiſquis Amicum,
In Pilyos optas vivere poſſe dies.
Noſtra Thalia ſuis paret, quas condidit ipſa,
Legibus, & culpâ prorſus abeſſe ſtudet.
Simplicitate ſuâ conſtans & robore: ſemper
Idem

Idem animis, idem pectore & ore sonans.
Cur sanctè, FOECLERE, precor, non unius Anni
Auspicium felix sit Tibi, sitque, Tuis;
Sed plures vivas Hyemes, & Tempora vitæ
Lætior, ac toties Tu nova Musta bibas.

Kal. Jan. CIↃ. IↃ CLXIX.

AD EUNDEM.

PRæteritus nobis illuxit tristior Annus,
Et labes animis Corporibusque fuit.
Vixque pedem Stygiis salvi subduximus undis,
Insidias homini morte struente suas.
Cum tot de medio nostrum cecidere Quirites,
Cannarum ut facies hæc miseranda foret.
Quam nunc ingredimur, nobis felicior ille,
FOECLERE, eveniat, faxit ab axe DEUS!
Ut validis mecum possis superesse lacertis,
Et grave Sisyphii ferre laboris Onus
Sic sapiet nostrâ sub Pallade cultior ætas,
Pieridumque olim Gloria major erit.

Kal. Jan. CIↃ. IↃ. CLXX.

Nobilissimo, Amplissimoque Viro,

THOMÆ ab EGMOND à NYENBVRCH Cos. &

Senatori Alcm.

NEscio, Mecænas, an sit satis utile nobis,
Ferri his temporibus, vivere velle diu.
Et tot monstra Hominum, cognatâ à Stirpe gigantum,
Prô dolor! ante oculos ferre patique suos.
Quos non ullâ Fides bruto distinguit asello,
Nec Pietas studiis afficit ipsa suis.
An non sit melius, tacitas nos ire sub umbras,
Et vitæ hunc cursum sistere, & Astra sequi.
Nam frustra est, duram Lachesin tentare precando,
Et velle in fragili hac degere carne diu:
Ni possim meliore animos sub pollice nostro
Ducere, & in mores erudiisse pios.
Nec Tibi, MECÆNAS, sunt vitæ hæc stamina tanti,
Cum mundum in peius degenerare vides.
Et, pro Justitiâ, in terras, pro Virgine sacrâ,
Tot scelerum faciem, & turpe redire nefas.
Hoc unum optò tuis Vates, o JANE, Kalendis,
Pulchrior ut nobis luxerit orbe dies.
Et MECÆNATI redeant meliore metallo
Tempora, & in Musas gratior umbra meas.

Kal. Jan. CIƆ. IƆCLXX.

Nobi-

Nobilißimo, Amplißimoque Viro,

D. JOHANNI vander NYENBURCH

Illust, & Praepp. Holl. & Westur. Ordinum. Deputato. Cos. & Senat. Alcm.

Quid precer, ad JANI Festum, sacrasque Kalendas,
In Batavis Procerum Gloria prima, Tibi?
Non mihi sunt Census, habuit quos Tullus & Ancus,
Unde tuas aras hostia pinguis alat.
Sunt versus nobis tantum, breviorque potestas.
Et solum in dotem Verba chelynque damus
Qualis Mæonius quondam, qui paupere cultu,
In Generum & natas carmina sola dabat.
Hæc Tibi, Mecænas, placeant si munera, possum
Munere jam magnus, dives & esse meo.
Omnia sacra tuis supplex submitto Camænis.
Et tota, ex meritis, nostra Thalia tua est.
Quæ nunc, ad JANI reditus, Lucemque serenam,
Exoptat Laribus prospera cuncta tuis.
Nobilium ut series hinc, inde in stemmata multa
Transeat. in majus crescat & ista Domus.
Atque hac nascantur de stirpe & sanguine NATI,
Qui PATRIS illustrent Nomen, Avumque Decus.

Cal. Ian. CIƆ. IƆCLXX.

Reverendo, Clarissimo, Doctissimoque

Viro,

D. ARNOLDO BORNIO.

Eccl. Alcm. past. pr. Cum Gymnasii nostri

CVRATOR Eligeretur.

NVnc tibi se Almeriæ credit tutela Minervæ,
Et gaudet prisco Phœbus Honore suo.
Qui, juxta Solimæ cures & sacra, SCHOLARVM
Nunc etiam in curam ritè capessis onus.
Deliciasque vocans veterum Monumenta Quiritum,
Pieridum, ex merito, nomina clara colis.
Doctrinamque facis tanti, Vir doctior ipse,
Vt tibi nil majus Vatibus esse queat.
Ut fungos fucosque putes, & inertia terræ
Pondera, quos nullâ tinxerit arte Verus
O BORNI, ad Famæ titulos has necte Coronas,
Accedatque tuis Laurus & ista sacris.
Et teneram à radice suâ nec despice Pubem;
Vnde novos Cives serior umbra dabit.
Et tandem, nobis hac vitâ & Lumine cassis,
Maturos fructus Templa Forumque tegent.
Magne Virum! Musæ Te Dictatore triumphant,
Et quod sit sospes Nobilis ista TRIAS.

CIↃ. IↃCLXX.

Ad

Ad

STRENAM,

ABRAHAMO CNOLLIO, Affini,

Responsio extemporanea.

QVod mihi fortem animum *Cnolli*, vitamque precaris,
A curis vacuos, & sine nube dies,
Rem facis ex voto Musarum, & Apollinis usu,
Atque istâ agnosco te quoque parte pium.
Scilicet, invalidus miles, non utilis armis,
Nec bene sub clypeo, & casside tutùs agit.
Ad bene formandam putem deposcitur Atlas
Totus, & Alcides non satis unus erit.
Fortem animum viresque novas, cum Sole Novato,
Neuhusii rep recor sacra Thalia tibi.
Ut mecum possis decurrere primus in æquor,
Et nulli ingenuo cedere Marte Togæ.
Cætera fortunet longum Deus Ætheris alti,
Et tecum Conjux sospite sospes agat.

Kal. Ian. 1670.

AD EVNDEM

RESPONSIO.

Quæ mihi, quæ Musis optas Felicia, CNOLLI
Sæculâ; quæ Batavo, Pieridúmque choris,
Illa tuis, animo puro Conatibus optat

Affinis, fido junctus amore Tibi.
Vive Tuâ multos charâ cum CONJUGE Soles,
Et Pilyos supera, Nestoreosque dies,
Multijugusque Labor tuus, & constantia rerum
Egregia Ingenii det documenta tui.
Nec quicquam inceptos tardet, sub Pallade, cursus,
Auspiciis noceat nec mala Scæna tuis.
Sed, cum Livor iners, VIRTUTI obstacula ponet,
Has tantò contra fortior ito minas.
Sic pulchrè victor Fatorum, Animique rebellis,
Ipse Tibi Fato & Numine major eris.
Ac toties cælo soles ac sidera cernes,
Donec sis Vitæ Tu satur ipse tuæ,

Kal. Jan. 1671.

A

Clarissimum Virum

D. REINERUM NEVHVSIUM

Illustris Gymn. Alcm. Rect.

Magne Vir, in Batavis Pietas quo pulchior audit,
Antiquæque redit simplicitatis amor.
Et Musæ fulsere magis. Phæbusque lacertos,
Et sua plus solitâ brachia mole movet.
Quo duce formata est jam pridem mobilis ætas,
Et magis in sacram Pallada crevit amor,
Quo sapimus cunctis Falsum distinguere Vero,
Adnatumque animis emaculare nefas.
Dii tribuant pariter vobis pro Munere, grates,
Quos nostrûm nemo solvere jure potest.

Sidi-

Sideraque in cælis sacros testantia motus,
Prospera NEUHUSIO dent bona multa meo.
Et Tu, JANE Bifrons, Rerum qui flectis habenas,
Omnia fac Illi prosperiora fluant.
Incolumemque Virum Musis Hunc semper habeto,
Ut Suus ALMERIÆ ritè perennet Honor.

JULIUS vander MOERE,
Cal. Jan. CIↃ. IↃ. CLXXI.

Ad Strenam

Nobilissimi Juvenis,

JULII vander MOERE, *Toparchæ, in Herencarspel.*

Discipuli & Convictoris præstantissimi.

FLos Juvenum, Phœbique Decus, mea magna voluptas,
Et verè Illustris PATRIS imago tui,
Accipe, quæ, Jani Festo redeunte, precamur,
Pro Te, proque Tuæ Nobilitate Domus:
Omnipotens DEUS, è cælo tuâ Vota secundet,
Quæ modò pro nostrâ Vota Salute facis.
Resque tuas omnes Venturo prosperet Anno,
Quas versas Animi sedulitate tui.
Vivat, & ad Vires MATER Tibi chara revertens
Præbeat ASCANIIS Otia longa suis.
Majorumque magis Meritis, & Honoribus aucta,
Clareat à ferâ posteritate magis!

Ex tempore
Cal. Ian. CIↃ. IↃCLXXI.

ÆTERNÆ MEMORIÆ

Invictißimi Herois.

GVILIELMI vander SAEN,

GOVDANI.

HIc recubat, Lector, Famâ super æthera notus
SANIVS. Hoc tanti dignus honore rogi:
Qui, dum barbariem nostris avertere tentat
Finibus, Heu! Scythico Victor ab Hoste cadit.
Jam Libertatem mediis defenderat undis,
Et Patriæ obtulerat pignora chara sui.
Illustres Animæ! Quas mors tam pulchra coronat,
Et Quorum meritis AMSTELA Justa facit.

CIƆ. IƆCLXIX. *Non. Iulii.*

FINIS.

INDEX.

A.

B.

G. Gau-

G.

H.

I.

L. Le-

L.

M.

N.

O.

P.

ERRATA

ERRATA EVIDENTIORA.

pag: 31. lin. 29. lege *pænis.*
ibid. pro memoriem l. *memorem.*
p. 34. pro ἡνώχους l. ἡνιώχους.
p. 46. pro Numidos l. *as.*
p. 49. lin. 21. pro imo, l. *uno.*
p. 90. pro Siron l. *Siren.*
p. 110. lin. 22. l. *manu tangant.*
p. 115. lin. 6. l. pro illum, *illud.*
p. 122. lin. 22. l. *prælia signis.*
p. 123. lin. 17. l. *sedet, & luxuries.*
p. 124. lin. 23. l. *mentem,* lin. 27. *vires.*
p. 125. lin. 11. l. *jactat.* lin. 21. l. *decus.*
p. 127. lin. 2. l. *prælia.*
p. 128. lin. 31. l. *Charis.*
p. 131. lin. 12. l. *Heu!*
ibid. lin. 22. l. *non.*
p. 132. lin. penult. l. *gradiens.*
p. 133. lin. 5. l. *despicere.*
Ibid. lin. 20. l. *mutarat.*
Ibid. lin. ult. l. *subi.*
p. 134. lin. 11. l. pro est, *&.*
p. 135. l. 1. l. te *premit.*
p. 139. l. in carmino 6. lege pro malis, *maculis.*
p. 164. lin. 17. lege *varios.*
p. 175. lin. 5. l. *acies.* lin. 10. l. *Ovantes.*
p. 177. lin. 17. lege *nutant.*
p. 179. lin. 1. *flava Ceres.* ibid. lin. penult. l. *venâ.*

p. 185.

p. 185. lin. penul. adde *summo.*
p. 234. lin. 6. l. *pax & seria.*
p. 247. lin. 5. l. *infirmi quoque.*
p. 252. lin. 8. l. *stricturus.*
pag. 253. lin. 6. l. *tristia.*
pag. 257. lin. 20. l. ἢ pro ὁ.
pag. 257. lin. 23. l. *multitia.*
ibid. lin. 27. l. *redimicula.*

Cætera benevolus Lector sponte corriget.

